

CRNA GORA

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA

IZVJEŠTAJ

MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA ZA 2016. GODINU

Mart, 2017. godine

REZIME

Ministarstvo održivog razvoja i turizma vrši poslove utvrđene Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave, propisima iz oblasti uređenja prostora i izgradnje objekata, turizma, životne sredine, klimatskih promjena, upravljanja otpadom, komunalnih poslova, stanovanja i dr.

Po **Programu rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu**, Ministarstvo je imalo 19 obaveza, od čega 11 tematskih (obuhvaćene 2 prioritete) i 8 zakonodavnih obaveza. Ukupno je realizovano 14 obaveza (uključujući 2 prioritete, a jedna obaveza je realizovana u 2017. godini), dok je nerealizovano 5 obaveza, što znači da je Ministarstvo realizovalo Program Vlade Crne Gore za 2016. godinu sa 73,7%. Od ukupno 11 tematskih obaveza nije realizovana jedna (realizovano 90,9%), dok od 8 zakonodavnih obaveza nije realizovano 4 (realizovano 50%). Donijeta su 3 strateška dokumenta: Strategija održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine s Akcionim planom, Nacionalna strategija za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena sa Akcionim planom 2016-2020. godine i Strategija zaštite od jonizujućih zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za period 2017-2021. godine, kao i utvrđeni predlozi zakona: Predlog zakona o upravljanju komunalnim otpadnim vodama, Predlog zakona o potvrđivanju amandmana na Konvenciju o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala, Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Evropske zajednice za atomsku energiju (EURATOM) i država nečlanica Evropske unije o učestvovanju u sistemu Zajednice za ranu razmjenu informacija u slučaju radiološke opasnosti (ECURIE) i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o raftingu.

U **Programu pristupanja Crne Gore u Evropsku uniju** Ministarstvo je imalo obaveze u poglavljima 1, 8 i 27. Planirano je 44 obaveza u zakonodavnom dijelu i 4 obaveza u strategijskom i ostalom dijelu. Od ukupno 48 planiranih obaveza u 2016. godini realizovano je 28 (stepen realizacije 58,3%), dok nije realizovano 20 obaveza. Od 20 nerealizovanih obaveza, 15 je planirano za IV kvartal 2016. godine.

U zakonodavnom dijelu od planiranih 8 obaveza, realizovane su 4 obaveze za utvrđivanje predloga zakona (iste kao i u Programu rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu), dok nijesu utvrđena 4 predloga zakona (Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o hemikalijama, Predlog zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, Predlog zakona o turizmu, Predlog zakona o nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka), nije donijeta ni jedna od 3 planirane uredbe, dok su od planiranih 33 pravilnika donijeta 20, a nije donijeto 13 pravilnika.

Programom rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2016. godinu bilo je planirano 156 obaveza, od čega se na zakonodavni dio odnosilo 73 obaveza, na tematski dio 64 obaveza, a na ostalo 19 obaveza (urbanističko-arhitektonski konkursi, kontinuirane obaveze). Realizovano je 104 obaveza (66,7%), a nije realizovano 52 obaveze (33,3%). Program rada Ministarstva je obuhvatio i obaveze po Programu rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu, a obuhvata i obaveze koje su planirane u Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Od planiranih 73 zakonodavnih obaveza, realizovano je 39 obaveza, a nije realizovano 34 obaveze. Vlada je utvrdila 9 predloga zakona (nije realizovano 6 predloga zakona), donijela 2 uredbe (nijesu realizovane 4 uredbe), donijela 3 odluke (nije realizovano 8 odluka), dok je Ministarstvo donijelo 27 pravilnika (nije realizovano 14 pravilnika).

Realizovano je 52 tematske obaveze dok nije realizovano 12 obaveza.

Od 19 ostalih obaveza iz Programa rada Ministarstva realizovano je 13, a nerealizovano je 6 obaveza. Ministarstvo je planiralo veliki broj obaveza a dio obaveza je ostao nerealizovan zbog nedostajućih kadrovskih kapaciteta. Najveći broj nerealizovanih obaveza se odnosi na IV kvartal (27) i III kvartal (10) i njihova realizacija planirana je u Programu rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2017. godinu.

U 2016. godini Ministarstvo i institucije pod njegovim nadzorom bili su zaduženi sa ukupno 152 zaključka Vlade. Realizovano je 112 zaključka Vlade (stepen realizacije 73,7%), nije dospjelo za realizaciju 35 zaključaka (23,0%) i nije realizovano 5 zaključaka (3,3%).

Direkcija javnih radova

Ukupna sredstva obezbijedena Rebalansom kapitalnim budžeta, uključujući kredite i donacije iznose 52.776.800 €, od čega je: 37.870.100 € iz opštih izvora, 15.100 € iz kreditnih izvora i 14.891.600 € donacije. Realizovano je 30.028.661,16 €, što iznosi 56,90% ukupnog Budžeta. Ukoliko se isključe sredstva za realizaciju projekata iz IPA III komponente u iznosu od 17.722.500 € (koji se finansiraju 85% iz donacije, a 15% iz opštih prihoda), realizacija opštih prihoda i kreditnih sredstva iznosi 28.415.182,90 € od ukupnih 35.051.300,00 €, što predstavlja 81,06% realizacije.

Od ukupnog iznosa sredstava opredijeljenih Rebalansom kapitalnog budžeta za 2016. godinu, 41.371.800,00 € (78,39%) odnosi se na projekte koji su započeti u prethodnim godinama, a 11.405.000,00 € (21,61%) se odnosi na projekte čiji je početak realizacije planiran u 2016. godini.

U 2016. godini Direkcija javnih radova je sprovela 146 postupaka javnih nabavki od čega: 71 postupak za izvođenje radova, 72 postupka za pružanje usluga i 3 postupka za nabavku roba.

U 2016. godini Direkcija javnih radova je zaključila 140 ugovora od čega: 59 ugovora o izvođenju radova, 78 ugovora za pružanje usluga i 3 ugovora za nabavku roba.

Agencija za zaštitu životne sredine

U 2016. godini, Agencija za zaštitu životne sredine je dostavila Ministarstvu Izvještaj o stanju životne sredine u 2015. godini. Osim toga, sprovedeni su brojni postupci u sprovođenju zakona. Završeno je ukupno 72 postupka procjene uticaja, izdate su 3 saglasnosti na izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, 9 mišljenja na izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, 27 mišljenja na odluke o pristupanju/nepristupanju izradi izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, odbačen je 1 zahtjev za izdavanje IPPC dozvole, izdato je 9 dozvola za izvoz opasnog otpada, 263 dozvole za tranzit i uvoz neopasnog otpada, 6 preduzeća izvršilo je prijavu djelatnosti posebnih vrsta otpada, izvršen je upis 16 preduzeća u registar otpada; izdate su 3 dozvole za preradu ili odstanjivanje otpada, izdato je 67 saglasnosti na planove upravljanja otpadom, 67 mišljenja o potrebi izdavanja dozvola za uvoz električnog i elektronskog otpada, odbijeno je 9 zahtjeva za upis u registar sakupljača, izdato je 24 dozvole za uvoz/izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci, 15 dozvola za obavljanje djelatnosti održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili alternativne supstance, 1 dozvolu za praćenje kvaliteta goriva, izdate su 14 CITES dozvola za uvoz, 1 izvozna CITES dozvola, 56 dozvola za uvoz i izvoz nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja, 29 dozvola za sakupljanje i izvoz nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja, 19 dozvola za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru, 4 dozvole za speleološka istraživanja, 14 dozvola za obavljanje naučno obrazovnih istraživanja na zaštićenim prirodnim dobrima, 2 dozvole za sakupljanje i korišćenje zaštićenih vrsta biljaka, gljiva i životinja, izdato je 14 uslova zaštite prirode u planovima, osnovama, programima i projektima, izdato je 42 dozvole za obavljanje radijacione

djelatnosti, 33 dozvole za promet izvora jonizujućeg zračenja i rezervnih djelova, 7 dozvola za prevoz radioaktivnog materijala, odbačena su 3 zahtjeva za obavljanje radijacione djelatnosti, 1 zahtjev za izdavanje odobrenja za prevoz radioaktivnog materijala; i 1 zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje prometa izvora jonizujućeg zračenja i radioaktivnih materijala, izdate su 2 dozvole za vršenje stručnih poslova zaštite nejonizujućeg zračenja-mjerenje nivoa nejonizujućeg zračenja, 2 dozvole za vršenje stručnih poslova zaštite nejonizujućeg zračenja, izdato je ukupno 433 dozvola za uvoz hemikalija, 4 tranzitne dozvole za hemikalije; dok je odbijeno 11 zahtjeva, izdate su 39 dozvole za obavljanje djelatnosti prometa opasnih hemikalija, a odbijena su 2 zahtjeva, u registar za hemikalije upisano je 43 prijavljena preduzeća, dostavljeno je 33 obavještenja o izvozu po Roterdamskoj konvenciji, donijeta su 23 rješenja kojima se utvrđuje obveznicima visina naknade zbog zagađenja životne sredine, u ukupnom iznosu od 758.706,72 €, donijeto je 12 rješenja, obveznicima koji koriste ložišna postrojenja snage veće od 1 MW i utvrđena ukupna godišnja naknada u iznosu od 275.521,00 €, obveznicima koji stvaraju ili deponuju opasan otpad utvrđena je ukupna godišnja naknada u iznosu od 480.125,72 €, a obveznicima koji uvoze supstance koje uništavaju ozonski omotač i utvrđena ukupna godišnja naknada u iznosu od 3.060,00 €.

Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju

Zavod je u 2016. godini realizovao aktivnosti i poslove, shodno propisima i međunarodnim konvencijama. uspostave mreže stanica za meteorološka, hidrološka i druga geofizička osmatranja i obezbijede njihovo operativno funkcionisanje u okviru svjetskog i regionalnih osmatračkih sistema.

Zavod je u kontinuitetu vršio mjerenja na mrežama stanica za meteorološka, hidrološka, klimatološka i druga geofizička osmatranja kao i analizu dobijenih podataka. Redovno se izvještavalo a analizama i prognozama vremena, a izdato je i oko 120 meteoalarm upozorenja za različite kategorije (žuto, narandžasto i crveno) na značajne i opasne meteorološke pojave za teritoriju CG; obrađen je 91 zahtjev za klimatološkim podacima i 187 zahtjeva za meteorološkim podacima i izvještajima, izvršeno je 125 redovnih hidrometrijskih mjerenja, 43 hidrometrijska mjerenja hidrometrijskim krilom i 96 hidrometrijskih mjerenja. Takođe, izvršeno je i 14 dodatnih hidrometrijskih mjerenja (za potrebe dodatnih analiza). U mreži stanica za kvalitet vazduha sakupljeno je i obrađeno 2390 uzorka, a u mreži stanica za kvalitet padavina izvršeno je 14575 analiza 11 parametara kvaliteta, ispitivanje kvaliteta voda vršeno je na 278 uzoraka, u kojima je urađeno 7979 hemijske i 834 mikrobiološke analize i to za 13 glavnih vodotokova sa 36 mjernih mjesta, 3 jezera sa 11 mjernih mjesta, obalno more sa 16 mjernih mjesta i podzemnih voda sa 6 bunara a takođe se pratio kvalitet Skadarskog jezera (Vranjina) preko automatske stanice, kroz 7 parametara. Unaprjeđivan je kapacitet državne mreže seizmoloških stanica namijenjenog seizmičkom monitoringu teritorije Crne Gore, a vršena su i redovna izvještavanja o zemljotresima. Kroz 4 stalne stanice i 1 prenosni mareograf vršen je hidrografski premjer radi dobijanja tačnih i pouzdanih podataka o podmorju, kao i drugi poslovi.

Stanje u oblasti

U 2016. godini nastavljen je trend rasta građevinarstva (za 31,5%), kao i turizma (rast broja turista za 5,88% i broja noćenja za 1,76%) u odnosu na 2015. godinu.

Zahvaljujući reformama koje su sprovedene u oblasti izgradnje objekata, Crna Gora se u Izvještaju Doing Business, u indikatoru "izdavanje građevinske dozvole", nalazi na 93. mjestu na globalnom rangu. Donijete odluke Glavnog grada Podgorice, kojim je uređena naknada za komunalno opremanje, kao i o javnom vodosnadijevanju, utiće na popravljavanje ranga po ovom pokazatelju.

Najveće učešće u ostvarenim inostranim noćenjima, kao i prethodnih godina, ima Rusija sa 27,30% i Srbija čije je učešće 26,16%, a zatim slijedi Bosna i Hercegovina sa 9,92%, Ukrajina sa 4,43%, Njemačka sa 2,68% i td. Očekuje se da će ukupni prihodi od turizma u 2016. godini iznositi oko 900 miliona €.

Nastavljeno je sa aktivnostima na stvaranju povoljnijih uslova za razvoj turizma, diversifikaciju turističke ponude i izgradnju kapaciteta visoke kategorije.

Podsticaj konkurentnosti turističkog proizvoda dat je i izmjenama i dopunama Zakona o PDV-u, uvedena je snižena PDV stope, od 7%, na usluge pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka u hotelima sa najmanje četiri zvjezdice u Sjevernom regionu i sa najmanje pet zvjezdica u Središnjem i Primorskom regionu (sa primjenom od 1. januara 2018. godine).

Važni grinfild turistički projekti koji su u toku ili su u završnim fazama pripreme su: "Porto Montenegro", "Luštica Bay", "Porto novi", "Kraljičina plaža", "Plavi horizonti", kao i projekti na lokacijama: Maljevik, Bar, Bigovo, Bjelasica, Komovi itd. Značajne investicione aktivnosti su započete i u sjevernoj regiji. Starwood grupa je krajem decembra 2016. godine stavila u funkciju bivši hotel "Lipka" koji sad posluje pod nazivom "Four Points By Sheraton", dok su u toku pripreme aktivnosti za izgradnju "Westin Kolašin Resort"-a na lokaciji ispod ski staze "Kolašin 1450" čije otvaranje se očekuje u 2020. godini. Nekoliko hotela u kontinentalnom dijelu i na Sjeveru je dobilo nove vlasnike i otpočele su ili će uskoro otpočeti aktivnosti s ciljem njihovog stavljanja u punu funkciju. Očekuje se nastavak investicionih projekata, čija vrijednost, prema planovima, iznosi preko 800 mil. € i država je već otpočela niz aktivnosti kako bi se obezbijedila neophodna turistička infrastruktura. Samo za razvoj skijališta je do 2021. godine planirano ulaganje od 58 miliona €.

U 2016. godini 2 nisko-tarifne avio-kompanija su počele sa letovima prema Crnoj Gori - "Easy Jet" i "Wizz Air". "Easy Jet" će tokom IATA sezone (period april-oktobar) ostvarivati letove iz Mančestera i Londona, a "Wizz Air" tokom cijele godine iz Minhena i Milana, i to na nivou dva puta nedeljno.

U 2016. godine počela su sa radom 2 hotela sa 5***** (hotel "Hilton" u Podgorici i Boutique hotel "La Roche" u Tivtu) i 18 hotela sa 4**** u primorskom i centralnom regionu.

U oblasti komunalnih djelatnosti u 2016. godini usvojeni su značajni zakoni: Zakon o komunalnim djelatnostima, Zakon o regionanom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja i Zakon o upravljanju komunalnim otpadnim vodama, a nastavljeno su radovi na izgradnji kanalizacione i vodovodne mreže, postrojenjima za prečišćavanje otpadnih voda u više jedinica lokalna samouprave, a potpisano je i više novih ugovora za obezbjeđenje ove infrastrukture.

U 2016. godini, donijeta su Detaljni prostorni plan za Termoelektranu Pljevlja i Prostorni plan posebne namjene za Durmitorsko područje, dok je bila u toku izrada više državnih planskih dokumenata (Prostorni plan posebne namjene za Obalno područje Crne Gore, Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka "Prokletije", Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka "Skadarsko jezero", Detaljni prostorni plan za Jadransko-jonski autoput i dr.). Vlada je donijela Studiju zemljišne politike, koja daje preporuke koje se odnose na poreski sistem, na sistem finansiranja izgradnje i održavanja komunalne infrastrukture, za podsticanje investicija u proizvodnju, turizam, poljoprivredu, modela za uređenje zemljišta, reformu sistema katastra, transparentnosti u formiranju tržišta nepokretnosti, za izmjenu legislativne i tretman prenamjene zemljišta.

U toku 2016. godine je preduzeto niz zakonodavnih aktivnosti i mjera u cilju reformi i poboljšanja stanja u oblasti životne sredine. Donijeti su: Zakon o životnoj sredini, Zakon o zaštiti prirode, Zakon o

biocidnim proizvodima i Zakon o potvrđivanju amandmana na Konvenciju o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala, kao i veliki broj podzakonskih akata kojima se implementiraju zakoni iz ove oblasti. Vlada Crne Gore je 28.07.2016. godine donijela *Nacionalnu strategiju za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom u periodu 2016-2020*, što je početno mjerilo za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene. Strategija obuhvata svih deset podpoglavlja iz oblasti životne sredine i klimatskih promjena kojom se kroz Akcioni plan daje pregled planiranih mjera koje treba realizovati u periodu 2016-2020. godine, a koje se odnose na transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU za Poglavlje 27, uključujući planirano jačanje administrativnih kapaciteta.

Vlada Crne Gore je u julu 2016. godine usvojila Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030. godine s Akcionim planom.

Prioriteti u 2017. godini i mjere za njihovu realizaciju

U 2017. godini pripremiće se više predloga zakona: Predlog zakona o planiranju i izgradnji, Predlog zakona o turizmu, Predlog zakona o infrastrukturi prostornih podataka, Predlog zakona o morskome dobru, Predlog zakona o hemikalijama, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o skijalištima, Predlog zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama, kao i predlozi zakona kojim će se potvrditi: Pariski sporazum u oblasti klime, Protokol o registrima ispuštanja i prenosa zagađujućih materija, Amandmani na Konvenciju o prekograničnim efektima industrijskih nesreća, Amandmani na Stokholmsku konvenciju, što će obezbijiti dalje usaglašavanje sa EU regulativom. Takođe, u skladu sa Programom rada Ministarstva za 2017. godinu, pripremiće se i donijeti veći broj podzakonskih akata.

Planira se priprema predloga sljedećih strateških dokumenata: Strategije zaštite od radona s Akcionim planom za period 2018-2022. godine, Strategije razvoja ruralnog turizma za period 2018-2022. godine i Strategije razvoja kulturnog turizma za period 2018-2022. godine.

Pratiće se realizacija Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020. godine, i predložiti inoviranje iste.

Vladi će se predložiti Projekcija dugoročnog snabdijevanja vodom Crne Gore do 2040. godine, kojom će se dati projekcija srednjoročnog (do 2025. godine) i dugoročnog (do 2040. godine) razvoja vodosnabdijevanja naseljenih mjesta sa ciljem postizanja, u sanitarnom i tehničkom pogledu, visokog standarda snabdijevanja.

Predlagaće se i preduzimati mjere, kroz inoviranje zakonske regulative, davanjem podsticaja preko IRF, budžeta i sl., koje imaju za cilj, prvenstveno, otvaranje novih hotela sa 4 i 5 zvjezdica sa pratećim sadržajima, čime se utiče i na smanjenje sezonalnosti u poslovanju turističke privrede.

U cilju usaglašavanja sa evropskom regulativom, raspisaće se tender za izbor ponuđača za izradu predloga modela podsticaja avio-saobraćaja sa značajnih emitivnih turističkih tržišta. Nastaviće se sa realizacijom projekata diversifikacije turističke ponude.

Donijeće se Nacionalne smjernice razvoja arhitekture, nastaviće se aktivnosti na donošenju tehničkog zakonodavstva u oblasti građevinarstva, aktivnosti na usvajanju Eurokodova, kao i aktivnosti na realizaciji Akcionog plana za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom.

Finalizovaće se Pregovaračka pozicija za Poglavlje 27 i poslati Evropskoj komisiji u prvoj polovini početkom 2017. godine. Shodno navedenom, očekuje se otvaranje Poglavlja 27 na Međuvladinoj konferenciji u drugoj prvoj polovini 2017. godine. U saradnji sa UNDP, obezbijediće se izrada Programa uspostavljanja Studije o modelu finansiranja Eko fonda i obezbijediti njegovo osnivanje do sredine kraja 20187. godine.

Nastaviće se, kao i obezbijediti uslovi za izgradnju nove infrastrukture u oblasti otpadnih voda, vodosnabdijevanja i rješavanja pitanja otpada.

U skladu sa Zakonom, otpočeće postupak legalizacije nelegalnih objekata.

Počeće realizacija novog Projekta rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima – Projekat 1000+, u saradnji sa CEB-om. U budžetu za 2017. godinu predviđeno je kreditno zaduženje kod CEB-a u iznosu do 10 mil. €.

Pratiće se realizacija projektnih aktivnosti izgradnje infrastrukturnih i projekata turističke infrastrukture na lokacijama u okviru projekta Bjelasica i Komovi, Savinom kuku, Durmitoru, turističkoj valorizaciji Đalovića pećine. Vlada će biti izvještavana i o drugim prioritetnim turističkim projektima Luštica Bej, Porto Novi i Mamula i dr., a posebno u dijelu koji se odnosi na izgradnju infrastrukture na lokacijama, hotelskih i ugostiteljskih sadržaja, rezidencijalnih vila i drugih pratećih sadržaja kojima će upravljati hotelski operator, te pružanje podrške u rješavanju otvorenih pitanja u realizaciji projekata.

IZVJEŠTAJ

MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA ZA 2016. GODINU

Mart, 2017. godine

SADRŽAJ

1. UVODNE NAPOMENE	11
2. REALIZACIJA PROGAMA RADA VLADE CRNE GORE ZA 2016. GODINU	13
3. REALIZACIJA OBAVEZA PO PROGRAMU PRISTUPANJA CRNE GORE EVROPSKU UNIJU	14
4. REALIZACIJA PROGAMA RADA MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA ZA 2016. GODINU	14
5. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE CRNE GORE	15
6. STANJE U UPRAVNIM OBLASTIMA I IZVJEŠTAJ O RADU ORGANIZACIONIH JEDINICA ..	16
6.1. DIREKTORAT ZA PLANIRANJE PROSTORA.....	16
6.2. DIREKTORAT ZA GRAĐEVINARSTVO.....	26
6.3. DIREKTORAT ZA TURISTIČKI RAZVOJ I STANDARDE.....	41
6.4. DIREKTORAT ZA UPRAVLJANJE TURISTIČKOM DESTINACIJOM.....	47
6.5. DIREKTORAT ZA RAZVOJ STANOVANJA	56
6.6. DIREKTORAT ZA ŽIVOTNU SREDINU.....	61
6.7. DIREKTORAT ZA UPRAVLJANJE OTPADOM I KOMUNALNI RAZVOJ	72
6.8. DIREKTORAT ZA EU INTEGRACIJE I MEĐUNARODNU SARADNJU	79
6.9. DIREKTORAT ZA KLIMATSKE PROMJENE	82
6.10. ODJELJENJE ZA ODRŽIVI RAZVOJ I INTEGRALNO UPRAVLJANJE MOREM I PRIOBALNIM PODRUČJEM.....	84
6.11. ODJELJENJE ZA RAZVOJ PRIORITETNIH PROJEKATA	87
6.12. ODJELJENJE ZA RAZVOJNE PROJEKTE U URBANIZMU I ARHITEKTURI	95
6.13. ODJELJENJE ZA UNUTRAŠNJU REVIZIJU.....	100
6.14. ODJELJENJE ZA PODRŠKU I RAZVOJ PROCESA	102
6.15. ODJELJENJE ZA KOMUNIKACIJU I PR.....	104
6.16. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE, LJUDSKE RESURSE, FINANSIJE, LOGISTIČKU I TEHNIČKU PODRŠKU	104
7. IZVJEŠTAJI INSTITUCIJA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA.....	112

7.1. DIREKCIJA JAVNIH RADOVA	112
7.2. AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE.....	125
7.3. ZAVOD ZA HIDROMETEOROLOGIJU I SEIZMOLOGIJU	128
8. STANJE U OBLASTI	137
9. PRIORITETI U 2017. GODINI I MJERE ZA NJIHOVU REALIZACIJU	139

1. UVODNE NAPOMENE

Obaveza izrade i dostavljanje Izvještaja o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2016. godinu proizilazi iz obaveza utvrđenih Zakonom o državnoj upravi, Uredbom o organizaciji i načinu rada državne Uprave i Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma vrši poslove utvrđene Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave, kao i utvrđene propisima iz oblasti uređenja prostora i izgradnje objekata, turizma, životne sredine, klimatskih promjena, upravljanja otpadom, komunalnih poslova, stanovanja i dr.

Unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva:

1. Direktorat za planiranje prostora

- 1.1. Direkcija za strateški prostorni razvoj
- 1.2. Direkcija za lokalna planska dokumenta
- 1.3. Direkcija za državna planska dokumenta
- 1.4. Direkcija za monitoring implementacije planskih dokumenata
- 1.5. Direkcija za normativno pravne poslove i drugostepeni postupak iz oblasti planiranja prostora

2. Direktorat za građevinarstvo

- 2.1. Direkcija za strateški razvoj građevinarstva
- 2.2. Direkcija za normativno pravne poslove i drugostepeni postupak iz oblasti građevinarstva
- 2.3. Direkcija za izdavanje dozvola
- 2.4. Direkcija za izdavanje licenci i urbanističko-tehničkih uslova

3. Direktorat za turistički razvoj i standarde

- 3.1. Direkcija za standarde u oblasti turizma
  - 3.1.1. Odsjek za standarde i propise
  - 3.1.2. Odsjek za upravni postupak
- 3.2. Direkcija za ugostiteljstvo, turistički razvoj i investicione projekte

4. Direktorat za upravljanje turističkom destinacijom

- 4.1. Direkcija za turističku strategiju i politiku
- 4.2. Direkcija za posebne oblike turizma i turističku infrastrukturu

5. Direktorat za razvoj stanovanja

- 5.1. Direkcija za stanovanje
- 5.2. Direkcija za regularizaciju

6. Direktorat za životnu sredinu

- 6.1. Direkcija za horizontalno zakonodavstvo
- 6.2. Direkcija za zaštitu vazduha i zaštitu od buke u životnoj sredini
- 6.3. Direkcija za kontrolu industrijskog zagađenja i upravljanja hemikalijama
- 6.4. Direkcija za zaštitu prirode

7. Direktorat za upravljanje otpadom i komunalni razvoj

- 7.1. Direkcija za upravljanje otpadom
- 7.2. Direkcija za komunalni razvoj

8. Direktorat za EU integracije i međunarodnu saradnju

8.1. Direkcija za EU integracije

8.2. Direkcija za upravljanje pretpristupnom podrškom EU i ostalim fondovima

8.3. Direkcija za međunarodnu saradnju

9. Direktorat za klimatske promjene

10. Kabinet ministra

11. Služba za opšte poslove, ljudske resurse, finansije, logističku i tehničku podršku

11.1. Kancelarija za opšte poslove

11.2. Kancelarija za ljudske resurse

11.3. Kancelarija za finansijsko-računovodstvene poslove

11.4. Kancelarija za logističku i tehničku podršku

12. Odjeljenje za unutrašnju reviziju

13. Odeljenje za komunikaciju i PR

14. Odjeljenje za monitoring projekata

15. Odjeljenje za održivi razvoj i integralno upravljanje morem i priobalnim područjem

16. Odjeljenje za razvojne projekte u urbanizmu i arhitekturi

17. Odjeljenje za podršku i razvoj procesa

Shodno Uredbi o organizaciji i načinu rada državne uprave, Ministarstvo je u 2016. godini vršilo upravni nadzor nad: Agencijom za zaštitu životne sredine, Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju, koji su samostalni organi uprave, i nad Direkcijom javnih radova, koja je bila organ uprave u sastavu Ministarstva. Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list CG", broj 73/16), Direkcija javnih radova je postala organ uprave u sastavu Ministarstva saobraćaja i pomorstva.

Ukupan broj sistematizovanih radnih mjesta na 31.12.2016. godine je 212 izvršioca, od čega u Ministarstvu 173 izvršioca, a u Direkciji javnih radova 39. Broj zaposlenih na neodređeno vrijeme u Ministarstvu bio je 137, a na određeno vrijeme 12 (11 visokorukovodni kadar i 1 pripravnik), odnosno ukupno 149. U Direkciji javnih radova zaposleno je na neodređeno vrijeme 28 i određeno vrijeme 4 (visokorukovodni kadar), odnosno ukupno 32. Tri lica iz kategorije visokorukovodnog kadra primaju nadoknadu po osnovu prestanka mandata.

2. REALIZACIJA PROGRAM RADA VLADE CRNE GORE ZA 2016. GODINU

Ministarstvo je imalo obavezu da realizuje 19 obaveza po Programu rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu, od čega 11 tematskih (obuhvaćene 2 prioritetne) i 8 zakonodavnih obaveza. Ukupno je realizovano 14 obaveza (uključujući 2 prioritetne, a jedna obaveza je realizovana u 2017. godini), dok je nerealizovano 5 obaveza, što znači da je Ministarstvo realizovalo Program sa 73,7%. Nerealizovane obaveze planirane su u Programu rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu. Od ukupno 11 tematskih obaveza nije realizovana jedna (realizovano 90,9%), dok od 8 zakonodavnih obaveza nije realizovano 4 (realizovano 50%).

Realizovane su sljedeće obaveze:

1. Plan pripreme ljetnje turističke sezone za 2016. godinu
2. Izvještaj o stanju uređenja prostora u 2015. godini sa Programom uređenja prostora za 2016. godinu
3. Izvještaj Ministarstava održivog razvoja i turizma o radu i stanju u upravnim oblastima za 2015. godinu
4. Informacije o aktivnostima na realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti turizma (u junu)
5. Strategija održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine s Akcionim planom
6. Nacionalna strategija aproksimacije s Akcionim planom za period 2016-2020. godine
7. Izvještaj o stanju životne sredine u Crnoj Gori u 2015. godini
8. Informacije o aktivnostima na realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti turizma (u decembru)
9. Strategija zaštite od jonizujućih zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za period 2017-2021. godine
10. Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2017. godinu (realizovano u 2017. godini)
11. Predlog zakona o upravljanju komunalnim otpadnim vodama
12. Predlog zakona o potvrđivanju amandmana na Konvenciju o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala
13. Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Evropske zajednice za atomsku energiju (EURATOM) i država nečlanica Evropske unije o učestvovanju u sistemu Zajednice za ranu razmjenu informacija u slučaju radiološke opasnosti (ECURIE)
14. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o raftingu.

Nijesu realizovane sljedeće obaveze:

1. Projekcija dugoročnog snabdijevanja vodom Crne Gore do 2025. godine
2. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o hemikalijama
3. Predlog zakona o turizmu
4. Predlog zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata
5. Predlog zakona o nacionalnoj infrastrukturi za prostorne informacije.

Tri predloga zakona su bila postavljena na portal Komisije za ekonomsku politiku i finansijski sistem, ali bez svih mišljenja: Predlog zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata (nedostajalo mišljenje Ministarstva finansija), Predlog zakona o turizmu (nedostajalo mišljenje Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, koje je čekalo stav Evropske komisije) i Predlog zakona o hemikalijama (nedostajalo mišljenje Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, koje je čekalo stav Evropske komisije), dok je Projekcija dugoročnog snabdijevanja vodom Crne Gore do 2025. godine, čekala mišljenje Ministarstva finansija. Predlog zakona o nacionalnoj infrastrukturi za prostorne podatke je urađen tek krajem 2016. godine, kada je upućen na davanje mišljenja od nadležnih institucija.

3. REALIZACIJA OBAVEZA PO PROGRAMU PRISTUPANJA CRNE GORE EVROPSKU UNIJU

U Programu pristupanja Crne Gore u Evropsku uniju Ministarstvo je imalo obaveze u poglavljima 1, 8 i 27. Planirano je 44 obaveza u zakonodavnom dijelu i 4 obaveza u strategijskom i ostalom dijelu. Od ukupno 48 planiranih obaveza u 2016. godini realizovano je 28 (stepen realizacije 58,3%), dok nije realizovano 20 obaveza. Od 20 nerealizovanih obaveza, 15 je planirano za IV kvartal 2016. godine.

Donijeta su sva 3 planirana strateška dokumenta: Nacionalna strategija za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena sa Akcionim planom 2016-2020. godine; Strategija održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine s akcionim planom i Strategija zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom za period 2017-2021. godine, s Akcionim planom za period 2017-2021. godine, kao i Prvi nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti.

U zakonodavnom dijelu od planiranih 8 obaveza, realizovane su 4 obaveze za utvrđivanje predloga zakona (Predlog zakona o upravljanju komunalnim otpadnim vodama, Predlog zakona o potvrđivanju amandmana na Konvenciju o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala, Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Evropske zajednice za atomsku energiju (EURATOM) i država nečlanica Evropske unije o učestvovanju posljednjih u sistemu Zajednice za ranu razmjenu informacija u slučaju radiološke opasnosti (ECURIE), Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o raftingu), dok nijesu utvrđena 4 predloga zakona (Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o hemikalijama, Predlog zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, Predlog zakona o turizmu, Predlog zakona o nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka), nije donijeta ni jedna od 3 planirane uredbe, dok su od planiranih 33 pravilnika donijeta 20, a nije donijeto 13 pravilnika.

4. REALIZACIJA PROGRAM RADA MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA ZA 2016. GODINU

Programom rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2016. godinu bilo je planirano 156 obaveza. Realizovano je 104 obaveza, a nije realizovano 52, što znači da je Program rada realizovan sa 66,7 %. Od ukupno planiranih 156 obaveza, na zakonodavni dio se odnosilo 73 obaveza, na tematski dio 64 obaveza, a na ostalo 19 obaveza (urbanističko-arhitektonski konkursi, kontinuirane obaveze). Program rada Ministarstva je obuhvatio i obaveze po Programu rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu, a obuhvata i obaveze koje su planirane u Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Od planiranih 73 zakonodavnih obaveza, realizovano je 39 obaveza, a nije realizovano 34 obaveze. Iz Programa rada Ministarstva za 2016. godinu, Vlada je utvrdila 9 predloga zakona (nije realizovano 6 predloga zakona), donijela 2 uredbe (nijesu realizovane 4 uredbe), donijela 3 odluke (nije realizovano 8 odluka), dok je Ministarstvo donijelo 27 pravilnika (nije realizovano 14 pravilnika).

Realizovano je 52 tematske obaveze dok nije realizovano 12 obaveza.

Od 19 ostalih obaveza iz Programa rada Ministarstva realizovano je 13, a nerealizovano 6 obaveza. Osim navedenih nerealizovanih obaveza po Programu rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu, nijesu realizovani ni Predlog zakona o potvrđivanju Protokola o pristupu genetičkim resursima i pravednoj

i jednakoj raspodjeli dobrobiti koje proizilaze iz njihovog korišćenja i Predlog zakona o potvrđivanju Protokola o registrima ispuštanja i prenosa zagađujućih materija. Nerealizovane odluke su se odnosile na donošenje državnih planskih dokumenata i po jedna za oblast upravljanja otpadom i socijalno stanovanje, nedonešeni pravilnici su se odnosili na implementaciju više zakona (o biocidnim proizvodima, građevinskim proizvodima, zaštiti prirode i dr.), a bilo je problema da se pripreme valjani programski zadaci i pripremi tenderska dokumentacija za organizovanje dijela urbanističko-arhitektonskih konkursa.

Činjenica je da je Ministarstvo planiralo veliki broj obaveza i da je dio obaveza ostao nerealizovan zbog nedostajućih kadrovskih kapaciteta. Najveći broj nerealizovanih obaveza se odnosi na IV kvartal (27) i III kvartal (10) i njihova realizacija planirana je u Programu rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2017. godinu.

5. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE CRNE GORE

U 2016. godini Ministarstvo i institucije pod njegovim nadzorom bili su zaduženi sa ukupno 152 zaključka Vlade. U 2016. godini realizovano je 112 zaključka (stepen realizacije 73,7%), nije dospjelo za realizaciju 35 zaključaka (23,0% zaključaka) i nije realizovano 5 zaključaka (3,3% zaključaka).

Nijesu realizovani sljedeći zaključci:

1) Zadužuje se Agencija za zaštitu životne sredine da, u saradnji s Ministarstvom održivog razvoja i turizma i Opštinom Pljevlja, izvrši reviziju državne mreže za praćenje kvaliteta vazduha, tako da izabrane lokacije daju objektivan prikaz stanja kvaliteta vazduha u Opštini Pljevlja.

Obrazloženje: Nije realizovano jer se zbog proceduralnih razloga kasni sa realizacijom IPA projekta u okviru koga je planirana revizija državne mreže. Imajući to u vidu Agencija za zaštitu životne sredine formirala je komisiju za izbor nove lokacije mjerne stanice u Pljevljima u koju su uključeni predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma i Opštine Pljevlja. Nakon terenskog obilaska komisija je sačinila izvještaj sa preporukom nove lokacije i uputila ga Opštini Pljevlja sa zahtjevom da se u što kraćem roku izvrše pripremni radovi za izmještanje mjernog mjesta za praćenje kvaliteta vazduha u Pljevljima. Revizija ostatka državne mreže za praćenje kvaliteta vazduha realizovaće se u sklopu pomenutog IPA projekta.

2) Zadužuju se ministarstva i Generalni sekretarijat Vlade da, u saradnji s Ministarstvom za informaciono društvo i telekomunikacije, obezbijede da se prijem, razvrstavanje i dostavljanje dokumenata između organa državne uprave vrši putem informacionog sistema za upravljanje dokumentima (eDMS), shodno Zakonu o elektronskoj upravi.

Obrazloženje: Ministarstvo je djelimično realizovalo zaključak (ulazna pošta i dio organizacionih jedinica).

3) Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma, da u roku od 30 dana, pripremi i Vladi dostavi na razmatranje predlog mjera s akcionim planom za hitno poboljšanje stanja u ovoj oblasti (zaključak prilikom razmatranja Informacija o stanju u oblasti vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama u 2015. godini).

Obrazloženje: Zbog složenosti materije, materijal nije pripremljen u datom roku.

4) Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma – Direkcija javnih radova da sredstvima, u iznosu od 400.000,00 eura, iz Kapitalnog budžeta Ministarstva održivog razvoja i turizma – Direkcije javnih radova (organizacioni kod 41501), s pozicije Projekta: 821 – Izgradnja i rekonstrukcija objekata obrazovanja i nauke – Projekat – Srednja stručna škola u Golubovcima, sa izdatka: 4413 – Izdaci za građevinske objekte, izmiri obaveze po osnovu poravnjanja u postupku povraćaja oduzetih imovinskih prava bivšim vlasnicima nepokretnosti na kojoj je planirana izgradnja škole.

5) Zadužuju se ministarstva da, do kraja septembra 2016. godine, obezbijede potpunu realizaciju obaveza predviđenih Programom rada Vlade za prva tri kvartala 2016. godine.

Obrazloženje: Ministarstvo nije uspjelo da realizuje sve obaveze iz Programa rada Vlade Crne Gore.

6. STANJE U UPRAVNIM OBLASTIMA I IZVJEŠTAJ O RADU ORGANIZACIONIH JEDINICA

6.1. DIREKTORAT ZA PLANIRANJE PROSTORA

Reforma u oblasti uređenja prostora

Analiza stanja uređenja prostora i izgradnje objekata u Crnoj Gori nesumnjivo ukazuje na određene izazove, koji predstavljaju ograničavajući faktor projektovanih reformi. Sistem uređenja prostora i izgradnje objekata još nije izgrađen do te mjere da može obezbijediti cjelovite i svestrano usklađene prostorne intervencije odnosno zahvate, kao ni osigurati integralno plansko sagledavanje i tretiranje prostora cijele države.

Brojnost i složenost državnih i lokalnih planskih dokumenata, neblagovremeno izvršavanje obaveza nadležnih subjekata, slabo interesovanje na tenderima za izradu planske dokumentacije (što dovodi do ponavljanja postupaka), neažurne podloge, neažurni obrađivači, usaglašavanja, administrativni kapaciteti, ograničena finansijska sredstva i dr. - usloveli su evidentna kašnjenja u donošenju planskih dokumenata i na državnom i na lokalnom nivou.

Prostorno planiranje sve manje odslikava kreativan proces kojim se oblikuju ambijentalne i prostorne vrijednosti, a sve češće se svodi na definisanje bruto i neto površina, bez dovoljno pažnje usmjerene ka opštem interesu. Kvalitetno uređenje prostora ne može se postići samo pukim ispunjavanjem formalno-pravnih odrednica, već je od presudne važnosti upravo kvalitet planske dokumentacije, a na što će biti usmjeren poseban fokus politike uređenja prostora.

Predlog zakona o morskome dobru upućen je Skupštini Crne Gore 13.01.2016. godine. Predlog zakona je 02.12.2016. godine, povučen iz skupštinske procedure.

Ministarstvo je, na osnovu ovlašćenja iz Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata donijelo Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu i postupku sprovođenja javnog konkursa ("Službeni list Crne Gore", broj 45/2016).

U izvještajnom periodu donijete su:

- Uredba o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Inženjerskoj komori Crne Gore ("Službeni list CG", broj 32/13, 29/14, 59/14, 35/15 78/15 i 4/17) kojom se povjeravaju poslovi do 31.12.2017.godine.

- Uredba o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore (“Službeni list CG”, broj 26/12, 24/14, 59/14, 16/15 78/15 i 4/17), kojom se povjeravaju poslovi do 31.12.2017.godine.

U 2016. godini Vlada Crne Gore je donijela *Studiju zemljišne politike*, čija je izrada započela je 2014. godine kroz LAMP projekat Svjetske banke.

Studija je urađena u skladu sa principom da vlasništvo nad nekretninom, osim prava donosi i obaveze. Jedno od ključnih načela je pružanje predloga podsticaja za korišćenje, a restrikcija, odnosno penala za nekorišćenje nepokretnosti u skladu sa prostorno-urbanističkom namjenom. Cilj je da se maksimizira obim aktivnosti u korišćenju nepokretnosti, a minimizira obim neaktivnosti u korišćenju nepokretnosti, u skladu sa principima održivog razvoja i konkretnom prostorno-urbanističkom namjenom (građevinskog, poljoprivrednog i drugog zemljišta).

Posebnu pažnju Studija je posvetila pitanjima prenamjene zemljišta, praksi razvijenih zapadno-evropskih zemalja, zakonskog okvira i poreskog tretmana te prenamjene, pitanjima urbane komasacije odnosno realokacije, kao i pitanju zemljišne rente i njenog oporezivanja.

Studija donosi prijedlog integrisanog seta instrumenata zemljišne politike i preporuka na više nivoa i to: preporuke koje se odnose na poreski sistem; na sistem finansiranja izgradnje i održavanja komunalne infrastrukture; za podsticanje investicija u proizvodnju, turizam, poljoprivredu; modela za uređenje zemljišta; reformu sistema katastra; transparentnosti u formiranju tržišta nepokretnosti; za izmjenu legislative i tretman prenamjene zemljišta.

Kao, najznačajnije, preporuke koje se odnose na sistem finansiranja izgradnje i održavanja komunalne infrastrukture predviđaju da se uređivanje građevinskog zemljišta obezbjeđuje iz postojeće naknade za komunalno opremanje koja će se primjenjivati dok se ne sagledaju efekti primjene predloženog modela i stvaranja mogućnosti da se kroz poresku politiku obezbijede dovoljna sredstva za navedene namjene. Nakon toga, predlaže se uvođenje dva nova instrumenta i to naknade za građenje i komunalnog doprinosa.

Usvajanjem ove Studije stvaraju se uslovi da zemljišna politika raspolaže efektivnim i efikasnim instrumentima koji će uspostaviti koherentnost ekonomske, poljoprivredne, fiskalne i kreditne politike, s jedne strane, i komunalne, investicione, urbane i politike zaštite životne sredine, s druge.

Podaci o izvršavanju zakona:

U izvještajnom periodu dato je 77 misljenja na lokalna planska dokumenta, od čega su 44 negativna. Dato je 76 saglasnosti na predloge lokalnih planskih dokumenata, a 27 planova vraćeno je na doradu. Izdato je 10 izvoda iz državnih planskih dokumenata. Svi su izdati u roku.

U prvostepenom upravnom postupku, primljeno je 12 zahtjeva za slobodan pristup informacijama, od čega je dozvoljen pristup u 9 zahtjeva, a dva zahtjeva su prosljeđena na nadležnost Direktoratu za zaštitu životne sredine, JPMD-u i Upravi za inspeksijske poslove.

U drugostepenom upravnom postupku, u izvještajnom periodu, primljeno je 107 žalbi i sve su riješene u propisanom roku. Od ukupnog broja riješenih, 5 žalbi je odbačeno, 29 su odbijene a poništeno je 73 prvostepenih odluka. Izjavljeno 10 neposrednih žalbi. Podnijeto je 5 predloga za rješavanje sukoba nadležnosti. Četiri su riješena a u jednom predlogu nije bilo sukoba nadležnosti.

Pokrenuto je 19 upravnih sporova protiv drugostepenih odluka Ministarstva - 3 drugostepene odluke su poništene, 7 tužbi odbijeno za 9 tužbi postupak je u toku.

U toku 2016. godine, nastavljena je izrada planskih dokumenata za koje su odluke donijete u prethodnom periodu. Donijeta su dva planska dokumenta:

- Odluka o donošenju Detaljnog prostornog plana za Termoelektranu Pljevlja ("Službeni list CG", broj 38/16) i
- Odluka o donošenju Prostornog plana posebne namjene za Durmitorsko područje ("Službeni list CG", broj 47/16).

U toku je izrada sledećih planskih dokumenata:

- Prostorni plan posebne namjene za Obalno područje Crne Gore (utvrđen Nacrt plana i sprovedena javna rasprava),
- Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka "Prokletije" (u toku je izrada Nacrta plana),
- Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka "Skadarsko jezero" (u toku je izrada Nacrta plana),
- Detaljni prostorni plan za Jadransko-jonski autoput (urađen je Predlog plana),
- Detaljni prostorni plan za prostor višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači (urađen je Nacrt plana za drugu varijantu visine brane Andrijevo i Studija „Dopunska istraživanja za prostor višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači”),
- Detaljni prostorni plan za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici (urađen je Predlog plana, a shodno Zaključku Vlade usvajanje Predloga plana zavisi od izbora koncesionara),
- Državna studija lokacije "Sektor 1" - Rt Kobila - Njivice - ušće Sutorine (utvrđen Nacrt plana i sprovedena javna rasprava),
- Državna studija lokacije "Dio sektora 43 - Luka Budva" (u toku je izrada Nacrta plana),
- Državna studija lokacije "Sektor 20 i sektor 21" (u toku je izrada Nacrta plana),
- Državna studija lokacije "Dio sektora 22" (utvrđen Nacrt plana i sprovedena javna rasprava),
- Državna studija lokacije "Sektor 10" - Spila – Risan – Rt Banja (u toku je izrada Nacrta plana),
- Izmjene i dopune Državne studije lokacije "Sektor 16" (u toku je izrada Nacrta plana),
- Prostorno-urbanistički plan Opštine Ulcinj (urađen je Predlog plana),
- Lokalnu studiju lokacije „Dubovica I“ (urađen je Predlog plana).

Izvršavanje poslova utvrđenih propisima od strane javnih preduzeća

Uredbom o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 26/12, 24/14, 59/14, 16/15 78/15 i 4/17), ovim preduzećima povjereni su poslovi državne uprave, koji se odnose na izdavanje odobrenja i urbanističko – tehničkih uslova za objekte određene planom objekata privremenog karaktera za područje Prostornog plana posebne namjene za morsko dobro i za područja Prostornog plana posebne namjene za nacionalne parkove. Poslovi su povjereni do 31. decembra 2017. godine.

Uredbom o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Inženjerskoj komori Crne Gore (“Službeni list CG”, broj 32/13, 29/14, 59/14, 35/15 78/15 i 4/17), povjereni su poslovi državne uprave iz nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma, koji se odnose na izdavanje i oduzimanje licenci, ovjeru licenci i poništavanje ovjere licenci, vođenja registra licenci i objavljivanja na sajtu iz čl. 35, 36, 37, 83, 84, 85, 106, 107, 108, 134 135, 136 i 138 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, a isti su povjereni do 31. decembra 2017. godine.

Podaci za Inženjersku komoru Crne Gore sadržani su u zbirnom izvještaju Direktorata za građevinarstvo.

Javno preduzeće za Nacionalne parkove Crne Gore

Uređenje prostora u nacionalnim parkovima

Javno preduzeće za Nacionalne parkove Crne Gore vršilo je redovne aktivnosti na uređenju prostora tokom 2016. godine, u NP Biogradska gora, NP Lovćen, NP Durmitor, NP Skadarsko jezero i NP Prokletije. Tokom čitave godine radilo se na uređenju prostora i održavanju staza koje su u službi posjetilaca. Pored toga, vršene su redovne aktivnosti u vezi postavljanja i održavanja info i edukativnih tabli na pješačkim i edukativnim stazama, kao i postavljanja i održavanja sitnog mobilijara (klupe, stolovi, nadstrešnice, korpe za otpatke i dr.). U NP Biogradska gora markirana je planinarsko-pješačka staza "Vidici Bjelasice" i postavljena je odgovarajuća signalizacija.

U NP Biogradska gora i NP Durmitor tokom 2016. godine izvođeni su građevinski radovi u cilju izgradnje restorana na Crnom jezeru i Biogradskom jezeru.

Nelegalna gradnja i nedozvoljene promjene u prostoru u nacionalnim parkovima

Na prostoru 5 nacionalnih parkova je ukupno tokom 2016. godine registrovano 25 slučajeva nelegalne gradnje i drugih nedozvoljenih promjena u prostoru. Za sve protivpravne aktivnosti sačinjeni su zapisnici o izvršenoj kontroli kao i foto dokumentacija koja je prosljeđena na dalju proceduru Službi za pravne, opšte poslove i kontrolu Javnog preduzeća. Svi evidentirani slučajevi bespravne gradnje ili drugih oblika devastacije prostora su procesuirani Upravi za inspekcijski nadzor (UIP) na dalje postupanje i odlučivanje.

U NP Biogradska gora i NP Prokletije nije evidentirana bespravna gradnja. U NP Lovćen evidentirana su 2 slučaja bespravne gradnje. Na području NP Skadarsko jezero evidentirano je ukupno 13, a na području NP Durmitor 10 slučajeva nelegalne gradnje i drugih nedozvoljenih promjena u prostoru.

Tabela - Pregled evidentirane nelegalne gradnje i drugih nedozvoljenih promjena u prostoru u NP Skadarsko jezero u 2016. godini

Redni broj	Mjesto i vrijeme evidentiranja	Opis nelegalne gradnje/ nedozvoljene promjene u prostoru	Napomena
1	Stanica Zeta	Drveni objekat 15-20 m ²	
2	Ž. stanica Vranjina 03.03.2016	Metalni objekat	UIP
3	Ž. stanica Vranjina 03.03.2016	Polumontažni objekat	UIP
4	Ž. stanica Vranjina 3.03.2016	Objekat	UIP
5	Ž. stanica Vranjina 03.03.2016	Brvnara	UIP

6	Lipovik 28.03.2016.	Drveni splav P+1	UIP
7	Murići 17.04.2016	Drveni objekat	UIP
8	Virpazar 19.05.2016	Virski pab - proširenje bašte	UIP
9	Virpazar 19.05.2016	Crmnčki vinotok - proširenje bašte	UIP
10	Virpazar 03.06.2016	Dva čamca na parkingu ispred hotela	UIP
11	Murici 26.07.2016	Montažna kućica	UIP
12	Malo blato 15.06.2016	Ugostiteljski objekat	UIP
13	Kažica tapija 27.07.2016	Eksplatacija mineralnih sirovina (pijesak)	Naložena obustava svih radova 03-2284 UIP

Tabela - Pregled evidentirane nelegalne gradnje i drugih nedozvoljenih promjena u prostoru u NP Durmitor u 2016. Godini

Redni broj	Mjesto i vrijeme evidentiranja	Opis nelegalne gradnje/ nedozvoljene promjene u prostoru	Napomena
1	Đurđevića Tara-Mojkovac 30.04.2016	Montažno-demontažni objekat 16 m ²	UIP
2	Đurđevića Tara-Mojkovac 30.04.2016	Montažno-demontažni objekat 6m ²	UIP
3	Đurđevića Tara-Mojkovac 04.05.2016	Montažni objekat dimenzija 2,70x3 m ²	UIP
4	Budevača 29.05.2016	Betoniranje zemljišta 35m ²	UIP
5	Budečevica 30.05.2016	Drveni objekat 2,44mx1,2m	UIP
6	Pošćenski katun 24.05.2016	Gradnja dva drvena objekta 11x 6m i 2,5x2m	UIP
7	Pošćanski katun 25.05.2016	Dovežena veća količina zemlje na privatno zemljište	UIP
8	Trešnjica 26.05.2016	Drveni objekat dimenzija 2mx1,5m	UIP
9	Tršnjica 19.05.2016	Terasa otvorenog tipa 8x5m	UIP
10	Donji Leveri 01.08.2016	Iskop zemljišta na privatnoj svojini	UIP

Tabela - Pregled evidentirane nelegalne gradnje i drugih nedozvoljenih promjena u prostoru u NP Lovćen u 2016. Godini

Redni broj	Mjesto i vrijeme evidentiranja	Opis nelegalne gradnje/ nedozvoljene promjene u prostoru	Napomena
1	Dolovi 08.09.2016	Izliveni temelji 5x7m	UIP
2	Dolovi 10.11.2016.	Izgradnja objekta 8x6m	UIP

Povjereni poslovi

Javno preduzeće za Nacionalne parkove Crne Gore

Planovima objekata privremenog karaktera na području nacionalnih parkova za period 2014-2016. godina i izmjenom i dopunom Planova privremenog karaktera u 2015. godini, donesenih od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma, predviđene su lokacije za privremene objekte koji su u vlasništvu nacionalnih parkova, lokacije za privremene objekte postavljene na državnom vlasništvu i lokacije za privremene objekte postavljene na privatnom vlasništvu i to u:

- NP Biogradska gora 13 lokacija,
- NP Durmitor 37 lokacija,
- NP Skadarsko jezero 28 lokacija i
- NP Lovćen 16 lokacija

Na prostoru NP Biogradska gora, od strane Javnog preduzeća, izdato je 1 rješenje za postavljanje privremenog objekta uz prpratne urbanističko - tehničke uslove i to za privremeni objekat postavljen na zemljištu u državnom vlasništvu.

Na prostoru NP Durmitor, od strane Javnog preduzeća, izdato je 26 rješenja za postavljanje privremenih objekata uz prpratne urbanističko - tehničke uslove i to: 9 za privremene objekte postavljene na privatnom vlasništvu i 17 za privremene objekte postavljene na državnom vlasništvu.

Na prostoru NP Skadarsko jezero, od strane Javnog preduzeća, izdato je 13 rješenja za postavljanje privremenih objekata uz prpratne urbanističko - tehničke uslove i to: 1 za privremene objekte postavljene na privatnom vlasništvu i 12 za privremene objekte postavljene na državnom vlasništvu.

Na prostoru NP Lovćen, od strane Javnog preduzeća, izdato je 6 rješenja za postavljanje privremenih objekata uz prpratne urbanističko - tehničke uslove i to: 1 za privremene objekte postavljene na privatnom vlasništvu i 5 za privremene objekte postavljene na državnom vlasništvu.

Izdata je dozvola za zakup zemljišta u državnom vlasništvu Radio difuznom centru koji se nalazi na Štirovniku, NP Lovćen.

U okviru NP Biogradska gora u 2016. godini izdata je dozvola za zakup zemljišta u državnom vlasništvu za potrebe i funkciju repetitora „Zekova glava“.

U okviru NP Skadarsko jezero, na Plavnici je u 2016. godini izdata je dozvola za zakup zemljišta u državnom vlasništvu za potrebe i funkciju repetitora.

Tabela - Pregled izdatih rješenja i urbanističko – tehničkih uslova u nacionalnim parkovima

Izdata rješenja i urbanističko-tehnički uslovi:	Privremeni objekti na državnom zemljištu		Privremeni objekti na privatnom zemljištu		Zakup zemljišta u državnoj imovini
	Fizička lica	Pravna lica	Fizička lica	Pravna lica	
NP Biogradska gora	1	-	-	-	1
NP Durmitor	14	3	3	6	17
NP Skadarsko	12	-	1	-	12
NP Lovćen	3	2	1	-	5
UKUPNO:	30	5	5	6	35

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

Prema godišnjoj dinamici rada Javnog preduzeća kojom se obezbijeduje blagovremenu pripremu i stavljanje u funkciju kupališta, plaža i obale u turističkoj sezoni 2016. godine, krajem 2015. godine, u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, u cilju ubrzavanja tenderskih postupaka, Upravni odbor je donio opštu Odluku o objavljivanju javnog poziva za zakup djelova morskog dobra, na koju je Vlada Crne Gore dala saglasnost broj:08-3059 od 18.12.2015. god. saglasno odredbama Zakona o državnoj imovini ("Sl. list CG", br. 21/09) i Uredbi o prodaji i davanju u zakup stvari u državnoj imovini ("Sl. list CG", br. 44/10).

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, krajem 2015. godine, donijelo je Plan objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra za period 2016-2018.god. broj: 01-22/488 od 11.12.2015. godine i naknadno, tokom 2016. god. Inovirani Plan objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra za period 2016-2018.god. broj: 101-14/207 od 06.06.2016. god. Planom objekata određene su lokacije na kojima su se u sezoni 2016. godine organizovala uređena i izgrađena kupališta. Od ukupno 395 planiranih kupališta: 343 čine javna kupališta, 40 hotelska, 7 specijalna (nudistička/ženska, kupališta namijenjena dječijim odmaralištima i kupališta namijenjena banjanskim lječilištima) i po prvi put, 5 gradskih kupališta na kojima nema mogućnosti postavljanja plažnog mobilijara. Sva kupališta predviđena Planom organizuju se u skladu sa Pravilnikom o uslovima koje moraju ispunjavati uređena i izgrađena kupališta ("Sl.list CG", br.20/08, 20/09, 25/09, 4/10, 61/10, 26/11).

U cilju stvaranju uslova za bezbjedno korišćenje svih kupališta, Javno preduzeće je opremilo 4 kupališta (2 u opštini Herceg Novi, 1 u opštini Kotor i 1 u opštini Budva), koja, i pored objavljenih javnih i ponovljenih poziva za davanje na korišćenje, nijesu ustupljena zbog neuspješnosti sprovedenih postupaka. Kupališta su obezbijedena bovama sa morske strane, neophodnim informativnim tablama i kantama za otpatke.

Takođe, u predsezoni realizovane su aktivnosti na uređenju obale kao i manji sanacioni radovi na objektima u zoni morskog dobra. Osnov za postupanje u realizaciji navedenih poslova bile su najčešće službene zabilješke kontrolora morskog dobra, zahtjevi građana ili mjesnih zajednica, nadležnih inspekcija kao i zaključci sa Koordinacionih tijela koji su održavani u pripremi turističke sezone.

Broj Ugovora o korišćenju morskog dobra koji je na snazi tokom 2016. godine je 677, od čega se odnosi:

- 280 ugovora na ustupanje plaža, kupališta, pristaništa, djelova obale, akva prostora i ostalog,

- 378 ugovora na ustupanje privremenih lokacija (privremeni objekti van kupališta, terase ugostiteljskih objekata, sportsko-rekreativne aktivnosti, marikultura),
- 19 ugovora za ustupanje na korišćenje pristaništa.

U istom periodu, na osnovu Pravilnika o uslovima koja moraju ispunjavati izgrađena i urađena kupališta, izdato je ukupno 330 uslova za uređenje kupališta sa pratećim skicama, i to: 97 u opštini Herceg Novi, 21 u opštini Kotor, 23 u opštini Tivat, 103 u opštini Budva, 43 u opštini Bar i 43 u opštini Ulcinj.

U postupku izdavanja Odobrenja za obavljanje djelatnosti pružanja turističkih usluga na kupalištima, nadležni opštinski sekretarijati formirali su komisije za utvrđivanje ispunjenosti uslova na kupalištima. Komisije su imale zadatak da izvrše kontrolu ispunjenosti uslova na svakom pojedinačnom kupalištu, shodno Pravilniku o uslovima koja moraju da ispunjavaju uređena i izgrađena kupališta, zaključenim ugovorima o korišćenju morskog dobra i Uslovima za uređenje i opremanje kupališta. Na osnovu pozitivnog zapisnika komisije i ostale dokumentacije, opštinski sekretarijati su izdavali odobrenja za obavljanje djelatnosti pružanja turističkih usluga na kupalištima. Predstavnici Javnog preduzeća su bili članovi komisija u opštinama: Herceg Novi, Tivat, Budva i Bar.

Komisije za utvrđivanje ispunjenosti uslova na kupalištima su započele sa radom 29. aprila 2016. godine i radile do 01. septembra 2016. godine. Tokom svog rada sačinile su ukupno 263 zapisnika sa pratećom foto-dokumentacijom.

Tokom sezone 2016. godine Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom je ustupilo na korišćenje ukupno 330 kupališta. Na osnovu pozitivnih komisijskih zapisnika, nadležni opštinski sekretarijati su izdali ukupno 279 ili 84,5% odobrenja za obavljanje djelatnosti pružanja turističkih usluga na kupalištima.

U sezoni 2016. godine, dodijeljeno je 25 Plavih zastavica i 10 sertifikata za kupališta koja su bila u pilot fazi Programa. U pilot fazi bila je i "Marina Bar" u Baru. Svečani početak Programa obilježen je na plaži "Safari beach" u Ulcinju, 05. juna 2016. godine.

Prema izvještaju nacionalnog koordinatora Programa, crnogorske plaže sa Plavom zastavicom ni ovog ljeta nijesu bile predmet međunarodne kontrole ispunjenosti kriterijuma, ali je obavljena kontrola na nacionalnom nivou. Pored kontrolora Javnog preduzeća, koji su u redovnom obilasku svih plaža provjeravali i one sa Plavom zastavicom, krajem jula i tokom avgusta predstavnici ECOM-a (nacionalnog operatera programa) i Javnog preduzeća su obišli kupališta u pilot fazi i redovnom programu u svim opštinama.

Opšti utisak nakon kontrole je bio vrlo dobar, prije svega konstatovan je visok stepen urednosti i organizacije kupališta, čistoća toaleta i postojanja spasilačkih službi. Uočeni su manji propusti u ispunjenosti kriterijuma na pojedinim kupalištima (nedostatak podataka o kvalitetu morske vode i neoznačene kante za reciklažu). Na većini kupališta su postavljene nove informativne table, što je bio jedan od glavnih nedostataka prošle sezone. Date su i preporuke kako da se unaprijedi ispunjenost kriterijuma Programa. Posebna pažnja tokom kontrole je posvećena kupalištima u pilot fazi, koja se tek pripremaju za redovan program, kao i onim plažama koje su po prvi put sa plavom zastavicom u sezoni.

Javno preduzeće već duži niz godina prati stanje sanitarnog kvaliteta morske vode na javnim kupalištima tokom ljetnje turističke sezone, shodno Zakonu o vodama ("Sl. list CG", broj 27/07) i Uredbi o klasifikaciji i kategorizaciji površinskih i podzemnih voda ("Sl. list CG", broj 27/07).

Stanje kvaliteta morske vode na javnim kupalištima u 2016. godini praćen je na ukupno 91 lokacija duž crnogorskog primorja i to, opštini Ulcinj 14, Bar 10, Budva 24, Tivat 9, Kotor 14 i Herceg Novi 20 lokacija za što je, putem javnog tendera, angažovana akreditovana laboratorija Instituta za biologiju mora iz Kotora. Analize su se realizovale u petnaestodnevnom intervalima tokom kupališne sezone, dok se na lokacijama gdje je u redovnom mjerenju kvalitet bio izvan propisanih granica, vršilo vanredno i dodatno uzorkovanje i analiza morske vode.

U toku sezone 2016. godine kvalitet morske vode za kupanje na Crnogorskom primorju je uglavnom bio odličnog (K1) kvaliteta (92,2% uzoraka), dok je 6,6% uzoraka bilo zadovoljavajućeg (K2) kvaliteta, a 1,2% uzoraka je bilo van propisanog kvaliteta.

Radi kvalitetnije prezentacije i dostupnosti podataka o kvalitetu morske vode građanima i turistima, Javno preduzeće već drugu godinu za redom koristi posebnu aplikaciju na svojoj Internet stranici www.morskodobro.com. Ova aplikacija, kroz prikazivanje podataka simbolima na mapi, omogućila je jednostavniju i bržu prezentaciju podataka o kvalitetu morske vode na kupalištima u Crnoj Gori. Korisniku je omogućeno da odabere pojedinačno ispitivanje, opštinu i kupalište za čije podatke je zainteresovan, te da pristupi istoriji podataka za svako pojedinačno kupalište. Aplikacija se sastoji od tabelarnog prikaza podataka i pratećih informacija (fizičko hemijski parametri, informacije o meteo uslovima i sl.), kao i važećim zakonskim aktima koji se tiču praćenja sanitarnog kvaliteta morske vode na javnim kupalištima.

Redovne aktivnosti Službe kontrole Javnog preduzeća su kontrole ukupnog stanja prostora u zoni morskog dobra i kontakt zoni, kontrole lokacija na kojima se postavljaju privremeni objekti, kao i kontrole gradnje sa i bez odobrenja, te podnošenje inicijativa za inspekcijski nadzor u cilju daljeg vođenja postupaka od nadležnih inspekcijskih službi. U pripremi sezone izvršene su planirane aktivnosti kontrole privremenih lokacija u cilju otklanjanja nepravilnosti ili podnošenja zahtjeva za kontrolu Upravi za inspekcijske poslove.

Sa posebnom pažnjom, u cilju pripreme turističke sezone, na svim lokacijama u zoni morskog dobra kontrolisana je komunalna uređenost prostora (čistoća, stanje hortikulture, komunalna uređenost, funkcionisanje rasvjete), uočavanje nastalih oštećenja i praćenje radova na njihovim opravkama i održavanju zone morskog dobra, te investicioni radovi koji su se vršili, sprovodeći aktivnosti na uklanjanju privremenih objekata ili ostataka objekata ili mobilijara i sl. Tokom perioda februar - maj izvršene su aktivnosti na praćenju radova, na sanaciji, opravci i održavanju zone morskog dobra (rasvjeta, čistoća, hortikultura, sitna oštećenja i sl.).

U cilju pripreme turističke sezone u Budvi (mart, april) u saradnji sa predstavnicima opštine Budva, Uprave policije, Komunalne policije, te preduzeća "Vodovod i kanalizacija Budva", "Komunalno-stambeno javno preduzeće" i "Parking servis" vršene su značajne aktivnosti na pripremi turističke sezone u cilju uređenja javnih površina (uklanjanje sadržaja – objekata i mobilijara, kontrola i popravka rasvjete, čistoća, hortikultura, sitna oštećenja i sl.) kao i uspostavljanje režima saobraćaja u pješačkim zonama.

Pored navedenih, realizovane su i zajedničke aktivnosti službenika Javnog preduzeća i drugih činilaca početkom turističke sezone: kroz kontrolu privremenih lokacija sa opštinskim komisijama za prijem kupališta, kontrola prostora sa pripadnicima službi lokalnih samouprava – komunalnim policijama, te inspektorima Uprave za inspekcijske poslove – inspekcijom zaštite prostora i turističkom inspekcijom. Značajno je napomenuti i učešće u radu lokalnih koordinacionih tijela svih primorskih opština izuzev Kotora gdje nije organizovan rad, te Štaba za praćenje turističke sezone Uprave za inspekcijske poslove, kroz neposredno učešće u radu Štaba, slanje zahtjeva za kontrolu,

kao i svakodnevnim dostavljanjem podataka o uočenim nepravilnostima u području zone morskog dobra.

U periodu 01.01. do 15.09.2016. godine, zapisnički je konstatovno stanje na području zone morskog dobra kroz kontrolu kupališta, privremenih objekata (postavljanje bez odobrenja, odstupanja od urbanističko - tehničkih uslova), gradnje bez dozvole, po dozvoli ili izgradnje investicionih projekata, kao i stanja prostora (rasvjeta, čistoća, stanje hortikulture, komunalna neuređenost, razna oštećenja, radovi u cilju opravki ili održavanja zone morskog dobra).

U izvještajnom periodu proslijeđeno je 145 zahtjeva za kontrolu za ukupno 413 nepravilnosti, od čega se 146 odnosi na nepravilnosti u radu kupališta, 135 na postavljanje privremenih objekata, 128 slučajeva gradnje bez odobrenja, dok se 4 zahtjeva odnose na komunalnu uređenost ili problem kanalizacionih akcidenata.

Do početka turističke sezone (01.05.2016. godine) registrovana je ukupno 61 nepravilnost (13 se odnosi na postavljanje privremenih objekata koji odstupaju od Plana, ili se postavljaju bez odobrenja, dok se 48 slučajeva odnosi na pojavu gradnje bez odobrenja (od čega 15 za lokalitet obala rijeke Bojane).

Nakon početka sezone, u periodu maj-septembar 2016. godine, posebna pažnja je data kontroli kupališta i privremenih objekata. Izvršeno je više samostalnih redovnih kontrola prostora, privremenih lokacija i plaža, te zajedničkih kontrola sa inspektorima Uprave. Uočene su značajne nepravilnosti na kupalištima, najviše u dijelu neoslobađanja ½ kupališta od plažnog mobilijara ili neangažovanja potrebnog broja spasilaca, posebno tokom jula i avgusta mjeseca, kao i pojavu postavljanja i upotrebe skutera u blizini kupališta. Tokom sezone, u periodu 01.05.-15.09.2016. godine registrovano je ukupno 352 nepravilnosti u zoni morskog dobra, od čega se 146 nepravilnosti odnosi na rad kupališta, 135 nepravilnosti na postavljanje privremenih objekata (odstupanja od Plana, postavljanje bez odobrenja), sa 128 slučajeva gradnje bez odobrenja (78 za opštinu Ulcinj, od čega 72 za lokalitet obala rijeke Bojane), dok se 4 prijave – zahtjeva odnose na komunalnu uređenost ili problem kanalizacionih akcidenata.

Službenici Javnog preduzeća su u sklopu redovne kontrole, tokom sezone sačinili ukupno 293 zapisnika i službenih zabilješki o kontroli kupališta i 146 zahtjeva za vršenje inspeksijskog nadzora Upravi za inspeksijske poslove: od čega 40 nepravilnosti za neoslobađanje ½ kupališta od plažnog mobilijara, dok se ostalih 106 nepravilnosti odnose na postavljanje i upotrebu skutera u blizini kupališta (32), neangažovanje potrebnog broja spasilaca tokom jula i avgusta mjeseca (10), te nepravilnosti kod postavljanja sadržaja koji nijesu planirani (64). U odnosu na prethodnu 2015. godinu kada je registrovano 444 nepravilnosti, tokom 2016. godinu konstatovano je 413 nepravilnosti, pri čemu je evidentno smanjenje nepravilnosti kod postavljanja privremenih objekata sa 239 prijavljenih nepravilnosti na 135, i povećanjem gradnje bez odobrenja sa 65 prijavljenih nepravilnosti tokom 2015. godine na 128 nepravilnosti tokom 2016. godine. Tokom sezone konstatovana je pojava postavljanja plažnog mobilijara na lokacijama koje nijesu planirane kao kupališta, na prostorima koji su se u prethodnom periodu koristila kao prirodna kupališta ili obala za kupanje, tako da se na javnim površinama, najviše u opštini Kotor (obala, ponte), postavlja mobilijar koji zauzima prostor i koristi se neovlašćeno.

Sa Upravom za inspeksijske poslove ostvarena je dobra saradnja, pogotovo kod kontrole kupališta i postavljanja privremenih objekata, te kod suzbijanja pojave gradnje bez odobrenja, uočivši problem kod angažovanja izvršne službe potrebne za uklanjanje objekata nakon izvršenog nadzora od strane Uprave za inspeksijske poslove, kao i nemogućnost kontrole kod sadržaja koji se planiraju u Planu

objekata privremenog karaktera (privremeni objekti i terase ugostiteljskih objekata) koji se postavljaju nakon izdatog rješenja o postavljenju, ali suprotno urbanističko - tehničkim uslovima.

Odobrenja za postavljanje privremenih objekata

Na osnovu člana 115 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata i člana 1 stava 1 Uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma, Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore ("Sl. list CG", broj 78/15), Javno preduzeće je na osnovu zaključenih ugovora, po zahtjevu korskog izdavalca odobrenje za postavljanje privremenih objekata u skladu i na osnovu Plana objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra za period od 2016. do 2018. godine (br. pod kojim je zaveden u Ministarstvu održivog razvoja i turizma Crne Gore: 01-22/488 od 11.12.2015. god. i 101-14/207 od 06.06.2016. god.).

Planom objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra planirano je postavljanje 512 privremenih ugostiteljskih objekata, 270 terasa za postojeće ugostiteljske objekte, 349 manjih trgovinska objekata, 59 lokacija za zabavne igre, sport i rekreaciju, 83 sezonska pristaništa i plutajuća pontona i 115 lokacija (parking, auto kamp, stovarište i skladište).

Tokom izvještajnog perioda izdato je ukupno 1592 rješenja (odobrenja za postavljanje privremenih objekata, terasa ugostiteljskih objekata i ostalo u zoni morskog dobra).

6.2. DIREKTORAT ZA GRAĐEVINARSTVO

Direktorat za građevinarstvo vrši upravni nadzor nad Inženjerskom komorom Crne Gore, Javnim preduzećem za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnim preduzećem za nacionalne parkove Crne Gore, u dijelu povjerenih poslova i javnih ovlaštenja prenešenih zakonom.

Učešće građevinarstva u BDP-u prema podacima MONSTAT-a bilježi rast u 2015. godini (učešće 3,8%) u odnosu na 2014. godinu (3,4%).

Vrijednost izvršenih građevinskih radova ima trend rasta od 2012. godine i u 2016. godini veća je za 31,5% u odnosu na 2015. godinu.

Prosječan broj zaposlenih na gradilištima u 2015. godini manji je za 0,8% u odnosu na 2014. godinu.

INDIKATORI	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ukupan doprinos građevinarstva u BDP-u (%)	5,4	4,9	4,9	4,6	3,7	3,4	3,8	n/a
Broj zaposlenih u građevinarstvu (%)	5,7	4,9	4,9	5,0	4,9	5,2	5,3	n/a
Vrijednost izvršenih građevinskih radova u hiljadama EUR	362 430	255 617	283 074	245 837	269 693	275 032	291 042	382.675

NAPOMENA: Nedostajući podaci za 2016. god. još nisu objavljeni.

Vrijednost izvršenih građevinskih radova u I kvartalu 2016. godine veća je za 12,3% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok je za 14,5% manja u odnosu na IV kvartal prethodne godine.

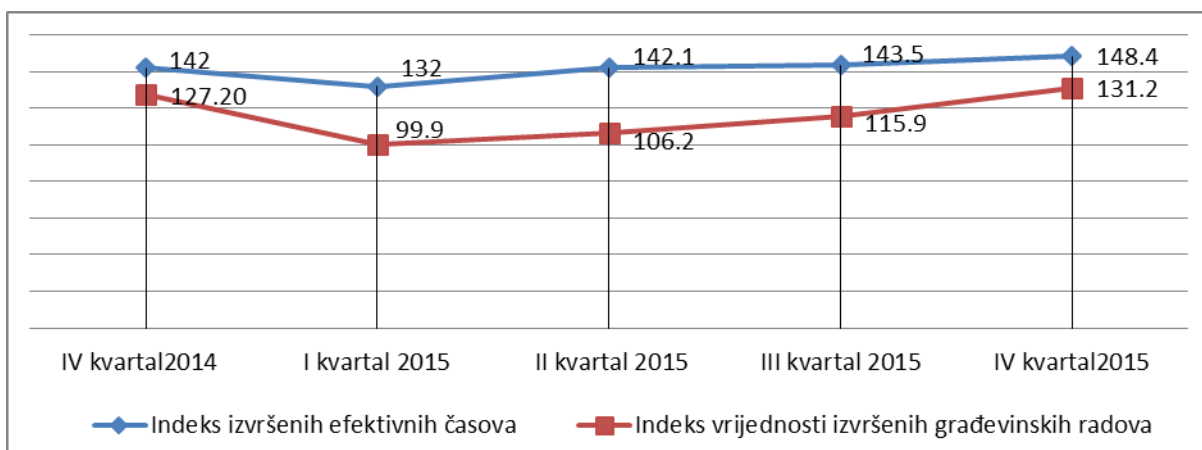
Vrijednost izvršenih građevinskih radova u II kvartalu 2016. godine veća je za 32,1% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok je za 25,0% veća u odnosu na I kvartal tekuće godine.

Vrijednost izvršenih građevinskih radova u III kvartalu 2016. godine veća je za 37,3% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok je za 13,4% veća u odnosu na II kvartal tekuće godine.

Izvršeni efektivni časovi na građevinskim radovima u I kvartalu 2016. godine veći su za 1,5% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok su za 9,7% manji u odnosu na IV kvartal prethodne godine.

Izvršeni efektivni časovi na građevinskim radovima u II kvartalu 2016. godine veći su za 19,6% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok su za 26,9% veći u odnosu na I kvartal tekuće godine.

Izvršeni efektivni časovi na građevinskim radovima u III kvartalu 2016. godine veći su za 20,9% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok su za 2,1% veći u odnosu na II kvartal tekuće godine.

Reforme izgradnje objekata, polazeći od održivog razvoja kao razvojnog koncepta, pokazale su evidentne pozitivne rezultate koje, međutim, treba stalno unapređivati. Ovo se, prije svega, odnosi na stvaranje legislativnih i sprovedbenih uslova za podsticanje preduzetničke inicijative i ulaganje stranog kapitala, odnosno za cjelovito obezbijedenje svih uslova za efikasnije investiranje.

Zahvaljujući reformama koje su sprovedene u ovoj oblasti, Crna Gora se u Izvještaju Doing Business za 2017. godinu, u indikataru "izdavanje građevinske dozvole", nalazi na 93. mjestu na globalnom rangju.

U 2016. godini donijete su:

- Uredba o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore ("Sl.list CG", broj 4/17);
- Uredba o izmjeni uredbe o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Inženjerskoj komori Crne Gore ("Sl.list CG", broj 4/17).

Predlog zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, koji je planiran Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu, nije realizovan, već je njegovo utvrđivanje prenijeto za 2017. godinu.

Po Programu rada Ministarstva za 2016. godinu realizovane su sljedeće obaveze:

- Pravilnik o zvučnoj zaštiti zgrada ("Sl. list CG", broj 50/16);

- Pravilnik o načinu izrade dokumenta o ocjeni građevinskog proizvoda kao i sadržaj i način vođenja evidencije izdatih dokumenata o ocjeni ("Sl. list CG", broj 72/16);
- Pravilnik o obliku i sadržaju dokumenta o tehničkoj ocjeni i načinu vođenja evidencije izdatih dokumenata o tehničkoj ocjeni građevinskog proizvoda ("Sl. listu CG", broj 50/16);
- Pravilnik o bližim uslovima za izdavanje i ukidanje imenovanja tijelu za ocjenu i provjeru i sadržaju i načinu vođenja evidencije izdatih i ukinutih imenovanja za vršenje ocjene i provjere postojanosti svojstava građevinskog proizvoda ("Sl. list CG", broj 72/16);
- Pravilnik o bližim uslovima za imenovanje i ukidanje imenovanja pravnog lica za tehničku ocjenu i izdavanje dokumenta o ocjeni za građevinske proizvode ("Sl. list CG", broj 77/16);
- Pravilnik za građevinske proizvode ("Sl. list CG", broj 82/16) - propis iz grupe - Tehnički propisi za različite grupe građevinskih proizvoda.

U 2016. godini nijesu realizovane sljedeće planirane obaveze:

- Pravilnik o protivpožarnoj klasifikaciji građevinskih proizvoda
- Predlog uredbe o priznavanju inostranih isprava i znaka usaglašenosti za građevinske proizvode
- Tehnički propisi za različite grupe građevinskih proizvoda:
  - Pravilnik za betonske konstrukcije;
  - Pravilnik za zidane konstrukcije;
  - Pravilnik za drvene konstrukcije;
  - Pravilnik za spregnute konstrukcije;
  - Pravilnik za čelične konstrukcije;
  - Pravilnik za aluminijske konstrukcije;
  - Pravilnik za dimnjake.

Propisi su bili u različitim fazama pripreme i u postupcima usaglašavanja.

Direktorat za građevinarstvo ima obaveze definisane Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za 2016. godinu u pregovaračkim poglavljima:

- 1 "Sloboda kretanja roba"
- 20 "Preduzetništvo i industrijska politika".

Shodno navedenom Programu, u 2016. godini su realizovane sljedeće obaveze:

- Pravilnik o izgledu i sadržaju izjave o svojstvima građevinskog proizvoda ("Sl. list CG", broj 46/14);
- Pravilnik o načinu označavanja građevinskog proizvoda ("Sl. list CG", br. 46/14, 73/16);
- Pravilnik o sadržaju sistema ocjene građevinskog proizvoda ("Sl. list CG", broj 46/14);
- Pravilnik o obliku i sadržaju dokumenta o tehničkoj ocjeni i načinu vođenja evidencije izdatih dokumenata o tehničkoj ocjeni građevinskog proizvoda ("Sl. list CG", broj 50/16);
- Pravilnik o bližim uslovima za izdavanje i ukidanje imenovanja tijela za ocjenu i provjeru i sadržaju i načinu vođenja evidencije izdatih i ukinutih imenovanja za vršenje ocjene i provjere postojanosti svojstava građevinskog proizvoda ("Sl. list CG", broj 72/16);
- Pravilnik o načinu izrade dokumenta o ocjeni građevinskog proizvoda i sadržaju i načinu vođenja evidencije izdatih dokumenata o ocjeni ("Sl. list CG", broj 72/16);
- Pravilnik o bližim uslovima za imenovanje i ukidanje imenovanja pravnog lica za tehničku ocjenu i izdavanje dokumenta o ocjeni za građevinske proizvode ("Sl. list CG", broj 77/16);
- Pravilnik o građevinskim proizvodima ("Sl. list CG", broj 82/16).

Obaveze koje se odnose na donošenje Uredbe o načinu priznavanju inostranih isprava i znakova usaglašenosti za građevinske proizvode i Pravilnika o požarnoj klasifikaciji građevinskih proizvoda su PPCG-om 2016-2018, pomjerene za I kvartal 2017. godine.

Ostali materijali koji su realizovani prema Vladi

- Ministarstvo održivog razvoja i turizma uputilo je Vladi Crne Gore Informaciju o realizaciji Ugovora br.05-161/14 zaključenog između Vlade Crne Gore i Instituta za standardizaciju Crne Gore o usvajanje eurokodova na crnogorskom jeziku kao i Anex 1 navedenog ugovora na saglasnost.
- Ministarstvu je podnijeto 5 zahtjeva za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa, u skladu sa članom 104a Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata:
  - 1) Zahtjev Opštine Tivat, broj:0101-360-465/13-14 od 11.04.2016. godine i dopuna zahtjeva broj:0101-360-465/14-14 od 18.04.2016. godine, za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa – saobraćajnice od Solila do raskrsnice za Pržno u zahvatu Prostorno urbanističkog plana Tivta do 2020. godine, Opština Tivat. Zaključak Vlade Crne Gore, broj 08-1149 od 28. aprila 2016.godine, kojim je data saglasnost.
  - 2) Zahtjev Ministarstva saobraćaja i pomorstva - Direkcije za saobraćaj, Podgorica, broj: 02-5602/1 od 30.05.2016. godine i dopuna zahtjeva broj: 02-5900/1 od 06.06.2016. godine, za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima, za izgradnju objekata od opšteg interesa - rekonstrukciju regionalnog puta R-12 Vilusi – Petrovići – Deleuša, dionica Petrovići – Vračenovići, od km 8+920 do km 17+800, u zahvatu Prostorno urbanističkog plana Opštine Nikšić. Zaključak Vlade Crne Gore, broj 08-1611 od 23. juna 2016. godine, kojim je data saglasnost.
  - 3) Zahtjev "NORTHSTAR" D.O.O. broj: 105-1269/1 od 09.05.2016. godine i dopuna zahtjeva broj 105-1269/2 od 13.06.2016. godine, za dobijanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa – Klastera 1 Turističkog naselja »Monterose«, na Urbanističkim parcelama UP1, UP3,UP5 i UP7, u zahvatu izmjena i dopuna Državne studije lokacije »Sektor 32; Rose-Dobreč«, Opština Herceg Novi; Zaključak Vlade Crne Gore, broj 08-1747 od 30. juna 2016. godine, kojim je data saglasnost.
  - 4) Zahtjev Ministarstva saobraćaja i pomorstva - Direkcija za saobraćaj, broj: 02-9519/1 od 23.09.2016. godine i dopuna zahtjeva broj: 02-9519/2 od 26.09.2016. godine, za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima, za izgradnju objekata od opšteg interesa - rekonstrukciju regionalnog puta R-20 Berane – Kalače, dionica Berane – Petnjica, ulaz u Petnjicu od km 0+000 do km 3+638, u zahvatu Prostorno - urbanističkog plana Opštine Berane; Zaključak Vlade Crne Gore, broj 08-2599 od 30.septembra 2016. godine, kojim je data saglasnost.
  - 5) Zahtjev „Rudi Energy“ DOO Berane, broj: 105-2265/1 od 04.11.2016. godine, za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima, za izgradnju objekata od opšteg interesa - male hidroelektrane mHE „Vinicka“ na dijelu vodotoka Vinicke rijeke, Opština Berane, u zahvatu Prostornog plana posebne namjene „Bjelasica i Komovi“. Zaključak Vlade Crne Gore, broj 08-1044 od 08. maja 2016. godine, kojim je data saglasnost.

Realizacija drugih značajnih projekata

1. *Akcionni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu*

Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom za 2014.godinu, urađen u saradnji sa predstavnicima NVO koja se bave pitanjima lica sa invaliditetom, definisao je 13 prioriternih objekata za prilagođavanje i to:

- u Podgorici 7,
- u Nikšiću 3,
- u Beranama 2 i
- u Pljevljima 1.

U toku 2014. godine urađena je i revidovana projektna dokumentacija za svih 13 objekata. U 2015. godini prilagođeno je 5 objekata, a u 2016. godini raspisani su tenderi za prilagođavanje još 8 objekata. Trenutno su u toku radovi na 4 objekta od preostalih 8.

U 2016. godini, takođe se pristupilo analizi objekata u vlasništvu Države Crne Gore u pogledu ispunjenosti uslova pristupačnosti.

U 2015.godini završeni su svi radovi predviđeni revidovanim glavnim projektom za prilagođavanje sljedećih objekata:

- 1) Centar za socijalni rad u Podgorici,
- 2) Poreska uprava u Podgorici,
- 3) Skupština Crne Gore u Podgorici (I faza),
- 4) Dom zdravlja u Beranama – služba izabranog doktora za žene i
- 5) Dom zdravlja u Pljevljima – služba laboratorije i rentgena.

U 2016. godini završeni su radovi na sledećim objektima:

1. Ekonomskom fakultetu u Podgorici	vrijednost radova = 228.950,65 €
2. Fondu za zdravstveno osiguranje u Podgorici	vrijednost radova = 64.107,55 €
3. Osnovnom sudu u Podgorici	vrijednost radova = 183.614,03 €
Ukupna vrijednost izvedenih radova.	= 476.672,23 €

U 2016. godini raspisana su javna nadmetanja za prilagođavanje još 4 objekta planirana Akcionim planom. Donesene su odluke o izboru najpovoljnije ponude za izvođenje radova na prilagođavanju ova 4 objekta i sa najpovoljnijim ponuđačima potpisani su ugovori o građenju i izvođači su uvedeni u posao, za sledeće objekte:

1. JZU Bolnica za plućne bolesti - Brezovik (upravna zgrada i 5 paviļjona), Izvođač „Lipa Ing“ doo Cetinje.....	vrijednost radova = 288.338,87 €
2. JZU Dom zdravlja Nikšić, Izvođač IGP „Fidija“ doo Podgorica.....	vrijednost radova = 343.664,06 €
3. JZU Opšta bolnica Berane, Izvođač „Tehno gradnja“ doo Pljevlja.....	vrijednost radova = 244.178,26 €
4. JZU Dom zdravlja „Dr Niko Labović“ Berane, Izvođač „Tehno gradnja“ doo Pljevlja.....	vrijednost radova = 259.727,58 €
Ukupna vrijednost predviđenih radova	= 1.135.908,77 €

U 2016. godini, raspisano je javno nadmetanje i za prilagođavanje objekta Opšte bolnice u Nikšiću. Donijeta je odluka o izboru najpovoljnije ponude za izvođenje radova na prilagođavanju navedenog objekta i sa najpovoljnijim ponuđačem je potpisan Ugovor o građenju 17.05.2016. godine, na 155.390,35 €. Radovi na prilagođavanju su započeti ali, na zahtjev korisnika, su obustavljeni zbog neusklađenosti projektne dokumentacije sa postojećim stanjem, kao i zbog velikog obima radova sa kojima korisnik nije saglasan. Projektant je dostavio dopunu Glavnog projekta i isti je dopisom od 07.11.2016. godine, poslat korisniku na saglasnost. Korisnik se još uvijek nije izjasnio po predmetnom dopisu i nastavku izvođenja ugovorenih radova na objektu.

2. *Sprovođenje Akcionog plana za usvajanje Eurokodova*

Vlada Crne Gore na sjednici održanoj 23. januara 2014. godine usvojila je Akcioni plan za usvajanje Eurokodova koji je rezultat Projekta „Dostizanje najvišeg stepena bezbjedonosnog i tehničkog kvaliteta gradnje“ finansiranog iz IPA fondova.

Navedenim akcionim planom za usvajanje Eurokodova na crnogorskom jeziku kao i za izradu i usvajanje Nacionalnih aneksa za pojedine dijelove Eurokodova opredijeljena su sredstva u iznosu 1.042.796€. sa rokom realizacije od 5 godina (od 2014 do 2019. godine).

U cilju nastavka aktivnosti na realizaciji Akcionog plana za usvajanje Eurokodova i 2015. godine Vlada Crne Gore je zaključila Ugovor sa Institutom za standardizaciju Crne Gore i opredijelila sredstva u iznosu od 248.976 € za usvajanje eurokodova na crnogorskom jeziku, kao i izrada i usvajanje Nacionalnih aneksa za pojedine dijelove eurokodova i to:

1. EN 1991-1-1, opšta dejstva – zapreminska težina, sopstvena težina i korisna opterećenja za zgrade;
2. EN 1991-1-3, opšta dejstva- opterećenje snijegom;
3. EN 1991-1-4, opšta dejstva - opterećenje vjetrom;
4. EN 1991-1-5, opšta dejstva- opterećenje izotermama;
5. EN 1992 1-1, opšta pravila i pravila za izgradnju;
6. EN 1996-1-1, opšta pravila za armirane i nearmirane zidane konstrukcije;
7. EN 1996-3, pojednostavljene metode proračuna;
8. EN1997-1, geotehnički proračun;
9. EN 1998-3, procjena stanja i ojačanje zgrada.

Rok za realizaciju je godinu od dana potpisivanja ugovora odnosno kraj decembra 2016. godine.

Prema Izvještaju br.05-161/21-2015 od 19.12.2016. godine, koji je Institut za standardizaciju dostavio Ministarstvu održivog razvoja i turizma, usvojen je EN 1991-1-4, opšta dejstva - opterećenje vjetrom kao MEST standard i Odluka o usvajanju crnogorskih standarda objavljena u „Službenom listu Crne Gore“, a EN 1991-1-1, opšta dejstva – zapreminska težina, sopstvena težina i korisna opterećenja za zgrade, EN 1991-1-3, opšta dejstva- opterećenje snijegom, EN 1991-1-5, opšta dejstva- opterećenje izotermama i EN 1998-3, procjena stanja i ojačanje zgrada su pripremljeni i biće stavljeni na javnu raspravu nakon verifikacije od strane tehničkog komiteta ISME/TK 002: Eurokodovi.

Ostali dijelovi eurokodova EN 1992 1-1, opšta pravila i pravila za izgradnju; EN 1996-1-1, opšta pravila za armirane i nearmirane zidane konstrukcije; EN 1996-3, pojednostavljene metode proračuna; EN1997-1, geotehnički proračun, koji se bili predmet ovog ugovora su u fazi izrade.

3. *Analiza objekata organa državne uprave sa aspekta pristupačnosti licima smanjene poretljivosti i licima sa invaliditetom*

Zaključkom Vlade Crne Gore broj 08-2580 od 13. novembra 2015. godine, koji je donijet u skladu sa Izvještajem o realizaciji Akcionog plana Strategije razvoja nevladinih organizacija u Crnoj Gori za period 2014-2016 godine, zaduženo je Ministarstvo održivog razvoja i turizma da u saradnji sa Upravom za imovinu, pripremi Analizu objekata državne uprave, sa aspekta pristupačnosti licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom u skladu sa Pravilnikom o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene poretljivosti i lica sa invaliditetom.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma formiralo je Radni tim za izradu predmetne analize, u koji su, pored predstavnika Ministarstva i Uprave za imovinu, imenovani i predstavnici Direkcije javnih radova i Uprave za inspeksijske poslove - Građevinska inspekcija.

Uprava za imovinu je dostavila spisak od 22 objekta državnih organa, 5 rezidencijalnih objekata i 15 poslovnih prostora.

Od 22 objekata predmetnom analizom nijesu obuhvaćena četiri objekta i to: Skupština Crne Gore, Poreska uprava u Ul. V Proleterske, Ministarstvo finansija i Osnovni sud u Podgorici, jer su isti obuhvaćeni Akcionim planom prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu. U preostalih 18 objekata smješteno je ukupno 45 institucija.

Od pet rezidencijalnih objekata, dva objekta - Rezidencija Predsjednika na Cetinju i Vila „Gorica” Podgorica, su objekti u javnoj upotrebi, odnosno u njima se obavlja prijem stranaka, gostiju, delegacija, pa moraju ispuniti uslove za pristup lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom. Ostale Rezidencije nisu objekti u javnoj upotrebi, te ne postoji obaveza njihovog prilagođavanja.

Analiza je obuhvatila svih 15 poslovnih prostora u kojima je smješteno 18 institucija.

Na osnovu iznijetog, proizilazi da je predmet analize bilo ukupno 65 institucija i to: 45 smještenih u 18 objekata, dvije rezidencije i 18 u 15 poslovnih prostora.

Nakon obilaska objekata i snimanja stanja na terenu, urađena je detaljna analiza elemenata pristupačnosti shodno Pravilniku o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene poretljivosti i lica sa invaliditetom koja je u dokumentu data pojedinačno za svaki objekat kao tabelarni prikazi sa foto dokumentacijom.

Podaci o izvršavanju zakona

- *Izdavanje UTU, potvrda, izvoda i sl.na zahtjev stranaka*

U Direktoratu za građevinarstvo vrše se poslovi izdavanja urbanističko-tehničkih uslova, shodno članu 62a Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, građevinskih i upotrebni dozvola.

U izvještajnom periodu, primljena su 389 zahtjeva za izdavanje urbanističko – tehničkih uslova, od čega je u zakonskom roku riješeno 365 zahtjeva, dok je 24 u toku tj. prenijeto u 2017. godini.

Takođe, u izvještajnom periodu izdato je 99 građevinskih dozvola, 7 zahtjeva za izdavanje građevinskih dozvola je odbijeno, u 43 predmeta postupak je obustavljen. Izdato je i 45 upotrebni dozvola, 3 zahtjeva za izdavanje upotrebne dozvole je odbijeno, dok je u 8 predmeta postupak obustavljen.

Ovom direktoratu je podnijeto 99 zahtjeva za slobodni pristup informacijama, od kojeg broja je:

- 7 zahtjeva prosljeđeno na nadležnost drugim organima uprave;
- za 23 zahtjeva je donijet zaključak o odbacivanju zahtjeva;
- 29 zahtjeva je usvojeno;
- 29 zahtjeva je odbijeno;
- za 10 zahtjeva je dostavljeno obavještenje shodno članu 26 zakona o slobodnom pristupu informacijama i
- za 1 zahtjev je donijet zaključak o obustavi postupka.

U drugostepenom postupku u izvještajnom periodu rješavano je po žalbama na rješenja inspektora za građevinarstvo, primjenom odredaba čl. 152 i 153 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, Zakona o opštem upravnom postupku i Zakona o inspekcijskom nadzoru. Takođe, rješavano je i po žalbama na rješenja Inženjerske komore Crne Gore, kojoj je Uredbom o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Inženjerskoj komori Crne Gore ("Sl.list CG", br. 29/14 i 59/14), povjereno izdavanje licenci iz oblasti uređenja prostora i izgradnje objekata. U cilju ostvarivanja i zaštite prava, obaveza i pravnih interesa stranaka u postupku upravnog odlučivanja obezbijedena je potpuna primjena načela i pravila opšteg upravnog postupka. Težilo se, u tom smislu, da se odluke donose bez odugovlačenja, u granicama propisanih rokova.

S tim u vezi, u izvještajnom periodu, izjavljeno je 31 žalbi, od kog broja je 7 žalbi izjavljeno Savjetu Agencije za zaštitu podataka i slobodni pristup informacijama. Od tog broja 13 žalbi je usvojeno i predmeti su vraćeni prvostepenom organu na ponovni postupak i odlučivanje, dok je 16 žalbi odbijeno. Za dvije žalbe se postupak vodi pred Savjetom Agencije.

Od ukupnog broja žalbi:

- 16 žalbi je izjavljeno na rješenja UZIP od kog broja je 13 žalbi odbijeno, a 3 usvojene;
- 8 žalbi je izjavljeno na rješenje Inženjerske komore CG, od kog broja je 5 usvojeno, a 3 su odbijene.

U drugostepenom postupku pred ovim ministarstvom riješene su u propisanom roku 24 žalbe, dok se pred Agencijom za zaštitu podataka i slobodni pristup informacijama vodio drugostepeni postupak za 7 žalbi, od kog broja je u toku postupak odlučivanja za 2 žalbe, za 1 žalbu je donijet zaključak o obustavi postupka, a 4 žalbe su usvojene.

Pred Upravnim sudom Crne Gore pokrenuto je 4 upravna spora protiv prvostepenih rješenja ovog ministarstva po tužbama, od kojih se 2 odnose na prethodno vođenje upravnog postupka iz ranijeg perioda po žalbama na prvostepena rješenja organa lokalne uprave (rješenja o lokaciji) i na rješenja ovog ministarstva (rješenja o lokaciji). Preostale 2 tužbe su pokrenute protiv prvostepenih rješenja ovog ministarstva koji se odnose na izdavanje urbanističko-tehničkih uslova. Od navedena 4 upravna spora, 2 su pravosnažno okončana (tužbe su odbijene) a 2 predmeta su u toku postupanja pred Upravnim sudom Crne Gore i pred ovim ministarstvom.

Pred Upravnim sudom Crne Gore pokrenuto je 11 upravnih sporova protiv drugostepenih rješenja, od kojih su 4 tužbe usvojene, dok se za 7 sporova još vodi postupak.

- Davanje mišljenja i saglasnosti

U 2016. godini dato je 36 mišljenja na različita akta dostavljena od drugih institucija.

Takođe, izdato je i 18 mišljenja i tumačenja Zakona o uređenju prostora I izgradnji objekata i podzakonskih akata donešenih na osnovu njega.

- *Izvještaj o izvršavanju prenijetih i povjerenih poslova*

Inženjerska komora Crne Gore

Shodno Uredbi o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Inženjerskoj komori Crne Gore („Sl. list CG“ br. 32/13, 29/14 i 4/17), tokom izvještajnog perioda, Inženjerska komora Crne Gore je imala u radu 1350 predmeta po zahtjevu stranaka za izdavanje i oduzimanje licenci (fizičkim licima i privrednim društvima). Iz predhodnog izvještajnog perioda je prenešeno 6 zahtjeva tako da je u 2016. godini ukupno riješeno 1356 zahtjeva. Broj neriješenih predmeta u 2016. godini je 6 i za iste nije istekao propisani rok, što znači da je rješavanje zahtjeva prenešeno u naredni izvještajni period.

Po zahtjevu stranaka izjavljeno je 11 žalbi od kojih je vraćeno na ponovno odlučivanje 3, 1 zahtjev je odlučen u meritumu, a riješeno je 4 zahtjeva.

U Inženjerskoj komori Crne Gore sistematizovana su i popunjena dva radna mjesta sa VSS-dipl. pravnik, koji rade na upravnim poslovima.

Takođe, urbanistička inspekcija je u 2016. godini podnijela 51 zahtjev za pokretanje postupka oduzimanja licenci fizičkim i pravnim licima. Od navedenog broja, 22 zahtjeva je dato na vještačenje i postupci su u toku, ostali zahtjevi nijesu pokretani jer je postojao problem u pribavljanju dokumentacije (projektne) koju državni organ – urbanistička inspekcija treba da dostavi uz pokrenute zahtjeve.

U 2016. godini je pokrenut i 161 zahtjev za polaganje stručnog ispita od čega je 140 položilo stručni ispit, a 21 zahtjev je u toku.

Ostale aktivnosti Direktorata

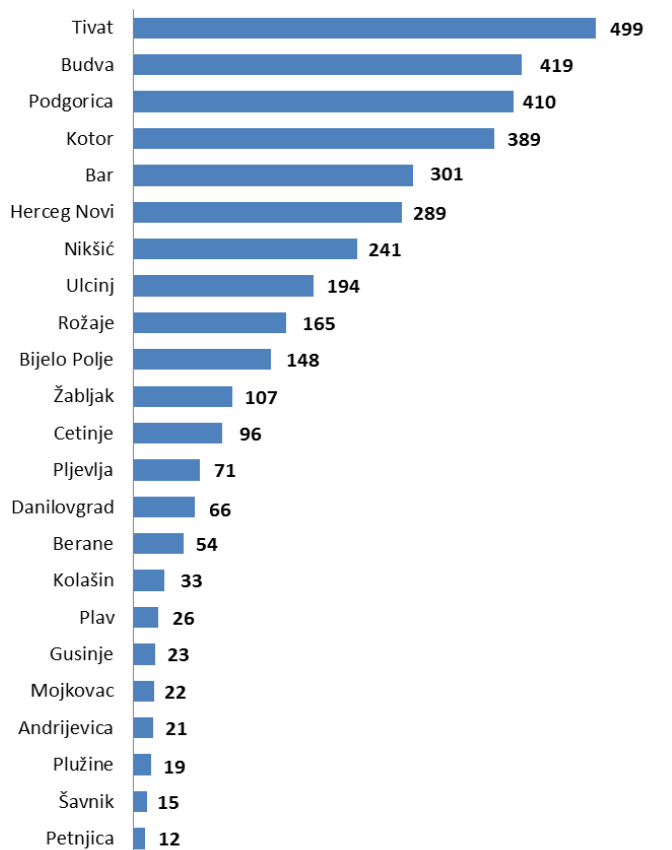
- *Monitoring nad radom lokalnih uprava u oblasti uređenja prostora i izgradnje objekata*

U cilju unapređenja poslovnog ambijenta i uspostavljanja ambijenta koji bi u većoj mjeri bio pogodan za investicije, kao i u cilju otklanjanja negativne prakse, 2011. godine uveden je sistema “jedan šalter” za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova i građevinskih dozvola. U zakonodavnom smislu napredak u ovoj oblasti je postignut, ali primjena u praksi navedenog sistema nije bila adekvatna. Da praksa nije pratila zakonska rješenja, evidentirala je Svjetska banka u svom Izvještaju DB za 2012, zbog čega se pristupilo monitoringu nad radom lokalnih uprava nadležnih za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova i građevinskih dozvola.

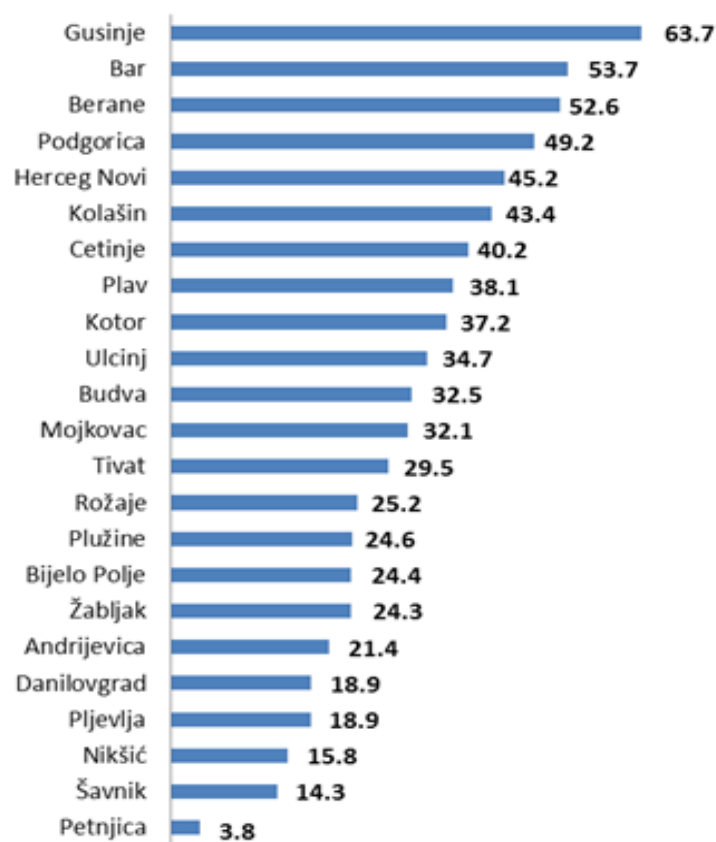
Paralelno sa monitoringom rađena je i edukacija službenika na lokalnom nivou, a radi eliminisanja negativnih pojava u praksi, unapređivana je zakonska regulativa izmjenama i dopunama Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata i podzakonskih akata donešenih na osnovu istog.

- *Urbanističko-tehnički uslovi*

U izvještajnom periodu od 01.01.2016. godine do 31.12.2016. godine, ukupno je izdato 3620 urbanističko-tehničkih uslova na nivou lokalnih uprava.

Dijagram 1: Broj izdatih urbanističko-tehničkih uslova na nivou lokalnih uprava u 2016. godini

Dijagram 2: Prosječno vrijeme izdavanja urbanističko-tehničkih uslova na nivou lokalnih uprava u 2016. godini

U 2016. godini je izdato 7% više urbanističko-tehničkih uslova u odnosu na 2015. godinu, sa manjim prosječnim vremenom izdavanja za 29% u odnosu na 2015. godinu.

Rokovi za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova su prekoračeni u 12 lokalnih samouprava: Gusinju, Baru, Beranama, Podgorici, Herceg Novom, Kolašinu, Cetinju, Plavu, Kotoru, Ulcinju, Budvi i Mojkovcu. Razlog prekoračenja zakonom definisanog vremena je, prije svega u velikom broju zahtjeva, a onda i u kvalitetu planske dokumentacije. Naime, kako su urbanističko-tehnički uslovi informacija o prostoru za određenu katastarsku parcelu, koji se izdaju potpuno "gratis", to je rezultiralo i podnošenjem velikog broja zahtjeva za njihovo izdavanje. Sa druge strane, lokalne samouprave nijesu inovirale planske dokumente u skladu sa Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata, tako da se iz svih važećih planskih dokumenata ne mogu dobiti podaci neophodni za njihovo izdavanje, već se isti moraju dopuniti sa posebnim uslovima određenih organa i institucija.

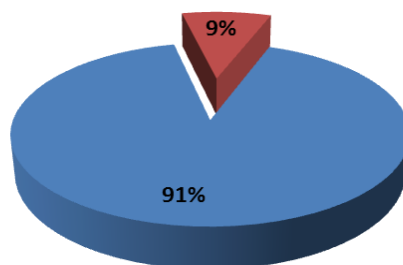
- Građevinske dozvole

U izvještajnom periodu od 01.01.2016. godine do 31.12.2016. godine, po sistemu "jedan šalter" na nivou Crne Gore ukupno je izdato 1123 građevinskih dozvola, od čega je 99 iz nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma, a 1024 na nivou lokalnih uprava.

- Podaci o izdatim građevinskim dozvolama za IV kvartal 2016. godine dobijeni su od 23 lokalne uprave.
- Opština Plav nije dostavila podatke za I kvartal 2016. godine.

Iz navedenih podataka proizilazi da se u naznačenom periodu 91% građevinskih dozvola izdaje na nivou lokalnih uprava, a 9% na nivou Ministarstva.

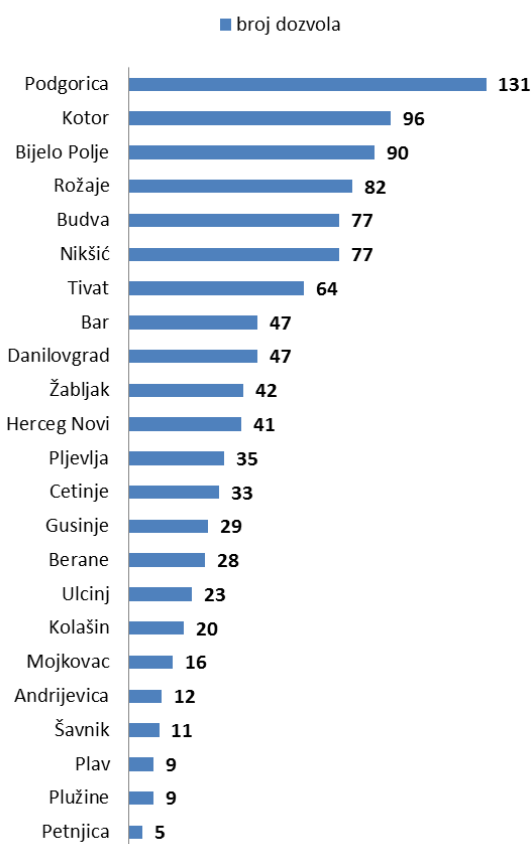
Broj izdatih GD u 2016. godini

■ Organi lokalne uprave ■ Ministarstvo održivog razvoja i turizma

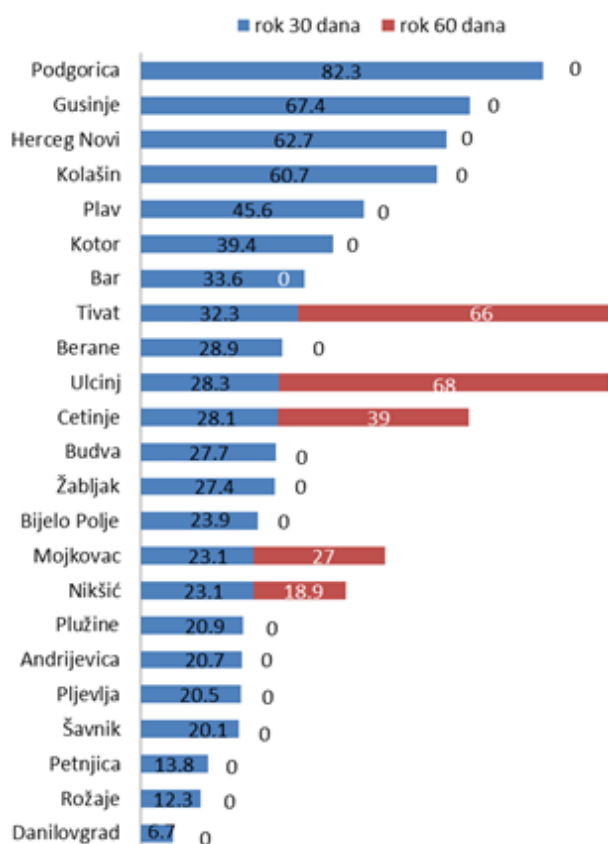
U 2016. godini izdato je 12% više građevinskih dozvola u odnosu na 2015. godinu. Najviše izdatih građevinskih dozvola je bilo u Podgorici 131, Kotoru 96, Bijelom Polju 90, Rožajama 82, Budvi i Nikšiću po 77 dozvola.

Broj dozvola

Dijagram 3: Ukupan broj izdatih građevinskih dozvola u 2016 godinu

Prosječno vrijeme

Dijagram 4: Prosječno vrijeme izdavanja građevinske dozvole za 2016.godinu

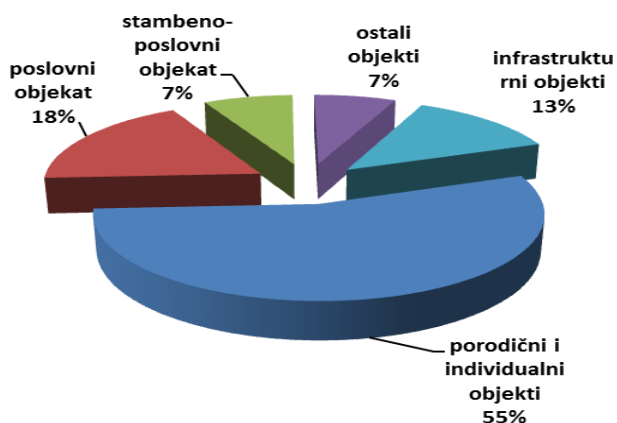
Kada je upitanju vrijeme izdavanja građevinskih dozvola, lokalne uprave su u 2016. godini u prosjeku utrošile 42% manje vremena prilikom izdavanja građevinskih dozvola u odnosu na 2015. godinu za objekte za koje je zakonski rok izdavanja 30 dana, a smanjeno je prekoračenje izdavanja i ono je iznosilo 21 %. Vrijeme izdavanja građevinskih dozvola za objekte za koji je zakonski rok 60 dana takođe je smanjeno i to za 52 %.

Od 23 lokalne uprave, njih 15 je ispoštovalo rok od 30 dana za izdavanje građevinske dozvole, a to su: Andrijevica, Berane, Bijelo Polje, Budva, Ctinje, Danilovgrad, Mojkovac, Nikšić, Petnjica, Plužine,

Pljevlja, Rožaje i Šavnik. Dvije lokalne uprave su imale neznatno prekoračenje zakonskog roka (od 2 do 3 dana), a to su Tivat i Bar, 2 lokalne uprave su imale prekoračenje od 9 % do 50% od predviđenog vremena – Kotor i Plav, a Kolašin, Herceg Novi, Gusinje i Podgorica imaju prekoračenje i preko 100 %. Glavni grad ima najviše izdatih građevinskih dozvola u 2016. godini (131), sa prekoračenjem od 174 %.

Od ukupnog broja izdatih građevinskih dozvola za 20, odnosno za njih 2%, je bilo potrebno da se uradi procjena uticaja na životnu sredinu. Ovih dozvola je izdato 4 na Cetinju, 1 u Mojkovcu, 10 u Nikšić, 2 u Tivtu i 3 u Ulcinju. U poređenju sa 2015. godinom, kada je izdata 31 građevinska dozvola koje su sadržale procjenu uticaja na životnu sredinu, u 2016. godini je došlo do pada broja objekata koji se grade, a koji utiču na životnu sredinu, za 55%.

U 2016. godini je izdato više dozvola za građenje poslovnih objekata – sa 13% na 18%, u odnosu na 2015. godinu. Sa druge strane smanjen je broj izdatih građevinskih dozvola za izgradnju stambeno-poslovnih objekata sa 9% na 7%, dok je broj izdatih građevinskih dozvola za porodične i individualne objekte, kao i za infrastrukturne objekte, na istom nivou u odnosu na prethodnu godinu.

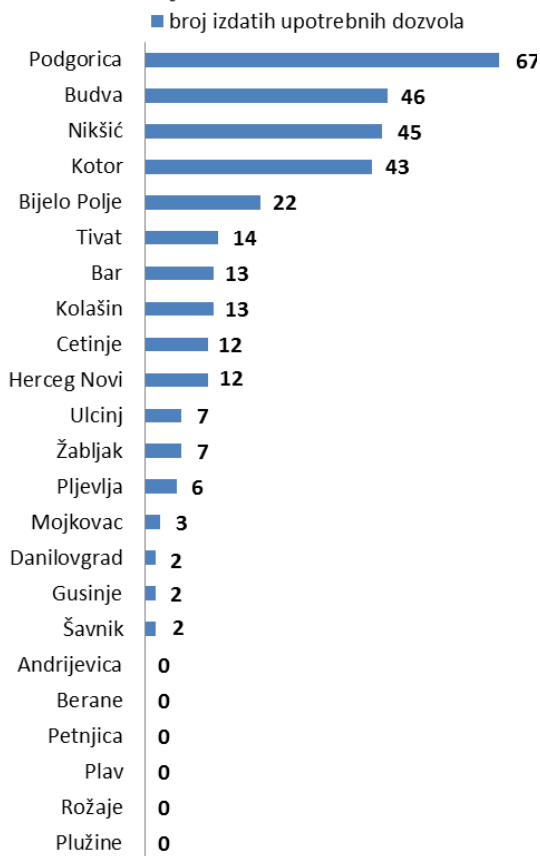

Slika 1: Izdate građevinske dozvole u 2016. godini na teritoriji Crne Gore, prema vrsti objekta

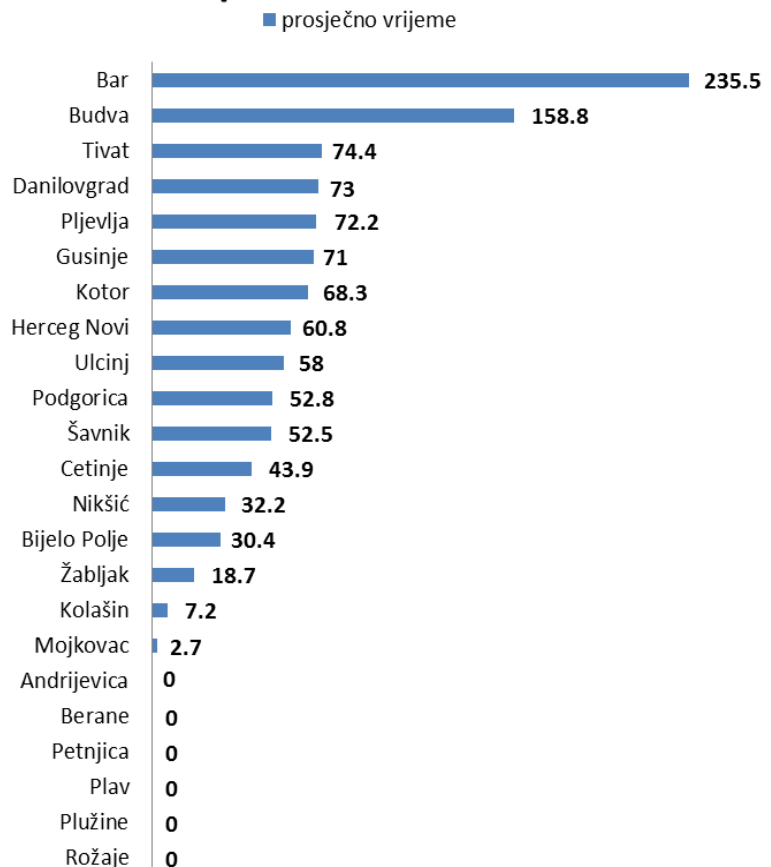
- Upotrebne dozvole

Broj izdatih upotrebni dozvola u 2016. godini (316) je manji za 14,6% u odnosu na 2015. godinu (362), s tim što se prosječno vrijeme izdavanja smanjilo sa 77 dana na 71,9 dana.

Upotrebne dozvole

Upotrebne dozvole

Dijagram 5: Broj izdatih upotrebni dozvola lokalnih uprava u 2016. godini

Dijagram 6: Prosječno vrijeme izdavanja upotrebni na nivou dozvola na nivou lokalnih uprava u 2016. godini

Javnost u oblasti uređenja prostora i izgradnje objekata

Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata, uvedena je transparentnost podataka u procesu građenja. Svaki akt koji se izda po zahtjevu za urbanističko-tehničke uslove, građevinsku i upotrebnu dozvolu kao i sami zahtjevi, mora da se objavi na internet stranici organa lokalne uprave, kao i Ministarstva, što u konačnom znači potpun monitoring tih procesa u svim opštinama, odnosno Ministarstvu, od strane svih zainteresovanih lica. U slučaju kršenja ove obaveze, propisana je visoka prekršajna kazna za lica koja rukovode organom uprave

Takođe, u cilju transparentnosti Zakonom je propisana obaveza Ministarstvu i svim lokalnim upravama da formiraju registar tehničke dokumentacije.

Ministarstvo je uradilo Registar tehničke dokumentacije koji je dostupan svim zainteresovanim stranama.

U saradnji sa Zajednicom opština i OSCE kako bi transparentnost podataka koji se odnose na građevinske dozvole i UTU bila unificirana u cijeloj Crnoj Gori pripremljena je softver za web stranica svih lokalnih samouprava i Ministarstva, a koja se odnosi na građevinske dozvole i UTU.

Stanje u oblasti transparentnosti na nivou lokalnih samouprava na kraju decembra 2016. godine je slijedeće:

- od ukupno 23, 14 lokalnih uprava uredno skenira i ažurira svoje podatke i kao takve ih objavljuje na sajtu i to: Bar, Bijelo Polje, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Herceg Novi, Kolašin, Kotor, Mojkovac, Podgorica, Pljevlja, Rožaje, Tivat i Šavnik.
- Dvije lokalne uprave još uvijek nemaju oformljen svoj zvanični sajt, a to su novoformirane opštine: Gusinje i Petnjica.
- Četiri lokalne uprave nemaju rubliku na sajtu sa skeniranim zahtjevima i izdatim rješenjima za izdate urbanističko-tehničke uslove, građevinske i upotrebne dozvole, a tu su: Andrijevica, Berane, Plužine i Ulcinj.
- Opštine Nikšić i Plav nisu ažurirale podatke o skeniranim zahtjevima i skeniranim izdatim urbanističko-tehničkim uslovima, građevinskim i upotrebni dozvolama za 2016. godinu.
- Opština Žabljak nije postavila dio zahtjeva i izdatih urbanističko-tehničkih uslova, građevinskih i upotrebni dozvola za 2016. godinu.

U primjeni Zakona o uređenju prostora i izgradnje objekata, jedinice lokalne samouprave su morale da donesu sljedeće odluke (Ministarstvo, Zajednica opština Crne Gore i OEBS su pripremili modele svih odluka): Odluku o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta; Odluku o postavljanju odnosno građenju i uklanjanju pomoćnih objekata na teritoriji Glavnog grada/Prijestonice/Opštine; Odluku o postavljanju, građenju i uklanjanju privremenih objekata montažnog karaktera na teritoriji Glavnog grada/Prijestonice/Opštine; Odluku o izgradnji lokalnih objekata od opšteg interesa; Odluku o postavljanju odnosno građenju i uklanjanju pristupnih rampi i liftova i sličnih objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom i Odluku o vodosnabdijevanju.

Samo četiri lokalne uprave (Glavni grad Podgorica, Kotor, Tivat i Petnjica) donijelo je svih šest odluka.

Odluku o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta donijele su 16 lokalnih uprava, Odluku o postavljanju odnosno građenju i uklanjanju pomoćnih objekata na teritoriji Glavnog grada/Prijestonice/Opštine 20, Odluku o postavljanju, građenju i uklanjanju privremenih objekata montažnog karaktera na teritoriji Glavnog grada/Prijestonice/Opštine 17, Odluku o izgradnji lokalnih objekata od opšteg interesa 22, Odluku o postavljanju odnosno građenju i uklanjanju pristupnih rampi i liftova i sličnih objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom 23 i Odluku o javnom vodosnabdijevanju 10 lokalnih uprava.

Na osnovu raspoloživih podataka, može se zaključiti da je najmanji broj lokalnih uprava donio dvije odluke i to: Odluku o naknadi za komunalno opremanje i Odluku o javnom vodosnabdijevanju. Navedene odluke imaju najveći uticaj na indikator građevinske dozvole koji mjeri Svjetska banka. Odluka o naknadi za komunalno opremanje direktno utiče na podintikator "koštanje građevinske dozvole", a Odluka o javnom vodosnabdijevanju dijelom na podintikator "procedure", a dijelom na podintikator "koštanje građevinske dozvole".

Prvom odlukom, a na osnovu Zaključaka Vlade Crne Gore, potrebno je predvidjeti smanjenje i ujednačavanje visine komunalnog opremanja za sve objekte na teritoriji jedne opštine. Takođe, osim navedenog, novim odlukama je potrebno da se izvrši usklađivanje sa zakonskom normom kojom je predviđeno oslobađanje investitora od obaveze plaćanja naknade za izgradnju objekata od opšteg interesa, za rekonstrukciju objekata i postrojenja koji svojim sadržajem predstavljaju rizik za životnu sredinu i zdravlje ljudi, kao i za izgradnju, odnosno postavljanje pomoćnih objekata koji služe korišćenju stambenog i drugog objekta i pristupnih rampi, liftova i sličnih objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom. Iz priložene tabele se vidi da je istu donijelo svega sedam lokalnih uprava.

Odlukom o javnom vodosnabdijevanju je bilo potrebno da se izvrši usklađivanje sa zakonskom normom u dijelu brisanja odredbe za naplatu izdavanja urbanističko-tehničkih uslova, kao i brisanja odredbe kojom se propisuje izdavanje saglasnosti na tehničku dokumentaciju u postupku izdavanja građevinske dozvole i nju je donijelo samo četiri lokalne uprave, te se može konstatovati da većina lokalnih uprava nije izvršila usklađivanje propisa i akata koji se odnose na oblast vodosnabdijevanja.

Navedene odluke, lokalne samouprave su bile u obavezi da donesu u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu izmjena i dopuna Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata iz 2013. godine, odnosno do oktobra 2013.godine.

Pristupačnost za lica sa invaliditetom

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u saradnji sa Zajednicom opština Crne Gore, a uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori, u novembru je organizovalo 3 radionice (za sjeverni, centralni i južni region) za predstavnike lokalnih samouprava sa temom „**Arhitektonske barijere na objektima u javnoj upravi na lokalnom nivou**“.

Na ovim radionicama, konstatovano je sljedeće:

- Sve lokalne uprave donijele su Odluke o uslovima za postavljanje, građenje i uklanjanje pristupnih rampi, liftova i sličnih objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom.
- Analizu pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi uradile su pet opština i to: Berane, Bijelo Polje, Cetinje, Podgorica i Rožaje. Analiza je obuhvatila 39 objekata u Beranama, 45 objekata u Bijelom Polju, 53 u Cetinju, 20 u Podgorici i 33 u Rožajama. Ukupan broj objekata u javnoj upotrebi obuhvaćen ovim analizama je 190.
- Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom donijele su dvije opštine: Glavni grad Podgorica i Opština Bijelo Polje.
- Opština Bar je formirala radnu grupu za izradu Analize pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi.
- Opština Budva je u 2015. godini, budžetom predvidjela sredstva u iznosu od 30.000 € za stvaranje uslova pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi.
- Opština Herceg Novi je donijela Program uređenja prostora za 2016. godinu, sa posebnim akcentom na razgraničenje javnih pešačkih površina od ulica i parkirališta u cilju eliminisanja postojeće komunikacione ili orijentacione smetnje.
- U Opštini Mojkovac je u toku izrada baze podataka za objekte u javnoj upotrebi, koja treba da posluži kao osnov za donošenje Akcionog plana.
- Opština Žabljak je formirala Savjet koji se bavi pitanjima lica sa invaliditetom. Savjet broji 6 članova. Takođe, formirana je komisija za izradu Akcionog plana i na nivou Opštine donijet je lokalni plan akcija za period 2010-2015. godine.

U okviru sve tri radionice donijeti su sljedeći zaključci:

- Lokalne samouprave koje nijesu sprovele zaključke sa Konferencije iz 2015. godine, dužne su iste završiti a to su:
  - uraditi popis objekata u javnoj upotrebi na lokalnom nivou;
  - uraditi analizu objekata iz prethodnog popisa u pogledu ispunjenosti uslova pristupačnosti u skladu sa Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata i Pravilnikom o bližim uslovima načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti;
  - izraditi Akcioni plan za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi na lokalnom nivou, licima sa invaliditetom;
  - Na nivou lokalne uprave imenovati centralnu tačku (the focal point)

6.3. DIREKTORAT ZA TURISTIČKI RAZVOJ I STANDARDE

Unapređenje poslovnog ambijenta

Kako bi se kvalitetnije valorizovali turistički potencijali i stvorili uslovi za pozicioniranja Crne Gore kao visoko-kvalitetne turističke destinacije na globalnom nivou, uz još uvijek prisutna interna ekonomska ograničenja, i tokom 2016. godine realizovale su se mjere sa ciljem privlačenje stranog kapitala u većem obimu u odnosu na prethodni period.

U tom smislu, novitetima u zakonskoj regulativi, koja je usaglašavana sa EU zakonodavstvom, obezbjeđuje se povoljniji i konkurentniji poslovni ambijent. Odredbama Predloga novog zakona o turizmu, između ostalog, treba da se obezbijedi: kvalitetnije uređenje pružanja usluga u turizmu i ugostiteljstvu, uvođenje novih poslovnih modela u pružanju usluga u turizmu i ugostiteljstvu, podizanje kvaliteta turističkih i ugostiteljskih usluga u skladu sa savremenim trendovima, podsticanje razvoja turizma u nedovoljno razvijenim područjima; uvođenje novih oblika turističke ponude sa precizno definisanim pojmovnim izrazima, pojednostavljenje procedura u postupku započinjanja poslovanja, uvođenje elektronskog poslovanja, implementacija zakonskih odredbi EU, utvrđivanje turističkih razvojnih zona, podrška države domaćim i inostranim investitorima (stimulativne mjere) za realizacije visokokvalitetnih projekata u cilju podizanja nivoa kvaliteta ukupnog crnogorskog turističkog proizvoda.

Podsticaj konkurentnosti turističkog proizvoda dat je i izmjenama i dopunama Zakona o PDV-u, uvedena je snižena PDV stope, od 7%, na usluge pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka u hotelima sa najmanje četiri zvjezdice u Sjevernom regionu i sa najmanje pet zvjezdica u Središnjem i Primorskom regionu (sa primjenom od 1. januara 2018. godine), a što predstavlja prva faza u procesu smanjenja stope PDV-a za navedene usluge u svim ugostiteljskim objektima na teritoriji Crne Gore.

U 2016. godini je u cilju podsticaja investicija u visokokvalitetne hotele sačinjen Program subvencionisanja kamatne stope preduzetnicima i privrednim društvima iz oblasti turizma i ugostiteljstva za 2016. godinu u saradnji sa Investiciono razvojnim fondom. Korisnici subvencije su mogli biti oni koji su u 2016. godini dobili kredit Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore za oblast turizam i ugostiteljstvo, a koji ispunjavaju i druge kriterijume definisane Programom. U 2016. godini, 4 kompanije su dobile subvencije, u ukupnom iznosu od 50.000 €.

U cilju efikasnije realizacije započetih i početka novih projekata, Crna Gora teži da privuče investitore koji podižu standard i koje kao operateri prate renomirani hotelski brendovi. U tom smislu, uz kontinuirane zakonske pretpostavke kojima se unapređuje poslovni ambijent, urađena je Brošura za potencijalne investitore u oblasti turizma 2016. godine, koja obuhvata presjek stanja turističke privrede Crne Gore, karakteristične činjenice o lokalitetima koji će se valorizovati, lokalitetima za dugoročni zakup, potencijalnim projektima za prodaju i sl.

U dosadašnjem periodu, najznačajnije investicije, u iznosu od oko dvije milijarde €, realizovane su u oblasti turizma. Veći dio budućeg turističkog razvoja u Crnoj Gori biće podstaknut grinfield investicijama i za očekivati je da će one postepeno doprinijeti daleko većem standardu hotelskih kapaciteta, što će posljedično uticati na broj turista i stvoriti veće prihode. Važni grinfield turistički projekti koji su u toku ili su u završnim fazama pripreme su: "Porto Montenegro", "Luštica Bay", "Porto novi", "Kraljičina plaža", "Plavi horizonti", kao i projekti na lokacijama: Maljevik, Bar, Bigovo, Bjelasica, Komovi itd.

Značajne investicione aktivnosti su započete i u sjevernoj regiji. Starwood grupa je krajem decembra 2016. godine stavila u funkciju bivši hotel "Lipka" koji sad posluje pod nazivom "Four Points By Sheraton", dok su u toku pripreme aktivnosti za izgradnju "Westin Kolašin Resort"-a na lokaciji ispod ski staze "Kolašin 1450" čije otvaranje se očekuje u 2020. godini.

Sem toga, još nekoliko hotela u kontinentalnom dijelu i na sjeveru dobilo je nove vlasnike i odvijaju se ili će uskoro otpočeti aktivnosti s ciljem njihovog stavljanja u punu funkciju: u toku je rekonstrukcija Hotela "Onogošt" u Nikšiću, na Hotelu "Berane" u Beranama se vrše intenzivni radovi na rekonstrukciji, Hotel "Šavnik" je ponovo otvoren u julu 2016. godine pod nazivom hotel "Đoković"; Hotel "Lokve" Berane, Hotel "Plavsko jezero" Plav, Hotel "Palas" u Mojkovcu i Hotel "Durmitor" dobili su nove vlasnike sa ciljem njihovog stavljanja u funkciju. Hotel "Durmitor" je prodat kompaniji Adriatic Properties koji u Crnoj Gori posluje već niz godina i upravlja hotelima Aman Sveti Stefan, Miločer, zakup hotela "Kraljičina plaža", a od 2016. godine upravlja i hotelom "Maestral" u Pržnu. I u Podgorici su, tokom 2016. godine, otvoreni hoteli visoke kategorije: "HILTON Podgorica Crna Gore" (5 *), "Verde" (4*) i "CentreVille Hotel & Experiences" (4*) čime je u značajnoj mjeri poboljšana turistička ponuda Glavnog grada.

U predstojećem periodu očekuju se nastavak investicionih projekata, čija vrijednost, prema planovima, iznosi između 800 miliona € i 1 milijarde € i država je već otpočela niz aktivnosti kako bi se obezbijedila neophodna turistička infrastruktura. Samo za razvoj skijališta je do 2021. godine planirano ulaganje od 58 miliona €.

Zakonodavne aktivnosti

- Usvojeni propisi:

- Uredba o visini boravišne takse za plovne objekte nautičkog turizma ("Sl. list CG", broj 10/16) - Obračun i naplata boravišne takse vrši se prema dužini plovila i vremenskog perioda boravka plovila sa turistima u unutrašnjim vodama Crne Gore. Ovakvom evidencijom, načinom obračuna i naplate boravišne takse, znatno će se smanjiti siva ekonomija u ovom vidu turizma;

- Pravilnik o načinu podnošenja prijave i odjave turista i sadržaju i načinu vođenja evidencije ("Sl. list CG", broj 20/16) - Ovim pravilnikom propisuje se način podnošenja prijave i odjave turista i način vođenja evidencije prijave i odjave turista, radi praćenja i naplate boravišne takse;

- Pravilnik o bližim uslovima za klasifikaciju, obilježavanje i sigurnosti ski – staza („Sl. list Crne Gore“ broj 20/16) - Ovim pravilnikom propisuju se bliži uslovi za klasifikaciju, obilježavanje i sigurnost ski-staza;

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o raftingu (objavljen u "Sl. listu CG", br. 53/16 i 57/16) – izmjenama i dopunama Zakona akcentat se stavlja na obezbjeđenje veće sigurnosti korisnika rafting usluga, stvaranju uslova za poslovanje na godišnjem nivou i davanju mogućnosti da se ove usluge pružaju i na ostalim rijekama pogodnim za pružanje usluga raftinga u skladu sa Zakonom.

Prenošenjem nadležnosti za izdavanje odobrenja za rad sa lokalnih uprava na državni organ data je mogućnost davanja usluga da svoju djelatnost obavlja na cijeloj nacionalnoj teritoriji što je u skladu sa direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta (2006/11231EC). Takođe, u dijelu obezbjeđenja dovoljnog broja kvalifikovanog kadra za pružanje usluga raftinga, kroz izmjene i dopune Zakona prepoznat je značaj priznavanja međunarodnih licenci za vođu rafting čamca/splava, kao što je licenca Međunarodne rafting federacije (IRF-International Rafting Federation).

- *Propisi u proceduri:*

- Predlog zakona o turizmu - sprovedena je javna rasprava u okviru koje su organizovana 4 okrugla stola (u PKCG, Budvi, Kolašinu i u MORiT-u), a predlozi, sugestije i komentari dostavljani su elektronskim putem i neposredno na arhivu Ministarstva, od strane resornih ministarstava, nadležnih institucija, lokalnih uprava, predstavnika turističke privredu, NVO sektora.

U predlogu novog zakona, ključne izmjene u odnosu na postojeći su uvođenje: novih oblika poslovanja ugostiteljskih objekata (integralni hotel, mješoviti hotel, mješoviti rizort, hotelski operator, hotelska i rezidencijalna jedinica), turističkih razvojnih zona, podsticaja u turizmu, novog načela koji se odnosi na karbon neutral turizam, elektronskog poslovanja, turističke signalizacije, odredbi o zaštiti od buke i o licima sa invaliditetom, pojednostavljenju početka obavljanja ugostiteljske djelatnosti, i dr. uz usaglašavanje sa Direktivom o putnim aranžmanima, aranžmanima za odmore i aranžmanima za organizovana putovanja 90/314/EEZ od 13. juna 1990. godine).

Predlog zakona o turizmu, postavljen je na portal KEPiFS-a, dana 29.09.2016. - usvajanje Zakona o turizmu prolongirano je za IV kvartal 2017. godine, zbog potrebe implementiranja EU direktive o paket aranžmanima i putovanjima 2015/2302 (sa primjenom od 1. jula 2018. godine);

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o skijalištima - Imajući u vidu da će primjena Zakona o upravnom postupku početi 01. jula 2017. godine, pristupilo se izradi zakona o izmjenama i dopunama zakona o skijalištima u cilju njegovog usklađivanja sa istim, uz istovremeno usklađivanje i sa EU Direktivom o uslugama.

Upravno postupanje

Po osnovu Zakona o turizmu, u prvostepenom upravnom postupku odlučuje se po zahtjevima stranaka za izdavanje odobrenja za rad - licenci turističkim agencijama, kao organizatorima putovanja i posrednicima; odobrenja za rad i dodjelu kategorije za ugostiteljske objekte vrsta: hotel, motel, pansion, turističko naselje, gostionice, etno selo, kampovi, tri i više turističkih apartmana, nacionalni restoran...,i odobrenja za rad turističkim vodičima, a po osnovu Zakona o skijalištima, odobrenja za rad skijaških terena.

Shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama, u prvostepenom upravnom postupku odlučuje se po zahtjevima stranaka za slobodan pristup informacija.

Takođe, imajući u vidu Zakon o inspekcijskom nadzoru, odlučuje se i u drugostepenom upravnom postupku, tj. po žalbama izjavljenim na rješenja Uprave za inspekcijske poslove – Odsjeka za inspekciju turizma.

U periodu od 01.01. do 29.12.2016. godine ovom direktoratu je dostavljeno ukupno 896 zahtjeva za odlučivanje u prvostepenom upravnom postupku i to: 867 za izdavanje odobrenja za rad: ugostiteljskih objekata, turističkih agencija, turističkih vodiča, skijaških terena i za kategorizacije ugostiteljskih objekata, kao i 21 zahtjev za slobodan pristup informacijama.

Donešeno je:

- 281 rješenja o odobrenjima za rad ugostiteljskih objekata,
- 245 rješenja o odobrenjima za rad turističkih agencija – licenci,
- 43 rješenja o prestanku rada ugostiteljskih objekata i turističkih agencija,
- 183 rješenja o kategorizaciji ugostiteljskih objekata,

- 80 rješenja o odobrenju za rad turističkih vodiča,
- 2 rješenja o odobrenju za rad skijaških terena,
- 5 rješenja kojima se zahtjevi stranaka odbijaju kao neosnovani,
- 26 zaključka kojima se obustavlja postupak,
- 3 zahtjeva stranaka su ustupljeni nadležnom organu na postupanje,
- 2 zaključka o prekidu postupka.

Po osnovu 5 zahtjeva stranaka postupak odlučivanja je u toku.

Po osnovu jednog zaključka o prekidu postupka, zbog potrebe rješavanja tzv. prethodnog pitanja, pokrenut je upravni spor, putem tužbe kod Upravnog suda Crne Gore, i postupak je u toku.

U izvještajnom periodu odlučeno je po osnovu 21 zahtjeva o slobodnom pristupu informacijama i to na sljedeći način:

- 6 rješenja kojima se usvajaju zahtjevi stranaka,
- 6 rješenja kojima se zahtjevi stranaka odbijaju,
- 8 rješenja kojima se djelimično usvajaju zahtjevi stranaka i
- 1 zahtjev ustupljen nadležnom organu na postupanje.

Po osnovu 2 rješenja o slobodnom pristupu informacijama izjavljene su žalbe Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama (postupci po žalbama u toku), a po osnovu 1 rješenja Agencije kao drugostepenog organa pokrenut je upravni spor tužbom kod Upravnog suda Crne Gore (postupak u toku).

Odlučeno je po osnovu 888 zahtjeva stranaka u prvostepenom upravnom postupku u zakonski propisanom roku, po osnovu 5 zahtjeva stranaka postupak odlučivanja je u toku, a 3 zahtjeva su ustupljena nadležnim organima za odlučivanje.

U drugostepenom upravnom postupku u periodu od 01.01. do 29.12.2016. godine, odlučeno je po osnovu 6 izjavljenih žalbi na rješenja Uprave za inspekcijske poslove – Odsjeka za inspekciju turizma, 2 predloga za ponavljanje postupka.

Po osnovu 5 žalbi donijeta su rješenja kojima se poništava rješenje prvostepenog organa i predmet vraća na ponovni postupak.

- 1 rješenje kojim se oglašava ništavim rješenje prvostepenog organa.

Po osnovu svih izjavljenih žalbi odlučeno je u zakonski propisanom roku.

Po osnovu 2 predloga za ponavljanje postupka donijeti su zaključci kojima se isti odbacuju.

Po osnovu rješenja Direktorata za turistički razvoj i standarde u drugostepenom upravnom postupku u izvještajnom periodu nijesu podnošene tužbe, tj. pokretan upravni spor kod Upravnog Suda Crne Gore. Dakle, ukupno u okviru Direktora za turistički razvoj i standarde u izvještajnom periodu odlučeno je po osnovu 888 prvostepenih zahtjeva stranaka i 8 drugostepenih upravnih predmeta (6 žalbi na rješenja turističke inspekcije i 2 predloga za ponavljanje postupka).

Podaci o izvršavanju zakona

- *Mišljenja na plansku dokumentaciju:*

U 2016. godini, na osnovu čl.39 i 40 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl. list Crne Gore", br. 51/08, 40/10, 34/11, 47/11, 35/13, 39/13, 33/14), Direktorat za turistički razvoj i standarde sačinio je 73 mišljenje na nacrtu državnih i lokalnih planskih dokumenata, od čega 15 mišljenja na državna planska dokumenta i 58 mišljenja na lokalna planska dokumenta. Mišljenja su data u skladu sa relevantnim zakonskim propisima i Strategijom razvoja turizma u Crnoj Gori do 2020. godine, shodno čemu je dato 54 pozitivnih mišljenja, a u okviru 19 mišljenja sugerisano da se nacrti planskih dokumenata moraju korigovati i uskladiti sa navedenim propisima.

- *Mišljenja na odluke o izradi planova sa programskim zadacima:*

Direktorat je, tokom 2016. godine, shodno članu 38 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata („Sl.list CG“ br. 51/08, 40/10, 34/11, 40/11, 47/11, 35/13, 39/13 i 33/14), dao 6 mišljenja na odluke o izradi planova sa programskim zadacima.

- *Mišljenja na tehničku dokumentaciju:*

U cilju praćenja usaglašenosti tehničke dokumentacije sa standardima kategorije četiri i pet zvjezdica, koji su definisani Pravilnikom o vrstama, minimalno tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata („Sl.list Crne Gore“, br.63/11, 47/12 i 8/15) Ministarstvo održivog razvoja i turizma je oformilo Radnu grupu za davanje mišljenja na tehničku dokumentaciju projekata koji se dostavljaju u postupku izdavanja građevinske dozvole, a u skladu sa standardima o kategorizaciji ugostiteljskih objekata. U 2016. godini Radna grupa je sačinila mišljenja na 26 projekata hotela za koje je aplicirano za kategoriju 4 i 5 zvjezdica. Na 22 projekata je dato pozitivno mišljenje, a u okviru 4 mišljenja predloženo da se tehnička dokumentacija koriguje na način da je neophodno dodatno unapređenje projekta kako bi hoteli ispunili standarde za 4 i 5 zvjezdica.

Ostale aktivnosti

- *Unaprijeđenje avio-dostupnosti Crne Gore kao turističke destinacije*

U 2016. godini su dvije nisko-tarifne avio-kompanije, "Easy Jet" od aprila i "Wizz Air" od avgusta mjeseca, počele realizovati letove ka Crnoj Gori. "Easy Jet" je tokom IATA sezone (period april-oktobar) realizovao letove iz Mančestera i Londona, a "Wizz Air" tokom cijele godine iz Minhena i Milana, i to na nivou dva puta nedeljno.

U cilju preispitivanja dosadašnjih efekata uvođenja letova nisko-tarifnih avio-kompanija za Crnu Goru i utvrđivanja budućih, sačinjena je analiza "Istraživanje uticaja poslovanja nisko-tarifnih avio-kompanija (LCC) u Crnoj Gori" (Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u saradnji sa Nacionalnom turističkom organizacijom Crne Gore i Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) realizovalo je predmetno istraživanje u okviru projekta "Razvoj nisko-karbonskog turizma").

U Istraživanju je zaključeno da uvođenje niskotarifnih avio-kompanija ima pozitivan uticaj na ekonomska kretanja i regionalni razvoj, ali da najveći uticaj ima na sektor turizma. Pozitivni uticaji niskotarifnih avio-kompanija na sektor turizma mogu se grupisati u tri kategorije, i to:

- razvoj turističkih destinacija usljed korišćenja sekundarnih aerodroma;
- veći broj letova u toku godine uz smanjenje sezonalnosti;
- snižene off-peak tarife koje omogućavaju turistička putovanja sredinom sedmice.

Istraživanje sprovedeno na aerodromima Podgorica i Tivat u periodu maj-septembar 2016. godine, u kojem je učestvovalo 1.200 inostranih putnika, pokazalo je da njih 60,9% ostvaruje, prosječno, preko

3.000 € mjesečnih primanja u domaćinstvu; 7,25 je prosječan broj noćenja koji su ostvarili; 890 € je prosječna potrošnja inostranog putnika tokom boravka u CG; 86,3% potiče iz zemalja Zapadne Evrope (Velika Britanija, Belgija, Francuska, Italija i Njemačka); 43,1% je onih koji su bili smješteni u privatnom smještaju (apartmanima), dok je 20,6% njih bilo smješteno u hotelima visoke kategorije (4 i više zvjezdica).

Imajući u vidu navedeno, kao i projekcije Svjetske turističke organizacije kada je riječ o zemljama Zapadnog Balkana, prema kojima postoji izrazita korelacija stepena razvoja avio-saobraćaja sa stepenom razvoja turizma, uz konstataciju da će se taj pozitivni trend nastaviti u periodu do 2020. godine, očekuje se ostvarenje pozitivnih efekata od nisko-tarifnih avio-kompanija i u predstojećem periodu.

- *Unaprijeđenje kvaliteta i standarda hotelske ponude – kategorizacija ugostiteljskih objekata u Crnoj Gori*

U cilju što boljeg pozicioniranja crnogorskog turističkog proizvoda na međunarodnoj turističkoj mapi, i u 2016. godini vršena je kategorizacija ugostiteljskih objekata (utvrđivanje urednosti, opreme i održavanja objekta, vrste i kvaliteta usluga) koju provodi Komisija za kategorizaciju ugostiteljskih objekata, čime se stvaraju uslova za podizanje nivoa kvaliteta ugostiteljskih kapaciteta, kojim će se doprinijeti povećanju turističkog prometa.

U 2016. godini, kategorisano je ukupno 143 ugostiteljskih objekata (29 postupaka kategorizacije - novo-otvoreni objekti) i 114 postupaka re-kategorizacije - ponovna kategorizacija). U strukturi novo-kategorisanih objekata 2 objekta kategorisana su kategorijom 5 zvjezdica, najveći broj odnosno 20 objekata je kategorije 4 zvjezdice, od čega su 2 nacionalna restorana, 6 objekata kategorije 3 zvjezdice, od čega su 2 takođe nacionalni restorani, i 1 objekat kategorije 2 zvjezdice i to nacionalni restoran.

Kategorisani objekti, uglavnom su objekti koji rade tokom čitave godine, što doprinosi produženju trajanja turističke sezone, odnosno realizaciji jednog od strateških ciljeva razvoja turizma u Crnoj Gori.

Komisija za kategorizaciju ugostiteljskih objekata tokom provođenja postupka uočila je određene negativne i pozitivne činjenice. Negativne se odnose na to da u međuvremenu tj. između dvije kategorije pojedini subjekti ne održavaju nivo prethodno dodijeljene kategorije i ne ulažu u očuvanje nivoa usluge. U tom smislu, Komisija djeluje tako što predmetnom ugostiteljskom objektu postojeći nivo usluge spusti na nižu kategoriju. Samo tokom 2016. godine Komisija za kategorizaciju je tokom postupka kategorizacije, snizila kategoriju za sedam objekata (sa 4**** na 3***, kao i sa 3*** na 2**).

Pored nedovoljnog ulaganja od strane pojedinih hotelijera, a naročito kod onih u gradskim jezgrima, primjećen je neuspješno riješen problem oko parking prostora, kao i signalizacije do hotela na javnim površinama. U tom slučaju, Komisija ukazuje i preporučuje da se ovaj problem prevaziđe u postupku kod organa lokalne samouprave, naročito kada su u pitanju hoteli visoke kategorije (4**** i 5*****). Takođe, Komisija je uočila da hotelijeri dovoljno ne prate trend kvaliteta u pogledu uređaja i opreme koja je bila prisutna tokom prethodne kategorije, a u postupku nove rekategorizacije ta ista oprema je u funkciji. Komisija ocjenjuje da je jedan od većih problema na koje nailaze jesu gabariti ugostiteljskih objekata, npr: nisu usklađeni gabariti pojedinih sadržaja objekata (kupačila, sobe, itd...) sa važećim standardima tražene kategorije, što predstavlja jednu od osnovnih nepravilnosti zbog koje se umanjuje nivo kategorije.

Jedna od bitnih negativnih činjenica je to da hoteli koji se nalaze u zoni morskog dobra i čije su matične firme iz Srbije, ne ulažu dovoljno sredstava kako bi unaprijedili svoju ponudu, pa Komisija većinom te objekte kategoriše sa 1* i 2** zvjezdice.

Pored negativnih činjenica, važno je istaći pozitivne činjenice koje se prije svega odnose na to da je tokom 2016. godine prvi put kategorisano: 2 hotela sa 5***** (hotel "Hilton" u Podgorici i Boutique hotel "La Roche" u Tivtu), i 18 hotela sa 4**** u primorskom i centralnom regionu. U primorskom regionu uskoro se očekuje otvaranje još jednog hotela sa 5***** i to vrste boutique hotel. Glavni grad Podgorica dobio je u 2016. godini tri značajna hotela visoke kategorije, pomenuti "Hilton", zatim "Centre Ville" i "Verde", čime Podgorica iz tranzitne postaje prava turistička destinacija. Pored kvaliteta koji je, na ovaj način, Glavni grad dobio u domenu kongresnog, odnosno MICE turizma, tj. boljeg pozicioniranja kada je riječ o održavanju poslovnih i biznis foruma, kroz poboljšanu ponudu konferencijskih sadržaja, ostvaren je i pomak u pravcu smanjenja sezonalnosti destinacije.

Takođe, iz godine u godinu sve je veći broj malih hotela, kao posebne vrste hotelskih objekata, koji posluju pretežno u okviru porodičnog biznisa, čime se potvrđuje činjenica da i preduzetništvo u oblasti turizma i ugostiteljstva sve više dobija na značaju. Takođe, sve je više prisutno takmičenje između hotelijera u cilju praćena savremenih tokova i poboljšanja turističke ponude koja je u funkciji potrebe turista.

Dakle, iz navedenog proizilazi da postoji tendencija rasta novih ugostiteljskih objekata visoke kategorije.

- *Unapređenje evidencije turističkog prometa primjenom informacionih sistema*

Kroz postupak unošenja podataka u Centralni turistički registar (CTR), kao jedinstvenog registra podataka na osnovu svih postojećih registara koje vode Ministarstvo i organi lokalne uprave u Crnoj Gori, tokom 2016. godine u kontinuitetu se vršilo unapređenje istog (uz podršku "MG SOFT"-a) u smislu izmjena strukture podataka i uvođenje novih klasa podataka u cilju kvalitetnijeg analiziranja turističkog prometa (izvještaji o odvijanju turističke sezone – broj turista, noćenja po objektima, po opštinama, po određenim periodima), naplaćene boravišne takse i dr.

Takođe, u cilju integracije Centralnog turističkog registra sa Registrom boravišta (RB 90) Ministarstva unutrašnjih poslova, obezbijedeni su odgovarajući WEB servisi za prijem i slanje podataka. Riječ je o podacima o prijavama boravišta za određeni vremenski period, po pojedinim davaocima usluga smještaja. Otvoreni su i korisnički nalazi za Ministarstvo i za lokalne turističke organizacije kako bi se obezbijedio pristup izvještajima iz Registra boravišta.

6.4. DIREKTORAT ZA UPRAVLJANJE TURISTIČKOM DESTINACIJOM

Statistički pokazatelji turizma kao privredne djelatnosti

Direktorat za upravljanje turističkom destinacijom u okviru svojih redovnih aktivnosti, između ostalih, prati i analizira efekte od turizma koji se reflektuju na ukupnu privredu, a izraženi su kroz fizičke pokazatelje – broj turista i ostvarena noćenja i finansijske – ostvareni prihodi od turizma.

Prema zvaničnim statističkim podacima (MONSTAT) Crnu Goru je tokom 2016. godine posjetilo 1.813.817 turista što je za 5,88% više u odnosu na 2015. godinu i realizovano 11.250.005 noćenja ili za 1,76% više nego 2015. godine. Povećanje prometa ostvareno je sa inostranih tržišta i to za 6,55% (1.662.121) kada je riječ o broju turista i za 2,15% više kada se govori o njihovim noćenjima (10.528.475). Dominantno učešće u ostvarenim inostranim noćenjima, kao i prethodnih godina, ima

Rusija koja učestvuje sa 27,30% i Srbija čije je učešće 26,16%, a zatim slijedi Bosna i Hercegovina sa 9,92%, Ukrajina sa 4,43%, Njemačka sa 2,68% ...

TURISTI / NOĆENJA	2015		2016		index-i	
	Decembar	od početka godine	Decembar	od početka godine	mjesečni	od početka godine
Turisti	24319	1713109	26623	1813817	109.5	105.88
- domaći	5404	153185	7313	151696	135.33	99.03
- strani	18915	1559924	19310	1662121	102.09	106.55
Noćenja	79160	11054947	96262	11250005	121.6	101.76
domaći	14154	747576	18169	721530	128.37	96.52
- strani	65006	10307371	78093	10528475	120.13	102.15

Kada je riječ o finansijskim efektima, prema platnom bilansu Centralne banke (CBCG), prihodi od turizma koji su ostvarili strani turisti, u prva tri kvartala 2016. godine iznosili su 800,5 miliona €. Kada se tom iznosu dodaju procjene prihoda u posljednjem kvartalu 2016. godine i prihodi ostvareni od strane domaćih gostiju, očekivanja su da će ukupni prihodi od turizma u 2016. godini iznositi oko 900 miliona €.

WTTC Izvještaj

Sa Svjetskim savjetom za putovanja i turizam saraduje se od, 2003. godine, kroz projekat »Ekonomsko istraživanje uticaja putovanja i turizma na ekonomiju«. Kako bi se obezbijedili uslovi za objektivno pozicioniranje Crne Gore kao turističke destinacije u međunarodnim okvirima, kao i radi objektivnog sagledavanja realizovanih, s jedne strane i planiranja budućih aktivnosti s druge strane, neophodno je ustanoviti i primjenjivati uporedive statističke podatke. Osim toga, kao preduslov za realno utvrđivanje i projektovanje ciljeva ekonomske politike i donošenje ispravnih poslovnih odluka potrebno je utvrditi i koristiti pouzdanu statističku bazu usklađenu sa međunarodnim standardima i modelima primjene podataka.

Uticaj turizma na cjelokupnu privredu Crne Gore analizira se i kroz godišnje izvještaje Svjetskog Savjeta za putovanja i turizam (WTTC) koji prati turističke tokove u 184 zemlje, upoređuje ostvarene rezultate i vrši rangiranje zemalja u skladu sa postignutim napretkom.

Prema Izvještaju za 2016. godinu, u kojem se daju rezultati za 2015. godinu i prognoze za 2016. godinu, Crna Gora je imala sljedeće relevantne pokazatelje:

- ❖ *BDP: Direktan doprinos turizma* - Direktan doprinos turizma i putovanja BDP-u bio je 405,8 miliona € (11,3% ukupnog BDP-a) u 2015. godini. Prognozira se rast od 6,9% u 2016. godini.
- ❖ *BDP: Ukupan doprinos turizma* - Ukupni (direktni i indirektni) doprinos turizma i putovanja BDP-u bio je 794,8 miliona € (22,1% BDP-a) u 2015. godini; prognozira se rast od 6,6% u 2016. godini.
- ❖ *Zaposlenost – Direktni doprinos turizma:* U 2015. godini turizam i putovanja direktno su generisali 18.500 radnih mjesta (10,3% ukupne zaposlenosti). U 2016. godini, očekuje se rast od 6,5%.
- ❖ *Zaposlenost: Ukupan doprinos turizma* - Ukupni (direktni i indirektni) doprinos turizma i putovanja zaposlenosti bio je 20,5% (37.000 radnih mjesta) u 2015. godini; prognozira se rast od 6,2% u 2016. godini.
- ❖ *Investicije* – Investicije u turizam i putovanja u 2015. godini iznosile su 224,5 mil. € ili 32,6% ukupnih investicija. Predviđa se rast od 7,9% u 2016. godini.

Svjetski savjet za putovanje i turizam je, između 184 zemlje u kojima je turizam jedan od prioriteta u razvoju, Crnu Goru rangirao, na sljedećim pozicijama:

- 144. mjestu prema apsolutnoj veličini u 2015. godini,
- 34. mjestu prema visini doprinosa BDP-u u 2015. godini,
- 8 mjestu prema prognozi brzine rasta u 2016. godini i
- 28. mjestu prema dugoročnoj prognozi rasta (period 2016-2026).

Ostvarena saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama

Program Ujedinjenih nacija za razvoj – UNDP

Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Centar za održivi razvoj/UNDP uz finansiranje Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF), sprovode projekat Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori, vrijednog 3,3 miliona USD, koji je predviđen da traje do 2019. godine.

Projekat ima za cilj smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte iz turističkog sektora Crne Gore, sa posebnim fokusom na Bokokotorski zaliv. To će se ostvariti podsticanjem transformacije turističkog sektora ka putovanjima i turizmu koji su neutralni u smislu emisija CO₂, smanjenjem upotrebe energije i korišćenja transporta unutar i oko novih green-field razvojnih projekata, pružanjem pomoći turističkoj industriji u identifikovanju i implementaciji isplativih opcija za mitigaciju u sektorima turizma i smještaja, kao i uvođenjem sistema kompenzacije za proizvodnju CO₂ i drugih inovativnih finansijskih mehanizama kako bi se kompenzovale preostale emisije i proizveli dodatni prihodi za mitigaciju klimatskih promjena i adaptaciju aktivnosti u sklopu turističke djelatnosti.

Horwath Consulting

Sa Horwath Consulting-om, Zagreb, Hrvatska, saradnja se odvija kroz realizaciju projekta »Izveštaj o poslovanju hotelijerstva u Crnoj Gori«. U cilju stvaranja preduslova za transparentno iskazivanje poslovnih rezultata pojedinih segmenata turističke ponude, a posebno hotelijerstva kao jednog od najvažnijih, Ministarstvo sprovodi, od 2005. godine, istraživanje o poslovanju crnogorskog hotelijerstva, u saradnji sa „Horwath Consulting“-om, Zagreb i Fakultetom za turizam, Bar.

Saradnja sa Kinom

Od 2008. godine, u kontinuitetu se realizuju promotivne aktivnosti na emitivnom tržištu NR Kine. Promotivne aktivnosti su započete tokom Olimpijskih igara u Pekingu 2008. godine, nastavljene tokom svjetske izložbe u Šangaju 2010. godine, nastupima na sajmovima i berzama turizma i prezentacijama turističke ponude.

Inicijativa “16+1” se pokazala kao jedna od najuspješnijih kada je u pitanju regionalna saradnja. Inicijativu podržava NR Kina, kako logistički tako i finansijski, dok je zajednički koordinacioni centar lociran u Budimpešti u prostorijama Nacionalne turističke organizacije Madjarske. Inicijativa ima jasne ciljeve, strategiju i ima podršku većine zemalja članica. Redovno se održavaju sastanci na visokom (ministarskom nivou) i na nivou nacionalnih koordinatora. U okviru inicijative je uspostavljena i saradnja sa NTO Kine (CNTA) koja pruža logističku podršku na promociji ovog regiona. Uspostavljen je i websajt <http://ceec-china.travel/>, a u planu je i štampanje promotivnog materijala. Kroz inicijativu je organizovan i zajednički nastup na sajmovima turizma u NR Kini i to na sajmu turizma CITM u Kunmingu i prezentacija tokom sajma turizma COTTM u Pekingu.

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je na sajmu turizma UTAZAS u Budimpešti u okviru inicijative „16+1” (zemlje centralne i jugoistočne Evrope i NR Kina) učestvovala u poslovnoj radionici/workshopu sa najznačajnijim kineskim turoperatorima koji su zainteresovani da u svoju

ponudu uključe region Balkana. Osim kroz ovu inicijativu, NTO Crne Gore je uspostavila saradnju sa NTO Srbije u oblasti razvoja proizvoda i njegove promocije te započeto kreiranje zajedničkog vizuelnog identiteta i slogana Wild Soul of Europe – kombinacijom Wild Beauty i Soul Food. Sa ovim identitetom se nastupalo na sajmovima turizma u NR Kini, promovisan je i tokom zajedničkih studijskih putovanja novinara i turoperatora iz NR Kine, kroz medijske nastupe i članke, takodje i kroz online kampanju. Predstavlja dobar model regionalne saradnje koji se proširio i na druga udaljena tržišta. Osim bolje percepcije na kineskom tržištu, ova inicijativa je uticala i na smanjenje troškova promotivnih aktivnosti. Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, u skladu sa Programom rada za 2016. godinu, u saradnji sa Turističkom organizacijom Srbije nastupila je na međunarodnoj berzi turizma CITM, koja se održala tokom mjeseca novembra u Šangaju. CITM je jedna od najznačajnijih berzi turizma u NR Kini, a organizator je Kineska nacionalna uprava za turizam – CNTA.

Saradnja sa Korejom

Prezentacija turističke ponude Crne Gore održana je u Seulu u okviru poslovne radionice koju je organizovao turoperator Happy Tours iz Slovenije.

Tokom radionice su uspostavljeni kontakti sa turoperatorima sa ovog tržišta i najavljena bolja posjećenost u narednom periodu koja se zasniva na dobroj avio dostupnosti, većem interesovanju građana Koreje za putovanje u zemlje jugoistočne Evrope, kao i postojanju bezvignog režima sa Crnom Gorom. Karakteristika ovog tržišta su tzv. „Multy country” ture koje obuhvataju posjetu više zemalja u okruženju. Kada je u pitanju promocija turističkog proizvoda na ovom tržištu, važan segment i mogućnost predstavljaju korejske drame (TV serije) koje su veoma popularne, dok lokacije na kojima se snimaju postaju nezaobilazne destinacije za turiste iz Koreje.

Zdravstveni turizam Crne Gore

Proteklih godina zdravstveni turizam doživljava najbrži rast, a za turističku destinaciju kao što je Crna Gora, razvoj zdravstvenog turizma je velika šansa za otvaranje novih radnih mjesta i diversifikaciju turističke ponude.

Crna Gora je 2015. godine pokrenula organizovanu i dinamičnu inicijativu za uključivanje u svjetski zdravstveni turizam, koji i dalje svake godine sve više raste. U februaru 2015. godine formiran je klaster zdravstvenog turizma Crne Gore uz pomoć i podršku Ministarstva održivog razvoja i turizma, koji okuplja 40 članica.

Ciljevi klastera su promocija Crne Gore kao destinacije zdravlja i povezivanje vodećih stručnjaka iz područja zdravstva, turizma i srodnih potpornih djelatnosti kako bi se unaprijedila ukupna ponuda zdravstvenog turizma Crne Gore i zajednički nastupalo na regionalnom i međunarodnom tržištu, što bi između ostalog rezultiralo produžetkom sezone. Članice Klastera su, preduzeća, obrazovne i naučno - istraživačke institucije, turističke agencije, lokalne samouprave usmjerene na zdravlje, velnes i turizam.

Aktivnosti koje su realizovane tokom 2016. godine, u cilju unapređenja kvaliteta zdravstvenog turizma su:

- Uspostavljena je Regionalna saradnja na polju razvoja zdravstvenog turizma
- Ostvareni su kontakti sa zemljama regiona sa akcentom na klaster zdravstvenog turizma Rumunije i osnivanje prvog Balkanskog klastera zdravstvenog turizma;
- Otpočela je realizacija projekta “Šumske medicine” gdje su nosioci projekta klaster zdravstvenog turizma Crne Gore i opština Žabljak sa strateškim partnerom Vrnjačkom Banjom, a projekat bi bio finansiran od strane fondova Evropske Unije.

- Dogovorena je buduća saradnja klastera zdravstvenog turizma Crne Gore i klastera zdravstvenog turizma Vojvodine.
- Održana je Jubilarna peta međunarodna konferencija zdravstvenog, spa & wellness turizma, pod nazivom: „Samit zdravstvenog turizma“ – hotel Splendid Conference & Spa.
- Učešće na projektu Montenegrin Medical Tourism Information System, koji ima za cilj kreiranje internet portala koji će objediniti sve informacije vezane za zdravstveni turizam u Crnoj Gori koje su interesantne potencijalnim klijentima.

Takođe, u 2016.g., osnovan je Odbor zdravstvenog turizma u okviru Privredne komore CG. Osnovni cilj ovog Koordinacionog odbora trebalo bi da bude osmišljavanje, podsticanje, koordinisanje, razvoj, unapređenje kvaliteta usluga, rješavanje stručnih pitanja, profilisanje zdravstvenog turističkog proizvoda, kao i oblikovanje njegove promocije na domaćem i stranom tržištu.

Dosadašnji rad klastera zdravstvenog turizma Crne Gore predstavljen je na 9. Međunarodnom forumu zdravstvenog turizma u Rumuniji, učešćem na panelu pod nazivom „Značenje klastera kao podrške za povećanje nivoa konkurentnosti turističke destinacije – lokalni identiteti i iskustva”.

Unapređenje komunalne čistoće – „Neka bude čisto“

U cilju adekvatne pripreme za turističku sezonu 2016. godine, i obezbjedjenja veće komunalne higijene na javnim mjestima i duž saobraćajnica, već duži niz godina se realizuje Projekat “Neka bude čisto” koji ima za cilj uklanjanje otpada, čišćenje, košenje i održavanje pojasa uz magistralne i regionalne puteve u dužini od preko 1300 km.

Sredstva koja Ministarstvo održivog razvoja i turizma obezbijedjuje za ovaj Javni rad su 50.000,00€.

Tokom maja mjeseca otpočelo se sa realizacijom Projekta kroz koji je angažovano 100 nezaposlenih lica sa otežanim faktorima zapošljavanja u svim gradovima u Crnoj Gori, a koji su bili zaposleni u javnim komunalnim preduzećima. Javni rad je trajao u periodu maj – septembar 2016. godine.

Partneri u Projektu pored Ministarstva održivog razvoja i turizma, Zavoda za zapošljavanje, JP Morsko dobro Budva, su sve opštine i javna komunalna preduzeća iz Crne Gore.

Diverzifikacija turističke ponude – produženje turističke sezone

Projekat Hiking Biking

Ministarstvo održivog razvoja, u saradnji sa Planinarskim i Biciklističkim savezima Crne Gore, realizovalo je aktivnosti u cilju održavanja i uređenja planinarskih i biciklističkih staza u okviru Nacionalne mreže staza. U tom pravcu, u 2016. godini uređene su dvije nove pješačko-planinarske staze u Podgorici i Petnjici ukupne dužine 45 km. Pored toga, realizovane su aktivnosti postavljanja odnosno ugradnje sigurnosne opreme na kritičnim tačkama u NP Durmitor i Prokletije.

Projekat "Razvoj staza za hodanje na krpljama"

Tokom 2016 godine, nastavljeno je sa realizacijom aktivnosti koje za cilj imaju unapređenje turističke ponude Sjevera. U tom pravcu, uređene su četiri nove staze za hodanje na krpljama u opštinama: Berane (staza "Lokve – Stupče brdo"), Rožaje (staza "Carine – Grope"), Mojkovac ("Pl. dom Džambas") i Andrijevica ("Lisa – Trešnjevik – Štavna). Ukupna dužina uređenih staza je oko 25 km. Takođe, urađen je promotivni materijal za navede staze. U planu je da se i tokom 2017. godine nastavi sa realizacijom aktivnosti tj, uređenja novih staza za hodanje na krpljama. U skladu sa projektom, do sada je ukupno uređeno sedam staza za hodanje na krpljama. Projekat se realizuje u

saradnji sa JP Nacionalnim parkovima Crne Gore, Planinarskim savezom, lokalnim turističkim organizacijama i drugim partnerima.

Projekat "Razvoj panoramskih puteva"

Cilj projekta Razvoj panoramskih puteva je povezivanje turističke ponude Primorja i Sjevera panoramskim putevima u cilju: podsticanja rasta turističkog prometa u oblastima koje imaju izuzetan potencijal koji još uvijek nije valorizovan, stimulisanja razvoja kulturnog, religioznog i turizma baziranog na prirodi; uređenja vidikovaca i odmorišta; povezivanja sa postojećim rutama (vina, sira, meda...), stimulisanja poljoprivredne proizvodnje, omogućavanja lokalnom stanovništvu ostvarivanje dodatnih prihoda; Definisano je 5 panoramskih ruta, i to: "Kruna Crne Gore", Durmitorski prsten", "More i visine", "Krug oko Korita" i ruta koja povezuje sve nacionalne parkove.

U toku 2015/16 g., uređena je panoramska ruta „Krug oko Korita“. Postavljena je turistička signalizacija, uređena su 4 vidikovca, postavljene klupe - gabioni, kao i Info table. Uređena je pješačka staza u dužini 5km. Za muzej Marka Miljanova urađen je audio vodič na crnogorskom i engleskom jeziku. U dijelu promotivnih aktivnosti, urađeno je sljedeće:

- Reprint mape za panoramsku rutu „Krug oko Korita“ na crnogorskom, engleskom i njemačkom jeziku. Mapa prevedena još na: francuski, ruski, poljski i albanski jezik;
- Urađena elektronska brošura Road book;
- Objavljen tekst u Inflight časopisu Montenegroairlinesa;
- Prezentacija panoramske rute „Krug oko Korita“ na sajmu ITB u Berlinu (pres konferencija);
- Organizovani obilasci rute sa: NTO, LTO, turističkim agencijama i dr.

Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2016/2017. godinu

Programom podsticajnih mjera predviđeno je obogaćivanje i unapređenje kvaliteta turističke ponude uz poboljšanje marketing aktivnosti kako bi se privukli turisti sa novih emitivnih tržišta, a u pravcu generisanja većih prihoda u turizmu, produženja turističke sezone, povećanja stepena zauzetosti smještajnih kapaciteta, potrošnje i zaposlenosti. Program je donijet na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma i Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i realizuje se putem raspisivanja javnih poziva za svaku mjeru pojedinačno. Program uključuje pet mjera podrške, i to:

Mjera I - Obogaćivanje i unapređenje ponude – Ovom mjerom se postiže diverzifikacija turističke ponude tokom čitave godine uvođenjem novih sadržaja, kroz ulaganje u infrastrukturu i online pomoćju.

Mjera II - Podrška marketing aktivnostima za otvaranje novih emitivnih tržišta - Cilj je poboljšanje promocije Crne Gore kao turističke destinacije na novim emitivnim tržištima, kroz podršku marketing aktivnostima vezano za pokrivanje dijela troškova turoperatora koji organizuju charter letove za Crnu Goru tokom 2016 godine. Ova mjera je realizovana od strane MORT-a.

Mjera III - Podrška za sticanje licence za vodiča za kanjoning

Mjera IV - Organizovanje manifestacija – Cilj je razvoj manifestacionog i drugih segmenata turističke ponude i podizanje prepoznatljivosti Crne Gore kao odredišta podobnog za organizovanje zabavnih, kulturnih, sportskih i sličnih događanja. Mjera je podijeljena na dva polja podrške, jedno polje je finansijska podrška projektima čija ukupna vrijednost prelazi 20.000 €, a drugo jeste podrška projektima čija je ukupna vrijednost do 20.000 €.

Mjera V - Turistička valorizacija i afirmacija kulturnog nasljeđa - Cilj je diverzifikacija turističke ponude kroz afirmaciju materijalne i nematerijalne kulturne baštine kroz turističke programe.

Promotivne aktivnosti

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je svoje aktivnosti tokom 2016. godine realizovala u skladu sa definisanim Programom promotivnih aktivnosti NTO CG za 2016. godinu, Programom rada i Ekonomskom politikom Vlade, Programom rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2016. godinu, kao i Planom za pripremu ljetnje turističke sezone 2016. godine.

Sprovedene aktivnosti NTO CG podrazumijevaju promociju brenda Crne Gore na međunarodnom i domaćem tržištu pod sloganom »Montenegro – Wild Beauty«, kreiranje i unapređenje imidža destinacije tokom cijele godine, sa ravnomjernim regionalnim razvojem i na principima održivog razvoja. Realizovane su značajne promotivne aktivnosti turističke ponude Crne Gore sa akcentom na tržišta Zapadne, Sjeverne, Centralne i Istočne Evrope, kao i intenzivna kampanja na tržištu Regiona. Promocija na udaljenim tržištima je realizovana u saradnji sa zemljama regiona i kroz članstvo i djelovanje međunarodnih institucija (UNWTO, ETC).

U 2016. godini realizovane su aktivnosti na emitivnim tržištima: Velika Britanija, tržištima njemačkog govornog područja (Njemačka, Austrija, Švajcarska), Rusija, Francuska, Skandinavija, Poljska, Region. Za svako od navedenih tržišta formirane su radne grupe koje su izradile Akcioni plan, sa akcentom na 2016. godinu.

Realizovana je i dalja afirmacija on-line strategije (unapređenje web portala, društvene mreže, edukacija i dr.). Promocija integralne turističke ponude destinacije sprovodila se i putem alata marketing mix-a: informisanje i komunikacija sa javnošću, PR aktivnosti, boravak dvadesetak studijskih grupa medija i turoperatora sa ključnih ciljnih tržišta itd.

Kampanje koje su realizovane u 2016. godini, tokom zimske i uoči ljetnje sezone, na tržištima Regiona imale su za cilj da povećaju turističku tražnju sa tržišta Srbije, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Albanije i Hrvatske.

Koncept ovogodišnje »Roadshow« regionalne promotivne kampanje pod sloganom „Sve što ti srce poželi“, obuhvatio je promociju za medije, turističke agencije i privrednike, radne susrete sa medijima i gostovanja na lokalnim TV i radio stanicama, u cilju upoznavanja tržišta sa novitetima u turističkoj ponudi naše zemlje. Cilj je jačanje imidža Crne Gore kao omiljene destinacije na ovim tržištima.

U 2016. godini Nacionalna turistička organizacija je nastupila na najznačajnijim međunarodnim sajmovima i berzama turizma od nacionalnog interesa. Kalendar sajamskih nastupa na kojima učestvuje NTO CG utvrđen je na osnovu značaja ciljnog emitivnog tržišta, interesovanja crnogorske turističke privrede, značaja konkretne sajamske manifestacije, kao i selekcije sajamskih nastupa i redukcije u skladu sa raspoloživim sredstvima.

Organizovan je boravak studijskih grupa, medija i turoperatora iz Turske, Njemačke, Holandije, Italije, Australije, Amerike, Velike Britanije, Urugvaja, Danske.

U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore održana je poslovna radionica/workshop između crnogorskih i partnera iz Ujedinjenog Kraljevstva. Osnovni cilj ove radionice bio je uspostavljanje kontakata sa partnerima i pregovaranje o kupovini usluga i paket aranžmana. Početkom jula, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, u okviru svojih promotivnih aktivnosti, predstavila je turističku ponudu Crne Gore na sedmom po redu Evropskom samitu regija i gradova, koji se održao u Bratislavi.

Fokus Samita je potreba za investicijama i bolja prekogranična saradnja kako bi se pokrenuo bogat potencijal i raznolikost ponude koju nudi evropski region. Glavna tema je voda i potencijal ovog prirodnog bogatstva, inovacije u oblasti voda i zaštita voda, dok je podtema turistički potencijal zemalja dunavskog sliva. Ovaj događaj organizavala je regionalna međunarodna organizacija evropskih zemalja Savjet Evrope.

Na Strateškom forumu u turizmu, koji je održan 4-9 jul, Bled, Slovenija, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je zajedno sa ostalim zemljama iz regiona učestvovala na turističkim panelima o bezbjednosti i sigurnosti u turizmu. Turistička konferencija je okupila brojne delegacije iz zemalja Centralne i Istočne Evrope, predstavnike Vlade i diplomatskog kora. Raspravljalo se o daljim koracima na razvoju proizvoda i promociji na udaljenim tržištima.

Turistički forum "Turizam kao faktor regionalne saradnje" - Balkanska alijansa hotelskih asocijacija (BAHA) u saradnji sa Pokrajinskim sekretarijatom za privredu i turizam, Novosadskim sajmom i Ambasdom Crne Gore u Srbiji organizovala je Turistički forum pod nazivom "Turizam kao faktor regionalne saradnje". Ovom prilikom razgovaralo se o saradnji i povezivanju zemalja regiona, što omogućava stvaranje novog poslovnog ambijenta, podizanje standarda i nivoa ponude. Cilj je podizanje imidža balkanskog prostora i bolja promocija i razvoj turističke ponude i pružanje usluga, kroz uvodjenje novih pravila i standarda poslovanja.

Biznis konferencija "Turističko tržište Jugoistočne Evrope SEET 2016" - Beograd 28. septembra. Na konferenciji su istaknuti dobri primjeri zajedničke regionalne saradnje, mogućnosti udruživanja i predstavljanja turističkog proizvoda na udaljenim emitivnim tržištima. SEET 2016 ima za cilj unapređenje konkurentnosti i povećanje prihoda turističkih privreda u regionu JIE, jačanje regionalne saradnje, rast prometa turista izmedju zemalja u Regionu i privlačenja turista sa dalekih emitivnih tržišta.

U prvoj polovini 2016. godini je pripremljen novi promotivni destinacijski magazin "Montenegro Wild beauty" u kojem je predstavljena cjelokupna turistička ponuda Crne Gore. Magazin je urađen na crnogorskom, engleskom i njemačkom jeziku.

U cilju promocije ponude na tržištima okruženja urađena je brošura "Sve što ti srce poželi" koja sadrži informacije o ponudi primorskih gradova i druge korisne informacije za ljetnju turističku sezonu (cijene i sl.).

Urađen je novi Info letak sa servisnim informacijama, važnijim brojevima telefona, spiskom događaja tokom ljetnje sezone, koji je distribuiran posredstvom info punktova LTO-a i na graničnim prelazima i tokom kampanje u Regionu.

Inovirana je i brošura "Montenegro Meeting and Incentive Guide" u kojoj je predstavljena MICE ponuda Crne Gore. Imajući u vidu zahtjeve tržišta, obuhvaćeni su hoteli sa 4 i 5 zvjezdica koji raspolažu kongresnim sadržajima sa pregledom konferencijskih kapaciteta, agencije specijalizovane za organizaciju događaja iz ove oblasti, kao i lokacije van hotelskih kapaciteta u kojima je moguće organizovati bankete, gala večere i sl.

Za potrebe promocije na njemačkom tržištu za 2016 godinu, NTO je prevela na njemački jezik i štampala brošuru "Aktivni odmor - Nacionalni parkovi Crne Gore". U brošuri se nalaze korisne informacije o svim aktivnostima u okviru nacionalnih parkova.

Takodje, urađen je flajer sa spiskom avanturističkih agencija, uslugama koje nude i pregledom informacija vezano za kampove u Crnoj Gori. Ovaj promotivni materijal se koristio za specijalizovane sajmove u Štutgartu i Nirnbergu.

NTO CG je učestvovala na generalnoj skupštini Evropske Komisije za turizam i putovanja ETC-a, na Kipru od 11. do 13. maja 2016. Predstavnicima ETC-a su predstavili godišnji izvještaj o radu za 2015. godinu. Predstavljen je rad operativnih grupa za udaljena emitivna trzista, izvještaj online promocije, kao i učešće na različitim događajima organizovanim u cilju promocije Evrope kao turističke destinacije.

NTO CG kontinuirano obavlja komunikaciju, razmjenu znanja i iskustava sa Svjetskom turističkom organizacijom (UNWTO), Medjunarodnim udruženjem za kongrese i konvencije (ICCA). Od 2016. godine NTO CG je članica asocijacije PATA (Pacific Asia Travel Association).

Javni poziv za projekat „Sva čuda Crne Gore” raspisan je 17. jula 2016. godine. Rok za otvaranje ponuda bio je 15. avgust, koji je produžen do 27. oktobra 2016. godine. Predmet Javnog poziva bio je otkup priča, anegdota, istorijskih događaja i činjenica i fotografija iz Crne Gore, za koje postoji pisani trag kao dokaz, a obuhvatio je sve gradove, sela, mjesta, koji su prepoznati da mogu biti značajni za turističku valorizaciju. Poseban je akcenat dat na lokalitete poput Prokletija, Komova, Bjelasice, kanjona Mrtvice, doline Lima i Bojane, Pive i Pivskog jezera, Veruše, Njeguša, Šaskog i drugih jezera, Ali Pašinih izvora, Turjaka i drugih lokaliteta.

Nakon raspisivanja javnog poziva i produženja roka za dostavljanje ponuda, organizovan je promotivni karavan „Sva čuda Crne Gore” koji je posjetio veliki broj crnogorskih gradova. U gradovima su održane prezentacije, kojima su prisustvovali predstavnici obrazovnih institucija, lokalnih turističkih organizacija, turistički poslenici, predstavnici medija.

Karavan je boravio na Žabljaku, Cetinju, u Mojkovcu, Šavniku, Nikšiću, Herceg Novom, Budvi, Podgorici, a stručni tim Ministarstva održivog razvoja i turizma imao je priliku da prisutne dodatno upozna sa projektom i benefitima koje isti donosi.

Javni poziv za projekat „Sva čuda Crne Gore“ zvanično je zaključen 27. oktobra 2016. godine, međutim, zbog značaja ovakvog projekta kojim se doprinosi kontinuiranom razvoju turističkog proizvoda i diverzifikaciji ponude, odlučeno je da se nastavi sa projektom i da se organizuju novi rokovi za podnošenje aplikacija.

Žiri, imenovan od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma je razmotrio je sve pristigle aplikacije kojih je ukupno bilo 255.

Odluka žirija je bila da prva nagrada u kategoriji A pripadne NVO „Green Home” za legendu o 365 crkava u Starom gradu Svaču, drugu nagradu u istoj kategoriji dobila je Jovana Milović za projekat „Putevima Vladimira i Kosare”, a treća je uručena JP Nacionalnim parkovima za projekat „Valorizacija praistorijskih crteža u NP Prokletije”.

U kategoriji B prvu nagradu osvojio je Centar za kulturu Kolašin za projekat „Valorizacija kanjona Mrtvice”, druga je uručena JP Nacionalnim parkovima za projekat „Valorizacija karavnskog puta u NP Durmitor”, dok je treću nagradu osvojio Centar za kulturu Kolašin za projekat „Valorizacija izvorišta Morače”.

U kategoriji C nagrađeno je 10 aplikacija koji će od Investiciono razvojnog fonda, sa kojim je potpisan sporazum o saradnji, dobiti kredit, za realizaciju ideja, sa veoma povoljnim uslovima, grejs periodom od godinu dana i kamatom ispod 1,5 odsto.

6.5 DIREKTORAT ZA RAZVOJ STANOVANJA

Realizacija Programa rada MORT- a

1. *Realizacija Akcionog plan pretvaranja neformalnih naselja u formalna i regularizaciji objekata za period 2015-2018*

Akcionni plan usvojen je na sjednici Vlade Crne Gore od 2. jula 2015. godine. U nastavku je dat status realizacije mjera:

1) *Usvajanje Zakona o regularizaciji neformalnih objekata*

Vlada Crne Gore utvrdila je Predlog zakona o legalizaciji neformalnih objekata na sjednici od 19. jula 2012. godine. Nakon utvrđivanja, Predlog je upućen Skupštini Crne Gore radi stavljanja u proceduru razmatranja i usvajanja.

Nakon četiri godine Skupština Crne Gore je u julu 2016. godine donijela Zakon o regularizaciji neformalnih objekata i isti je stupio na snagu 31. avgusta 2016. godine, a počinje da se primjenjuje od 1. marta 2017. godine. S obzirom na njegov opseg i činjenicu da zahtijeva kvalitetnu koordinaciju opštinskih i državnih organa, zatim uspostavljanje evidencije neformalnih objekata uvezanu sa podacima Uprave za nekretnine i potpuno jasan sistem apliciranja i rješavanja zahtjeva, bilo je potrebno vrijeme za adekvatnu pripremu.

Takođe, odmah nakon usvajanja Zakona upućen je dopis Upravi za inspekcijske poslove, kojim se preporučuje ovom organu da shodno propisanim nadležnostima pojačaju aktivnosti u cilju suzbijanja nelegalne gradnje uz veoma restriktivan pristup, te da iskoriste sve raspoložive resurse u najvećoj mogućoj mjeri da bi se osigurala zaštita prostora i zaustavila nelegalna gradnja u predstojećem periodu, naročito imajući u vidu period od dana stupanja na snagu do dana početka primjene Zakona.

2) *Izrada orto foto snimka, tehnička obrada podataka i preklapanje podataka sa postojećim podlogama*

Izrada evidencije predstavlja uslov za pravilnu primjenu zakona, jer je istim predviđeno da se zakon primjenjuje na one neformalne objekte koji se mogu identifikovati na orto foto snimku. Takođe je propisano da će na osnovu baze podataka biti izvršena identifikacija objekata koji nijesu ušli u proces legalizacije i na iste će biti primijenjene mjere propisane zakonom.

Shodno Zakonu o državnom premjeru i katastru izrada orto foto snimka je obaveza Uprave za nekretnine, ali u njihovom budžetu nijesu bila planirana sredstva za ovu namjenu. U cilju obezbjeđivanja orto foto snimka, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u prethodnom periodu raspisalo četiri javna poziva –tendera za odabir najpovoljnijeg ponuđača, ali su svi bili neuspješni.

Cijeneći da nisu ispunjene pretpostavke za primjenu zakona, Vlada Crne Gore je početkom februara 2017. godine utvrdila Predlog zakona o izmjeni Zakona o regularizaciji neformalnih objekata, kojim je predložena izmjena koja rezultira odlaganjem početka primjene zakona do 31. jula 2017. godine, u cilju raspisivanja novog postupka javne nabavke za izradu orto foto snimka.

Planirana je izrada ortofoto snimka koji daje mogućnost mjerenja dužine i visine objekta i na osnovu njih i površine objekata, kao i mogućnost sagledavanja izgleda fasada i spratnosti objekata, što će omogućiti utvrđivanje realnih površina objekata, i što je naročito značajno identifikaciju nadogradnje i/ili dogradnje objekata.

Naime, sprovođenje Zakona bez presjeka stanja u prostoru na tačno određeni dan (koji predstavlja ortofoto snimak), može, prvenstveno da generiše ekspanziju nelegalne gradnje. Takođe, sa pravnog aspekta, imajući u vidu odredbu člana 12 Zakona koja propisuje da se neformalni objekti identifikuju prema ortofoto snimku iz člana 5 stav 1 ovog zakona., upitan je osnov za sprovođenje propisanog postupka, jer isti ne može da započne jer se identifikacija ne može izvršiti.

3) Komunikacija sa jedinicama lokalne samouprave i nadležnim državnim organima i formiranje implementacionih jedinica

Pripremljeni su programi radionica na temu sprovođenje Zakona za službenike po jedinicama lokalne samouprave, ali je realizacija odložena zbog odlaganja početka primjene Zakona.

4) Uspostavljanje baze podataka neformalnih objekata

Nakon izrade ortofoto snimka, obrade podataka i preklapanja podataka sa ortofoto snimka sa postojećim digitalnim podlogama od strane Uprave za nekretnine, pristupiće se izradi baze podataka neformalnih objekata. Pristup podacima će imati organi državne uprave kao i svi organi lokalne uprave nadležni za sprovođenje postupka regularizacije, koje će koristiti podatke sa ortofoto snimka za potrebe identifikacije svakog neformalnog objekta u prostoru.

5) Ispitivanje stanja lokacije neformalnih naselja- klizišta

Kako je u prethodnom periodu, zbog pojave klizišta na više lokacija postavljeno i pitanje potencijalnih klizišta na lokacijama na kojima su izgrađena neformalna naselja, neophodno je da se preispita pristup ovom pitanju u smislu angažovanja države i jedinica lokalne samouprave na ispitivanju lokacija. Preporuka je da se formiraju radne grupe na nivou jedinica lokalne samouprave i jedna radna grupa na nivou države, koje bi na nivou svih opština sprovele postupak analize i klasifikacije lokacija na kojima su izgrađeni neformalni objekti. a nepovoljnim za građenje ne mogu legalizovati.

6) Sprovođenje medijske kampanje u cilju podizanja svijesti građana o pravima i obavezama u postupku legalizacije

U cilju uspješne implementacije projekta neophodno je realizovati kvalitetnu medijsku kampanju u cilju sveobuhvatnog informisanja vlasnika nelegalnih objekata i podizanja nivoa svijesti građana o pravima i obavezama u procesu legalizacije.

7) Sprovođenje mjera poreske politike - oporezivanje nelegalnih objekata

Mjere oporezivanja za neformalne objekte neophodno je sprovesti jer će se na taj način izvršiti pritisak na neformalne graditelje da u što kraćem roku pristupe regularizaciji svojih objekata, te je sprovođenje istih preduslov za implementaciju projekta. U cilju sprovođenja mjera poreske politike, jedinice lokalne samouprave, treba da usklade odluke o porezu na nepokretnosti i sa izmjenama i dopunama Zakona o porezu na nepokretnosti, u dijelu ovlašćenja za uvećanje poreskih stopa za objekte izgrađene suprotno zakonu. Na osnovu informacija dobijenih od opština, sprovođenje odredbi, odnosno naplata uvećanog iznosa poreza za ove objekte skoro je nemoguća zbog nemogućnosti identifikacije objekata izgrađenih suprotno zakonu.

8) Implementacija pilot projekta DUP Bjelila Rutke Gorela, Sutomore-opština Bar

Cilj sprovođenja Pilot projekta je sprovođenje cjelokupnog postupka, definisanje pozitivnih i negativnih strana da bi se postupak na što kvalitetniji i efikasniji način sproveo na ostalim područjima zahvaćenim neformalnom gradnjom.

Studija izvodljivosti uređenja neformalnih naselja »Pobrđe – Rutke i Čanj« predstavljala je osnovu za izradu Predloga DUP-a Bjelila Rutje Gorelac. DUP je usvojen na u martu 2015. godine, te će se pristupilo sprovođenju istog.

Sredstva potrebna za realizaciju DUP-a Bjelila-Rutke-Gorelac, shodno DUPu, iznose 24.720.015 €. Analiza procjene prihoda od naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta + naknade za legalizaciju, je pokazala da je po ovom osnovu moguće obezbijediti sredstva u iznosu od oko 27.820.965 €, koja bi suma bila dovoljna za realizaciju ovog planskog dokumenta.

Takođe, kroz aktivnosti Direkcije za javne radova i Direkcije za saobraćaj, realizuje se nekoliko značajnih infrastrukturnih projekata neophodnih za regularizaciju ovog pilot projekta.

Izgrađen je prvi dio glavne saobraćajnice u naselju, paralelno uz željezničku prugu, a izgradnja drugog dijela ce započeti po izdavanju građevinske dozvole od strane opštine Bar. Takođe, Vlada CG je dala saglasnost za pripreme radove većeg obima za rekonstrukciju magistrale u Sutomoru – na dijelu autobuske stanice i podvožnjaka ispod željezničke pruge.

U toku su pripreme na izgradnji pasarele u Sutomoru. Sredstvima donacije, opština Bar ce ubrzo izgraditi pasarelu preko magistrale u najopterećenijem dijelu Sutomora, čime ce se trajno riješiti pješački saobraćaj preko magistrale.

Takodje, opština Bar, priprema projekat saobraćaja u mirovanju u okviru pilot projekta, čime će se po prvi put u naseljima Rutke, Gorelac i Pobrđe izgraditi parkirališta za putnička vozila i dodatno regularizovati standard života u ovim naseljima.

Implementacija Nacionalne stambene strategije s Akcionim planom za period 2015-2020. godina

Izveštaj o realizaciji Nacionalne stambene strategije s Akcionim planom 2015-2020 je kompleksan dokument koji se sastoji od:

1. Izveštaja o realizaciji Akcionog plana Nacionalne stambene strategije za 2016. godinu
2. Izveštaja o realizaciji Programa socijalnog stanovanja za 2014 i 2015. godinu
3. Informacije o rješavanju stambenih pitanja državnih službenika i namještenika
4. Izveštaja o radu i rezultatima rada „Crnogorskog fonda za solidarnu stambenu izgradnju“ DOO Podgorica, Stambene zadruge „Solidarno“ DOO Podgorica i Stambene zadruge zdravstvenih radnika

Osnovni cilj izrade Nacionalne stambene strategije je definisanje pravaca daljeg razvoja stambenog sektora kroz analizu postojećeg stanja, uspostavljanje vizije u okviru stambenog sektora, definisanje misije i formulisanje stambene politike.

Prioritetne oblasti za definisanje mjera i aktivnosti su: stvaranje preduslova za unapređenje stambenog tržišta; poboljšanje-održavanje postojećeg stambenog fonda; regulisanje pitanja neformalnih naselja; poboljšanje uslova stanovanja posebnih socijalnih grupa; poboljšanje infrastrukture i smanjenje potrošnje energije u stanovanju; formulisanje strateškog okvira za transparentnu raspodjelu javnih resursa, kao i za mobilisanje drugih resursa i sl.

„Projekat rješavanja stambenih pitanja socijalno ugroženih kategorija građana na sjeveru Crne Gore“

Vlada Crne Gore je Zaključkom br. 08-2577 od 30. decembra 2016. godine usvojila Informaciju o realizaciji Projekta rješavanja stambenih pitanja socijalno ugroženih kategorija građana na sjeveru Crne Gore.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2016. godinu, Kapitalnim budžetom na Programu „Izgradnja i rekonstrukcija objekata socijalnog staranja“-rješavanje stambenih pitanja socijalno ugroženih kategorija predviđen iznos od 300.000,00€ za otkup o8 stambenih jedinice od Crnogorskog fonda za solidarnu stambenu izgradnju doo Podgorica.

U decembru 2016. godine potpisan je ugovor o kupovini stambenih jedinica, koje se nalaze u Mojkovcu -3 i Plužinama- 5. Cijena m2 stambenog prostora u obje opštine je 635 eura, dok je cijena za pripadajuće nestambene prostore (površina od 4 do 10 m2) po 290€/m2.

Zaključcima Vlade zadužene su opštine Mojkovac i Plužine da u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, nakon otkupa stambenih jedinica, pokrenu postupke dodjele istih, u skladu sa Zakonom o socijalnom stanovanju i lokalnim programima socijalnog stanovanja.

Nastavak Projekta 1000+- Projekat rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima

Projekat rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima predstavlja nastavak projekta 1000+ koji je implementiran 2010-2011. godine, u saradnji i kroz kreditni aranžman sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope CEB. Tokom prve faze projekta, 433 porodična domaćinstva riješila su svoje stambeno pitanje u okviru Projekta 1000 plus, tj. 1239 građana Crne Gore koji su navedeni kao članovi tih domaćinstava.

29. decembra 2015 godine Vlada je usvojila Informaciju o rezultatima pregovora sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope (CEB). Ugovor o zajmu je potpisan 29. decembra 2015. godine.

Projekat ima za cilj, rješavanje stambenih potreba građana odnosno domaćinstava ali i politiku stimulansa građevinskoj industriji i bankarskom sektoru.

Korisnici

Problemi sa obezbjeđenjem sredstava za rješavanje stambenog pitanja ne pogađaju samo osjetljive grupe, već i domaćinstva sa primanjima koja su na nivou prosječne zarade ili niže kao što su nastavnici, službenici, medicinsko osoblje, radnici i mlade porodice. Korisnici mogu kupiti stanove koji odgovaraju broju članova porodičnog domaćinstva, dok mlade porodice mogu kupiti po jednu dodatnu sobu.

Cijena stambenih jedinica

Korisnicima je ponuđeno da kupe stambene jedinice čija najveća kupoprodajna cijena m2 neto korisne površine iznosi 1089 eura/m2. Definisan je izuzetak da će u projektu biti ponuđeni objekti čija je cijena do 1200eura/m2, te da razliku u cijeni između 1089 eura/m2 i 1200eura/m2 plaća korisnik iz sopstvenih sredstava.

Ciljne grupe

Određene su ciljne grupe, odnosno propisano da će se;

- 40% ukupnog broja stambenih jedinica dodijeliti korisnicima iz javnog sektora,
- 30% bračnim supružnicima do 35 godina života,
- 30% ostalim korisnicima.

Definisani su prioritetne ciljne grupe u okviru ciljnih grupa, shodno Zakonu o socijalnom stanovanju i tu spadaju: samohrani roditelji, odnosno staratelji, lica sa invaliditetom, porodična domaćinstva čiji je član lice sa invaliditetom, porodična domaćinstva sa djecom sa smetnjama u razvoju, mladi koji su bili djeca bez roditeljskog staranja i žrtve nasilja u porodici.

Kamatna stopa i period otplate

Dugoročni krediti će se dodjeljivati uz fiksnu kamatnu stopu do 3,99% na godišnjem nivou, (visina kamatne stope određena je na osnovu preliminarnih pregovora sa bankama) na period do 20 godina i uz učešće korisnika u iznosu od najmanje 5% vrijednosti ugovora o kreditu.

Ukupna vrijednost projekta planirana je na iznos od 20 miliona eura. Projekat se finansira sredstvima kredita CEB-a u iznosu od 10 miliona eura - 50% ukupne vrijednosti Projekta, sredstvima komercijalnih banaka koje prijave učešće u Projektu - 45% ukupne vrijednosti Projekta i ulogom korisnika - domaćinstava u visini od 5% ukupnog iznosa.

Shodno predviđenoj proceduri imenovana je Jedinica za implementaciju Projekta - PROCON doo Nacionalna jedinica za implementaciju projekata iz oblasti komunalnih djelatnosti i zaštite životne sredine, koja je vršila poslove implementacione jedinice i u prethodno realizovanom Projektu 1000+.

U Projektu je prijavilo učešće 7 komercijalnih banaka a od strane 16 investitora ponuđeno je 753 stambene jedinice u 8 opština. Najveći broj stambenih jedinica ponuđen je u Podgorici - 641, a najmanji u Mojkovcu - 1 stambena jedinica. Prosječne cijene ponuđenih stambenih jedinica su se kretale od 550 € kod Crnogorskog fonda za solidarnu stambenu izgradnju do 1200 € kod Čelebić doo Podgorica i Zetogradnja doo Podgorica.

Za učešće u projektu 1000plus, počev od 21. marta 2016. godine pa do zatvaranja javnog poziva, odnosno 21. aprila 2016. godine, aplicirao je ukupno 731 aplikant iz 4 crnogorske opštine: Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje i Pljevlja. Zahtjevi za učešće su podnijeti u 7 komercijalnih banaka: CKB banka, Erste banka, Komercijalna banka AD Budva, Lovćen banka, NLB banka, Prva banka Crne Gore i Socity Generale Montenegro, koje su dostavljale JIP-u kopije dosijea aplikantata na dnevnom nivou. Shodno Sporazumu, banke su vršile preliminarnu procjenu kreditne sposobnosti aplikantata i podatke o tome dostavljale implementacionoj jedinici jednom nedjeljno.

Projektni tim projekta 1000plus je kontinuirano i pravovremeno sprovodio sve aktivnosti definisane planom implementacije, kao i značajan broj dodatnih aktivnosti, a sve u cilju uspješne realizacije projekta. U cilju boljeg informisanja građana o projektu, prvenstveno je uspostavljen web sajt projekta sa svim relevantnim informacijama i otvoren Call centar. Paralelno sa tim kreirana je i digitalna baza podataka. Prije objavljivanja javnih poziva za građane sa komercijalnim bankama potpisan je Sporazum o poslovnoj saradnji sa bankama 8. marta 2016. godine. U cilju informisanja banaka o samom procesu apliciranja građana, održana su 3 treninga za banke, na kojima su koordinatori za 1000plus projekat iz komercijalnih banaka upoznati sa aplikacionim procesom građana i izvještavanju prema implementacionoj jedinici projekta.

Realizacija

Realizacija Projekta je u završnoj fazi, a presjek stanja realizacije zaključno sa 08. martom 2017. je sljedeći: od ukupno 674 dodijeljena vaučera, do sada je sklopljeno 396 predugovora građana sa

građevinskim kompanijama i 373 ugovora sa komercijalnim bankama, tako da je ukupna stopa realizacije 55,34%.

Građani iz prioritetnih ciljnih grupa su dobili 68, a realizovali 44 vaučera (64,71%). Zaposleni u javnom sektoru su dobili 291 vaučer, a realizovali 145 (49,83%). Mladi bračni parovi su dobili 189, a realizovali 112 vaučera (59,26%), dok su ostali dobili 126, a realizovali 72 vaučera (57,14%).

Shodno Okvirnom ugovoru i Planu implementacije Projekta finalni izvještaj o realizaciji će se biti finalizovan u martu 2017. godine.

Upravno rješavanje

Direktorat za razvoj stanovanja nadležan je i za postupanje u drugostepenom upravnom postupku po započetim postupcima za iseljenje u skladu sa odredbama čl. 636. Zakona o obligacionim odnosima. Stupanjem na snagu Zakona o stanovanju održavanju stambenih zgrada ("Sl. list CG", broj 4/11) stavljena je van snage odredba člana 636 st.3 Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list CG“, broj 47/08), čime je nadležnost za odlučivanje po žalbama u postupcima useljenja bez pravnog osnova prešla u nadležnost Glavnog administratora shodno članu 74 Zakona o lokalnoj samoupravi („Sl. list RCG“ br. 42/03, 28/04, 75/05, 13/06 i „Sl. list CG“ broj 88/09). Znači, ministarstvo u ovom postupku odlučuje u drugom stepenu samo u odnosu na postupke koji su pokrenuti prije 26. januara 2011. godine.

Takođe, direktorat je nadležan za postupanje po žalbama podnesenim na rješenja Uprave za inspeksijske poslove, odnosno inspektora za stanovanje, u dijelu nadzora nad primjenom Zakona o održavanju stambenih zgrada i Zakona o svojinsko pravnim odnosima – Glava VII Etažna svojina.. Ova inspekcija vrši nadzor nad primjenom Zakona o održavanju stambenih zgrada i Zakona o svojinsko - pravnim odnosima, u pogledu prava i obaveza etažnih vlasnika koja se odnose na održavanje stambenih zgrada i zajedničkih djelova stambenih zgrada i drugih pitanja od značaja za oblast stanovanja.

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine u drugostepenom upravnom postupku ukupno je dobijeno 8 žalbi, a postupano je po 4 žalbe, i u pitanju su 3 žalbe na rješenja Uprave za inspeksijske poslove, odnosno inspektora za stanovanje, u dijelu nadzora nad primjenom Zakona o održavanju stambenih zgrada i Zakona o svojinsko pravnim odnosima – Glava VII Etažna svojina i 1 žalba po započetom postupku za iseljenje u skladu sa odredbama čl. 636 Zakona o obligacionim odnosima. Jedna žalba je odbačena, jedna odbijene, dvije su usvojene.

Takođe, Direktorat je u 2016. godini rješavao po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, i to po 16 zahtjeva, od kojih su 3 zahtjeva prosljeđena nadležnim organima na odlučivanje a 13 su riješeni.

U Direktoratu za razvoj stanovanja sistematizovano je i popunjeno dva (2) radna mjesta VSS – dipl. pravnik, ali jedan službenik radi na upravnim poslovima.

6.6. DIREKTORAT ZA ŽIVOTNU SREDINU

Podaci o stanju u upravnoj oblasti

U toku 2016. godine je preduzeto niz zakonodavnih aktivnosti i mjera u cilju reformi i poboljšanja stanja u oblasti životne sredine.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 3. marta 2016. godine utvrdila: Predlog zakona o izmjenama Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, Predlog zakona o izmjenama Zakona o

procjeni uticaja na životnu sredinu životnoj, Predlog zakona o izmjenama Zakona o odgovornosti za štetu u životnoj sredini, Predlog zakona o izmjenama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine i Predlog zakona o izmjenama Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti, i isti su tokom godine donijeti u Skupštini Crne Gore, čime je izvršeno usklađivanje sa odredbama novog Zakona o upravnom postupku.

Skupšina Crne Gore je tokom 2016. godine donijela i: Zakon o životnoj sredini („Sl. list CG“, broj 52/16), Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, broj 54/16), Zakon o biocidnim proizvodima („Sl. list CG“, broj 54/16) i Zakon o potvrđivanju amandmana na Konvenciju o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala („Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori“ broj 4/16).

Tokom 2016. godine Vlada Crne Gore je utvrdila/usvojila sljedeće propise i dokumenta koje je u okviru ovog Ministarstva pripremio Direktorat za životnu sredinu:

- Treći izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha u 2015. godini, sjednica Vlade CG 10. mart 2016. godine;
- Informacija o zagađenosti vazduha u Pljevljima, uzrocima i uticajima zagađenja i planiranim i sprovedenim mjerama za smanjenje zagađenja, sjednica Vlade CG, 31. mart 2016. godine;
- Godišnji izvještaj o sprovođenju Strategiju upravljanja hemikalijama 2015-2018. godine, sjednica Vlade CG od 21. april 2016. godine.
- Izvještaj o realizaciji Predloga mjera za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, sjednica Vlade CG od 21. aprila 2016. godine.
- Drugi izvještaj ekspertskog tima o sprovođenju nacionalnog projekta MNE9004 “Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona” i Informacija o nacionalnom projektu MNE9005 “Procjena i smanjenje radona u crnogorskim školama i vrtićima”, sjednica Vlade CG od 28. jula 2016. godine;
- Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori u 2015. godini, sjednica Vlade CG, 01. septembra 2016. godine;
- Izvještaj o implementaciji Predloga mjera za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, sjednica Vlade CG 20. oktobar 2016. godine;
- Prvi nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti, sjednica Vlade CG održana 25. avgusta 2016. godine;
- Strategija zaštite od jonizujućih zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za period 2017-2021. godine, sjednica Vlade CG održana 29.12.2016. godine;
- Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Evropske zajednice za atomsku energiju (EURATOM) i država nečlanica Evropske unije o učestvovanju u sistemu Zajednice za ranu razmjenu informacija u slučaju radiološke opasnosti (ECURIE), sjednica Vlade CG održana 10. novembra 2016. godine, i
- Planovi upravljanja nacionalnim parkovima Skadarsko jezero, Biogradska gora, Durmitor i Prokletije za period 2016-2020, sjednica Vlade CG održana 10. novembra 2016. godine.

- Program rada i finansijski plan Društva sa ograničenom odgovornošću „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“-Podgorica za 2016, usvojen na sjednici Vlade Cg od 25. februara 2016.;
- Informacija o Tivatskim solilima vezano za Zaključak Vlade Crne Gore INT. broj 08-32 od 10.03.2016. godine pod oznakom »INTERNO« usvojena je na sjedinici Vlade Crne Gore od 21. aprila 2016. godine;
- Izvještaj o poslovanju Centra za ekotoksikološka ispitivanja d.o.o. Podgorica za 2015. sa finansijskim iskazima, usvojen na sjednici Vlade CG od 18. maja 2016. godine;
- Predlog za davanje saglasnosti radi davanja u zakup zemljišta u državnoj svojini na području nacionalnih parkova za postavljanje objekata privremenog karaktera; usvojen na sjednici Vlade CG održana 9. juna 2016. godine;
- Predlog odluke o prodaji pokretne stvari u državnoj imovini koju koristi Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, usvojen na sjednici Vlade CG održana 25. avgusta 2016. godine; i
- Informacija o postrojenjima koja su u obavezi da pribave integrisanu dozvolu do 1. januara 2018. godine, usvojena na sjednici Vlade CG održana 10. novembra 2016. godine.

Izvještaji shodno međunarodnim Konvencijama i Sporazumima:

U okviru sprovođenja Ugovora o neproliferaciji nuklearnog oružja, Sporazuma o zaštitnim mjerama, Dodatnog protokola i Protokola o malim količinama, tokom 2016. godine izrađeni su sljedeći izvještaji:

- Petnaesti nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori, poslat u februaru 2016. godine Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju;
- Šesnaesti nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori, poslat u maju 2016. godine Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju;
- Sedamnaesti nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori, poslat Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju 29.07.2016. godine;
- Osamnaesti nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori, poslat Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju 14.11.2016. godine;
- Treći nacionalni Izvještaj o sprovođenju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Arhuska konvencija), poslat je Sekretarijatu konvencije u januaru 2017. godine.

Podzakonska akta

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u skladu sa zakonima predviđenim obavezama donijelo sljedeća podzakonska akta, i to:

Na osnovu **Zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja („Sl. list CG“, broj 35/13)**, donijeta su 4 pravilnika tokom 2016. godine:

- Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje stručnih poslova zaštite od nejonizujućih zračenja ("Sl. list CG", broj 21/16);
- Pravilnik o načinu stručnog osposobljavanja profesionalno izloženih lica i lica odgovornih za sprovođenje mjera zaštite od nejonizujućih zračenja ("Sl. list CG", broj 21/16);

- Pravilnik o bližim uslovima u pogledu kadra, opreme i prostora za stručno osposobljavanje profesionalno izloženih lica nejonizujućem zračenju ("Sl. list CG", broj 41/16); i
- Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjavaju potrebna sredstva i oprema lične zaštite na radu pri korišćenju izvora nejonizujućih zračenja, objavljen ("Sl. list CG", broj 4/17).

Na osnovu **Zakona o životnoj sredini** ("Sl. list CG", broj 52/16), donešena su 3 pravilnika:

- Pravilnik o količinama opasnih materija po kategorijama kojima se određuje stepen rizika seveso postrojenja ("Sl. listu CG", broj 63/16);
- Pravilnik o bližem sadržaju plana prevencije i plana zaštite od udesa ("Sl. listu CG", br. 67/16);
- Pravilnik o kriterijumima koje treba da ispunjava referentna laboratorija za monitoring životne sredine ("Sl. list CG", broj 11/17).

U oblasti bezbjednog upravljanja hemikalijama na osnovu **Zakona o hemikalijama** ("Sl. list CG", broj 18/12), donešena su 3 pravilnika:

1. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o zabrani i ograničenju korišćenja, stavljanja u promet i proizvodnji hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu („Sl. list CG“, broj 12/16);
2. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija („Sl. list CG“, broj 48/16); i
3. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o sadržaju bezbjednosnog lista za hemikalije ("Sl. list CG", broj 83/16).

Na osnovu **Zakona o biocidnim proizvodima** ("Sl. list CG", broj 54/16), doneseno je 8 pravilnika:

- Pravilnik o vrstama biocidnih proizvoda ("Sl. listu CG", broj 66/16);
- Pravilnik o listama aktivnih supstanci koje su dozvoljene za upotrebu u biocidnim proizvodima i biocidnim proizvodima manjeg rizika ("Sl. list CG", broj 72/16);
- Pravilnik o načinu procjene rizika biocidnih proizvoda ("Sl. list CG", broj 62/16);
- Pravilnik o uslovima za stavljanje biocidnih proizvoda u promet i upotrebu ("Sl. list CG", broj 59/16);
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra biocidnih proizvoda ("Sl. list CG", broj 62/16);
- Pravilnik o sadržaju izvještaja o uvozu biocidnih proizvoda ("Sl. list CG", broj 69/16);
- Pravilnik o metodama za ispitivanje efikasnosti biocidnih proizvoda ("Sl. list CG", broj 5/17); i
- Pravilnik o sadržaju tehničkog dosijea i osnovnim podacima o biocidu ("Sl. list CG", broj 5/17).

U skladu sa **Zakonom o zaštiti vazuha** ("Sl. list CG", broj 27/14), donijeta su 2 propisa, i to:

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu i uslovima praćenja kvaliteta vazduha ("Sl. list CG", broj 32/16); i
- Program praćenja kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla ("Sl. list CG", broj 42/16).

Na osnovu **Zakona o odgovornosti za štetu u životnoj sredini** ("Sl. list CG", broj 27/14), donijet je Pravilnik o bližim uslovima u pogledu kadra i opreme koje treba da ispunjava ovlašćeno lice za sprovođenje preventivnih mjera i mjera remedijacije štete u životnoj sredini ("Sl. list CG", broj 48/16).

Podaci o izvršavanju zakona

Direktorat za životnu sredinu tokom 2016. godine dao je 35 mišljenja i saglasnosti na dokumenta koja su dostavljena iz nadležnosti drugih organa državne uprave kao i ostalih Direktorata u okviru ovog Ministarstva.

U okviru Direktorata pripremljeno je i dostavljeno 6 odgovora na pitanja poslanika i odbornika u vezi sa zagađenjem vazduha u Pljevljima i sanaciji deponije Maljevac i jalovišta Gradac, Ulcinjskom solanom, upravljanjem radioaktivnim materijalom koji se nalazi na posjedu „13. jul Plantaže“ A.D.,

rezultatima projekata o zaštiti od radona, razmatranjem mogućnosti uspostavljanja mjernog mjesta u Opštini Berane.

Skupštini Crne Gore dostavljeno je 11 mišljenja na Amandmane, i to:

- 6 Amandmana na Predlog zakona o životnoj sredini;
- 4 Amandmana na Predlog zakona o zaštiti prirode; i
- 1 Amandman na Predlog zakona o biocidnim proizvodima.

Pripremljeni su i dati sljedeći odgovori i tumačenja odredbi Zakona:

- 2 odgovora Glavnom gradu (tumačenje odredbi člana 6a stav 4 Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini i tumačenje odredbi Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini, u dijelu da li je Komunalnoj policiji neophodna dozvola za mjerenje buke u životnoj sredini);
- odgovor ekološkoj inspekciji (tumačenje u dijelu koji se odnosi na stavljanje u promet izvora buke;
- odgovor advokatima (problem buke koja dolazi sa Stadiona malih sportova);
- 3 odgovora Upravi inspeksijskih poslova vezano za praćenje kvaliteta goriva, emisije iz malih postrojenja drvne industrije, dim i mirisi iz ugostiteljskih objekata;
- 3 odgovora EPCG o trgovini emisijama, ispravnost mjerenja i kalibracija mjerne opreme, trgovina emisijama CO₂;
- odgovor Upravi carina, tumačenje odredbi Uredbe o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama;
- itd.

Dat je odgovor Zaštitniku imovinsko-pravnih interesa u postupku po tužbi tužioca Nikole Ivoševića iz Tivta, protiv tužene Države Crne Gore, radi utvrđenja i isplate, zbog nemogućnosti korišćenja nepokretnosti koje su stavljene pod zaštitu Tivatskih solila, kao posebnog rezervata prirode, zbog čega je ograničen u vršenju prava svojine.

Tokom 2016. godine izrađeno je i dostavljeno 1096 pisama, kojim su, građani u čijim su stanovima postavljeni detektori za radon, informisani o rezultatima mjerenja.

Rješavanje u upravnim stvarima u okviru Direktorata za životnu sredinu za period od 01.01. – 31.12.2016. godine:

Broj predmeta riješenih u toku 2016. godine	22
Broj predmeta riješenih u drugostepenom upravnom postupku	22
Broj podnesenih žalbi	22
Broj podnesenih tužbi	3
Broj odluka donesenih u upravnom sporu	1

U drugostepenom upravnom postupku Direktorat za životnu sredinu je odlučivao po žalbama podnesenim protiv Uprave za inspeksijske poslove - rješenja ekološkog inspektora (15 žalbi) i po žalbama podnesenim protiv rješenja Agencije za zaštitu životne sredine (7 žalbi).

Rješavajući po žalbama podnesenim protiv rješenja Uprave za inspeksijske poslove - ekološkog inspektora ovo Ministarstvo je donijelo 7 rješenja kojim se žalba odbija kao neosnovana, 7 rješenja kojim se poništava rješenje i predmet vraća na ponovni postupak i odlučivanje i 1 zaključak kojim se žalba odbacuje kao nedopuštena.

Rješavajući po žalbama podnesenim protiv rješenja Agencije za zaštitu životne sredine ovo Ministarstvo je donijelo 5 rješenja kojima se poništava rješenje Agencije za zaštitu životne sredine i predmet vraća na ponovni postupak i odlučivanje i 2 rješenja kojim se žalba odbija kao neosnovana.

Presudom Upravnog suda Crne Gore odbijena je tužba Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić podnešena protiv rješenja Ministarstva održivog razvoja i turizma broj UP-0901-159/15 od dana 23.12.2015. godine.

AD Kombinat aluminijuma Podgorica – u stečaju iz Podgorice podnijelo je tužbu U.br.2448/2016 od 16.08.2016. godine, na Rješenje Ministarstva održivog razvoja i turizma broj UPII-10901-82/16 od 06.07.2016. godine. Presudom Upravnog suda U. br. 2448/2016 odbijena je tužba AD Kombinata aluminijuma Podgorica – u stečaju.

AD Kombinat aluminijuma Podgorica - u stečaju podnio je 15.08.2016. godine tužbu Upravnom sudu Crne Gore protiv rješenja Ministarstva održivog razvoja i turizma broj UPII-10901-81/16 od 7.07.2016. godine. Postupak pred Upravnim sudom je u toku.

Slobodan pristup informacijama

U izvještajnom periodu januar-decembar 2016. godine, Direktoratu za životnu sredinu je dostavljeno 4 zahtjeva za slobodan pristup informacijama.

Postupajući po dostavljenim zahtjevima, Ministarstvo je donijelo 1 rješenje kojima se odbija pristup traženim informacijama, dok su 2 zahtjeva shodno odredbi člana 20 stav 4 Zakona o slobodnom pristupu informacijama („Službeni list CG“, broj 44/12), prosljeđena nadležnim institucijama, na odlučivanje.

Takođe, u postupku rješavanja 1 zahtjeva, ovaj organ je našao da se dio tražene informacije nalazi u njegovom posjedu i za iste je doneseno rješenje kojim se dozvoljava pristup. Za dio informacija traženih ovim zahtjevima, neposrednim uvidom u službenu evidenciju utvrđeno je da se iste ne nalaze u posjedu ovog organa i prosljeđene su nadležnim institucijama na odlučivanje.

Na 1 rješenje kojim se odbija pristup informacijama, podnosilac zahtjeva za slobodan pristup informacijama je uložio žalbu zbog „povrede pravila postupka“ i istu je ovaj organ dostavio Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama je, postupajući po žalbi, donijela zaključak o obustavljanju postupka pokrenutog po žalbi.

Takođe, po zahtjevu za slobodan pristup informacijama iz 2015. godine, Savjet Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama je radi ponovnog postupka rješavanja po žalbi, ovom organu podnio zahtjev za dostavljanje svih informacija po tom zahtjevu.

Ministarstvo je postupilo shodno navedenom zahtjevu i svu dokumentaciju dostavilo Savjetu. U daljem postupku, Savjet je obavijestio ovaj organ da je podnio inicijativu Ministarstvu unutrašnjih poslova za vršenje kontrole kancelarijskog poslovanja Ministarstva održivog razvoja i turizma u cilju rješavanja po žalbi. Savjet je donio zaključak o prekidu postupka dok MUP ne izvrši kontrolu kancelarijskog poslovanja Ministarstva održivog razvoja i turizma i dostavi zapisnik Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Transparentnost rada

Tokom 2016. godine, na sajtu Ministarstva objavljeno je 8 javnih poziva NVO-ima za predlaganje kandidata za učešće u izradi propisa.

Javni pozivi nevladinim organizacijama za predlaganje kandidata u sastav Radne grupe upućeni su za izradu:

- Predloga pravilnika o izmjeni pravilnika o zabrani i ograničenju korišćenja, stavljanja u promet i proizvodnji hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu;
- Predloga pravilnika o izmjeni pravilnika o načinu i uslovima praćenja kvaliteta vazduha;
- Predloga Uredbe o graničnim vrijednostima sadržaja zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla;
- Predloga pravilnika o uključivanju pravnog lica i preduzetnika u sistem EMAS, uslovima za uključivanje u sistem EMAS, načinu prikupljanja podataka, sadržaju i načinu vođenja registra;
- Predloga pravilnika o bližim uslovima i postupku za dobijanje prava na korišćenje ekološkog znaka i izgledu i načinu upotrebe ekološkog znaka za proizvode, procese i usluge;
- Predloga strategije zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za period 2017-2021. godine;
- Predloga zakona za uspostavljanje infrastrukture za prostorne informacije;
- Predloga pravilnika o bližim uslovima u pogledu kadra i opreme koje treba da ispunjava ovlašćeno lice za sprovođenje preventivnih mjera i mjera remedijacije.

U cilju unapređenja saradnje državnih organa i civilnog sektora tokom 2016. godine održan je niz konsultativnih sastanaka sa predstavnicima NVO iz oblasti životne sredine.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je, u skladu sa Uredbom o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona ("Sl. list CG", broj 12/12), sprovelo postupak javne rasprave za:

- Predlog Trećeg nacionalnog izvještaja o sprovođenju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Arhuska konvencija);
- Predlog Strategije zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom za period 2017-2021. godine, s Akcionim planom za period 2017-2021. godine;
- Nacrt Zakona o nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka;
- Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o hemikalijama.

Proces EU integracija-poglavlje 27

Tokom 2016. Direktorat za životnu sredinu koji koordinira radom Radne grupe za Poglavlje 27 u kontinuitetu je sprovodio aktivnosti koje su utvrđene u procesu EU integracija. U tom smislu, radilo se na izradi Nacionalne strategije za usklađivanje, implementaciju i sprovođenje pravne tekovine za Poglavlje 27 koju je Vlada usvojila u julu 2016, uključujući i vođenje Javnih rasprava o ovom dokumentu (ukupno 5).

Od septembra do novembra 2016. pristupilo se izradi Nacrta **Pregovaračke pozicije za Poglavlje 27**.

U okviru ispunjavanja obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Direktorat je koordinirao rad Grupe VII-energetika, saobraćaj, životna sredina i regionalni razvoj. Sjednica Pododbora održana je u Briselu u junu 2016.

Horizontalno zakonodavstvo

Zakonom o životnoj sredini ("Sl. list CG", broj 52/16), odredbama člana 76, predviđeno je donošenje akta o osnivanju Eko-fonda, kojim će se urediti organizacija i način rada, djelatnost, organi, način finansiranja i korišćenja sredstava i druga pitanja od značaja za rad Eko-fonda. Osnovni cilj osnivanja Eko-fonda je uspostavljanje institucionalnog oblika na državnom nivou kao instrumenta za stvaranje održivog finansijskog sistema, iz kojeg će se finansirati programi, projekti i slične aktivnosti na državnom i lokalnom nivou iz oblasti životne sredine i obezbijediti postizanje integralnog i cjelovitog

očuvanja kvaliteta životne sredine. Tokom decembra 2016. godine, uz podršku UNDP, urađen je projektni zadatak za Program uspostavljanja Eko-fonda u Crnoj Gori.

Kao kontakt tačka za ESPOO konvenciju Ministarstvo održivog razvoja i turizma (Direktorat za životnu sredinu), je tokom 2016. godine, sprovelo proceduru prekograničnih konsultacija sa susjednim državama (Republika Albanija, Republika Hrvatska i Republika Italija), vezano za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore.

Tokom 2016. godine je:

- Od strane Republike Hrvatske upućena notifikacija za Stratešku studiju o utjecaju na okoliš Plana upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021, februara 2016. Za navedeni dokument Ministarstvo održivog razvoja i turizma je uputilo odgovor Ministarstvu zaštite okoliša Republike Hrvatske.
- Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije, u februaru 2016. obavijestilo Ministarstvo održivog razvoja i turizma Crne Gore da se u Republici Srbiji planira realizacija projekta koji se odnosi na izgradnju hidroenergetskih objekata Brodarevo 1 i Brodarevo 2 na rijeci Lim. U skladu s primljenom notifikacijom i sprovedenom internom procedurom, za Studiju o procjeni uticaja na životnu sredinu za izgradnju hidroelektrana „Brodarevo 1“ i „Brodarevo 2“ na rijeci Lim - Republika Srbija, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je pripremio odgovor koji je upućen Republici Srbiji za navedeni projekat.
- Od strane Republike Hrvatske upućena notifikacija za Strategiju razvoja saobraćaja Republike Hrvatske 2016 -2030, aprila 2016. Za navedeni dokument Ministarstvo održivog razvoja i turizma uputilo je odgovor Ministarstvu zaštite okoliša Republike Hrvatske.

Saradnja sa ECRAN-om

I tokom 2016. godine nastavljen je saradnja sa ECRANom (Environmental and Climate Regional Accession Network). Radne grupe za pitanje voda, prirode, hemikalija/IED, procjena uticaja i ECENae, u okviru navedenog projekta Evropske komisije završile su trogodišnji period jačanja kapaciteta na regionalnom nivou.

U okviru saradnje Vlade CG i UN, tokom sastanaka, izrađen je i usvojen novi Integrisani program podrške za period 2017-2021. godine, i dosadašnji Stub je transformisan u Stub održivosti životne sredine, kojim će i u narednom periodu nastaviti da kopredsjedava predstavnik Direktorata.

Predstavnici Direktorata su prisustvovali na 20-om radnom sastanku država članica Arhuske konvencije i 9-om radnom sastanku za pristup pravosuđu u oblasti životne sredine u periodu od 14.06 - 17.06.2016. godine, Ženeva, Švajcarska, kao i učešće na Godišnjem sastanku Arhus centara, u periodu od 21.11.-23.11.2016. godine, Beč, Austrija.

Predstavnici Direktorata su članovi i sektorske radne grupe za izradu Liste infrastrukturnih projekata u oblasti životne sredine.

Zaštita vazduha i zaštita od buke u životnoj sredini

Izrađen je nacrt "Contract Service Notice" obavještenja o tenderu za projekat unapređenja mreže za praćenje kvaliteta vazduha (IPA/2014/ 032-803.09/ME/AirQuality).

Održani su sastanci sa predstavnicima jedinica lokalnih samouprava (Berane, Pljevlja i Nikšić) u vezi projekta koji se odnosi na realociranje postojeće mreže stanica za praćenje kvaliteta vazduha, kao i sastanak sa predstavnicima relevantnih institucija povodom zaključaka Vlade CG o smanjenju zagađenja u Opštini Pljevlja. Predstavnik Direktorata je bio član Radne grupe za realociranje mjerne stanice u Pljevljima.

Odlukom Predsjednika opštine Pljevlja obrazovana je Radna grupa za praćenje i unaprijeđenje stanja životne sredine u opštini Pljevlja, sa zadatkom praćenja i kontrolisanja sprovođenja mjera za smanjenje zagađenja u Pljevljima i u skladu sa utvrđenom dinamikom, a najmanje dva puta godišnje informisanja Vlade CG i Opštine Pljevlja o statusu realizacije definisanih aktivnosti, u čijem radu se redovno učestvovalo (tokom 2016. održana su 2 radna sastanka).

Prvi ministarski panel na temu odgovora na izazove iz oblasti klimatskih promjena i životne sredine u Jugoistočnoj Evropi (JE), kojem je jedan od domaćina Ministarstvo održivog razvoja i turizma, održan je 1. aprila 2016. godine u Podgorici. Predstavnik Direktorata je učestvovao, kao član radne grupe za životnu sredinu u okviru Savjeta za regionalnu saradnju (RCC).

Takođe predstavnici Direktorata su članovi UO i radne grupe u okviru projekta „Razvoj održivog korišćenja energije“, koji je finansiran IPA fondovima, a čiji je krajni korisnik Ministarstvo ekonomije. Direktorat je kroz članstvo zastupljen i u Odboru za energetska efikasnost i zaštitu životne sredine pri Privrednoj komori CG, i tokom godine je uzeo aktivnog učešća na sjednicama navedenog Odbora.

Kontrola industrijskog zagađenja i upravljanje hemikalijama

Na inicijativu Ministarstva održivog razvoja i turizma, i tokom 2016. godine, organizovani su sastanci sa predstavnicima operatera koji još uvijek nisu pribavili integrisanu dozvolu (KAP stečaj, Željezara NK- Toščelik, EPCG TE Pljevlja). Operateri su podnijeli zahtjev, čime je započeta procedura za izdavanje IPPC dozvole i ispoštovala se obaveza pribavljanja dozvole do 1. januara 2018. godine, roka koji je definisan Zakonom o izmjeni Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine ("Sl. list CG", broj 42/15).

U okviru projekta „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenja“ za koji je potpisan Ugovor o zajmu sa Svjetskom bankom, održan je niz sastanaka u cilju ispunjavanja obaveza iz zaključaka Vlade Crne Gore 08-1996/4, od 4. septembra 2014. godine, kojim su Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Agencija za zaštitu životne sredine, Ministarstvo ekonomije i Ministarstvo finansija zaduženi za pripremu predloga ugovora o korišćenju sredstava sa krajnjim korisnicima/vlasnicima za realizaciju projekta na utvrđenim istorijskim lokacijama, u kojima će se definisati ko je obveznik vraćanja sredstava, uslovi korišćenja sredstava, implemetacija projekta, kao i obaveze održavanja lokacije. Zajam u vrijednosti 50 mil. € je namijenjen za sanaciju 4 lokacije na kojima se nalazi industrijski opasan otpad: Kombinat Aluminijskog Podgorica (bazeni crvenog mulja i deponija čvrstog industrijskog otpada), Brodogradilište Bijela (deponija grita i kontaminiranog zemljišta), Termoelektrana Pljevlja (deponija pepela i šljake „Maljevac“) i Flotaciono jalovište Gradac Pljevlja.

Kako je sastavni dio adekvatnog bezbjednog upravljanja hemikalijama i saradnja sa međunarodnim konvencijama iz ove oblasti, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je tokom 2016. godine saradivalo sa Sekretarijatom Bazelske, Roterdamske i Stokholmske konvencije, kao i sa Sekretarijatom Minamata konvencije o živi.

Predstavnik Direktorata je učestvovao u izradi Pravilnika o mjerama zaštite i zdravlja na radu od rizika izloženosti hemijskim materijama i Pravilnik o mjerama zaštite i zdravlja na radu od rizika izloženosti kancerogenim ili mutagenim materijama koji je donijelo Ministarstvo rada i socijalnog staranja.

Nastavljena je aktivna saradnja sa Upravom za inspekcijske poslove o izvršenom inspekcijskom nadzoru, konkretno o količinama zaostalih hemikalija kao i uslovima njihovog skladištenja u fabrici za preradu papira A.D. "Dekor" iz Rožaja, A.D. Vunarski kombinat "Vunko" Bijelo Polje, laboratoriji bivše Fabrike sulfatne celuloze i papira -Berane i A.D. "KIPS POLIMKA".

Ministarstvo učestvuje u IPA projektu „Pripreme mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“ koji realizuje Evropska agencija za hemikalije. Projekat ima za cilj dalju izgradnju kapaciteta i jačanje saradnje između državnih organa i drugih zainteresovanih strana radi poboljšanja i unaprjeđenja hemijske bezbjednosti. U cilju jačanja administrativnih kapaciteta brojne aktivnosti sprovedene su tokom 2016. godine (tematska naučna radionica – novi pristup naučnim metodologijama, radionica o sprovođenju Uredbe 1907/2006 o registraciji, ocjeni, ovlašćenju i restrikciji hemikalija (REACH) i Uredbe 1272/2008 o klasifikaciji, obilježavanju i pakovanju supstanci i smješa, on line obuka o toksikologiji i ostalo). Takođe, u decembru 2016. godine, u sklopu projekta odobren je i prevod brošure o izvozu hemikalija koji je uradila Evropska agencija za hemikalije.

Takođe, Ministarstvo je tokom 2016. godine otpočelo realizaciju 3 bitna projekta u kojima učestvuje Direktor za životnu sredinu:

- „Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje PCB otpadom u Crnoj Gori“ koji ima za cilj da riješi problem PCB otpada u Crnoj Gori, u skladu sa rokovima datim u nacionalnoj legislativi i Stokholmskoj konvenciji.
- „Pripreme za ratifikovanje i implementaciju Minamata Konvencije o živi-inicijalna procjena za Crnu Goru“ koji ima za cilj inicijalnu procjenu količina žive, kako bi se stvorili preduslovi za ratifikaciju „Minamata konvencije o živi“.
- „Revizija Nacionalnog plana implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim supstancama“ koji ima za cilj: ažuriranje inventara za stare POPs, izradu inventara novih POPsova, procjenu nacionalne infrastrukture i kapaciteta i izradu ažuriranog Nacionalnog plana za implementaciju Stokholmske konvencije (NIP).

Navedeni projekti doprinose uspostavljanju sistema bezbjednog upravljanja hemikalijama i tokom 2017. godine očekuje se realizacija svih planiranih projektnih aktivnosti.

Predstavnici Direktorata imenovani su kao članovi Radne grupe za pregovaračko poglavlje 1 „Sloboda kretanja roba“, tokom 2016. godine učestvovao je u izradi Nacrta pregovaračke pozicije za poglavlje 1.

Zaštita prirode

Projekat uspostavljanja Natura 2000 u Crnoj Gori

Nakon završene tenderske procedure, Delegacija EU skopila je Ugovor sa konzorcijumom predvođenim mađarskom firmom AAM Consulting za IPA projekat „Uspostavljanje Natura 2000 mreže“, čija realizacija je zvanično počela 26.04.2016. godine i koji će trajati naredne 3 godine.

U svrhu praćenja realizacije projekta, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u maju 2016. godine formiralo Upravni Odbor i interdisciplinarni Operativni tim koji će vršiti monitoring realizacije projekta. Konstitutivna sjednica Upravnog odbora i Operativnog tima projekta „Uspostavljanje NATURA 2000 u Crnoj Gori“ održana je 17.05.2016. godine. U skladu sa zaključkom sa Konstitutivne sjednice Upravnog odbora i Operativnog tima, pripremljeni su Plan rada Upravnog odbora i Plan rada Operativnog tima projekta „Uspostavljanje Natura 2000“ u Crnoj Gori.

Press konferencija povodom predavljanja projekta „Uspostavljanje Natura 2000 u Crnoj Gori“ održan je u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, 07.10.2016. godine.

Uspostavljen je sajt za projekat (www.NATURA2000MNE.eu) i na njemu su dostupne sve informacije o projektu.

Zaštita Ulcinjske Solane

Tokom 2016. godine Direktorat je imao kontinuitet na planu aktivnosti vezanih za zaštitu Ulcinjske solane, a koje su se, prije svega, ogledale u obezbjeđivanju potrebnih finansijskih sredstava za sanaciju pumpne infrastrukture na Solani i davanja mišljenja na predloge akata opštine Ulcinj vezane za zaštitu Solane na nacionalnom nivou. Predstavnici Direktorata učestvovali su na međunarodnoj Konferenciji o Solani koju je organizovao CZIP u aprilu 2016. godine, kao i na nizu sastanaka sa predstavnicima Evropske komisije. Predstavnik Direktorata je i član Savjetodavnog tijela za Solanu. Savjetodavno tijelo prati realizaciju svih relevantnih aktivnosti na zaštiti i valorizaciji Solane, a u čijem sastavu participiraju predstavnici 2 nevladine organizacije, lokalne uprave Ulcinj, Agencije za zaštitu životne sredine i Ministarstva održivog razvoja i turizma, a predsjedava direktor JP Nacionalnih parkova Crne Gore.

Informacija o Tivatskim solilima

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, shodno članu 58 Zakona o zaštiti prirode (Sl.list CG", broj 54/16) u obavezi je da donese plan upravljanja za strogi i posebni rezervat prirode. Nacrt Plana upravljanja za posebni rezervat Tivatska solila pripremljen je još 2014. godine u okviru projekta *Planiranje upravljanja rezervata Tivatska solila (Management Planning for Tivat Salt Plant Natural Reserve Contract No. 20/14)* koji je implementirao UNDP, a finansiran je iz GEF-a. U toku je proces prikljupljanja mišljenja od ključnih institucija, nakon čega će Nacrt Plana biti upućen na javnu raspravu.

U međuvremenu, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore upravlja ovim zaštićenim područjem.

Nastavljena je i saradnja sa GIZ-om u okviru projekta „Otvoreni regionalni fond za biodiverzitet“. Predstavnik Direktorata je prisustvovao okruglom stolu povodom zaštite Plavskog jezera, koji je održan 2. avgusta 2016. godine u Plavu.

Zaštita od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja

U oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja u januaru i februaru 2016. godine realizovane su 4 ekspertske misije u okviru IPA 2011 programa i projekta odobrenog Ministarstvu održivog razvoja i turizma i Agenciji za zaštitu životne sredine „EuropeAid/136376/DH/SER/Multi/2 - Dalje jačanje tehničkih kapaciteta nuklearnih regulatornih tijela Albanije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Crne Gore, Srbije i Kosova«.

U periodu 4-5. februar 2016. godine realizovana je ekspertska misija sa predstavnicima Međunarodne agencije za atomsku energiju čiji je cilj posjete bio davanje sugestija i mišljenja na usklađenost Krivičnog zakonika Crne Gore, Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i Zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja i radijacionoj sigurnosti sa Konvencijom o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala i njenim Amandmanima.

Sprovedena je sveobuhvatna inspekcija nuklearnih materijala Odjeljenja za zaštitne mjere Međunarodne agencije za atomsku energiju u periodu 27-29.04.2016. godine, radi provjere podataka iz izvještaja i izjava o nuklearnim materijalima koje Crna Gora redovno dostavlja Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju.

Održan je sastanak predstavnika Ministarstva sa predstavnicima Fitosanitarne uprave, Direktorata za vodoprivredu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja u vezi rješavanja problema preklapanja nadležnosti u propisima koji se tiču kvaliteta vode za piće.

Realizovane su 3 ekspertske misije, u okviru projekata MNE9004 „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona“ i MNE9005 „Procjena i smanjenje radona u crnogorskim školama i vrtićima“, koje finansiraju Vlada Crne Gore i Međunarodna agencija za atomsku energiju.

Tokom 2016. godine održano je 18 sastanaka ekspertskih timova za projekte MNE9004 „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona“ i „MNE9005 „Procjena i smanjenje radona u crnogorskim školama i vrtićima“ (12 za MNE9004 i 6 za MNE9005).

Od 16-20.05.2016. godine održan trening kurs iz oblasti osiguranja i kontrole kvaliteta u Kliničkom centru Crne Gore kroz IPA 2011 projekat čiji je nosilac Ministarstvo održivog razvoja i turizma.

Bilateralni sastanak Ministarstva održivog razvoja i turizma i Agencije za zaštitu od zračenja i nuklearnu sigurnost Republike Kosovo, održan je 4. aprila 2016. godine.

U Ministarstvu održivog razvoja i turizma u okviru projekta MNE9006 „Unapređenje regulatorne infrastrukture u oblasti nuklearne i radijacione sigurnosti“ održana je ekspertska misija u periodu 5-7.07.2016. godine.

Od 29.08. do 1.09.2016. godine, realizovana je ekspertska misija u saradnji Odjeljenja za nuklearnu sigurnost i bezbjednost Međunarodne agencije za atomsku energiju i Ministarstva održivog razvoja i turizma, čiji je cilj bio revizija postojećeg i izrada novog Integrisanog plana podrške za oblast nuklearne bezbjednosti (INSSP), kao i Akcionog plana za njegovo sprovođenje za period 2017-2019. godina.

6.7. DIREKTORAT ZA UPRAVLJANJE OTPADOM I KOMUNALNI RAZVOJ

Stanje u upravnoj oblasti

U oblasti komunalnih djelatnosti u 2016. godini usvojeni su sljedeći zakoni:

- Zakon o komunalnim djelatnostima ("Sl. list CG", broj 55/16); Zakon ima reformski karakter. Ovim Zakonom prvi put se uvodi regulacija u oblasti regulisanih komunalnih djelatnosti (vodosnabdjevanje i otpadne vode), daje osnov za definisanje elementa i način za utvrđivanja cijene komunalnih usluga, daje osnov za propisivanje uslova koje treba da ispunjavaju preduzeća koja mogu da obavljaju komunalne djelatnosti, uvodi se komunalna naknada kao izvor sredstava za finansiranje zajedničke komunalne potrošnje, daje osnov za propisivanje tehničkih elemenata i slično;
- Zakon o regionanom vodosnabdjevanji Crnogorskog primorja ("Sl. list CG", broj 56/16), kojim je utvrđena obaveza organizacione transformacije JP "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" u privredno društvo. Pored toga, Zakonom su uređena pitanja koja se odnose na mogućnost korišćenja vode sa izvorišta za regionalno vodosnabdjevanje u komercijalne svrhe, odnosno da se preduzeću koje upravlja sitemom regionalniog vodosnabdjevanja, pored obavljanja funkcije javnog vodosnabdjevanja, omogući da se bavi i djelatnošću isporuke vode za druge potrebe. Utvrđen je novi osnov za obračun posebne naknade na

investicije u izgradnju i rekonstrukciju objekata na predviđeno je da visina ove naknade iznosi 1% predračunske vrijednosti investicije iz revidovane tehničke dokumentacije, ali da ista ne može biti obračunata na iznos manji od 8 € po metru kvadratnom bruto građevinske površine objekta za koji se izdaje građevinska dozvola, odnosno definisana je donja vrijednost posebne naknade. Predviđene su olakšice za investitore koji grade hotelske objekte visoke kategorije (četiri i pet zvjezdica).

- Zakon o upravljanju komunalnim otpadnim vodama („Sl.list CG“, broj 2/17), Skupština Crne Gore usvojila je 29.12.2016. godine. U Zakon je transponovana Direktiva 91/271/EEC koja se odnosi na prečišćavanje komunalnih otpadnih voda i Odluka Komisije 2014/431/EU o obrascima za izvještavanje o nacionalnim programima za sprovođenje Direktive Vijeća 91/271/EEC. Ovim zakonom uređuju se upravljanje komunalnim otpadnim vodama, uslovi koje trebaju da ispunjavaju kolektorski sistemi i postrojenja za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda, način prikupljanja, prečišćavanja i ispuštanja komunalnih otpadnih voda i druga pitanja od značaja za upravljanje komunalnim otpadnim vodama;

U 2016. godini nastavilo se sa realizacijom projekata, koji su definisani strateškim dokumentima: Master planom odvođenja otpadnih voda Crnogorskog primorja i opštine Cetinje i Master planom za kanalizaciju i otpadne vode u centralnom i sjevernom regionu Crne Gore i drugim projektima. Najznačajnije aktivnosti završene u 2016. godini:

- Izgradnja kanalizacione mreže- dio mreže koji se finansira iz IPA 2011 na Cetinju; Vrijednost ugovora 2.7 mil. €;
- Izgradnja kanalizacione mreže Gruda Donje Polje- dio mreže koji se finansira iz IPF MW. Ugovor potpisan u decembru 2015. godine. Vrijednost ugovora 696,283 €;
- Izgradnja zajedničkog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda za opštine Kotor i Tivat; vrijednost projekta 10,25 miliona €;
- Izgradnja sistema za tretman mulja na tršćanim poljima u Mojkovcu; radovi u toku; iznos projekta je 250 000 €.

U toku 2016. godine potpisani su ugovori za realizaciju sljedećih projekata:

- Ugovor za „Projektovanje i izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u opštini Berane - Lot 1“) je potpisan 06.04.2016. godine u iznosu od 6,101,739.29 €;
- Ugovor za “Rekonstrukciju i izgradnju kanalizacione mreže u opštini Berane – Lot 2“ je potpisan 06.04.2016. godine u iznosu od 4,881,918.44 €;
- Projektovanje i sanacija odlagališta otpada u Plavu. Donatorski Ugovor je potpisan 12.10. 2016. godine između Centra za međunarodnu saradnju Slovenije (CMSR) i Ministarstva održivog razvoja i turizma. Vrijednost ugovorenih radova za projektovanje i sanaciju odlagališta otpada u Plavu iznosi 247.000 €, od čega je 50 % donacija, a 50 % obaveza Crne Gore kroz Kapitalni Budžet za 2016. i 2017. godinu;
- Projektovanje i izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u naselju Vranjina. Za ovaj projekat je donatorski ugovor potpisan 12.10. 2016. godine između Centra za međunarodnu saradnju Slovenije (CMSR) i Ministarstva održivog razvoja i turizma. Vrijednost ugovorenih radova za projektovanje i izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u naselju Vranjina iznosi 245.000 €, od čega je 50 % donacija, a 50 % obaveza Crne Gore kroz Kapitalni Budžet za 2016. i 2017. godinu;

Takođe, u 2016. godini nastavljena je izgradnja velikog broja infrastrukturnih projekata koji imaju višegodišnji karakter (postrojenja za tretman otpadnih voda u Pljevljima, Herceg Novom, Šavniku i kanalizacione mreže u Herceg Novom, Baru, Bijelom Polju i sl.).

Iz Kapitalnog Budžeta u 2016. godini završen je i revidovan glavni projekat za I fazu kanalizacione mreže u Plavu i Rožajama i u oblasti vodosnabdijevanja i u 2016. godini, urađen je Predlog Projekcije dugoročnog vodosnabdijevanja Crne Gore. U 2016. godini urađeni su projektni zadaci i dostavljeni Direkciji javnih radova za izradu idejnog projekta izgradnje PPOV-a i kanalizacione mreže u Kolašinu, za izradu glavnog projekta kanalizacione mreže (II faza) u Mojkovcu.

Realizacija Programa rada Vlade za 2016. godinu

- Predlog zakona o upravljanju komunalnim otpadnim vodama*. Materijal je dostavljen Vladi CG 25.07.2016. godine, a usvojen 08.09.2016. godine. Od strane Skupštine Crne Gore predmetni Zakon usvojen je 29.12.2016. godine;
- Projekcija dugoročnog snabdijevanja vodom Crne Gore do 2025. godine*. Materijal je pripremljen i za isti je sprovedena javna rasprava. U decembru 2016. godine je predmetni dokument upućen na mišljenje Ministarstvu finansije sa izvještajem o sprovedenoj analizi procjene uticaja, međutim još uvijek nije dobijeno mišljenje;

Realizacija Programa Ministarstva održivog razvoja i turizma

- Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa rada i Finansijskog plana Društva s ograničenom odgovornošću „Project-consulting“ za 2015. godinu. Materijal je dostavljen Vladi CG 25.07.2016. godine, a usvojen 25.08.2016. godinu;
- Godišnji izvještaj o realizaciji godišnjeg plana rada sa godišnjim finansijskim izvještajem privrednog društva koje obavlja djelatnost regionalnog vodosnabdijevanja za 2015. godinu. Materijal je dostavljen Vladi 30.09.2016. godine, a usvojen 06.10.2016. godine;
- Informacija o stanju u oblasti vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama u 2015. godini. Materijal je dostavljen Vladi CG na razmatranje i usvojen je na sjednici od 02.12.2016. godine;
- Informacija o realizaciji mjera definisanih Strategijom ekoremedijacije u Crnoj Gori. Materijal je dostavljen Vladi CG i usvojen na sjednici od 20.10.2016. godine;
- Godišnji program rada i Finansijski plan Društva s ograničenom odgovornošću „Project-consulting“ za 2017. godinu. Materijal nije u predviđenom roku dostavljen na razmatranje Vladi CG, jer je Finansijski plan od strane „Procon“ doo bio pripremljen na iznos koji je bio znatno veći od predloga u Budžetu za 2017. godinu. Usvajanjem Zakona o Budžetu za 2017. godinu, Upravni odbor „Procon“ doo je usvojio prilagođen izvještaj i isti će biti dostavljen Ministarstvu finansije na mišljenje, a nakon toga i Vladi CG na razmatranje (I kvaratl 2017. godine);
- Program rada i razvoja JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ za 2017. godinu. Materijal je pripremljen i usvojen je na sjednici Vlade od 27. januara. 2017. godine;

Realizacija obaveza iz Programa pristupanja Crne Gore za 2016. godinu

- Predlog zakona o upravljanju komunalnim otpadnim vodama. Materijal je dostavljen Vladi CG 25.07.2016. godine, a usvojen 08.09.2016. godine. Od strane Skupštine Crne Gore predmetni Zakon usvojen je 29.12.2016. godine;

Pregled ostalih materijala koji su realizovani prema Vladi, a nisu u navedenim programima

- Pravilnik o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u d.o.o. "Project-Consulting"-Podgorica je dostavljen Vladi CG na razmatranje i usvojen na sjednici od 29.09.2016. godine;
- Informacija o izmjenama Ugovora o grantu potpisanog između Evropske investicione banke i Crne Gore za projekat "Izgradnja postrojenja za tretman otpadnih voda u Opštini Pljevlja" s Predlogom izmjena Ugovora o grantu je usvojena na sjednici od 5. maja 2016. godine;
- Informacija o izmjenama Ugovora o grantu potpisanog između Evropske investicione banke i Crne Gore za projekat izgradnja cjevovoda za vodosnabdjevanje Krkori-Andrijevića s Predlogom izmjena Ugovora o grantu je usvojena na sjednici od 31. marta 2016. godine;
- Informacija o Zahtjevu Javnog preduzeća "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" za povećanje cijena vode iz regionalnog vodovodnog sistema za 2016. godinu i Odluku o cijenama vode je usvojena na sjednici Vlade CG od 11.2.2016. godine;
- Godišnji program rada d.o.o. "Project-Consulting" Podgorica za 2016. godinu i Finansijski plan d.o.o. "Project-Consulting" Podgorica za 2016. godinu;

Podaci o izvršavanju zakona

Izdavanje potvrda, mišljenja, saglasnosti:

- izdato je 9 mišljenja na nacрте opštinskih odluka o komunalnoj naknadi u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima ("Sl. list CG", broj 55/16);
- izdato je 7 tumačenja vezano za primijenu odredba člana 25 stav 3 Zakona o regionalnom vodosnabdjevanju Crnogorskog primorja, u dijelu koji se odnosi na izuzeće od plaćanja posebne naknade na investicije;
- Na osnovu člana 25 stav 1 tačka 12 Zakona o porezu na dodatu vrijednost („Službeni list RCG“, br. 65/01, 12/02, 38/02, 72/02, 21/03, 6/05 i „Službeni list CG“, br.16/07, 73/10, 40/11, 29/13 i 09/15) i člana 13e Pravilnika o postupku oslobađanja od plaćanja poreza na dodatu vrijednost investitora i isporuku određenih proizvoda i usluga („Službeni list CG“, broj 17/15 i 68/15), Direktor je u toku 2016. godine ukupno izdao 25 potvrda za oslobađanje od poreza na dodatu vrijednost. Potvrde se odnose na sljedeće projekte: Sistemsko upravljanje napuštenim ribarskim mrežama u Jadranskoj regiji, Ugovor o grantu u okviru IPA Nacionalnog programa 2010. za Crnu Goru „Pljevlja Wastewater Treatment Plant under IPA National Programme 2010 for Montenegro“, Ugovor o grantu u okviru višekorisničkog programa za 2008. godinu o finansiranju projekta Izgradnja kanalizacione mreže u Prijestonici Cetinje, Jadranska prekogranična saradnja za projekat „Networking for Drinking water Supply in Adriatic Region“ (Mreža za obezbjeđenje pijaće vode u Jadranskoj regiji), Prateće mjere za projekat Crnogorsko primorje, faza V, Izgradnja vodovoda Krkori-Andrijevića, Unapređenje sistema vodosnabdjevanja Cetinje – Crna Gora, Rekonstrukcija trga Matije Jakića u Šavniku, Vodosnabdjevanje i odvođenje otpadnih voda na Crnogorskom primorju, faza IV, Uspostavljanje kompostiranja i primarne selekcije u opštinama Kotor, Tivat, Budva i Herceg Novi;
- Direktor je dao 37 mišljenja na planska akta;
- U 2016. godini Direktor je dobio šest zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Tri zahtjeva su odobrena, dok su 3 zahtjeva odbijena;
- Kada je u pitanju rad na rješavanju upravnih predmeta u 2016. godini u nastavku je dat pregled o radu na rješavanju upravnih predmeta i o radu na izdavanju uvjerenja za period od 1.1.-31.12.2016. godine.

Broj predmeta riješenih	4
Broj predmeta neriješenih.....	0
Broj predmeta riješenih u drugostepenom upravnom postupku	4
Broj podnesenih žalbi	4
Broj odluka donesenih u upravnom sporu	4

- U drugostepenom upravnom postupku Direktorat za upravljanje otpadom i komunalni razvoj je odlučivao po žalbama podnesenim protiv rješenja Agencije za zaštitu životne sredine (1 žalba) i po žalbama podnijetim protiv rješenja Uprave za inspeksijske poslove (3 žalbe).

Rješavajući po žalbama podnesenim protiv rješenja Agencije za zaštitu životne sredine Direktorat je donio rješenje kojim se žalba usvaja. Rješavajući po žalbama podnesenim protiv rješenja Uprave za inspeksijske poslove, Direktorat je donio 3 rješenja, gdje se svim rješenjima žalba odbija kao neosnovana. Preduzeće WTE Budva dostavilo je po jednu žalbu na rješenje Agencije za zaštitu životne sredine i Uprave za inspeksijske poslove, PZU dr Špendi i Mreža za afirmaciju nevladinog sektora – MANS Podgorica su dostavili po jednu žalbu.

AD KIPS Polimka i MANS su podnijeli zahtjev Vrhovnom sudu za vanredno preispitivanje sudske odluke, nakon odluke Upravnog suda. U oba slučaja Vrhovni sud je donio presudu po kojoj se zahtjev smatra neosnovanim.

Izvršavanje poslova utvrđenih propisima od strane javnih preduzeća JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“

Isporučka vode lokalnim vodovodnim preduzećima Tivta, Kotora, Budve i Bara obavlja se u kontinuitetu u skladu sa potpisanim ugovorima o isporuci vode, koji su potpisani krajem marta 2016. godine, dok se vodovodnom preduzeću Ulcinja voda isporučuje po potpisanom ugovoru od 30.04.2015. godine. U toku 2016. godine iz regionalnog vodovodnog sistema primorskim opštinama ispruženo je preko 9 miliona m³ vode, što je više u odnosu na prethodnu godinu. Po osnovu isporuke vode ostvaren je prihod od oko 3,39 mil €.

Isporučena količina vode u pojedinim ljetnjim mjesecima bila je i preko 100% veća od ugovorene. Tako je tokom jula, opština Tivat preuzela 56% više od planiranih ugovoreni količina, dok je opština Kotor, zbog zaslanjenja oba izvorišta, tokom jula mjeseca preuzela 42,7% više od planirane ugovorene količine. Ta tendencija rasta se nastavila i tokom avgusta pa su u avgustu isporučene količine vode premašile ugovorene količine za 116% za opštinu Tivat, 131% za Opštinu Kotor. Opština Budva nije preuzela planirane ugovorene količine koje su za mjesec avgust iznosile 92% od planirane ugovorene količine.

Vlada CG je početkom 2016. godine dala saglasnost na nove cijene vode iz regionalnog vodovodnog sistema. Cijene isporuke vode su uključene u uniformne ugovore o isporuci vode.

Svojim radom Preduzeće osigurava distribuciju kvalitetne i zdravstveno ispravne vode za piće iz regionanog vodovodnog sistema, u skladu sa važećim propisima. U tu svrhu u 2016. godini realizovana je investicija u nabavku određenih laboratorijskih uređaja za ispitivanje kvaliteta vode i raspisan je tender za nabavku usluga vršenja ispitivanja kvaliteta vode u 2017. godini.

U 2016. godini počelo se sa aktivnostima na uvođenju HACCP. Nakon uspješne implementacije i sertifikacije HACCP-a sistema, koja će se u potpunosti primjenjivati u radu JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“, u svjetlu podizanja kvaliteta proizvoda, u ovom slučaju vode za ljudsku

upotrebu, u potpunosti je podigla svijest u odnosu menadžmenta i zaposlenih sa definisanim odgovornostima unutar preduzeća.

Kontrola i optimizacija potrošnje električne energije, kao i staranje oko urednog snabdijevanja objekata regionalnog vodovodnog sistema električnom energijom predstavljaju bitne aktivnosti Preduzeća na povećanju pouzdanosti rada sistema i sprovođenju mjera energetske efikasnosti. U tom cilju sredinom 2016. godine servisirano je automatsko podešavanje u TS 110/35kV „Virpazar“, čime je stabilizovan napon, a samim tim je i rad pumpi u pumpna stanica „Reljići“. Nestabilno napajanje iz TS 110/35 kV „Virpazar“, uzrokovalo je u prethodnom periodu probleme u P.S. „Reljići“ koji su se manifestovali ispadima softstartera.

Jedan od prioriternih ciljeva Preduzeća je priključenje vodovodnog sistema opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem. Glavni projekat povezivanja opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem, koji je završen u septembru 2015. godine, je potvrdio neophodnost prijevremene izgradnje još jednog cjevovoda za potrebe vodosnabdijevanja opština Herceg Novi, Kotor i Tivat. Izgradnja predmetnog cjevovoda je prvobitno planirana za 2025. godinu, odnosno za period kada se očekivalo da će potreba za vodom usloviti izgradnju druge faze regionalnog vodovodnog sistema. Međutim, nakon 6 godina eksploatacije, posebno nakon rekordnih isporuka vode tokom 2015. i 2016. godine, kada je iskorišćenost ovog dijela sistema dostizala u dužim vremenskim periodima nivo od 100 %, kao prioritet se nameće hitno iniciranje aktivnosti na izgradnji planiranog novog cjevovoda kojim će se postojeći kapacitet podići sa postojećih 330 l/s na 600 l/s, pri čemu će se sagledati i mogućnost dodatnog povećanja kapaciteta na 750 l/s. Kako je riječ o investiciji koja zahtijeva značajna finansijska sredstva, Preduzeće je tokom 2016. godine pokušavalo da kreira održiv model fazne realizacije projekta, koji će dati postepeni efekat u povećanju kapaciteta regionalnog vodovodnog sistema za opštine Kotor, Tivat i Herceg Novi.

Dakle, imajući u vidu navedeni trend rasta potreba za vodom na ovom području, Preduzeće je započelo aktivnosti na izradi potrebne projektne dokumentacije, pri čemu su u februaru 2016. godine izrađen Projektni zadatak za izradu Glavnog projekta novog cjevovoda. a prethodno je izrađena i hidraulička analiza regionalnog vodovodnog sistema na dionici Budva – Herceg Novi.

Imajući u vidu da je Studijom optimizacije (Idejnim rješenjem) II faze eksploatacije regionalnog vodovodnog sistema definisano kvalitetno rješenje za podizanje pogonske spremnosti i instalisanog kapaciteta pumpne stanice „Budva“, Preduzeće je u četvrtom kvartalu 2016. godine započelo aktivnosti na izradi projektne dokumentacije rekonstrukcije pumpne stanice. U tom smislu je podnesen Direktoratu za građevinarstvo zahtjev za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova, a takođe je pripremljen i Projektni zadatak.

U nastavku aktivnosti na optimizaciji rada regionanog vodovodnog sitema u 2016. godini urađena je hidraulička analiza dijela sistema na dionici pumpna stanica „Bolje sestre“ – rezervoar „Đurmani“ i dionici pumpna stanica „Budva“ – prekidna komora „Prijevor“. Na osnovu ove hidrauličke analize urađeno je i Idejno rješenje dijela sistema na dionici pumpna stanica „Bolje sestre“ – rezervoar „Đurmani“ i dionici pumpna stanica „Budva“ – prekidna komora „Prijevor“.

U toku 2016. godine preduzeće je izvršilo sanaciju cca 650 m cjevovoda na dionici prekidna komora „Tivat“ – pumpna stanica „Pod Kuk“, kao dijelu infrastrukture kojom će se vršiti transport vode do opštine Herceg Novi. U ovu aktivnost je uloženo cca 251.000 €.

Takođe, u toku 2016. godine su započeti razgovori sa kotorskim vodovodnim preduzećem oko mogućnosti snabdijevanja vodom naselja Radanovići, a što bi podrazumijevalo izgradnju još jednog priključka za opštinu Kotor.

Preduzeće je u toku 2015 i 2016. godine, na osnovu dostavljenih zahtjeva, izdalo više dokumenata sa posebnim uslovima za projektovanje priključaka na regionalni vodovodni sistem.

Tokom 2016. godine, mnogim inostranim firmama su prezentovane mogućnosti korišćenja kapaciteta izvorišta „Bolje Sestre“ u komercijalne svrhe, odnosno mogućnosti plasiranja vode za piće na inostrano tržište. Tako je nekoliko kompanija posjetilo Preduzeće, iskazavši ozbiljno interesovanje za saradnju po tom pitanju.

U okviru razvojnih projekata, Preduzeće planira razvoj područja na Karuču – Karuč lug, površine oko 9 hektara, koje je u njegovom vlasništvu. U toku 2016. godine, u sklopu ovog razvojnog projekta, u avgustu 2016. godine, lokaciju je obišla grupa eksperata, u cilju osmišljavanja optimalnog načina valorizacije tog lokaliteta.

Preduzeće je, u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, tokom 2016. godine nastavilo aktivnosti na obezbjeđenju sredstava za razvojne projekte i u vezi sa tim je imalo intenzivnu komunikaciju sa Svjetskom bankom i Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD), shodno Zaključcima Vlade iz januara 2014. godine. Predmetne aktivnosti su rezultirale dobijanjem granta u iznosu od 70.000 € koji je namijenjen za potrebe angažovanja konsultanta na izradi Studije optimizacije rada sektora vodosnabdijevanja područja Crnogorskog primorja.

Zakonodavni okvir

U cilju usklađivanja zakonodavstva Crne Gore sa zakonodavstvom EU u oblasti upravljanja otpadom, kao i potrebi efikasnije implementacije Zakona o upravljanju otpadom ("Službeni list CG", broj 64/11), Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u okviru svojih nadležnosti donijelo Zakon o upravljanju otpadom ("Službeni list CG", broj 64/11, 39/16).

Na osnovu Zakona o upravljanju otpadom donešeni su sljedeći podzakonski akti, koji su predviđeni Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji:

- Pravilnik o sadržaju zahtjeva i dokumentaciji za izdavanje dozvole za preradu i/ili zbrinjavanje otpada iz rudarstva („Sl. list CG“, broj 78/16),
- Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, listi klasifikacije otpada i sadržaju i načinu vođenja registra izdatih dozvola ("Sl. list CG", broj 83/16),
- Pravilnik o klasifikaciji otpada i katalogu otpada ("Sl. list CG", br. 59/13, 83/16).

Kroz TAIEX podršku tokom 2016. godine održane su ekspertske misije za:

1. Uredbu o kriterijumima za prestanak statusa otpada za otpad od gvožđa, čelika, aluminijuma, bakra i stakla - 14-17. jun 2016. godine,
2. Pravilnik o sadržaju zahtjeva i dokumentacije potrebne za izdavanje dozvole za preradu i/ili zbrinjavanje otpada iz rudarstva i Pravilnik o uslovima, načinu i postupku obrade otpada iz rudarstva, sadržaju plana upravljanja otpadom iz rudarstva, mjerama i postupku za sprječavanje štetnog uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu, i sadržaju plana i izvještavanje u slučaju velike nesreće u upravljanju otpadom iz rudarstva, klasifikaciji, odnosno kategoriji objekata i/ili postrojenja za otpad iz rudarstva i uslovima i načinu zatvaranja objekata i/ili postrojenja za otpad iz rudarstva
- za oba pravilnika od 27-29. juna 2016. godine,

3. Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, listi klasifikacije otpada i sadržaju i načinu vođenja registra izdatih dozvola – 5-8.12.2016. godine.

Projektne aktivnosti

Za oblast upravljanja otpadom izgrađeni su sljedeći objekti:

- transfer stanica i reciklažno dvorište u Žabljaku,
- reciklažno dvorište u Podgorici,
- prva kompostana u Crnoj Gori u opštini Kotor za rješavanje pitanja upravljanja zelenim otpadom u opštinama Kotor, Tivat, Budva i Herceg Novi,
- postrojenje za tretman ocjednih voda na deponiji „Livade“ u Podgorici (iz kredita Evropske investicione banke), a u toku je probni rad ovog postrojenja,
- treća sanitarna kada na deponiji „Livade“ u Podgorici.

Takođe, tokom 2016. godine stvarale su se pretpostavke, kroz izradu potrebne dokumentacije, za projekte iz Kapitalnog budžeta:

- izgradnja transfer stanica u opštinama Plužine, Šavnik, Andrijevića i Mojkovac,
- sanacija neuređenih odlagališta „Ćafe“ u Baru, „Vrtijeljka“ u Cetinju, „Vasove vode“ u Beranama, „Zauglina“ u Šavniku, „Komarača“ u Plavu,
- sanacija neuređenog odlagališta „Čarkovo polje“ u opštini Žabljak, za koji učešće Crne Gore i Slovenije u okviru Programa međunarodne saradnje Republike Slovenije i Crne Gore iznosi po 50 %, i
- tenderska procedura za izgradnju reciklažnog dvorišta sa sortirnicom u opštini Berane.

Iz budžeta Ministarstva održivog razvoja i turizma realizovala su se dva projekta. „Razmisli, i otpad je resurs“ je informativno-edukativni projekat sa ciljem uvođenja odvojenog sakupljanja otpada, u okviru kojeg su obezbijeđene posude (kante) za sedam opština sjevernog regiona: Mojkovac, Berane, Bijelo Polje, Pljevlja, Andrijevića, Petnjica i Šavnik. Za pilot projekat „Kompostiranje je najstariji način reciklaže“, koji je informativno-edukativni projekat sa ciljem uvođenja odvojenog sakupljanja otpada sa akcentom na kompostiranje u domaćinstvima, za opštine Pljevlja i Mojkovac nabavljene su posude (komposter). Realizacija prethodno navedenih projekata se nastavlja i u 2017. godini.

Izdato je 17 saglasnosti jedinicama lokalne samouprave na lokalne planove upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom, shodno Zakonu o upravljanju otpadom.

Direkciji javnih radova dostavljeni su projektni zadaci za izradu glavnih projekata za:

- izgradnju reciklažnog dvorišta sa sortirnicom u opštini Berane,
- izgradnju transfer stanice sa reciklažnim dvorištem sa sortirnicom u opštini Pljevlja.

6.8. DIREKTORAT ZA EU INTEGRACIJE I MEĐUNARODNU SARADNJU

Evropske integracije

Ministar održivog razvoja i turizma, Branimir Gvozdenović, boravio je u zvaničnoj posjeti Briselu 12. jula 2016. godine. Svrha posjete bila je razmjena mišljenja po pitanju plana i dinamike aktivnosti u sklopu 27. pregovaračkog poglavlja, uključujući status realizacije početnog mjerila za 27. pregovaračko poglavlje - Životna sredina i klimatske promjene, odnosno planove za usvajanje i

implementaciju *Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom u periodu 2016-2020. godine.*

Vlada Crne Gore je 28. jula 2016. godine donijela *Nacionalnu strategiju za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom u periodu 2016-2020*, kako bi se odgovorilo na zahtjeve početnog mjerila za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene (Strategija s AP). Strategija obuhvata svih deset podpoglavlja iz oblasti životne sredine i klimatskih promjena kojom se kroz Akcioni plan daje pregled planiranih mjera koje treba realizovati u periodu 2016-2020. godine, a koje se odnose na transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU za Poglavlje 27, uključujući planirano jačanje administrativnih kapaciteta.

U septembru 2016. godine okončana realizacija IPA projekta „Izrada nacionalne strategije aproksimacije za oblast životne sredine“. Na završnoj sjednici Upravnog odbora projekta održanoj 12. septembra 2016. godine predstavljen Finalni izvještaj sa pregledom realizovanih aktivnosti u okviru projekta i ujedno Upravni odbor projekta preimenovan u Upravni odbor za praćenje realizacije mjera predviđenih Strategijom s AP.

U okviru Instrumenta pretpristupne pomoći EU (IPA) tokom 2016. godine sprovedene su sledeće aktivnosti:

- Rad na pripremi Sektorskog planskog dokumenta (SPD) za životnu sredinu;
- Održan Sektorski nadzorni odbor za IPA komponentu III "Regionalni razvoj IPA 2012-2013";
- Pripremljena informacija o postignutom napretku u sprovođenju Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013;
- Održan Sektorski nadzorni odbor za IPA komponentu III "Regionalni razvoj IPA 2012-2013";
- Pripremljena informacija o postignutom napretku u sprovođenju Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013.

Takođe, u 2016. godini sprovedene su aktivnosti za sprovođenje projekata u okviru tri prioritete: životna sredina, saobraćaj i tehnička podrška. Najznačajniji projekti su: unapređenje vodosnabdijevanja i izgradnja sistema za tretman otpadnih voda u opštini Berane, sanacija nesanitarnog odlagališta Čafe u Baru i Vrtijeljka na Cetinju, izgradnja elektrovučne podstanice Trebešica i rehabilitacija pruge na dionici Virpazar-Sutomore.

Multilateralna saradnja

U toku 2016. godine počela je implementacija projekata koji se sprovode sa Centrom za održivi razvoj (COR), programom saradnje koje Ministarstvo održivog razvoja i turizma sprovodi sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) po principu bliskog partnerstva i projekata koji se sprovode sa Programom Ujedinjenih nacija za životnu sredinu (UNEP), a koji se finansiraju iz Globalnog centra za životnu sredinu (GEF).

Projektom „Revizija Nacionalnog plana implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim zagađivačima (POPs)“ će se obezbijediti revizija i ažuriranje Nacionalnog implementacionog plana (NIP) u skladu sa obavezama za izvještavanje (Član 15) i ažuriranje NIP-a (Član 7) Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim zagađivačima (POPs). Vrijednost projekta je 220.000 USD, završetak projekta se očekuje sredinom 2018. godine.

Projektom „Pripreme za ratifikovanje i implementaciju Minamata Konvencije o živi - inicijalna procjena za Crnu Goru“ će se kreirati uslovi za ratifikaciju Minamata konvencije o živi, koju je Crna

Gora potpisala 24. septembra 2014. godine. Minamata konvencija o živi nastoji da smanji snabdijevanje i trgovinu živom, i fazno isključivanje ili fazno smanjivanje određenih proizvoda i procesa u kojima se koristi živa, kao i kontrolu emisija žive i njenog ispuštanja. Cilj projekta je da se odradi inicijalna procjena o živi kako bi se omogućilo Vladi Crne Gore da utvrdi nacionalne zahtjeve i potrebe za ratifikaciju pomenute Konvencije. Vrijednost projekta je 219.000 USD, završetak projekta se očekuje sredinom 2018. godine.

Nastavljena je realizacija projekta „Razvoj turizma uz smanjenje emisije sa efektom staklene bašte u Crnoj Gori“ koji će do 2020. godine obezbijediti kreiranje niskokarbonske turističke ponude te pozicioniranje Crne Gore kao zelene, niskokarbonske turističke destinacije. Vrijednost projekta je 3.090.000 USD, a predviđeno trajanje projekta je do septembra 2019. godine.

U toku 2016. godine odobrena su dva projekta čija će implementacija započeti u toku 2017. godine. Projekat „Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje otpadom polihlorovanih bifenila (PCB) u Crnoj Gori“, započet je 16. januara 2017. godine a planirano da trajanje je do 2021. godine. Cilj projekta je rješavanje problema PCB otpada u Crnoj Gori, u skladu sa rokovima datim u nacionalnoj legislativi i Štokholmskoj konvenciji. Budžet projekta je 3.500.000 USD. Jedan dio finansijskih sredstva je obezbijeđen iz GEF-a, a drugi dio u iznosu od 17.929.292 USD iz ko-finansiranja (Kombinat aluminijuma Podgorica i Elektroprivreda Crne Gore). U toku je planiranje aktivnosti za organizaciju uvodne radionice i formiranja Upravnog odbora projekta. Projektom „Implementacija ekosistemskog pristupa (EcAp) u Jadranskom moru kroz planiranje namjene mora (MSP)“ će se obezbijediti uvođenje ekosistemskog pristupa u nacionalni sistem praćenja stanja morske sredine i doprinijeti pripremi prostornog plana namjene morske sredine. Naime, model za pripremu prostornog plana morske sredine je obaveza u okviru pristupanja Crne Gore u EU u dijelu transpozicije EK okvirne direktive o moru i EK direktive o planiranju morske sredine. Prema pregovaračkoj poziciji predloženo je EK da se ovaj plan pripremi u okviru novog Prostornog plana Crne Gore. Dodatno, Konvencija o biološkoj raznovrsnosti (CBD) opisala je ekosistemski pristup kao: „strategiju za integralno upravljanje zemljištem, vodom i resursima za život koja unapređuje njihovo očuvanje i održivo i ravnomjerno korišćenje“. Takođe, predviđena implementacija EcAp-a je urgentna obaveza u okviru sprovođenja odluka strana ugovornica Barselonske konvencije. Projekat je jedini dostupni oblik podrške nacionalnim naporima po ovom osnovu. Planirano je da implementacija projekta počne u prvom kvartalu 2017. godine. Vrijednost projekta je 300.000 USD a predviđeno trajanje projekta je do 2020. godine.

U toku 2016. godine pokrenuta je inicijativa za potpisivanje Sporazuma o privilegijama i imunitetima za Zeleni klimatski fond (ZKF). ZKF je institucija osnovana 2012. godine pod okriljem *Okvirne konvencije UN o klimatskim promjenama (UNFCCC)* sa mandatom obezbjeđenja podrške zemljama članicama u njihovoj tranziciji ka dostizanju niskokarbonskog razvoja i prilagođavanju na negativne posljedice promjene klime. Takođe, kako bi se pokrenula i ojačala saradnja između Crne Gore i ZKF dogovoreno je sprovođenje Plana pripravnosti čiji je glavni cilj izrada Nacionalnog programa koji će definisati prioritete Crne Gore u oblasti klimatskih promjena. Plan pripravnosti je obavezan i njime se obezbjeđuje pristup grantovima za finansiranje projekata iz oblasti definisanih prioriteta, u narednom periodu. Vrijednost projekta je 300.000 USD a planirano je da projekat počne krajem marta 2017. godine i trajaće 12 mjeseci. Takođe, u okviru Plana pripravnosti definiše se i finansiranje i planiranje adaptacije u oblasti klimatskih promjena, za šta, u okviru ZKF-a, postoje grantovi u iznosu do 3.000.000 USD. Ministarstvo je dobilo koncept projekta za izradu Nacionalnog adaptivnog plana od strane UNEP-a i UNDP-a i u toku je razmatranje pomenutih predloga.

Bilateralna saradnja

- EU integracije i međunarodna saradnja

Tokom 2016. godine potpisana su dva sporazuma o saradnji u oblasti turizma.

Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Bugarske o saradnji u oblasti turizma potpisan je 14.06.2016. godine u Herceg Novom. Cilj potpisivanja sporazuma je jačanje bilateralne saradnje dvije zemlje, imajući u vidu da turizam predstavlja značajnu privrednu granu u obje države. Zaključivanjem *Sporazuma* regulisane su inicijative u ovoj oblasti sa naglaskom na zakonodavstvo i propise iz turističkog sektora u obje zemlje, programe razvoja i promovisanja turizma, inovativne tehnologije u svrhu promocije turizma, statističke podatke u oblasti turizma, razvoj eko-turizma, uvezivanje poljoprivrede i turizma, naučna istraživanja u turizmu, sisteme profesionalnog turističkog obrazovanja na svim nivoima, uključujući razmjenu dokumenata, prednosti i mjere za ohrabrivanje investicija i razvoja turizma u obje zemlje, informativne i promotivne aktivnosti. Potpisivanjem *Sporazuma* podržano je uspostavljanje i razvoj saradnje između preduzetnika Crne Gore i Republike Bugarske i organizacija koje su uključene u razvoj turizma, preduzimajući investicije u datoj oblasti i obavljajući zajedničke aktivnosti.

Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike San Marino o saradnji u oblasti turizma potpisan je 05.05.2016. godine, u Rimu, Republika Italija. Cilj potpisivanja *Sporazuma* je razmjena iskustava i dobre prakse kao osnova buduće saradnje, imajući u vidu da obje zemlje preuzimaju niz aktivnosti u cilju jačanja turističkog potencijala i unapređenja turističke ponude, a u svjetlu promovisanja regionalne i globalne saradnje u oblasti koja sve više postaje pokretač globalne industrije. Potpisivanje *Sporazuma* podstiče realizaciju projekata iz oblasti turizma kao i njemu srodnih oblasti poput kulture, obrazovanja i investicija.

U toku 2016. godine nastavljene su aktivnosti u okviru saradnje sa Republikom Italijom u oblasti životne sredine, konkretnije sa Ministarstvom zaštite životne sredine, kopna i mora Republike Italije (MZŽSKM). U oktobru 2016. godine potpisana su dva Tehnička dogovora o Crnogorsko-italijanskom fondu za životnu sredinu (EMIF) između Ministarstva i MZŽSKM i o saradnji u okviru realizacije II faze projekta izgradnje Eko-efikasne zgrade u Podgorici. Potpisivanje tehničkih dogovora predstavlja ne samo impuls nastavku uspješne saradnje već se stvaraju uslovi za nastavak realizacije jednog od najznačajnijih projekata u okviru bilateralne saradnje, izgradnje Eko-efikasne zgrade u Podgorici. Potpisivanjem konkretno Tehničkog dogovora o saradnji u okviru realizacije II faze projekta izgradnje Eko-efikasne zgrade u Podgorici, obezbjediće se dodatnih 4.000.000 € za njenu izgradnju od strane MZŽSKM.

Takođe, potpisivanjem tehničkih dogovora dvije strane će osigurati i završetak realizacije tri projekta koja su odobrena do trenutka zastoja u okviru bilateralne saradnje: Primjena ekosistemskog pristupa/Izrada Master plana za zeleno-plavu ekonomiju u Boki Kotorskoj (Master plan), Uspostavljanje resursno efikasne jedinice u Crnoj Gori (REU) i Pametno energetske upravljanje u izolovanim područjima (DPG).

6.9. DIREKTORAT ZA KLIMATSKE PROMJENE

Crna Gora je članica Okvirne konvencije UN o klimatskim promjenama (UNFCCC). Kao zemlja kandidat za članstvo u EU, Crna Gora intenzivno radi na usklađivanju domaćeg zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU i na putu je definisanja državne politike o klimatskim promjenama, koja korenspondira sa EU klimatskom politikom i globalnim obavezama. Tokom 2016. godine Crna Gora

je u tom kontekstu napravila važne korake. Stanje u oblasti politike klimatskih promjena je značajno unaprijeđeno kroz sprovođenje sljedećih aktivnosti:

- Predsjednik Crne Gore, Filip Vujanović, potpisao je Pariski sporazum na svečanom događaju u organizaciji Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija Ban Ki Muna, u Njujorku. Potpisivanjem Sporazuma se obezbjeđuju uslovi za pristupanje Crne Gore ovom međunarodnom ugovoru i predstavlja potvrdu posvećenosti naše zemlje rješavanju globalnog problema klimatskih promjena. U toku su aktivnosti Direktorata, kako bi Crna Gora potvrdila Sporazum u prvoj polovini 2017. godine.
- Vlada Crne Gore, 28. jula 2016. godine usvojila je Nacionalnu strategiju za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom u periodu 2016-2020 (NEAS), čime je ispunjeno početno mjerilo za otvaranje pregovora za Poglavlje 27 - Zaštita životne sredine i klimatske promjene. U samom dokumentu, definisane su obaveze Direktorata, u okviru plana aktivnosti za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU za oblast klimatskih promjena, kao i plan jačanja administrativnih kapaciteta.

Postojeći strateški okvir se osim pomenute Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena, sastoji još i od Nacionalne strategije u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine kao i Namjeravanog nacionalno utvrđenog doprinosa (INDC) Crne Gore za smanjenje emisija gasova staklene bašte kojim se Crna Gora obavezala na 30 % smanjenja emisija gasova staklene bašte u odnosu na nivo iz 1990. godine, u periodu do 2030. godine. Aktivnosti Direktorata su usmjerene na dalje kompletiranje i sprovođenje strateškog i zakonodavnog okvira, koji će regulisati pitanja emisija gasova staklene bašte kao glavnog uzročnika promjene klime, kao i prilagođavanje na negativne efekte izazvane nastalim klimatskim promjenama. U tom kontekstu, Direktorat je tokom 2016. godine pokrenuo više projekata, koji će rezultirati ispunjavanjem nacionalnih i međunarodnih obaveza iz domena klimatske politike.

Projekat izrade Trećeg nacionalnog izvještaja Crne Gore o klimatskim promjenama prema Okvirnoj konvenciji UN o klimatskim promjenama (TNC)

Primarni cilj projekta je ispunjavanje obaveza Crne Gore ka Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama (UNFCCC) kroz izradu Trećeg nacionalnog izvještaja o klimatskim promjenama. Projekat će takođe pomoći izgradnji nacionalnih kapaciteta za ispunjavanje obaveza Crne Gore prema Konvenciji na kontinuiranoj osnovi, dok će dodatno raditi na podizanju nivoa javne svijesti o pitanjima klimatskih promjena, u cilju veće integracije ovih pitanja u nacionalne i sektorske politike, strategije i programe. Posebno važan doprinos projekta se očekuje kroz sprovođenje aktivnosti koje su podrška EU integracionom procesu i realizaciji strateških ciljeva u ovoj oblasti. U okviru projekta angažovani su pravni eksperti u cilju izrade Nacrta Zakona o zaštiti klime u periodu do kraja 2018. godine, dok će se značajne aktivnosti sprovesti u oblasti podizanja nivoa javne svijesti o klimatskim promjenama.

Projekat je otpočeo sa implementacijom u junu 2016. godine i trajaće do kraja 2020. godine, a finansira se od strane Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF).

Projekat izrade Drugog dvogodišnjeg izvještaja Crne Gore o klimatskim promjenama (SBUR)

Drugi dvogodišnji izvještaj (SBUR) ima za cilj da obezbijedi ažuriranje inventara emisija gasova s efektom staklene bašte (GHG), kao i informacije u pogledu aktivnosti na ublažavanju klimatskih promjena i njihovih efekata. Projekat će doprinijeti unaprijeđenim informacijama o tehnološkim, finansijskim i potrebama u izgradnji kapaciteta, kao i pruženoj tehničkoj podršci. Projekat će

doprinijeti razradi koncepta uspostavljanja nacionalnog sistema za monitoring, izvještavanje i verifikaciju (MIV), što je jedan od osnovnih zahtjeva u oblasti harmonizacije sa EU propisima. Projekat se finansira od strane Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF), realizacija je počela polovinom decembra 2016. godine i trajaće do kraja 2018. godine.

Projekat Adaptacija na klimatske promjene kroz upravljanje rizicima od poplava u zemljama Zapadnog Balkana (CCAWB II)

Druga faza regionalnog projekta u oblasti adaptacije na klimatske promjene pod nazivom "Climate Change Adaptation in Flood Risk Management, Western Balkans" (CCAWB II), otpočela je u novembru 2016. godine, a fokusirana je na sliv rijeke Drim. U okviru projekta podržane su institucije na nacionalnom nivou za četiri zemlje: Albanija, Kosovo, Makedonija i Crna Gora, pri čemu je uspostavljena saradnja između relevantnih ministarstava pomenutih država i njemačke organizacije za tehničku saradnju (GIZ), koja djeluje u ime njemačkog Ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj.

Pored Ministarstva održivog razvoja i turizma, kroz projekt su angažovani: Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo unutrašnjih poslova (Direktorat za vanredne situacije), Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju i lokalne samouprave Podgorica, Cetinje, Bar i Ulcinj.

Cilj projekta je:

- Upravljanje rizicima od poplava, uspostavljanjem regionalnog Sistema rane najave od poplava za sliv rijeke Drim;
- Formulisanje planova za upravljanje rizicima od poplava na lokalnom nivou;
- Uspostavljanje regionalne saradnje u cilju upravljanja vodnim resursima;
- Doprinos izradi Nacionalnog plana adaptacije na klimatske promjene.

Trajanje projekta predviđeno je do avgusta 2018. godine. Sredstva za izradu projekta obezbjeđuje njemačka organizacija za tehničku saradnju (GIZ).

Iniciran je proces izrade Plana prilagođavanja na klimatske promjene (NAP) u skladu sa članom 33 Zakona o životnoj sredini

U cilju prepoznavanja srednjoročnih i dugoročnih potreba prilagođavanja na klimatske promjene i uspostavljanja sistema za koordinaciju sprovođenja mjera prilagođavanja klimatskim promjenama potrebno je izraditi Plan prilagođavanja na klimatske promjene.

Cilj Plana adaptacije na klimatske promjene je smanjenje osjetljivosti na klimatske promjene, kroz izgradnju adaptivnih kapaciteta i integraciju principa prilagođavanja klimatskim promjenama u razvojne politike, programe i aktivnosti u odgovarajućim sektorima. U tom pogledu Direktorat za klimatske promjene i Direktorat za međunarodnu saradnju i EU integracije su u saradnji sa Programom UN za razvoj (UNDP), pokrenuli pripremu aplikacije za Zeleni klimatski fond (GCF) u cilju obezbjeđenja sredstava za pripremu Plana prilagođavanja na klimatske promjene. Odobrenje projektnog predloga očekuje se tokom 2017. godine.

6.10. ODJELJENJE ZA ODRŽIVI RAZVOJ I INTEGRALNO UPRAVLJANJE MOREM I PRIOBALNIM PODRUČJEM

Realizacija Programa rada Vlade i Ministarstva za 2016. godinu

- 1) *Strategija održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine s Akcionim planom*

Vlada Crne Gore je na sjednici od 7. jula 2016. godine usvojila Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030. godine (NSOR do 2030. godine) s Akcionim planom.

2) *Peti godišnji izvještaj o sprovođenju Milenijumskih razvojnih ciljeva*

Izvještaj je pripremljen za Vladu Crne Gore u septembru 2016. godine. S obzirom na to da je sjednica Nacionalnog savjeta na kojoj je bilo predviđeno razmatranje Izvještaja pomjerena za decembar 2016. godine a potom odložena za januar 2017. godine, odlučeno je da se Izvještaj, uz obezbjeđenje novih saglasnosti od strane resora, uputi Vladi tokom prvog kvartala 2017. godine.

3) *Izvještaji sa sjednice Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem*

Izvještaj sa 29. sjednice Nacionalnog savjeta je usvojen na sjednici Vlade CG od 10. marta. Izvještaj sa 30. sjednice Nacionalnog savjeta je usvojen na sjednici Vlade od 25. avgusta 2016. godine. 31. sjednica Nacionalnog savjeta je trebalo da se održi 21. decembra u Mojkovcu ali je odložena za januar 2017. godine.

Realizacija obaveza iz Programa pristupanja Crne Gore za 2016. godinu

Odjeljenje za održivi razvoj i integralno upravljanje morem i obalnim područjem je tokom 2016. godine realizovalo niz aktivnosti u skladu sa Programom transpozicije Okvirne direktive EU o morskoj strategiji (MSFD) koji je ugrađen i u Nacrt nacionalne strategije aproksimacije u oblasti živote sredine. S tim u vezi, Odjeljenje je tokom 2016. godine:

- 1) Započelo rad na pripremi ocjene stanja i opterećenja morske sredine (karakteristike morske sredine, pritisci i uticaji) u okviru transpozicije kroz realizaciju 2 TAIEX radionice.
U okviru prve radionice, održane u julu 2016. godine, predstavnici relevantnih institucija su upoznati sa obavezama koje proizilaze iz procesa transpozicije MSFD; predstavljeni su raspoloživi tehnički, ljudski i stručni kapaciteti nadležnih institucija, kao i djelokrug rada svake od institucija relevantan za početnu procjenu stanja.
Druga radionica, održana u novembru 2016. godine, imala je za cilj izradu sveobuhvatnog inventara podataka za izradu početne procjene stanja morske sredine kroz analizu podataka koje su dostavile institucije i anticipaciju nedostataka u bazama podataka, na osnovu kojih su definisani dalji koraci kako bi u periodu do sljedeće TAIEX radionice bili dostavljeni kompletni upotrebljivi podaci za proces izrade početne procjene stanja.
- 2) Pripremiло dokumentaciju za IPA podršku transpoziciji MFSD u skladu sa prioritizacijom potreba relevantnih nacionalnih institucija tokom druge i treće TAIEX radionice a u cilju detaljnog planiranja odobrenih IPA sredstava;
- 3) Započelo planiranje rada na pripremi propisa za transpoziciju MSFD.

Ostale aktivnosti

- 1) Po pitanju zaključka kojim Vlada preporučuje Zajednici opština Crne Gore i svim lokalnim samoupravama, organima i javnim ustanovama lokalne samouprave, i drugim relevantnim subjektima da učestvuju u realizaciji strateških ciljeva i mjera Akcionog plana Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030, MORT-a/Odjeljenje je pokrenulo aktivnosti u saradni s Globalnom mrežom za ekološki otisak za prevođenje NSOR na lokalni nivo. U toku su aktivnosti na planiranju izrade Lokalnog akcionog plana za održivi razvoj Podgorice u skladu s NSOR.

- 2) Po pitanju realizacije zaključka kojim se zadužuju Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo finansija, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Zavod za statistiku da realizuju zaključke sa 30. sjednice Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem pregled realizacije je pripremljen za potrebe održavanja 31. sjednice Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem kako slijedi:
- Ocijenjeno je da je postignut značajan progres u realizaciji zaključaka kojim su Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo finansija, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Zavod za statistiku zaduženi da realizuju zaključke sa 30. sjednice Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem. Naime, u periodu između dvije sjednice, Vlada Crne Gore je usvojila Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030. godine koju je pripremila Ministarstvo održivog razvoja i turizma. U Plan zvanične statistike za 2017. godinu koji je pripremio Zavod za statistiku uvedene su mjere koje se odnose na realizaciju obaveza Zavoda koje su mu u periodu do 2018. godine utvrđene kroz AP NSOR do 2030. godine.
  - Ministarstvo održivog razvoja i turizma je, takođe, pripremila i Predlog petog i finalnog godišnjeg izvještaja o sprovođenju Milenijumskih razvojnih ciljeva koji je odobren od strane Nacionalnog savjeta na 31. sjednici.
  - Ministarstvo održivog razvoja i turizma je pripremila i Pilot izvještaj o realizaciji Akcionog plana Nacionalne strategije integralnog upravljanja obalnim područjem, kao i definisalo Odluku o obrazovanju Koordinacionog tijela za integralno upravljanje obalnim područjem kao četvrte stručne radne grupe Nacionalnog savjeta.
  - Nije bilo napretka u pogledu potpisivanja Sporazuma između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije za održivo upravljanje područjem Skadarskog jezera i u oblasti rijeke Bojane i uspostavljanja koordinacionog mehanizma za njegovo sprovođenje, kao ni unaprjeđenja institucionalne organizacije u oblasti voda. Značajno je da je u skladu sa Nacionalnom strategijom aproksimacije za oblast životne sredine (NEAS), od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja inicirano uspostavljanje radne grupe za omogućavanje efikasne transpozicije pravne tekovine EU u oblasti upravljanja vodama.
- 3) *Definisanje metodološkog okvira za planiranje namjene morskog područja u Boko –kotorskom zalivu* - Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u decembru 2015. godine potpisalo Sporazum o saradnji sa Centrom za regionalne aktivnosti programa prioriternih akcija (PAP/RAC) iz Splita sa ciljem da se pripremi metodološki pristup za planiranje namjene mora primjenom ekosistemskog pristupa. Tokom 2016. godine realizovan je niz aktivnosti koje se odnose na razvijanje metodologije ranjivosti morske sredine u funkciji planiranja namjene morske sredine Boko-kotorskog zaliva; utvrđene su vrste potrebnih podataka i njihova dostupnost u odnosu na primjenu odabranih prioriternih EcAp ciljeva i indikatora u funkciji planiranja namjene morske sredine Boko-kotorskog zaliva i prikupljeni su i obrađeni s aspekta uključivanja u analizu ranjivosti neophodni nedostajući podaci radi obezbjeđivanja minimalno prihvatljivog opsega podataka o stanju morske sredine Bokokotorskog zaliva za planiranje namjene morske sredine Boko-kotorskog zaliva. Tokom 2017. godine je planirano usvajanje metodologije izrade prostornog plana morske sredine Boko-kotorskog zaliva, mapiranje morskog područja i izrada koncepta Prostornog plana morskog područja, sa pratećom cjelovitom GIS bazom podataka.
- 4) *Pilot izvještaj o realizaciji Akcionog plana Nacionalne strategije integralnog upravljanja obalnim područjem* - Nacionalna strategija integralnog upravljanja obalnim područjem sa Akcionim planom do 2030. godine i definisanim prioriternim aktivnostima do 2020. godine, usvojena je u junu 2015. godine. Izrada Prvog dvogodišnjeg izvještaja o implementaciji ove

Strategije je predviđena tokom 2017. godine. Iz tog razloga, nakon prve godine implementacije, pripremljen je pilot izvještaj o početku implementacije kako bi se identifikovali problemi u implementaciji i na vrijeme preduzele mjere za njihovo otklanjanje.

- 5) *Uspostavljanje i funkcionisanje institucionalnog okvira za integralno upravljanje obalnim područjem (IUOP)* – podrazumjeva uspostavljanje Koordinacionog mehanizma za IUOP koji služi kao otvoreni forum za diskusiju o pitanjima IUOP Crne Gore i stručno razmatra i ocjenjuje materijale koji se u oblasti IUOP upućuju Nacionalnom savjetu za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem. U skladu s elementima koje je utvrdila NS IUOP, tokom 2016. godine je definisan model uspostavljanja i funkcionisanja Koordinacionog tijela za IUOP zajedno sa Odlukom o njegovom funkcionisanju. Materijal je usvojen na 31. sjednici Nacionalnog savjeta, nakon čega će, tokom 2017. godine, biti uspostavljeno i ovo stručno tijelo kojim predsjedava Ministar održivog razvoja i turizma.
- 6) Projekat *Transfer ekološki ispravnih tehnologija za ekoremedijaciju kanala Port Milena* je u završnoj fazi koja podrazumjeva postavljanje dva ekoremedijacijska ostrva na ulazu rječice Bratica u kanal Port Milena i izlazu kanala u more (kod hotela Otrant). Projekat se finansira sredstvima u iznosu od iznosi 257.900 € iz donacije Vlade Slovenije, a implementira ga UNIDO. Očekuje se da će radovi biti realizovani do kraja juna 2017. godine Završetak Projekta izrade plana za sanaciju zagađenja u kanalu Port Milena. Prema planu očekuje se da se pripremi projektna dokumentacija za izvođenje modela ekoremedijacije uz implementaciju dvije navedene pilot aktivnosti.

6.11. ODJELJENJE ZA RAZVOJ PRIORITETNIH PROJEKATA

Razvojni projekti

Bjelasica i Komovi

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u saradnji sa Direkcijom za javne radove, pokrenulo je niz projekata koji za cilj imaju uspješnu valorizaciju prostora obuhvaćenog PPPN Bjelasica i Komovi, od kojih su kao prioriteti označena tri skijališta „Kolašin 1600“ u Kolašinu, „Cmiljača“ u Bijelom Polju i „Žarski“ u Mojkovcu.

U tom kontekstu, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, odnosno Odjeljenje za monitoring projekata i Direkcija javnih radova pristupili su izradi Investicionog elaborata u kome su precizno definisane aktivnosti koje su neophodne za uspješan razvoj ski centara.

Na osnovu Investicionog elaborata došlo se i do preciznih podataka oko procjene visine ulaganja države u infrastrukturu na tom prostoru, a u skladu sa tim Kapitalnim budžetom za period 2015-2019. godina opredijeljena su sredstva u visini od cca 40 miliona € za razvoj pomenutih skijališta. U cilju realizacije planiranih investicija, Odjeljenje je aktivno učestvovalo u pripremi projektne dokumentacije i sprovođenju postupaka za izbor izvođača za sljedeće radove:

Lokalitet „Kolašin 1600“

1. TS 35/10 KV »JEZERINE«

U 2016. godini radovi su nastavljani i završeni, preostalo je priključenje napojnog kabla u mHE Mušovića Rijeka koje treba da obavi Elektroprivreda Crne Gore.

2. Bazna stanica

- U 2016. godini nastavljeno je sa izvođenje radova i isti su u toku, vrijednost investicije radova I faze iznosi cca 650.000 €. Takođe, raspisano je javno nadmetanje za izvođenje radova II faze, i u toku je vrednovanje pristiglih ponuda (dvije ponude su predate) procijenjena vrijednost investicije iznosi cca 1.650.000 €.
- Planirani rok završetka je u 2017. godini. Procijenjena vrijednost projekta iznosi cca 2.300.000 €.

3. Rekonstrukcija puta od ski centra „Kolašin 1450” do ski centra „Kolašin 1600”

- Izabran je izvođač radova I faze, koja obuhvata zemljane radove i potporne zidove, vrijednost investicije iznosi cca 800.000€, i izvođač radova II faze, koji obuhvataju preostale radove na završetku rekonstrukcije, vrijednost investicije iznosi 1.130.000 €.
- U 2016. godini otpočelo se sa izvođenjem radova I faze, i isti su u toku.
- Procijenjena vrijednost projekta iznosi cca 2.150.000 €.

4. Izgradnja žičare - šestosjed K8/D6C

- Izabran izvođač za izgradnju žičare šestosjeda K8/D6C po sistemu „Projektuj i izgradi” na lokalitetu „Kolašin 1600” - Konzorcijum »Eminent-Dopellmayr«, rok završetka kraj 2017.g. Ugovorena vrijednost iznosi 8.979.740 €.
- U toku je izrada Idejnog rešenja.

5. Vodosnadbijevanje

- U 2016. godini završena je izrada Glavnog projekta i izabran izvođač radova na vodosnadbijevanju bazne stanice.
- Procijenjena vrijednost projekta iznosi cca 200.000 €.

Do sada je realizovano ukupno 4.422.898,67 €. Planirani utrošak sredstva do kraja projekta iznosi 18.890.394,37 €.

Kapitalnim budžetom za 2017. godinu za realizaciju projekta „Kolašin 1600” obezbijedena su sredstva u iznosu od 4.300.000 €.

Lokalitet „Cmiljača“

Rekonstrukcija puta Ravna rijeka-Cmiljača

1. Rekonstrukcija puta Ravna rijeka – Jasikovac

- U prethodnom periodu ugovorena je izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju puta od Ravne rijeke do Jasikovca u dužini cca 5,5 km, i izvođenje radova na dionici od Latinske kose do Jasikovca u dužini 4,8 km, koji su započeti krajem 2014. godine. Ugovorena vrijednost iznosi 800.000 €.
- U 2016. godini radovi su nastavljani, i isti su završeni osim na dijelu gdje nijesu riješeni imovinsko-pravni odnosi.
- Takođe, izabran je izvođač radova za rekonstrukciju puta od Ravne rjeke (magistrala) do Latinske kose u dužini 700 m uključujući i izgradnju mosta na rijeci Ljubovići. Ugovorena vrijednost iznosi 430.000 €.
- Vrijednost investicije iznosi cca 1.500.000 €

2. Rekonstrukcija puta Jasikovac-Cmiljača

- U prethodnom periodu ugovorenu je izrada projektne dokumentacije za izgradnju puta Jasikovac-Cmiljača u dužini od 8 km. Izrada iste je završena. U toku je tender za izbor izvođača radova **I faze** procijenjene vrijednosti 1.000.000 €.
- Vrijednost investicije iznosi cca 8.000.000 €.

3. Vodosnabdijevanje

- U 2015. godini ugovorena je Prethodna Studija vodosnabdijevanja za lokalitet „Cmiljača“. U 2016. godini nastavljena je i završena izrada Studije i u toku je javno nadmetanje za izradu Glavnog projekta vodosnabdijevanja bazne stanice.
- Procijenjena vrijednost projekta iznosi cca 800.000 €.

4. TS 35/10 »Cmiljača«

- Izabran je obrađivač projekta za izradu Glavnog projekta izgradnje TS 35/10 »Cmiljača« sa uklapanjem u 35kV infrastrukturu; Izabran je revident za predmetnu projektну dokumentaciju; U toku je revizija idejnog projekta, koji, pored ostalih rješenja, treba da da i tehno-ekonomsku analizu dva rješenja, od kojih će jedno da bude predmet radova. Takođe, idejni projekat je i uslov za komunikaciju sa nadležnim CEDIS-om koji treba da izda potrebne tehničke uslove za realizaciju ovog projekta.
- Procijenjena vrijednost projekta iznosi cca 1.900.000 €.

5. Izgradnja žičare - šestosjed

- Na prvom javnom nadmetanju nije bilo ponuda.
- Procijenjena vrijednost projekta iznosi cca 8.000.000 €.

Do sada je realizovano ukupno 743.139,55 €. Planirani utrošak sredstva do kraja projekta iznosi 22.460.512,88 €.

Kapitalnim budžetom za 2017. godinu za realizaciju projekta „Cmiljača“ obezbijedena su sredstva u iznosu od 1.600.000 €.

Lokalitet „Žarski“

1. Lokalni put Vragodo-Vrioca-Žarski katun

- U toku je javno nadmetanje za izbor najpovoljnijeg izvođača radova za rekonstrukciju ovog putnog pravca u dužini 5,7 km.
- Procijenjena vrijednost projekta iznosi 3.700.000 €.

2. Regionalni put Mojkovac-Vragodo

- U 2016. godina potpisan je ugovor sa obrađivačem Glavnog projekta rekonstrukcije ovog putnog pravca, i izrada istog je u toku. Planirani početak radova je 2017. godina.
- U toku je priprema tenderske dokumentacije za izradu projekta mosta na rijeci Tari koji povezuje magistralni put M2 sa regionalnim putem Mojkovac-Vragodo-Lubnice.
- Procijenjena vrijednost projekta iznosi 7.500.000 €.

3. Bazna stanica

- U 2016. godini planirano je sprovođenje Konkursa za najbolje arhitektonsko rješenje.
- Aktivnosti sprovodi Ministarstvo održivog razvoja i turizma.
- Procijenjena vrijednost projekta iznosi 1.500.000 €.

Do sada je realizovano ukupno 278.975,00 €. Predlogom Kapitalnog budžeta za 2017. godinu za realizaciju projekta „Žarski“ planirana su sredstva u iznosu od 1.030.000 €.

Planirani utrošak sredstva do kraja projekta iznosi 27.471.025,00 €.

Kapitalnim budžetom za 2017. godinu opredijeljena su sredstva u visini od 6.930.000 € za ova tri projekta.

Portonovi

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je tokom 2016. godine redovno pratilo realizaciju projekta Portonovi.

U izvještajnom periodu održano je više sastanaka sa predstavnicima investitora, na kojima su razmatrana sva pitanja od značaja za realizaciju projekta u skladu sa Ugovorom, o čemu su vođene zabilješke za zaključcima i izvještaji o realizaciji istih. Takođe, organizovane su i redovne posjete gradilištu za predstavnike Ministarstva, kako bi se na licu mjesta upoznali sa radovima na terenu.

U skladu sa članom 5 Odluke Skupštine Crne Gore o davanju u dugoročni zakup kasarne Orjenski bataljon, Kumbor, Odjeljenje je pripremio i uputilo Vladi na usvajanje Izvještaj o realizaciji investicionih i drugih aktivnosti po osnovu Ugovora o zakupu lokaliteta Orjenski bataljon, Kumbor, za period januar 2015. - avgust 2016. godine.

Tokom 2016. godine, Investitor je sprovodio aktivnosti na izradi idejnih i glavnih projekata za prvu fazu izgradnje kompleksa i to: Zona mješovite namjene MN1 (Donje naselje LV00, LV01, LV02, LV03, LV04, LV05, LV06, LV07 i LV08 i Marina Apartmani – MA01 i MA02); Zona mješovite namjene MN5 (Ribarsko naselje); Luka nautičkog turizma; Zona mješovite namjene MN2 i MN3 – (Srednje i Gornje naselje); Zona Hotela i pripadajućih objekata T2 – (Hotel O&O, Depadansi, SPA, Restorani, Plažni klubovi, Brendirane vile O&O, Jahting klub); saobraćajna i tehnička infrastruktura.

Takođe, u skladu sa dozvolom za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa izvršene su sljedeće aktivnosti:

- Zemljani radovi u zoni mješovite namjene MN1 (Donje naselje LV05, LV06, LV07 i LV08 i Marina Apartmani – MA01 i MA02); zoni mješovite namjene MN5 (Ribarsko naselje); zoni Hotela i pripadajućih objekata T2 – (Hotel O&O, Depadansi, SPA, Restorani, Plažni klubovi, Brendirane vile O&O);
- Poboljšanje zemljišta za fundiranje u zoni: MN1 (Donje naselje LV05, LV06, LV07 i LV08 i Marina Apartmani – MA01 i MA02); zoni mješovite namjene MN5 (Ribarsko naselje); zoni Hotela i pripadajućih objekata T2 – (Hotel O&O, Depadansi, SPA, Restorani, Plažni klubovi, Brendirane vile O&O);
- Pobijanje šipova u Zoni Marine, Ribarskog naselja, Hotela, Depadansa hotela, SPA, MA01 i MA02;
- Montaža fundamentne konstrukcije – povezivanje šipova naglavnim gredama i njihovo povezivanje polu-montažnim pločama u zoni marine;
- Izvedeni radovi na pripremi i hidroizolaciji objekata: MN1: MA01 i MA02, Hotel sa depadansima;
- Izvedeni radovi na temeljnim konstrukcijama objekata MN1: MA01 i MA02, Hotel sa depadansima.

Kao i u prethodnom periodu, kompanija Azmont Investments je nastavila sa programima podrške za socijalne programe i društveno odgovorno poslovanje, za šta je u prethodnom periodu izdvojila 316.582,20 €, od čega 250,000 € za uspostavljanje Međunarodne škole za hotelijerstvo sa sjedištem u Crnoj Gori, sa međunarodnom ugostiteljskom školom Vatel iz Francuske.

Nadzorni organ: Imajući u vidu da su pripremnii radovi (čišćenje lokacije od eksplozivnih naprava, rušenje 93 objekata, stabilizacija terena itd.) trajali duže nego što je projektovano Investicionim programom (1 faza), zatim da je u skladu sa Ugovorom i Investicionim programom rok završetka prve faze projekta februar 2017. godine, a da je prva građevinska dozvola investitoru Azmont Investments izdata 27. januara 2015. godine, stvorili su se uslovi za pokretanje postupka izbora i

imenovanja Nadzornog organa, koji će izvještavati Vladu Crne Gore, odnosno Skupštinu o realizaciji Investicionog programa za 2013, 2014 i 2015. godinu.

Na predlog Ministarstva, odnosno Odjeljenja, Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte je 24.10.2016. godine donio Odluku o pokretanju postupka javne nabavke za praćenje realizacije Investicionog programa u skladu sa članom 14 Ugovora o dugoročnom zakupu kasarne „Orijski bataljon“ u Kumboru, procijenjene vrijednosti 160.000 € (sa uračunatim PDV-om). Takođe, Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte u skladu sa Odlukom o pokretanju postupka javne nabavke br. 04-293 od 24.10.2016. godine prenio je ovlaštenje za sprovođenje tenderskog postupka na Ministarstvo. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 04.11.2016. godine formiralo Komisiju za otvaranje i vrednovanje ponuda o javnoj nabavci u postupku javne nabavke za izbor najpovoljnije ponude za nabavku usluga izbora Nadzornog organa za praćenje realizacije Investicionog programa u skladu sa članom 14 Ugovora o dugoročnom zakupu kasarne „Orijski bataljon“ u Kumboru, koja je pripremila tendersku dokumentaciju i raspisala Javni poziv za imenovanje Nadzornog organa 08.11.2016. godine. Rok za dostavljanje ponuda je bio 16.12.2016. godine, kada je od strane Komisije izvršeno otvaranje pristiglih ponuda, i to od: RZUP - Podgorica, MICE Goup - Podgorica i Leading Investment i partneri - Podgorica.

Komisija je u izvještajnom periodu pripremila detaljan izvještaj o sadržaju pristiglih ponuda, uključujući i primjedbe koje su predstavnici ponuđača istakli nakon otvaranja ponuda.

Činidbena garancija: Investitor je 21.01.2016. uputio dopis Ministarstvu održivog razvoja i turizma, sa zahtjevom za dostavljanje saglasnosti Vlade na dostavljanje nove Činidbene garancije, usljed promjene poslovanja Investitora sa ERSTE banke (koja je izdala prošlu garanciju) na Hipotekarnu banku (koja će izdati novu garanciju), koji je dostavljen Savjetu za privatizaciju. Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte je, na sjednici održanoj 17. marta 2016. g. razmotrio zahtjev Investitora za promjenu banke koja je izdala činidbenu garanciju i zadužio MRT da uputi dopis Hipotekarnoj banci sa zahtjevom za potvrdu. Hipotekarna banka je poslala MRT potvrđan odgovor koji je prosljeđen Savjetu.

U skladu sa zaključcima, Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte je prihvatio Predlog za izmjenu činidbene garancije koja je dostavljena u skladu sa Ugovorom o dugoročnom zakupu kasarne Orijski bataljon-Kumbor, čime su se stekli uslovi da se izvrši tražena izmjena banke koja izdaje garanciju. Tenderska komisija je dostavila Savjetu predlog neophodne dokumentacije za izvršenje izmjene Garancije.

Luštica

Ugovor o dugoročnom zakupu ovog lokaliteta stupio je na snagu danom potpisivanja Protokola (11. decembar 2013. godine) i od tada teku rokovi za realizaciju investicionih i drugih aktivnosti na projektu, podijeljeni u tri faze:

I faza / najkasnije u roku od 4 godine od dana efektivnosti:

- 1 hotel (najmanje 300 soba) sa kategorijom od najmanje 4****
- golf igralište (18 rupa) sa golf club house
- gradski centar koji uključuje najmanje 30 prodavnica, 5 barova, 5 restorana, policijsku i vatrogasnu stanicu, kliniku, školu,
- marina

II faza / najkasnije u roku od 8 godina od dana efektivnosti:

- 1 hotel (najmanje 200 soba) sa kategorijom od najmanje 4****

III faza / najkasnije u roku od 12 godina od dana efektivnosti:

- 1 hotel (najmanje 50 soba) sa kategorijom najmanje 4****

U cilju pružanja podrške na realizaciji projektnih obaveza, Ministarstvo je, u saradnji sa institucijama uključenim u realizaciju projekta, u ranijem periodu formiralo zajedničko radno tijelo – Projektni tim koji koordinira i prati realizaciju ugovornih obaveza. Dogovori sa sastanaka Projektnog tima subjektima uključenim u realizaciju projekta služe kao smjernice o aktivnostima koje je neophodno realizovati u cilju daljeg razvoja projekta. Ministarstvo održivog razvoja i turizma, odnosno Odjeljenje za monitoring projekata, aktivno prati realizaciju takvih dogovora.

Projektni tim koordinira sljedeće aktivnosti: praćenje realizacije izgradnje glavne saobraćajnice, postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, vodovodne i kanalizacione mreže, elektroenergetske infrastrukture, pitanja eksproprijacije na teritoriji lokacije, pitanja izgradnje dijelova kompleksa (hotel, marina, golf teren itd) i druga pitanja aktuelna za projekat iz nadležnosti države i investitora.

Takođe, pripremljen je Izvještaj o realizaciji investicionih i drugih aktivnosti za period 2015. – avgust 2016. godine, koji je usvojen od strane Vlade Crne Gore na sjednici održanoj 29.12.2016. godine. U toku je njegovo dalje procesuiranje u cilju upoznavanja Skupštine Crne Gore sa realizacijom projekta, u skladu sa članom 5 Odluke Skupštine Crne Gore davanju u dugoročni zakup zemljišta na poluostrvu Luštica – Opština Tivat - projekat Luštica Bay („Sl. list CG“, broj 86/09).

Tokom 2016. godine izvršene su sljedeće aktivnosti:

- Nastavljena je izgradnja glavne marine vrijedne 44 mil. € sa 176 vezova. Planirano je progresivno otvaranje marine, sa otvaranjem prve faze u aprilu 2017. godine;
- Izdata je građevinska dozvola za radove na prvoj fazi puta MR1 i otpočeti su radovi na pomenutoj trasi puta. Završetak radova na prvoj fazi puta, u skladu sa informacijama dobijenim od Opštine Tivat kao nosioca aktivnosti, planira se do 01.11.2017. godine;
- Izgradnja osnove puta i potpornih objekata do urbanističkih parcela za izgradnju vila u zoni marine završena je u junu 2016. godine;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, 17. juna 2016. godine, izdalo je građevinsku dozvolu za izgradnju stambenih objekata sa apartmanima - turističkog kompleksa, objekata faze G (G1-G9);
- Stavljeno u pogon prvo postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda;
- Izgradnja objekata (blokovi zgrada F&G) sa 88 stanova je u toku, a primopredaja se planira u periodu od februara 2017. do maja 2017. godine;
- Pripremni radovi na iskopu i zemljani radovi za izgradnju **Chedi Hotela** su završeni, a očekuje se skoriji početak glavnih građevinskih radova, imajući u vidu da je u januaru 2017. godine izdata predmetna građevinska dozvola;
- U toku je tenderska procedura izbora izvođača radova na izgradnji vodovodne mreže, na ponovljenom tenderu.

Ukupna vrijednost uloženi sredstava od početka realizacije projekta do kraja 2016. godine, prema informacijama dobijenim od investitora, iznosila je 93 mil. €.

Mamula

Vlada Crne Gore, na sjednici održanoj 12. februara 2015. godine, utvrdila je Predlog odluke o davanju u dugoročni zakup lokaliteta ostrvo Lastavica sa tvrđavom „Mamula“, opština Herceg Novi i istovremeno prihvatila Predlog Ugovora o davanju u dugoročni zakup lokaliteta ostrvo Lastavica sa tvrđavom „Mamula“, opština Herceg Novi.

Skupština Crne Gore je dva puta razmatrala navedeni materijal. Na zasijedanju Skupštine od 29. decembra 2015. godine, donijeta je Odluka o davanju u dugoročni zakup lokaliteta ostrvo Lastavica sa tvrđavom „Mamula“, opština Herceg Novi.

U izvještajnom periodu Odjeljenje je koordiniralo aktivnosti na ispunjenju prethodnih uslova za stupanje Ugovora na snagu, kao i pripremu dokumentacije za primopredaju lokacije.

Bigova bay

Kompanija Bigova Bay je većinski vlasnik (oko 85%) zemljišta na poluostru Trašte ukupne površine oko 900.000 m². Predmetna lokacija nalazi se u obuhvatu Državne studije lokacije „Sektor 38-Bigova“ i Lokalne studije lokacije „Trašte“.

Ključni problemi sa kojim se suočava investitor u realizaciji ovog projekta je nepostojanje infrastrukture na, i do lokacije (putne, elektro, komunalne), eksproprijacija pojedinih parcela (povezano pitanje sa izgradnjom neophodne infrastrukture) i pitanje oslobađanja od poreskih obaveza kroz ulaganje u infrastrukturu.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je posredstvom Odjeljenja za monitoring projekata tokom 2016. godine kontinuirano pratilo realizaciju projekta Bigova Bay.

U izvještajnom periodu održano je više sastanaka sa predstavnicima investitora, na kojima su razmatrana sva pitanja od značaja za realizaciju projekta, o čemu su vođene zabilješke za zaključcima i izvještaji o realizaciji istih.

Tokom 2016. godine, ostvaren je veliki napredak po pitanju eksproprijacije za potrebe izgradnje pristupnog puta – faza I (do sada ukupno eksproprijsano blizu 9.000 m²). Za preostale parcele (oko 1.500 m²), dogovoreno je da se dostavi obavještenje vlasnicima parcela oglašavanjem na oglasnoj tabli UzN – PJ Kotor, odredi privremeni zastupnik i deponuju sredstva neophodna za tržišnu nadoknadu po osnovu eksproprijacije. Do kraja godine održana su dva kruga rasprava po pitanju eksproprijacije. Za učesnike koji se nijesu odazvali drugom krugu poziva, određen je privremeni pravni zastupnik koji će proces eksproprijacije okončati najkasnije do kraja februara 2017. godine. Prema riječima predstavnika investitora, planirano je da se početkom aprila 2017. godine krene u postupak izgradnje puta. Za potrebe I faze eksproprijacije Bigova Bay do sada uplatila 459.772,50 € po osnovu Akontativnog ugovora zaključenog sa Direkcijom za uređenje i izgradnju opštine Kotor.

Ostvaren i napredak po pitanju eksproprijacije zemljišta za izgradnju pristupnog puta – faza II. Na poslednjem održanom sastanku sredinom 2016. godine zaključeno je da Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora sa investitorom Bigova Bay potpiše Aneks ugovora o akontativnom obračunu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta kojim se obezbjeđuju sredstva za II fazu eksproprijacije do kraja februara 2017. godine. Nakon potpisivanja, postupak eksproprijacije za II fazu puta će se realizovati kroz donošenje Odluke o uvrđivanju javnog interesa koju je potrebno da usvoji SO Kotora; vlasnika parcela ima 17 i procjena je da će se postupak odvijati u realnim rokovima. Prema poslednjim informacijama od investitora, Aneks akontativnog ugovora za II fazu puta bi trebao da bude potpisan sa Direkcijom na iznos od 86.000 €, nakon čega opština pokreće postupak eksproprijacije pred UZN Kotor.

U aprilu 2016. godine na sjednici SO Kotor usvojena Odluka o lokalnom objektu od opšteg interesa o utvrđivanju lokacije za polaganje srednjenaponskog elektrokabla (35 kV). Glavni projekat je urađen, pa nakon okončanja eksproprijacije za I i II fazu puta (elektrokabal se postavlja u trup puta) slijedi izbor izvođača radova i podnošenje zahtjeva za dobijanje građevinske dozvole za postavljanje kabla,

njegovu reviziju i početak radova. Do sada je u infrastrukturu na lokaciji uloženo 561,570.85 €, a procjena je da će ukupni troškovi izgradnje primarne i sekundarne infrastrukture iznositi cca 26 mil. € (uključujući PDV).

U aprilu 2016. izdati UTU-i za izgradnju dvije vile.

Žičara Kotor – Lovćen – Cetinje

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je, shodno zaključcima Vlade Crne Gore sa sjednice održane 20. avgusta 2015. godine formiralo novu Tendersku komisiju za izradu tenderske dokumentacije i sprovođenje tenderskog postupka za izbor koncesionara za izgradnju žičare.

Tenderska komisija za sprovođenje postupka, je objavila Javni oglas za pretkvalifikaciju 3. avgusta 2016. godine za izgradnju i upravljanje žičarom od Kotora do Cetinja preko nacionalnog parka na planini Lovćen u Crnoj Gori.

Davanje koncesije se odvija na osnovu javnog nadmetanja u dvostepenom postupku. Predmet koncesije je izgradnja i upravljanje žičarom od Kotora do Cetinja preko nacionalnog parka na planini Lovćen, po osnovu modela projektuj, izgradi, finansiraj, upravljaj i prenesi (DBFOT).

Javno otvaranje i kontrola Glavnih koverti i posebnih koverti, otvaranje Koverti o podobnosti i kontrola dokumentacije koju one sadrže, kao i utvrđivanje podobnosti Podnosioca prijava, izvršeno je dana 5. oktobra 2016. godine u prostorijama Ministarstva održivog razvoja i turizma. U roku određenim javnim pozivom dostavljena je jedna ponuda, od strane konzorcijuma Impresa Pizzarotti and C.S.p.A i Doppelmayr Seilbahnen GmbH.

Nakon ocjene podobnosti podnosioca prijave, Komisija je konstatovala da je prijava Podnosioca neispravna, a tender proglažen neuspjelim.

Učešće na sajmovima nekretnina i komunikacija sa investitorima

Uspješno je realizovan crnogorski nastup na sljedećim međunarodnim i domaćim sajmovima nekretnina:

MIPIM 2016, Kan, Francuska – najveći međunarodni sajam nekretnina i investicija na svijetu. Za nastup na sajmu obezbijedena participacija investitora koji realizuju projekte u Crnoj Gori u visini od 20.000 €.

FREI 2016, Miločer, Crna Gora - manifestacija koja, kroz dobro osmišljene i raznovrsne forme, omogućava neposrednu komunikaciju subjekata zainteresovanih za real-estate sektor. Ovaj skup promoviše nove ideje, projekte i poslovne namjere koje imaju kapitalan značaj za razvoj Crne Gore, kao atraktivnog investicionog odredišta.

FREI je okupio preko 400 kompanija sa 25 kompanija učesnica. Glavna tema FREI 2016 je bila „Karakteristike investicione klime u Crnoj Gori i mogućnosti optimizacije procedura i troškova” gdje su pored ministra održivog razvoja i turizma Branimira Gvozdenovića učestvovali i predstavnici ključnih investitora, kompanija i organizacija u Crnoj Gori – Adriatic Properties, Adriatic Marinas, Luštica Development, Qatari Diar, Azmont Investments, Stratex, Integrated ee Holdings, Northstar, Savills, Colliers International, Američka privredna komora, Savjet stranih investitora.

Izveštavanje Vlade Crne Gore o prioritetnim razvojnim projektima

Odjeljenje za monitoring projekata je u 2016. godini pripremalo Izveštaje o realizaciji prioritetnih razvojnih projekata na polugodišnjem nivou (dva izvještaja), a takođe za potrebe kabineta Predsjednika i potpredsjednika Vlade pripremali su se detaljni izvještaji o realizaciji prioritetnih projekata, u prosjeku na dvomjesečnom nivou.

Izveštaji sadrže opšte podatke o projektima, pregled ugovornih obaveza – investicione obaveze, ograničenja u realizaciji obaveza, planirane i realizovane aktivnosti za izvještajni period (Bjelasica i Komovi, Savin kuk, Porto Montenegro, Lustica Bay, Portonovi, Plavi horizonti, Kraljičina plaža – Sveti Stefan, hotel Hilton, hotel Cristal Rivijera, Rekonstrukcija centra za odmor, rekreaciju i liječenje „Igalo“, projekti Savjeta za privatizaciju – Mamula, Bigovo Trašte, Mediteran - Žabljak, Njivice, EcoLodge - Vranjina, Radoje Dakić - Žabljak, Donja Arza.

6.12. ODJELJENJE ZA RAZVOJNE PROJEKTE U URBANIZMU I ARHITEKTURI

Odjeljenje je u 2016. godini učestvovalo u realizaciji sljedećih aktivnosti:

Projekat saradnje sa španskom kompanijom „Paradores de Turismo, S.A.“.

Dana 15.02.2016. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma zaključilo je Ugovor o savjetodavnim uslugama sa kompanijom „Paradores de Turismo, S.A.“. Predmet ugovora bila je izrada studije o razvoju hotela u objektima koji pripadaju kulturnoj baštini Crne Gore. Shodno Ugovoru, kompanija „Paradores de Turismo“ se obavezala da će Ministarstvu održivog razvoja i turizma pružiti savjetodavne usluge u cilju podsticanja razvoja visokokvalitetnih turističkih proizvoda u Crnoj Gori, zasnovanih na rehabilitaciji kulturnog nasljeđa, njenog očuvanja, uz pružanje podrške održivom razvoju.

U okviru prve faze projekta predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma i Uprave za zaštitu kulturne baštine odabrali su osam lokacija (*Tvrđava Kosmač, Tvrđava Goražda, Stari grad Bar, Utvrđenje Besac, Utvrđenje Žabljak Crnojevića, Utvrđenje Grmožur, Trvđava Bedem i Tvrđava Španjola*). Tim Paradores-a je u periodu od 28.03. do 2.04.2016. godine, posjetio Crnu Goru i tom prilikom, u pratnji predstavnika Ministarstva održivog razvoja i turizma i Uprave za zaštitu kulturnih dobara, obišao osam navedenih lokacija/kulturnih dobara, kako bi analizirao podobnost svake lokacije i dao preporuku koji objekti kulturne baštine bi se mogli pretvoriti u hotele. Nakon obilaska svih osam lokacija, kompanija „Paradores de Turismo“ je odabrala četiri lokacije koje su obuhvaćene Studijom o razvoju hotela u objektima koji pripadaju kulturnoj baštini Crne Gore i to: *Stari grad Bar, Utvrđenje Žabljak Crnojevića, Tvrđavu Španjola i Tvrđavu Goražda*.

Prilikom prezentovanja finalnog izvještaja o mogućnosti razvoja hotela u objektima koji pripadaju kulturnoj baštini, a koji je prezentovan 8.07.2016. godine u prostorijama Ministarstva održivog razvoja, na četiri prethodno odabrane lokacije: *Stari grad Bar, Tvrđavu Španjola, Tvrđavu Goražda i Utvrđenje Žabljak Crnojevića*, prezentovan je i Preliminarni predlog razvoja hotela u Starom Baru. Na osnovu detaljne analize objekata i lokacija, Tim Paradores je ustanovio da je Stari grad Bar lokalitet sa najvećim potencijalom za izgradnju hotela po standardima kompanije „Paradores de Turismo“. Izvještaj o razvoju hotela u objektima koji pripadaju kulturnoj baštini obuhvatio je detaljnu evaluaciju i uporednu analizu četiri lokacije, sprovedene na osnovu metodologije kompanije „Paradores de Turismo.“

Nakon uspješne realizacije prve faze projekta, Ministarstvo održivog razvoja i turizma će nastaviti saradnju i razmotriti mogućnost zaključivanja novog ugovora sa kompanijom „Paradores de

Turismo“ koji bi se odnosio na: konsultantske usluge za model upravljanja/organizacije za sve četiri lokacije obuhvaćene Studijom o mogućnosti razvoja hotela koji pripadaju kulturnoj baštini, konsultantske usluge za izradu biznis plana i procjene budžeta za sve četiri lokacije i konsultantske usluge pri izradi Programskih zadataka za raspisivanje konkursa i žiriranje na istim.

Projekat „Ekonomska i reputaciona valorizacija kulturnog nasljeđa Crne Gore“

Na predlog predstavnika Stalne misije Crne Gore pri EU u Briselu, Ministarstvo održivog razvoja i turizma pokrenulo je projekat „Ekonomska i reputaciona valorizacija kulturnog nasljeđa Crne Gore“, čiji je cilj da se bogato kulturno nasljeđe Crne Gore iskoristi kao resurs za ostvarenje ekonomskog razvoja i unapređenje međunarodnog imidža zemlje, kako u pogledu turističke valorizacije kulturnih dobara, tako i u pogledu širenja kulturne ponude kroz razvoj domaće kulturne i kreativne industrije.

U prvoj fazi projekta izvršeno je mapiranje 15 kulturnih dobara sa izrazitim potencijalom za ekonomsku valorizaciju. Projekat predviđa sledeće komponente:

- mapiranje kulturnih dobara Crne Gore sa izrazitim potencijalom za ekonomsku valorizaciju, dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima i dobara koja posjeduju rehabilitacioni potencijal,
- identifikovanje konkretnih biznisa i biznis modela koji se mogu razviti u zonama tih kulturnih dobara,
- identifikacija poslovnih barijera u zonama kulturnih dobara i predlaganje mjera za njihovu eliminaciju,
- utvrđivanje ekonomske održivosti projekta i mogućih modela finansiranja, naročito od strane Evropske investicione banke.

U okviru prve faze Projekta obezbijedena je podrška instrumenta EU za tehničku pomoć TAIEX koja je obuhvatila organizovanje 3 međunarodne ekspertske misije.

Predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma, Ministarstva kulture i Uprave za zaštitu kulturnih dobara su na osnovu metodologije i kriterijuma dostavljenih od strane TAIEX eksperata identifikovali lokacije - kulturna dobra koja imaju izrazit ekonomski potencijal odnosno dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima, u čijim zonama postoje ekonomski indikatori za pokretanje i vođenje biznisa iz oblasti kulturne i kreativne industrije.

Nakon identifikacije kulturnih dobara, TAIEX eksperti su u periodu od 20.06 do 24.06.2016 godine obišli odabrane lokacije kako bi se upoznali sa realnim stanjem na terenu i izvršili detaljnu analizu odabranih lokacija, nakon čega su pripremili izvještaj koji je dao kratak pregled svih lokacija izdvojivši tri za koje se pokazalo da posjeduju najveći potencijal za pokretanje biznisa.

U okviru druge TAIEX ekspertske misije, Crnu Goru su posjetila dva eksperta iz Estonije, koji su obišli prethodno odabrane lokacije i održali četiri radionice u periodu od 12.12. do 15.12.2016 godine u Baru, Vranjini, Herceg Novom i Kotoru. Na radionicama su osim TAIEX eksperata i predstavnika Ministarstva održivog razvoja i turizma, prisustvovali i predstavnici NVO-a, Turističkih organizacija, Uprave za zaštitu kulturnih dobara, Centra za konzervaciju i arheologiju, Kulturnih centara, Opština, Nacionalnih parkova, kao i zainteresovana stručna javnost, preduzetnici i građani pomenutih gradova.

TAIEX eksperti će u narednom periodu pripremiti detaljan izvještaj koji će obuhvatiti lokacije o kojima se govorilo na prethodno održanim radionicama. Nakon realizovane prve tri komponente u okviru druge faze projekta Evropska investiciona banka je ponudila besplatnu ekspertsku pomoć i izrazila spremnost da se obezbijede povoljna kreditna sredstva za projekte ekonomske i reputacione valorizacije kulturnog nasljeđa. U tom cilju, EIB je ponudila usluge svog eksperta, koji bi u saradnji sa

projektnim timom obezbijedio ekspertsku procjenu predviđenu komponentom *Utvrđivanje ekonomske održivosti projekata i mogućih modela finansiranja*.

Program potsticajnih mjera u oblasti turizma za 2016/2017 godinu i to za projekte i programe kojima se stvaraju uslovi za turističku valorizaciju i afirmaciju kulturnog nasljeđa

Shodno Programu podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2016. godinu, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 12.05.2016. objavilo Javni poziv za mjeru V – turistička valorizacija i afirmacija kulturnog nasljeđa Crne Gore, koji je imao za cilj sufinansiranje programa i projekata kojima se stvaraju uslovi za turističku valorizaciju i afirmaciju kulturnog nasljeđa. Na javni poziv pristiglo je 10 zahtjeva od kojih je 6 ispunilo uslove definisane Javnim pozivom. Nakon evaluacije pristiglih zahtjeva, Komisija je formirala rang listu projekata nakon čega je donijeta Odluka o odabiru projekata koji su dobili podršku i ista objavljena na sajtu ministarstva 22.07.2016. godine. Nakon objavljivanja Odluke, sa korisnicima sredstava koji su dostavili bankarske garancije zaključeni su ugovori o isplati sredstava.

Arhitektonske radionice - Revitalizacija kulturnih dobara na Skadarskom jezeru

U cilju reanimacije objekata kulturne baštine na Skadarskom jezeru Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u drugom kvartalu 2016. godine pokrenulo održavanje arhitektonskih radionica koje imaju za cilj da se kroz detaljnu analizu i istraživanje pronađe adekvatan model za valorizaciju kulturnih dobara na prostoru Skadarskog jezera i to: utvrđenja Besac, utvrđenja Grmožur, tvrđave Lesendro i naselja Vranjina. U okviru Besac festa u septembru, u Virpazaru je održana uvodna radionica kojoj su prisustvovali studenti Univerziteta Donja Gorica i studenti Arhitektonskog fakulteta Univerziteta Crne Gore.

Arhitektonski konkursi za specifične lokacije od opšteg interesa

Odjeljenje je u 2016. godini, shodno članu 60a Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata („Službeni list CG“, br. 51/8, 34/11, 35/13 i 33/14), a na osnovu kojeg Vlada Crne Gore, odnosno izvršni organ lokalne samouprave, za objekte od opšteg interesa može odrediti lokaciju u skladu sa smjernicama iz planove šire teritorijalne cjeline, sprovedo *međunarodni konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje hotelskog rizorta „Capital Estate“ u Bečićima, Opština Budva*.

Konkurs je raspisan 31.12.2015. godine a bio je otvoren do 9.05.2016. godine, nakon čega je žiri pristupio pregledu, analizi i vrednovanju 11 pristiglih konkursnih radova. Na osnovu detaljnih analiza, Žiri je donio odluku da nijedan rad nije ispunio sve kriterijume da bude nagrađen prvom nagradom, već je dodijelio drugu nagradu i dvije treće nagrade. Žiri je odlučio da drugonagrađeni rad kompanije *Mixity Design Limited iz Londona* bude razrađen i korigovan na osnovu preporuka datih u Završnom izvještaju žirija, nakon čega će inovirano idejno rješenje biti poslato Vladi Crne Gore na usvajanje. Nakon usvajanja urbanističko-arhitektonskog rješenja od strane Vlade Crne Gore, isto će postati sastavni dio planskog dokumenta.

Arhitektonski konkursi za javne objekte i lokacije

Konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje Obalne zone u Sutomoru, Opština Bar

Shodno članu 28 Zakona o javnim nabavkama, 18.11.2016. godine pokrenut je postupak javne nabavke Konkursom za nabavku usluga izrade idejnog urbanističko-arhitektonskog rješenja Obalne zone u Sutomoru. Konkurs je otvoren 16.01.2017. godine, kada je održano javno otvaranje 4 pristigle ponude, odnosno konkursna rada. Žiri je u ocjeni konkursnih radova naveo da nijedan rad nije uspio odgovoriti na programski zadatak u dovoljnoj mjeri da zavrijedi prvu i drugu nagradu, kao ni otkupe, već je samo dodijelio da dodijeli drugu nagradu ponuđaču Ivanu Miloševiću. Međutim, kako je ova ponuda ocijenjena neispravnom od strane komisije za otvaranje i vrednovanje ponuda, donijeto je Rješenje o obustavljanju postupka javne nabavke 31.01.2017. godine. Nakon donošenja Odluke o

obustavljanju postupka javne nabavke, uložena je blagovremena žalba od strane ponuđača Ivana Miloševića, koja je trenutno kod Državne komisije na razmatranje.

Konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje objekta „Kuća voća“ u Andrijevici

Konkurs je raspisan je 23.10.2015. godine, a paralelno sa Raspisom konkursa, na portalu javnih nabavki objavljena je tenderska dokumentacija za izbor najpovoljnije ponude u postupku javne nabavke za izradu glavnog projekta. Konkurs je bio nacionalni i bio je otvoren do 18.01.2016. godine, nakon čega je Žiri izvršio vrednovanje 6 pristiglih radova, a kao prvonagrađeno rješenje odabrano je rješenje autorskog tima koji su činili Elvira Muzurović, Mirza Mulić sa saradnikom Nemanjom Mitrovićem. U okviru postupka javne nabavke za nabavku usluga izrade Glavnog projekta objekta „Kuća voća“ u Andrijevici, odabran je najpovoljniji ponuđač koji će razraditi Glavni projekat u odnosu na prvonagrađeno idejno rješenje na konkursu („ARHINGinženjering“doo Bijelo Polje), sa kojim je zaključen Ugovor o izradi Glavnog projekta objekta „Kuća voća“ u Andrijevici.

Konkurs za idejno arhitektonsko rješenje adaptacije i rekonstrukcije Doma Revolucije u Nikšiću

Međunarodni konkurs je raspisan 13.11.2015. godine, a paralelno sa Raspisom konkursa, na portalu javnih nabavki objavljena je tenderska dokumentacija za izbor najpovoljnije ponude u postupku javne nabavke za izradu Glavnog projekta. Konkurs je bio otvoren do 12.02.2016. godine. Žiri je izvršio vrednovanje 9 pristiglih radova, a kao prvonagrađeno rješenje odabrano je rješenje autorskog tima *SADAR+VUGA & HHF*. U okviru postupka javne nabavke za nabavku usluga izrade Glavnog projekta adaptacije i rekonstrukcije Doma Revolucije u Nikšiću, odabran je „*ARHICON*“ doo sa sjedištem u Podgorici kao najpovoljniji ponuđač koji će razraditi Glavni projekat u odnosu na prvonagrađeno idejno rješenje na konkursu, sa kojim je zaključen Ugovor o izradi Glavnog projekta adaptacije i rekonstrukcije Doma Revolucije u Nikšiću.

Osim navedenog, Odjeljenje za razvojne projekte u urbanizmu i arhitekturi je u 2016. godini raspisalo tri konkursa za javne objekte i lokacije, i to:

Nacionalni konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje dječijeg vrtića i jaslica u naselju Guke, Opština Pljevlja

Konkurs je raspisan 12.07.2016. godine bio otvoren do 12.09.2016. godine. Paralelno sa raspisom konkursa na portalu javnih nabavki objavljena je tenderska dokumentacija za izbor najpovoljnije ponude za izradu Glavnog projekta dječijeg vrtića i jaslica u skladu sa prvonagrađenim idejnim rješenjem na konkursu. Nakon prijema 10 konkursnih radova, žiri je donio Odluku da prvu nagradu dodijeli autorskom timu koji su činili Ivana Barišić, Matija Vuković i Dragana Cukić. U okviru postupka javne nabavke za nabavku usluga izrade Glavnog projekta dječijeg vrtića i jaslica u naselju Guke - Opština Pljevlja, odabran je najpovoljniji ponuđač koji će razraditi Glavni projekat u odnosu na prvonagrađeno idejno rješenje na konkursu.

Međunarodni konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje dječijeg vrtića i jaslica u naselju Blok VI, Glavni grad Podgorica

Konkurs je raspisan 12.07.2016. godine i bio je otvoren do 19.09.2016. godine. Paralelno sa raspisom konkursa na portalu javnih nabavki objavljena je tenderska dokumentacija za izbor najpovoljnije ponude za izradu Glavnog projekta dječijeg vrtića i jaslica u skladu sa prvonagrađenim idejnim rješenjem na konkursu. Nakon prijema 23 konkursna rada, žiri je donio Odluku, čije je objavljivanje odloženo do trenutka prijema Odluke Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki, u vezi sa uloženom žalbom na tendersku dokumentaciju u okviru postupka javne nabavke. Nakon što je Državna komisija za kontrolu postupaka sprovođenja javnih nabavki donijela rješenje po žalbi dana 13.01.2017.godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je objavilo rezultate konkursa. Odlukom Žirija prva nagrada pripala je autorskom timu koji su činili: Ana Raičević, Đina Prnjat i Nemanja Mitrović. U okviru novog postupka javne nabavke za nabavku usluga izrade Glavnog projekta dječijeg

vrtića i jaslica u naselju Blok VI – Glavni grad Podgorica, biće odabran najpovoljniji ponuđač koji će razraditi Glavni projekat u odnosu na prvonagrađeno idejno rješenje na konkursu.

U pripremi su bili: konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje Osnovne škole u naselju Tološi, Opština Podgorica, konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje dječijeg vrtića i jaslica u Rožajama, Opština Rožaje, konkurs za idejno arhitektonsko rješenje rekonstrukcije i adaptacije objekta Karaule u NP Prokletije, Opština Plav, konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje rekonstrukcije sportske hale Jasikovac u Beranama, konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje adaptacije i rekonstrukcije Doma kulture i pejzažno uređenje obalne zone rijeke Bukovica i Bijela.

Afirmacija arhitektonskih događaja i stvaralaštva

U okviru ove aktivnosti, do sada su organizovana dva panela na temu “Značaj arhitektonskih konkursa za razvoj arhitektonske scene u Crnoj Gori”. Jedan u okviru FREI festivala, a drugi u okviru KOTOR APSS festivala održanog u periodu od 20. do 25.07.2016. godine.

Osim navedenog, shodno podsticajnim mjerama u oblasti turizma za 2016. godinu, objavljen je Javni poziv za podnošenje zahtjeva za dobijanje podrške za projekte iz oblasti turizma za 2016/2017. godinu Mjera V – Turistička valorizacija i afirmacija kulturnog nasljeđa. Ukupno je pristiglo 10 projekata od čega je podržano 6 projekata koji su ispunili uslove definisane Javnim pozivom.

Paneli i okrugli stolovi na temu “Značaj arhitektonskih konkursa za kvalitet prostora i razvoj arhitektonske scene u Crnoj Gori”

U 2016. godini, Odjeljenje je organizovalo dva panela koja su se bavila značajem arhitektonskih konkursa za kvalitet prostora, čiji je cilj bio da se kroz otvorenu diskusiju, posvetimo pitanjima i problemima svih procesa koji se tiču arhitektonskog konkursa i da zajednički, na nivou profesije, pokrenemo razgovor o mehanizmima koji mogu unaprijediti ovu praksu. Prvi panel na ovu temu održan je u okviru FREI festivala, 10.05.2016. godine u Hotelu Maestral u Budvi, dok je drugi organizovan u okviru Kotor APSS programa, 21.07.2016. godine.

Učešće Crne Gore na XV Venecijanskom bijenalu arhitekture – Projekat Solana Ulcinj

Vlada Crne Gore je 21.01.2016. godine usvojila informaciju o učešću Crne Gore na XV Venecijanskom bijenalu arhitekture sa temom Projekat Solana Ulcinj, a Komesar crnogorskog paviljona bila je Dijana Vučinić, dok su kustosi bili prof. Bart Locma i Katarina Vajnberger. Cilj izbora teme za crnogorsko učešće je bio da Solana bude zaštićeno područje koje će biti održivo u ekološkom i ekonomskom smislu, a dijalog je bio osnovni cilj projekta – dijalog u cilju iznalaženja najboljeg rješenja za održivost ovako važnog biotopa.

Crnogorski paviljon je prikazao četiri projekta u vezi sa Solanom, od kojih svaki ukratko opisuje četiri različite održive verzije budućnosti Solane Ulcinj, a koja su četiri prakse razvile posebno za Bijenale arhitekture: *Solana Open Aviary* ecoLogicStudio-a iz Londona, *Pyramid of species* LOLA Landscape Architects iz Roterdama, *COEXISTENCE* LAAC Architects iz Inzbruka i *The Trigger 50/50* Marka Stjepčevića i Nemanje Miličevića iz Podgorice koji su osvojili prvu nagradu na nacionalnom *Konkursu za projekat izložbe crnogorskog tima u crnogorskom paviljonu na XV Venecijanskom bijenalu arhitekture*. Konkurs je raspisalo Ministarstvo održivog razvoja i turizma, i trajao je od 08. marta do 06. maja 2016. godine, a na konkurs je pristiglo 17 radova sa ukupno 60 učesnika.

Crnogorsko učešće na *XV Venecijanskom bijenalu* pratila su tri javna simpozijuma: prvi simpozijum *THE BRIEF* je održan 12. i 13. februara u Ulcinju, drugi simpozijum *REPORTING FROM MONTENEGRO* se održao u crnogorskom paviljonu u Veneciji 29. maja, kada je projekat predstavljen međunarodnoj publici, dok se treći simpozijum *THE DEBATE* održao u Kotoru 24. jula u okviru manifestacije

KotorAPSS, kada su se domaćoj i međunarodnoj publici predstavili i izložili rezultati Projekta Solana Ulcinj.

6.13. ODJELJENJE ZA UNUTRAŠNJU REVIZIJU

Primjena standarda i metodologije rada unutrašnje revizije

U izvještajnom periodu, Odjeljenje za unutrašnju reviziju se pridržavalo Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru („Sl. list CG“, br. 73/08, 20/11, 30/12 i 34/14) i podzakonskih akata, načela i pravila Etičkog kodeksa unutrašnjih revizora, metodologije rada unutrašnje revizije i Priručnika za unutrašnju reviziju.

U obavljanju pojedinačne revizije u potpunosti su se poštovale propisane faze revizionog procesa. Tokom vršenja revizije, unutrašnji revizori su imali neograničeno pravo pristupa cjelokupnoj dokumentaciji, podacima i informacijama, rukovodiocu organizacionog dijela i zaposlenima, kao i raspoloživim sredstvima od značaja za vršenje revizije.

Strateški, godišnji i plan pojedinačne revizije

Strateški plan unutrašnje revizije za period 2016-2018. godine je usvojen krajem decembra 2015. godine. *Strateškim planom* rada unutrašnje revizije utvrđeni su glavni pravci djelovanja rada Odjeljenja za unutrašnju reviziju. Plan sadrži: viziju i misiju unutrašnje revizije, ciljeve i zadatke za ostvarivanje tih ciljeva, kao i načela i standarde koja će unutrašnji revizori koristiti u svom radu.

U Strateškom planu navedena su osnovna područja revizorskog djelovanja u trogodišnjem periodu i date su osnovne smjernice razvoja ljudskih resursa i saradnja sa ostalim institucijama. Područja revizije u Strateškom planu rada odabrana su na osnovu procjene rizika koji mogu uticati na postizanje ciljeva Ministarstva.

Godišnji plan rada unutrašnje revizije za 2016. godinu Ministarstva izrađen je u skladu sa čl. 23 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i čl. 2 Pravilnika o načinu i postupku rada unutrašnje revizije („Sl. list CG“, broj 32/09), Međunarodnih standarda za profesionalnu praksu unutrašnje revizije, Povelje unutrašnje revizije, Etičkog kodeksa i metodologije rada unutrašnje revizije utvrđene Priručnikom za unutrašnju reviziju.

Broj planiranih revizija prema godišnjem planu je 9 i ukupan broj obavljenih revizija u izvještajnom periodu je 9.

Plan pojedinačne revizije je urađen za svaku pojedinačnu reviziju i odobren je na osnovu Godišnjeg plana unutrašnje revizije. Planom pojedinačne revizije planirano je sprovođenje svake revizije na način što su se odredili predmet i svrha revizije, ciljevi, trajanje, raspored resursa, revizorski pristup, tehnike, vrste i obuhvat revizorskih provjera.

Pregled izvršenih revizija, datih i realizovanih preporuka za izvještajni period

Tabela br.1 - Pregled izvršenih revizija, datih i realizovanih preporuka

Red. broj	Naziv revizije	Ukupan broj datih preporuka po izvještaju	Broj preporuka po kojima su pokrenute aktivnosti realizacije		Procenat realizovanih preporuka u toku 2016.godine
			Realizovane u toku 2016. godine	Rok za realizaciju je u toku 2017. god	
1.	Revizija procesa praćenja, vođenja i promocije projekata od posebne važnosti	5	3	2	60%
2.	Revizija procesa plaćanja faktura	1	1	/	100%
3.	Revizija sistema Centralne kadrovske evidencije i planiranja i zapošljavanja novih službenika	1	1	/	100%
4.	Revizija aktivnosti prilikom prijema i naplate dostavljene bankarske garancije Sberbanke za hotel As-Perazica do	5	5	/	100%
5.	Revizija poslovanja CETI d.o.o. Podgorica	5	5	/	100%
6.	Revizija poslovanja Regionalnog vodovoda Crnogorsko primorje Budva	6	/	6	0%
7.	Revizija procesa turističkog prometa	2	/	2	0%
8.	Revizija sistema finansijskog upravljanja - IPA komponenta III, u Direktoratu za EU integracije i međunarodnu saradnju - Direkciji za upravljanje prepristupnom podrškom EU i ostalim fondovima – Tijelo za prioritet i mjere/Tijelo za operativni program (BRPM/BROP)	5	/	5	0%
9.	Revizija sistema finansijskog upravljanja - IPA komponenta III, Direkcija javnih radova, Implementaciono tijelo IB	0	/	/	/
UKUPNO		30	15	15	50%

Detaljni izvještaji o izvršenoj unutrašnjoj reviziji po revidovanim subjektima, na osnovu kojih je sačinjen ovaj tabelarni pregled, su bili upućeni rukovodiocima organizacionih djelova Ministarstva kod kojih je vršena revizija na uvid i usaglašavanje, i sa svim licima uključenim u revizioni proces je postignuta saglasnost o datim preporukama i njihovim rokovima za implementaciju.

Aktivnosti koje su preduzete na implementaciji datih preporuka

Pored preporuka koje je moguće otkloniti uz konkretna kvalitativna unapređenja i eliminisanje identifikovanih propusta i grešaka kod određenih procesa od strane revidovanih subjekata, značajno mjesto čine i preporuke koje zahtijevaju sistemski rješenja iz oblasti zaštite životne sredine, turizma, uređenja prostora, građevinarstva i realizacije međunarodnih ugovora.

U Odjeljenju za unutrašnju reviziju se vodi evidencija o datim i realizovanim preporukama i izvršenju Akcionih planova iz dostavljenih konačnih revizorskih izvještaja.

Procenat realizacije datih preporuka je 50%, dok implementacija preporuka iz izvještaja koji su urađeni u posljednjem kvartalu 2016. godine zahtijeva duži vremenski period i njihova realizacija se očekuje tokom 2017. godine u usaglašenom roku.

Osim zapažanja iznesenih u pojedinačnim izvještajima, a za koje su date odgovarajuće preporuke, unutrašnja revizija nije utvrdila odstupanja od zakonskih propisa i/ili internih akata Ministarstva,

pogrešne primjene zakona i drugih propisa, niti pogrešnih iskazivanja u finansijskim izvještajima kod revidovanih subjekata.

Potpisivanje sporazuma o povjeravanju poslova unutrašnje revizije

Shodno čl. 18 stav 1 tačka 3, Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, Ministarstvo je sa institucijama nad kojima vrši nadzor tokom 2012-2016. godine potpisalo 8 (osam) sporazuma o povjeravanju poslova unutrašnje revizije i to sa: Nacionalnom turističkom organizacijom, JP Morsko dobro Crne Gore - Budva, CETI d.o.o. Podgorica, Agencija za zaštitu životne sredine - Podgorica, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju - Podgorica, JP Nacionalni parkovi Crne Gore - Podgorica, JP Regionalni vodovod Crnogorsko primorje - Budva i d.o.o. Project-Consulting „PROCON“ - Podgorica.

U izvještajnom periodu su obavljene 2 revizije po potpisanim sporazumima i to pod rednim brojem 5 i 6 iz date tabele br.1.

Dostavljanje godišnjih i kvartalnih izvještaja

Saglasno članu 32 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i Uputstvu o sadržaju izvještaja i načinu izvještavanja o radu unutrašnje revizije, Odjeljenje za unutrašnju reviziju je Ministarstvu finansija - Direktoratu za centralnu za harmonizaciju blagovremeno dostavljalo kvartalne izvještaje (KI-UR) o radu unutrašnje revizije i preduzetim aktivnostima na sprovođenju datih preporuka, najkasnije do 10. u prvom mjesecu narednog kvartala za prethodni kvartal, kao i godišnje izvještaje (GI-UR) do 31. januara tekuće godine za proteklu godinu. Godišnji izvještaji su urađeni za sve institucije (8) sa kojima su potpisani sporazumi o povjeravanju poslova unutrašnje revizije, tako da je sa izvještajem za Ministarstvo (GI-UR za 2016. godinu) urađeno ukupno 9 izvještaja. Svi izvještaji su blagovremeno dostavljeni Ministarstvu finansija - Direktoratu za centralnu harmonizaciju.

Kadrovska popunjenost i stručno usavršavanje

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u Odjeljenju su sistematizovana 4 izvršioca i tokom izvještajnog perioda Odjeljenje je bilo popunjeno sa rukovodiocem Odjeljenja i 2 izvršioca - viša unutrašnja revizora - na neodređeno vrijeme, od kojih je zbog odlaska u penziju jedno mjesto ostalo upražnjeno, i 1 izvršiocom po ugovoru o obavljanju privremenih i povremenih poslova - mlađi unutrašnji revizor.

6.14. ODJELJENJE ZA PODRŠKU I RAZVOJ PROCESA

Unificiranje web stranica lokalnih samouprava za oblast urbanizma i građevinarstva

Projekat unificiranja web stranica lokalnih samouprava je finansiran od strane kancelarije OEBS u Crnoj Gori. Projekat je koncipiran na način da se unificira objavljivanje podataka iz oblasti građevinarstva, tj. urbanističko-tehničkih uslova, građevinskih i upotrebničkih dozvola. U toku 2016. godine održane su regionalne radionice na kojima su predstavnici lokalnih samouprava upoznati sa pomenutim web rješenjem.

Izrada programskog zadatka za informacijski sistem za elektronsko izdavanje urbanističko-tehničkih uslova, građevinskih i upotrebnih dozvola

U skladu sa važećim Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata opisani su poslovni procesi koji su bili sastavni dio tenderskog dokumenta za Izradu informacionog sistema za elektronsko izdavanje urbanističko-tehničkih uslova, građevinskih i upotrebnih dozvola. Tenderski poziv za izradu istog je objavljen dva puta 25.04.2016. godine i 27.10.2016. godine, i u oba slučaja je obustavljen tenderski postupak.

Nadogradnja Centralnog registra tehničke dokumentacije

U toku 2016. godine nije izvršena nadogradnja jer se čekalo na donošenje novog Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata.

Broj objavljenih planskih dokumenata u Registru planske dokumentacije

Planski dokumenti se evidentiraju u Centralnom Registru planskih dokumenata u skladu sa članom 54a Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 51/08, 34/11, 35/13 i 33/14).

U toku 2016. godine u Centralni Registar planskih dokumenata unijeto je 80 planskih dokumenata, od toga je 40 planskih dokumenata usvojeno u 2016. godini (38 lokalnih planskih dokumenata + 2 državna planska dokumenta). Preostala važeća planska dokumentacija je dostavljena od strane lokalnih samouprava radi unošenja u Centralni Registar.

Broj unešene planske dokumentacije po kvartalima	I kvartal	II kvartal	III kvartal	IV kvartal
	18 (6 usvojenih planskih dokumenata u 2016. godini + 12 važećih planskih dokumenata)	24 (11 usvojenih planskih dokumenata u 2016.godini + 13 važećih planskih dokumenata)	30 (16 usvojenih planskih dokumenata u 2016.godini + 14 važećih planskih dokumenata)	8 (7 usvojenih planskih dokumenata u 2016.godini + 1 važećih planskih dokumenata)

Broj objavljene tehničke dokumentacije u Registru tehničke dokumentacije

Tehnička dokumentacija i izvještaji o izvršenoj reviziji te dokumentacije, na osnovu koje se izdaje građevinska dozvola se evidentiraju u Registru tehničke dokumentacije u skladu sa članom 94 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata.

U toku 2016. godine u Registar tehničke dokumentacije unijeto je 99 građevinskih dozvola sa pratećom tehničkom dokumentacijom i izvještajima o reviziji iste.

Broj unešene tehničke dokumentacije i izvještaji o reviziji iste	I kvartal	II kvartal	III kvartal	IV kvartal
	18	22	17	42

6.15. ODJELJENJE ZA KOMUNIKACIJU I PR

U 2016. godini odjeljenje je radilo je na poslovima koji se odnose na: praćenje Google aktivnosti, vođenje Facebook i Twitter stranica Ministarstva, plasiranje objava i informacija na tim stranicama, sprovođenje definisane komunikacione strategije, učešće u pripremi izrade predloga budžeta, učešće u pripremi tenderske dokumentacije iz djelokruga nadležnosti odjeljenja, saradnju sa Kancelarijom za ljudske resurse, pripremu saopštenja i informacija za javnost i pripremu publikacija i drugih materijala za javnost, pripremu, uređivanje i plasiranja Turističkog biltena a kasnije časopisa Ministarstva pod imenom „Turizam i prostor“, uređivanje i analiziranje Internet prezentacije Ministarstva, koordiniranje organizacijom konferencija za štampu, kao i foruma, skupova, prezentacija Ministarstva, koordiniranje javnih nastupa ministra i službenika ministarstva.

U toku 2016. godine organizovalo je 75 dešavanja vezanih za saradnju s medijima i informisanje javnosti u koje spadaju press konferencije, prezentacije, itd; objavljeno je oko 580 vijesti – saopštenja, najava, ostalih objava.

6.16. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE, LJUDSKE RESURSE, FINANSIJE, LOGISTIČKU I TEHNIČKU PODRŠKU

Opšti poslovi

Vlada Crne Gore na sjednici od 28.04.2016.godine, je donijela Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma, koji je stupio na snagu 19.05.2016. godine. Samom izmjenom pravilnika došlo je do dodavanja jednog novog radnog mjesta u ministarstvu, dok je u Direkciji javnih radova došlo do smanjenja broja zaposlenih za jedno radno mjesto.

U Direkciji javnih radova, organa u sastavu, izmijenjena je organizaciona struktura na osnovu izmjena pravilnika na način što su se promijenili: nazivi sektora, nazivi odsjeka unutar sektora i formiranje Odjeljenja za IPA fondove, kao nova organizaciona jedinica.

Na osnovu izmjena Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji izvršeno je raspoređivanje službenika i namještenika Ministarstva i Direkcije javnih radova, organa u sastavu.

Tokom 2016. godine, sproveden je: 41 postupak javnih nabavki od kojih je 13 otvorenih postupaka javnih nabavki, 4 pregovaračka postupka bez prethodnog objavljivanja javnog poziva, 18 okvirnih sporazuma, 1 postupak javne nabavke šoping metodom i 1 postupak javne nabavke konkursom.

Po osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama u periodu od 01.01.-31.12.2016.godine, podnešeno je 65 zahtjeva za slobodan pristup informacijama od kojih je dozvoljen pristup informacijama za 18, odbijeno 10 zahtjeva, proslijeđeno na nadležnost drugom organu 2 zahtjeva, 32 zahtjeva riješena obavještenjem da se tražena informacija nalazi na sajtu ministarstva i za 3 zahtjeva rješavanje je u toku.

Zapošljavanje

U toku 2016. godine u Ministarstvu održivog razvoja i turizma sa Direkcijom javnih radova, organom u sastavu, zapošljeno je 24 službenika. Od toga, 23 službenika je zasnovalo radni odnos na

neodređeno vrijeme i 1 službenik na određeno vrijeme (pripravnik). Postupak zapošljavanja za 14 službenika započeo je još u 2015. godini pa je njihova konačna realizacija završena u 2016. godini.

Popunjavanje preostala 4 radna mjesta, na osnovu dobijenih saglasnosti od Ministarstva finansija, pokrenut je postupkom javnog oglasa krajem 2016. godine pa se očekuje njihova konačna realizacija i popunjavanje tih radnih mjesta u 2017. godini.

Ukupno je sprovedeno 23 postupka za zapošljavanje i to: 4 javna konkursa, 7 javnih oglasa, 8 internih oglasa između državnih organa i 9 internih oglasa unutar državnog organa.

Vlada Crne Gore je, nakon isteka mandata određenih lica iz kategorije visokorukovodnog kadra kao i nakon zakonski pokrenutog i okončanog postupka, imenovala na period od 5 godina 3 visokorukovodna kadra u Ministarstvu, kao i direktora Direkcije javnih radova i 3 pomoćnika direktora.

Od 2 državna sekretara, Vlada Crne Gore jednog državnog sekretara razriješila je dužnosti u martu, na lični zahtjev, dok je drugom prestao mandat 28.11.2016.godine, zajedno sa prestankom mandata prethodnog ministra održivog razvoja i turizma.

U 2016. godini došlo je do odliva određenih kadrova pa je ukupan broj službenika smanjen (u Ministarstvu sa Direkcijom javnih radova) za 9 i to: razrešenje dva državna sekretara ministarstva, razrešenje 2 prethodna pomoćnika direktora Direkcije javnih radova (visoko rukovodni kadar), smanjenje broja za 3 službenika po osnovu sporazumnog prestanka radnog odnosa i 2 službenika po osnovu ispunjenja uslova za odlazak u penziju.

Pripravniku, koji je zaposlen na određeno vrijeme u ministarstvo, radni odnos je prestao u januaru 2017. godine.

Stručno usavršavanje

Preko Kancelarije za ljudske resurse je realizovano veoma veliki broj eksternih i internih obuka zaposlenih u MORT-u u cilju sticanja dodatnih znanja i vještina.

Ministarstvo je u toku 2016. godine, sprovedo nekoliko internih obuka svojih zaposlenih i to: obuke iz oblasti pisanja EU projekata, Prezzi prezentacije, kao i obuka stranog jezika (engleski jezik B1 i B2 nivo).

Obuku iz engleskog jezika pohađalo je 22 državna službenika, za pisanje projekata EU- 12 službenika, dok je za Prezzi prezentaciju prošlo obuku 16 službenika .

U Upravi za kadrove kurseve iz informatičkih modula (exel i power point) pohađalo je 5 službenika, dok usavršavanje iz jednog stranog jezika (engleski jezik) preko Uprave za kadrove prijavljeno je 6 službenika ministarstva (u pitanju su nivoi B1 i B2).

Zaposleni u MORT-u pohađali su obuku za primjenu novog Zakona o upravnom postupku i obuku je prošlo 16 službenika. Njihovo dalje usavršavanje očekuje se i u 2017.godini.

Takodje, službenici Ministarstva prošli su obuke za polaganje stručnog ispita za rad na poslovima javnih nabavki.

U 2016. godini, iz oblasti javnih nabavki stručni ispit položilo je 3 službenika Ministarstva, dok je ukupan broj lica sa dobijenim sertifikatom 10.

**Stručno usavršavanje zaposlenih u Ministarstvu za period januar-decembar
2016. god.**

Tabela br. 1

ORGANIZATOR OBUKE	Vrsta usavršavanja	Vrsta edukacije (interna / eksterna)	Broj polaznika
Uprava za kadrove	Seminari	eksterna	124
Druge institucije u zemlji	Seminari /workshopovi/konferencije	eksterna	20
Institucije u inostranstvu	Seminari /workshopovi/konferencije	eksterna	5
Uprava za javne nabavke	Obuka za polaganje ispita iz javnih nabavki	eksterna	4
Predstavljanje novog ZUP-a	obuka	eksterna	16
MORT	strani jezici (engleski)	interna	22
MORT	Pisanje EU projekata	interna	12
MORT	Prezzi prezentacija	interna	16
Uprava za kadrove	Strani jezici (engleski)	eksterna	6
Uprava za kadrove	Informatički moduli	eksterna	5
Ukupno			230

Ljudski resursi

Nakon usvajanja Pravilnika o izmjenama i dopunama pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji koji je Vlada Crne Gore usvojila na sjednici od 28.aprila 2016.godine, donešena su rješenja o raspoređivanju službenika ministarstva i Direkcije javnih radova, organa u sastavu, u skladu sa izmjenama pravilnika.

Sva rješenja su unijeta kroz Centralnu kadrovsku evidenciju (baza podataka) koja se redovno ažurira.

Usvajanjem nove Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave od 25.11.2016.godine, došlo je do izmještanja djelokruga poslova Ministarstva, pa samim tim Direkcija javnih radova, nije više organ u sastavu.

Takodje, nadležne kancelarije izradile su interna pravila o obukama i stručnom usavršavanju zaposlenih u MORT-u, kao i interna pravila i procedura ministarstva koje čine knjigu procedura.

Realizacija Kadrovskog plana za 2016. godinu, dostavljena je Upravi za kadrove uz obrazloženje realizovanih i nerealizovanih postupaka.

U januaru 2016. godine sproveden je postupak godišnjeg ocjenjivanja zaposlenih za 2015. godinu, koji je okončan do 31. januara 2016. godine donijetim rješenjima.

Tokom januara i februara 2016. godine realizovana je i godišnja anketa radnog učinka zaposlenih u ministarstvu, koja ima za cilj prikaz najvažnijih radnih aktivnosti i davanja sugestija i predloga zaposlenih, u cilju unapređivanja procesa rada u ministarstvu.

Ministarstvo sprovodi ocjenjivanje probnog rada službenika koji su prvi put zasnovali radni odnos na neodređeno vrijeme-kontinuirani proces i donosi rješenja nakon njegovog okončanja. Kreiranje

pratećih izvještaja o radu volontera u MORT-u, zaposlenih po ugovoru o obavljanju privremenih i povremenih poslova, kao i svi ostali izvještaji o zaposlenima po zahtjevu pretpostavljenih su sastavni dio tekućeg rada zaposlenih u Kancelariji za ljudske resurse.

Donijet je Plan integriteta za Ministarstvo održivog razvoja za 2016. godinu, a zaposlena u Kancelariji za ljudske resurse je menadžer integriteta.

Kancelarija za ljudske resurse je u proteklom periodu organizovala različite aktivnosti koje su imale za cilj, ne samo individualno unapređenje zaposlenih, već i poboljšanje radnih procesa i ambijenta, kao i međuljudskih odnosa u MORT-u.

Slobodan pristup informacijama

Po osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, u periodu od 01.01. – 31.12.2016. godine, Službi je podnijeto ukupno 64 zahtjeva, od čega je za:

- 17 zahtjeva- dozvoljen pristup traženim informacijama;
- 10 zahtjeva – odbijen zahtjev;
- 32 zahtjeva- obavještenje da se tražena informacija nalazi na sajtu Ministarstva održivog razvoja i turizma;
- 2 zahtjeva proslijeđena na nadležnost Direkciji javnih radova;
- 3 zahtjeva – rješavanje u toku.

Tabelarni prikaz zahtjeva za slobodan pristup informacijama na nivou Ministarstva:

Organizaciona jedinica	Ukupan broj predmeta	Dozvoljava	Ne dozvoljava	Obavještenje	Odustanak od zahtjeva	Prosljeđeno na nadležnost	Djelimično	Neriješeni predmeti	Stornirani zahtjevi
Državni sekretar	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Planiranje prostora	13	6	3	1	-	3	-	-	-
Građevinarstvo	93	27	41	11	1	5	4	-	4
Turistički razvoj	21	6	6	-	-	1	8	-	-
Turistička strategija	3	2	-	-	-	-	-	-	1
Stambeno	17	1	12	1	-	2	1	-	-
Životna sredina	4	-	2	-	-	1	1	-	-
Komunalni sektor	6	3	3	-	-	-	-	-	-
Služba	64	17	10	32	-	2	-	3	-
Odjeljenje	1	-	-	-	-	-	-	1	-
UKUPNO:	223	62	77	45	1	15	14	4	5

Broj podnešenih žalbi po organizacionim jedinicama:

Državni sekretar:1 žalba

Direktorat za građevinarstvo:7 žalbi

Direktorat za turistički razvoj i standarde:2 žalbe,1 tužba

Direktorat za upravljanje turističkom destinacijom:1 žalba

Direktorat za razvoj stanovanja:7 žalbi

Direktorat za životnu sredinu:1 žalba

Služba:27 žalbi

Izveštaj o izdatim uvjerenjima

Postupajući po podnijetim zahtjevima za izdavanje uvjerenja-potvrda, za period od 01.01. – 31.12.2016. godine, Služba je izdala 154 potvrde ili uvjerenja po zahtjevima o podacima o kojima se vode službene evidencije, po članu 165 ZUP-a.

Logistička i tehnička podrška

Web portali

- **Portal ESV** - Elektronske sjednice vlade: Postavljeno 237 materijala.
- **WebPortal Ministarstva** www.mrt.gov.me: Postavljeno preko 627 vijesti, saopštenja, najava i poziva. Pored ovoga postavljen je veliki broj raznih dokumenata, zahtjeva, dozvola i rješenja.
- **WebPortal eUprave** www.euprava.me: Na Portalu postavljeno je 10 javnih rasprava i 26 javnih poziva za predlaganje liste kandidata/kinja za članove/ice radne grupe za pripreme i izradu zakona i drugih akata. Pored ovih standardnih objava na portal eUprave postavljeno je i 12 elektronskih servisa za koje još uvijek nije bilo primljenih zahtjeva.

Održavanje ICT opreme

Instalirano je 25 računara i 7 štampača. Urađeno je preko 40 reinstalacije operativnih sistema za postojeće i za nove korisnike. Instalirana su 2 servera, jedan za potrebe Odjeljenja za održivi razvoj i integralno upravljanje morem i priobalnim područjem i jedan za potrebe Odjeljenja za razvojne projekte u urbanizmu i arhitekturi. Odrađen je redovni godišnji pregled i testiranje opreme. Otklonjeni su sitni nedostaci. Pripremali opremu za prezentacije i simultano prevođenje za sastanke, konferencije i prezentacije koji su se održavali tokom ovog perioda. Pored ovih aktivnosti urađeni su i mnogobrojni poslovi koji se tiču ICT podrške.

Finansije

Planirani budžet Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2016. godinu iznosio je 7.500.920,48 €, zajedno sa tekućim budžetom Direkcije javnih radova (616.041,36 €), a bez Direkcije 6.884.879,12 €. Takodje, usvojen je i Kapitalni budžet Ministarstva za 2016. godinu u iznosu 52.776.800,00 € koji se realizuje preko DJR.

Ukupan budžet Ministarstva održivog razvoja i turizma iznosio je nakon preusmjeravanja u toku godine 59.574.573,17 €, a realizovan je u iznosu od 37.479.831,68 €(tekući + kapitalni).

Od juna 2015 godine počelo se sa pripremom predloga Budžeta za 2016 godinu, a na osnovu limita utvrdjenih od strane Ministarstva finansija, pristupilo se njihovoj analizi i upoređivanju sa tekućim Budžetom za 2015. godinu.

Realizacija budžeta u 2016. godini

U periodu od 01.01.-31.12.2016. godine po programima unutar Ministarstva Budžet je realizovan u sljedećim iznosima:

Turistička djelatnost	99,54%
Životna sredina i komunalni razvoj	97,27%
Uredjenje prostora, građevinarstvo i stambeni razvoj	92,41%
Administracija	99,03%
Direkcija javnih radova	95,97%

REALIZACIJA BUDŽETA -31.12.2016.				
TURISTIČKA DJELATNOST				
Pozicija	ODOBRENO €	POTROŠENO €	POTROŠENO U %	PREOSTALO €
zarade	228077,82	226484,21	99,30%	1.593,61
Ostale naknade	600,00	600,00	100,00%	0,00
Administrativni mate	9.025,00	8.516,69	94,37%	508,31
Sluzbena putovanja	19.409,38	19.408,20	99,99%	1,18
Konsultantske usluge	238.516,59	235.453,31	98,72%	3.063,28
Usluge strucnog usav	6.000,00	5.707,00	95,12%	293,00
Ostale usluge	743.848,80	742.304,95	99,79%	1.543,85
Subvencije	550.000,00	550.000,00	100,00%	0,00
Izrada i održavanje	4.650,00	3.208,27	69,00%	1.441,73
Kontribucije za član	35.104,00	35.104,00	100,00%	0,00
UKUPNO	1.835.231,59	1.826.786,63	99,54%	8.444,96
ŽIVOTNA SREDINA I KOMUNALNI RAZVOJ				
Pozicija	ODOBRENO €	POTROŠENO €	POTROŠENO U %	PREOSTALO €
zarade	410.223,78	389.207,75	94,88%	21.016,03
Ostale naknade	38.549,23	21.549,23	55,90%	17.000,00
Administrativni mate	8.122,50	8.122,48	100,00%	0,02
Sluzbena putovanja	26.959,50	26.304,38	97,57%	655,12
Konsultantske usluge	282.640,14	279.333,29	98,83%	3.306,85
Ostale usluge	8.625,00	8.511,64	98,69%	113,36
Subvencije	704.200,00	703.999,95	99,97%	200,05
Kontribucije za član	67.927,70	67.927,30	100,00%	0,40
UKUPNO	1.547.247,85	1.504.956,02	97,27%	42.291,83
UREĐENJE PROSTORA, GRAĐEVINARSTVO I STAMBENI RAZVOJ				
Pozicija	ODOBRENO €	POTROŠENO €	POTROŠENO U %	PREOSTALO €
zarade	614.740,12	605.746,90	98,54%	8.993,22
Ostale naknade	115.012,18	48.660,29	42,31%	66.351,89
Administrativni mate	7.333,05	7.333,05	100,00%	0,00
Sluzbena putovanja	15.957,71	15.531,85	97,33%	425,86
Advokatske notarske	15.553,00	10.935,70	70,31%	4.617,30
Konsultantske usluge	654.488,19	652.148,11	99,64%	2.340,08
Usluge strucnog usav	5.500,00	5.254,00	95,53%	246,00
Ostale usluge	159.618,21	137.626,56	86,22%	21.991,65
Tekuće održavanje op	11.652,91	8.785,13	75,39%	2.867,78
Kamate rezidentima	9.163,26	9.163,26	100,00%	0,00

Izrada i održavanje	8.350,00	3.766,35	45,11%	4.583,65
Transferi opstinama	18.165,20	6.500,00	35,78%	11.665,20
UKUPNO	1.635.533,83	1.511.451,20	92,41%	124.082,63
ADMINISTRACIJA				
Pozicija	ODOBRENO €	POTROŠENO €	POTROŠENOU %	PREOSTALO€
zarade	605.686,32	605.685,85	100,00%	0,47
ostale naknade	37.327,17	37.326,64	100,00%	0,53
administrativni materijal	28.374,90	28.374,88	100,00%	0,02
materijal za posebne namjene	3.057,50	3.057,50	100,00%	0,00
rashodi za gorivo	27.301,25	27.301,25	100,00%	0,00
službena putovanja	102.167,29	98.167,89	96,09%	3.999,40
reprezentacija	9.010,06	7.937,16	88,09%	1.072,90
komunikacione usluge	50.492,29	50.492,24	100,00%	0,05
bankarske usluge	3.109,15	2.849,88	91,66%	259,27
konsultantske usluge	5.072,58	3.004,80	59,24%	2.067,78
usluge stručnog usavršavanja	1.415,00	1.240,00	87,63%	175,00
ostale usluge	128.968,44	127.418,00	98,80%	1.550,44
tekuće održavanje	43.533,96	43.504,99	99,93%	28,97
rashodi za ugovore o djelu	87.113,22	85.168,98	97,77%	1.944,24
osiguranje	5.919,00	5.917,72	99,98%	1,28
izdaci za opremu	19.664,79	19.501,88	99,17%	162,91
otplata obaveza iz prethodnih godina	0,00	247.618,34		
UKUPNO	1.158.212,92	1.146.949,66	99,03%	11.263,26
DIREKCIJA JAVNIH RADOVA				
Pozicija	ODOBRENO €	POTROŠENO €	POTROŠENO U %	PREOSTALO €
zarade	453.954,73	453.078,59	99,81%	876,14
administrativni materijal	12.489,05	11.107,23	88,94%	1.381,82
Rashodi za energiju	8.497,00	7.877,60	92,71%	619,40
Rashodi za gorivo	17.967,50	13.417,06	74,67%	4.550,44
Sluzbena putovanja	15.144,00	10.968,51	72,43%	4.175,49
Reprezentacija	3.559,25	2.714,42	76,26%	844,83
Komunikacione usluge	24.075,86	23.489,47	97,56%	586,39
Bankarske usluge i n	1.000,00	0,00	0,00%	1.000,00
Konsultantske usluge	5.826,94	5.557,31	95,37%	269,63
Usluge strucnog usav	1.510,00	1.509,23	99,95%	0,77
Ostale usluge	9.867,30	9.752,29	98,83%	115,01
Tekuce održavanje gr	420,00	420,00	100,00%	0,00
Tekuce održavanje op	16.660,85	11.815,35	70,92%	4.845,50
Izdaci po osnovu ugo	23.435,85	23.093,33	98,54%	342,52
Izrada i održavanje	3.000,00	112,60	3,75%	2.887,40
Osiguranje	1.800,00	1.791,64	99,54%	8,36
Komunalne naknade	4.952,33	3.906,10	78,87%	1.046,23
Ostalo	2.000,00	1.528,89	76,44%	471,11
Izdaci za opremu	15.386,32	14.353,36	93,29%	1.032,96
Otplata obaveza iz p	0,00	400.161,94		
UKUPNO	621.546,98	596.492,98	95,97%	25.054,00
UKUPNO SVI PROGRAMI	6.797.773,17	6.586.636,49	96,89%	211.136,68

Sve dospjele obaveze prema međunarodnim organizacijama(kontribucije) plaćene su u cjelosti u iznosu od 103.031,30 €.

Dostavljane su mjesečne prijave Poreskoj upravi IOPPD za 2016. godinu i Fondu PIO M4 obrasci za 2015. godinu.

Svi zahtjevi, dostavljeni na plaćanje Ministarstvu finansija realizovni su.

LAMP projekat

Projekat LAMP završen je u 2016. godini.

Ukupno	133.337,01	66.481,01	66.856,00
		Budget 2016	Kredit 2016

Ugovor za zajam/kredit sa Svjetskom Bankom 2008.god. je potpisan na iznos od 11.000.000,00 € dok je 11.518.000,00 € obezbjedjeno iz bužeta Vlade Crne Gore.

Ugovorom je definisano da plaćanja za LAMP idu po 50% iz budžeta i kredita.

Komponenta B – Ministarstvo održivog razvoja i turizma (opredijeljeno 5.244.000,00 €), od toga potroseno 5.141.165,82 €.

Komponenta C – Upravljanje projektom (opredijeljeno 1.125.960,00 €) od toga potrošeno 1.082.910,34 €.

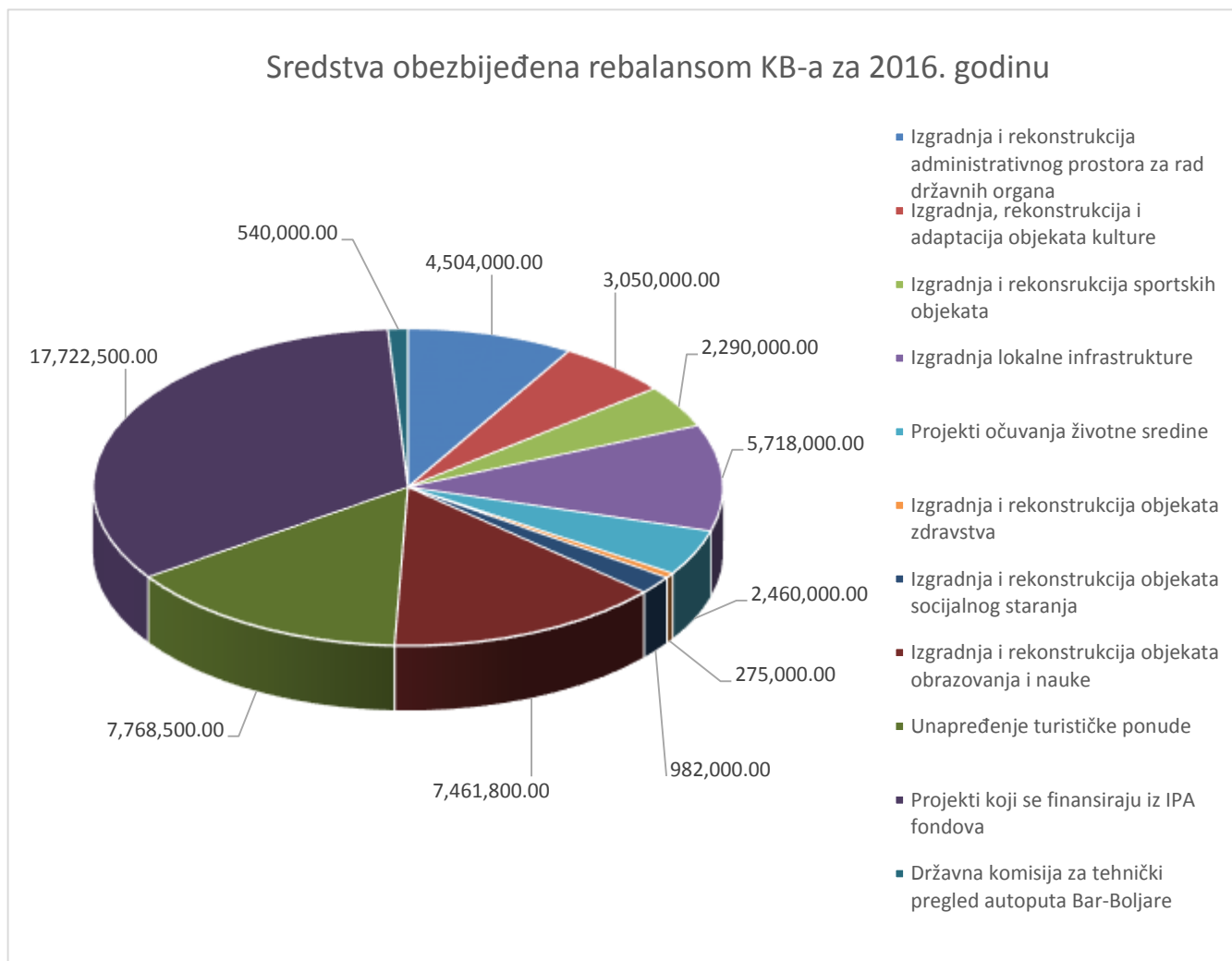
Za realizaciju Projekta rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima –nastavak PROJEKTA 1000+utrošeno je u toku 2016 .god. 150.000,00 eura.

7. IZVJEŠTAJI INSTITUCIJA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

7.1. DIREKCIJA JAVNIH RADOVA

Zakon o izmjenama zakona o budžetu Crne Gore za 2016. godinu, „Sl. list CG”, broj 73, od 25. novembra 2016. godine planirano je da Direkcija javnih radova realizuje sredstva u ukupnom iznosu od 52.776.800,00 €.

Svi projekti Rebalansa kapitalnog budžeta, kao što je i definisano Zakonom o izmjenama zakona o budžetu Crne Gore za 2016. godinu, grupisani su prema oblastima za koje su kandidovani i u skladu sa takvom klasifikacijom opredijeljena su sredstva na sljedeći način:

Rebalansom kapitalnog budžeta je predviđeno da Direkcija javnih radova sprovodi aktivnosti na realizaciji 113 projekata koji se finansiraju iz sljedećih izvora:

- opšti prihod - 100 projekata,
- opšti prihod uz sufinansiranje - donacije stranih Vlada - 3 projekta,
- bespovratna sredstava iz predpristupnih IPA programa, kreditna sredstava Evropske investicione banke, uz sufinansiranje iz opštih prihoda - 1 projekat,

- bespovratna sredstava iz predpristupnih IPA programa, uz sufinansiranje iz opštih prihoda - 4 projekta,
- kreditna sredstava Razvojne banke Savjeta Evrope, uz učešće sredstava iz opštih prihoda za izmirenje obaveza za izmirenje obaveza PD-a - 8 projekata - projekti Dječijih vrtića.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2016. godinu u članu 14 propisano je: „Sredstva Kapitalnog budžeta za izdatke potrošačkih jedinica koji se finansiraju iz donacija izvršavaće se u visini njihovog ostvarenja” i to:

Donacija Vlade Republike Italije za projekat:

- Eko efikasna zgrada Ministarstva održivog razvoja i turizma u Podgorici

Bespovratna sredstva iz predpristupnih IPA programa:

- Za projekte izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV), kanalizacione mreže i vodosnadbijevanja, sanaciju nesanitarnih odlagališta otpada, projekte željezničke infrastrukture i projekte iz oblasti tehničke pomoći.

Shodno članu 12 Zakona o budžetu, sredstva Kapitalnog budžeta za izdatke potrošačkih jedinica koji se finansiraju iz kredita izvršavaće se u visini njihovog ostvarenja i to za:

Kredit Evropske investicione banke (EIB) za projekte:

- Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda, kanalizaciona mreža i vodosnadbijevanje

Kredit Razvojne banke Savjeta evrope (CEB) za projekte:

- Dječiji vrtić na Starom aerodromu u Podgorici,
- Dječiji vrtić u Zagoriču u Podgorici,
- Dječiji vrtić u Baru,
- Dječiji vrtić u Ulcinju,
- Dječiji vrtić u Pljevljima,
- Dječiji vrtić u Bloku VI u Podgorici,
- Dječiji vrtić u Tuzima,
- Rekonstrukcija vrtića.

Prilikom izrade budžeta, u najvećoj mogućoj mjeri, vođeno je računa o ravnomjernom regionalnom razvoju zbog čega je akcenat dat na realizaciju projekata u sjevernom dijelu Crne Gore.

U centralnom regionu najveći broj projekata predviđen je na području Podgorice, kao administrativnog centra Crne Gore.

Pored navedenog, predviđeni su i projekti čija se realizacija ne može vezati za određeni region, gdje spadaju: Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom; rješavanje stambenih potreba zaposlenih u zdravstvu; Sanitarne deponije, postrojenja za tretman otpadnih voda i vodosnadbijevanje; Izgradnja transfer stanica i sanacija postojećih odlagališta; Izrada projektne dokumentacije za prioritetne saobraćajnice; Izgradnja i rekonstrukcija vrtića koja se finansira iz kredita CEB-a; Izrada planske dokumentacije, studija izvodljivosti, elaborata procjene uticaja na životnu sredinu, konkursa, idejnih i glavnih projekata objekata koji su u funkciji unapređenja turističke ponude; Izgradnja, rekonstrukcija i sanacija sistema za odvođenje otpadnih voda; Lokalni putevi; Nacionalni parkovi i Tehnička pomoć koja se sufinansira iz IPA fondova.

Crna Gora je krajem aprila 2014. godine dobila akreditaciju za sprovođenje decentralizovanog implementacionog sistema (DIS) za realizaciju projekata obuhvaćenih Operativnim programom za

IPA komponentu III „Regionalni razvoj”, a u decembru 2014. godine je potpisan finansijski sporazum, što je stvorilo uslove da u 2015. godini otpočne realizacija projekata obuhvaćenih Operativnim programom, a koji se odnose na projekte očuvanja životne sredine i projekte unapređenja željezničke infrastrukture Crne Gore.

U prvoj polovini 2016. godine, Direkcija javnih radova je potpisala 6 ugovora za realizaciju projekata koji se sufinansiraju iz IPA sredstava, od čega 2 ugovora o izvođenju radova za projekat izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže u Opštini Berane; 3 ugovora za reviziju i nadzor nad izvođenjem radova za projekte: izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže u Opštini Berane, demontaža postojeće, nabavka i izgradnja nove elektovučne stanice “Trebešica” i sanaciju odlagališta “Čafe” u Opštini Bar i 1 ugovor o nabavci opreme za potrebe Operativne strukture.

Regionalnim stambenim programom za Crnu Goru predviđeno je rješavanje stambenog pitanja za 6.063 lica, odnosno 1.177 domaćinstava koja spadaju u najranjivije kategorije. Ukupna vrijednost projekta iznosi 27.696.000,00 € od čega je učešće države 15% odnosno 4.154.400 €, dok su preostala sredstva obezbjeđena iz izvora definisanih okvirnim finansijskim sporazumom Razvojne banke savjeta Evrope.

Ukupna sredstva obezbjeđena Rebalansom kapitalnim budžeta, uključujući kredite i donacije iznose 52.776.800 €, od čega je: 37.870.100 € iz opštih izvora, 15.100 € iz kreditnih izvora i 14.891.600 € donacije.

Od ukupnog iznosa sredstava opredijeljenih Rebalansom kapitalnog budžeta za 2016. godinu, 41.371.800,00 € (78,39%) odnosi se na projekte koji su započeti u prethodnim godinama, a 11.405.000,00 € (21,61%) se odnosi na projekte čiji je početak realizacije planiran u 2016. godini.

U 2016. godini Direkcija javnih radova je sprovela 146 postupaka javnih nabavki od čega:

- 71 postupak za izvođenje radova,
- 72 postupka za pružanje usluga i
- 3 postupka za nabavku roba.

Takođe, u 2016. godini Direkcija javnih radova je zaključila 140 ugovora od čega:

- 59 ugovora o izvođenju radova,
- 78 ugovora za pružanje usluga i
- 3 ugovora za nabavku roba.

U 2016. godini kroz Rebalans kapitalnog budžeta obezbjeđena su sredstva u ukupnom iznosu od 52.776.800 € od čega je realizovano 30.028.661,16 €, što iznosi 56,90% ukupnog Budžeta.

Ne uzimajući u obzir sredstva obezbjeđena za realizaciju projekata iz IPA III komponente u iznosu od 17.722.500 € (koji se finansiraju 85% iz donacije, a 15% iz opštih prihoda), realizacija opštih prihoda i kreditnih sredstva iznosi 28.415.182,90 € od ukupnih 35.051.300,00 €, što predstavlja 81,06% realizacije.

U Direkciji javnih radova su tokom 2016. godine, primljena su 139 zahtjeva koja su odnosila na slobodan pristup informacijama, koje je Direkcija javnih radova riješila u propisanom roku. Ovlašćeno lice za slobodan pristup informacijama je saglasno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama postupila u zakonskim rokovima rješavanju zahtjeva i od ukupno 139 podnešena zahtjeva, 32 zahtjeva je odbijeno obzirom da organ nije posjedovao traženu informaciju, 95 zahtjeva su usvojena i 12 zahtjeva su djelimično usvojena.

Tokom 2016. godine, u prvostepenom postupku Direkciji javnih radova podnijeta je 21 žalba o kojima je Direkcija javnih radova riješila u meritumu. Ukupan broj izvršenih rješenja tokom 2016.godine je 11 i svi su izvršeni prinudno po osnovu sudskih odluka.

Saglasno Zakonu o javnim nabavkama zaštitu prava u postupku javne nabavke tokom 2016.godine, zatražila su 71 učesnika. Postupak zaštite prava pokrenuli su žalbom. Od ukupno 71 uloženi žalbe o kojima je odlučivala Državna komisija za kontrolu postupka javnih nabavki kao drugostepeni organ 58 žalbi odbila kao neosnovane i neuredne i 13 žalbi usvojila kao osnovane i vratila postupak Direkciji na ponovno odlučivanje.

Tokom 2016.godine, pokrenut je pred Upravnim sudom 1 upravni spor i presudom Upravnog suda U br. 127/2016 usvojena je tužba Direkcije javnih radova.

U Direkciji javnih radova 3 službenika rade na upravnim poslovima i to 2 sa VSS – dipl. pravnik i 1 VII nivo - druga školska sprema.

TABELARNI PREGLED REALIZACIJE BUDŽETA
za period od 01. 01. 2016. god. do 31. 12. 2016. godine

R. br.	NAZIV PROJEKTA	REBALANS KAPITALNOG BUDŽETA ZA 2016. GODINU			REALIZOVANO KAPITALNIM BUDŽETOM ZA 2016.GODINU		
		Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)	Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)
1.	Izgradnja i rekonstrukcija administrativnog prostora za rad državnih organa	235.000,00	4.269.000,00	4.504.000,00	114.260,22	3.753.927,78	3.868.188,00
1.1.	Kamp na Zlatici	0.00	974.000,00	974.000,00	0.00	973.909,97	973.909,97
1.2.	Objekt CANU-a u Podgorici	10.000,00	50.000,00	60.000,00	0.00	0.00	0.00
1.3.	Poslovna zgrada Uprave za nekretnine u Podgorici	0,00	0.00	0,00	0.00	0.00	0.00
1.4.	Eko zgrada Ministarstva održivog razvoja i turizma u Podgorici	10.000,00	10.000,00	20.000,00	0.00	0.00	0.00
1.5.	Državno tužilaštvo u Kotoru	20.000,00	290.000,00	310.000,00	13.997,97	287.958,59	301.956,56
1.6.	Bivša zgrada MUP-a CG u Podgorici	5.000,00	45.000,00	50.000,00	0.00	0.00	0.00

R. br.	NAZIV PROJEKTA	REBALANS KAPITALNOG BUDŽETA ZA 2016. GODINU			REALIZOVANO KAPITALNIM BUDŽETOM ZA 2016.GODINU		
		Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)	Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)
1.7.	Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup i kretanje i lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom.	20.000,00	800.000,00	820.000,00	13.754,24	514.326,88	528.081,12
1.8.	Administrativni objekat u Gusinju	10.000,00	250.000,00	260.000,00	8.676,32	245.067,29	253.743,61
1.9.	Stanica policije i filijale Upravnih unutrašnjih poslova u Gusinju	5.000,00	45.000,00	50.000,00	2.167,16	0,00	2.167,16
1.10.	Administrativni objekat u Petnjici	40.000,00	1.365.000,00	1.405.000,00	13.725,36	1.339.934,03	1.353.659,39
1.11.	Smještajni kapaciteti za SAJ i PJP u Podgorici	100.000,00	0,00	100.000,00	55.112,23	0,00	55.112,23
1.12.	Zgrada Skupštine	15.000,00	440.000,00	455.000,00	6.826,94	392.731,02	399.557,96
2.	Izgradnja, rekonstrukcija i adaptacija objekata kulture	353.000,00	2.697.000,00	3.050.000,00	285.311,39	2.476.620,26	2.761.931,65
2.1.	Muzički centar Crne Gore u Podgorici	55.000,00	100.000,00	155.000,00	0,00	0,00	0,00
2.2.	Centar kulture u Pljevljima	0,00	500.000,00	500.000,00	0,00	430.352,71	430.352,71
2.3.	Sanacija spomen obilježja palim borcima NOR-a na Žabljaku	5.000,00	47.000,00	52.000,00	4.285,00	46.267,55	50.552,55
2.4.	Zgrada bivšeg Ruskog poslanstva za potrebe MVP- Cetinje	270.000,00	2.000.000,00	2.270.000,00	258.925,00	2.000.000,00	2.258.925,00
2.5.	Zetski dom na Cetinju	23.000,00	0,00	23.000,00	22.101,39	0,00	22.101,39
2.6.	Centar savremene umjetnosti u Podgorici	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.7.	Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore na Cetinju	0,00	50.000,00	50.000,00	0,00	0,00	0,00

R. br.	NAZIV PROJEKTA	REBALANS KAPITALNOG BUDŽETA ZA 2016. GODINU			REALIZOVANO KAPITALNIM BUDŽETOM ZA 2016.GODINU		
		Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)	Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)
2.8.	Dvorac Kralja Nikole u Nikšiću	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00
3.	Izgradnja i rekonstrukcija sportskih objekata	65.000,00	2.225.000,00	2.290.000,00	34.586,60	1.599.597,20	1.634.183,80
3.1.	Sportska dvorana u Beranama	45.000,00	2.100.000,00	2.145.000,00	24.641,60	1.551.461,51	1.576.103,11
3.2.	Sportska dvorana u Kotoru	0.00	50.000,00	50.000,00	0.00	48.135,69	48.135,69
3.3.	Pomoćni fudbalski tereni sa vještačkom podlogom	5.000,00	20.000,00	25.000,00	0.00	0.00	0.00
3.4.	Bazen u Kotoru i Tivtu	15.000,00	55.000,00	70.000,00	9.945,00	0.00	9.945,00
4.	Projekti očuvanja životne sredine	535.000,00	1.925.000,00	2.460.000,00	462.630,76	1.255.125,82	1.717.756,58
4.1.	Sanitarne deponije, sanacija neuređenih odlagališta, postrojenja za tretman otpadnih voda i vodosnabdijevanje	380.000,00	10.000,00	390.000,00	370.679,60	0.00	370.679,60
4.2.	Kanalizaciona mreža i PPOV Šavnik	10.000,00	305.000,00	315.000,00	5.418,71	304.300,14	309.718,85
4.3.	Izgradnja transfer stanica i sanacija postojećeg odlagališta otpada	15.000,00	130.000,00	145.000,00	2.470,50	119.748,02	122.218,52
4.4.	Sanacija deponije na Žabljaku	15.000,00	210.000,00	225.000,00	3.456,95	189.730,00	193.186,95
4.5.	Sanacija i rekonstrukcija hidrotehničkog tunela u Mojdežu, Herceg Novi	15.000,00	85.000,00	100.000,00	2.659,91	0.00	2.659,91
4.6.	Izgradnja i rekonstrukcija vodovoda	20.000,00	630.000,00	650.000,00	13.735,00	532.822,42	546.557,42
4.7.	Vodosnabdijevanje MZ Hoti (Drume i Traboin)	5.000,00	150.000,00	155.000,00	0.00	59.325,24	59.325,24
4.8.	Izgradnja, rekonstrukcija i sanacija sistema za	0,00	50.000,00	50.000,00	0.00	49.200,00	49.200,00

R. br.	NAZIV PROJEKTA	REBALANS KAPITALNOG BUDŽETA ZA 2016. GODINU			REALIZOVANO KAPITALNIM BUDŽETOM ZA 2016.GODINU		
		Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)	Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)
	odvođenje otpadnih voda						
4.9.	Mjere smanjenja zagađenja i toplifikacije Pljevalja	75.000,00	355.000,00	430.000,00	64.210,09	0.00	64.210,09
4.10.	Sanacija i čišćenje kanala Port Milena Ulcinj	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
5.	Izgradnja lokalne infrastrukture	338.000,00	5.380.000,00	5.718.000,00	274.642,71	4.015.234,20	4.289.876,91
5.1.	Infrastruktura u MZ Bukovica	15.000,00	645.000,00	660.000,00	11.799,71	629.642,39	641.442,10
5.2.	Elektrifikacija katuna u Rožajama, "Dobro Buče" i "Giljevo polje"	0.00	250.000,00	250.000,00	0.00	242.760,00	242.760,00
5.3.	Rekonstrukcija Ribarske ulice u Plavu	5.000,00	15.000,00	20.000,00	0.00	0.00	0.00
5.4.	Rekonstrukcija Ulice „Đeda Vojvodića“ u Beranama	5.000,00	240.000,00	245.000,00	624,14	48.442,18	49.068,32
5.5.	Izgradnja šetališta pored rijeke Tare u Mojkovcu	10.000,00	300.000,00	310.000,00	4.498,20	149.639,37	154.137,57
5.6.	Izrada projektne dokumentacije za prioritetne saobraćajnice	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
5.7.	Pomoć lokalnim upravama u rješavanju infrastrukturnih problema	303.000,00	3.930.000,00	4.233.000,00	257.718,66	2.944.750,26	3.202.468,92
5.7.1	Lokalni putevi 10,0 km	40.000,00	1.120.000,00	1.160.000,00	11.608,65	735.980,63	747.589,28
5.7.2	Gradske saobraćajnice	263.000,00	2.810.000,00	3.073.000,00	246.110,01	2.208.769,63	2.454.879,64
6.	Izgradnja i rekonstrukcija objekata zdravlja	26.000,00	249.000,00	275.000,00	12.983,95	211.365,93	224.349,88
6.1.	Zavod za transfuziju krvi u Podgorici	11.000,00	0.00	11.000,00	10.824,34	0.00	10.824,34

R. br.	NAZIV PROJEKTA	REBALANS KAPITALNOG BUDŽETA ZA 2016. GODINU			REALIZOVANO KAPITALNIM BUDŽETOM ZA 2016.GODINU		
		Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)	Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)
6.2.	Poliklinički sa urgentnim centrom u Beranama	15.000,00	199.000,00	214.000,00	2.159,61	161.365,93	163.525,54
6.3.	Sredstva za rješavanje stambenih potreba zaposlenih u zdravstvu	0.00	50.000,00	50.000,00	0.00	50.000,00	50.000,00
7.	Izgradnja i rekonstrukcija objekata socijalnog staranja	122.000,00	860.000,00	982.000,00	96.819,74	854.621,66	951.441,40
7.1.	Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju u Rožajama	12.000,00	260.000,00	272.000,00	9.538,00	255.351,66	264.889,66
7.2.	Rješavanje stambenih pitanja socijalno ugroženih kategorija	0.00	600.000,0	600.000,0	0.00	599.270,00	599.270,00
7.3.	Dom starih u Podgorici	110.000,00	0.00	110.000,00	87.281,74	0.00	87.281,74
8.	Izgradnja i rekonstrukcija objekata obrazovanja	465.400,00	6.996.400,00	7.461.800,00	171.273,19	7.480.586,53	7.651.859,72
8.1.	Akademije umjetnosti na Cetinju	60.000,00	1.695.000,00	1.755.000,00	40.943,93	1.693.440,04	1.734.383,97
8.2.	Dječji vrtići iz kredita CEB-a	80.400,00	333.000,00	413.400,00	35.756,65	862.812,35	898.569,00
8.2.1	Vrtić na Starom Aerodromu, Podgorica	3.000,00	80.000,00	83.000,00	3.718,10	0.00	3.718,10
8.2.2	Vrtić u Zagoriču, Podgorica	15.000,00	158.000,00	173.000,00	23.107,30	862.812,35	885.919,65
8.2.3	Vrtić u Baru	8.800,00	65.000,00	73.800,00	0.00	0.00	0.00
8.2.4	Vrtić u Ulcinju	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00
8.2.5	Vrtić u Pljevljima	15.000,00	5.000,00	20.000,00	0.00	0.00	0.00
8.2.6	Vrtić u Bloku VI, Podgorica	20.000,00	5.000,00	25.000,00	0.00	0.00	0.00

R. br.	NAZIV PROJEKTA	REBALANS KAPITALNOG BUDŽETA ZA 2016. GODINU			REALIZOVANO KAPITALNIM BUDŽETOM ZA 2016.GODINU		
		Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)	Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)
8.2.7	Vrtić u Tuzima	8.600,00	20.000,00	28.600,00	8.931,25	0,00	8.931,25
8.2.8	Rekonstrukcija vrtića	10.000,00	0,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
8.3.	Objekti obrazovanja u Herceg Novom	155.000,00	286.000,00	441.000,00	28.713,28	273.270,91	301.984,19
8.4.	Vrtić u Rožajama	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8.5.	OŠ u Karabuškom polju, Gradska opština Tuzi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8.6.	Izrada glavnog projekta rekonstrukcije objekta Tehničkih fakulteta Univerziteta Crne Gore u Podgorici	30.000,00	0,00	30.000,00	0,00	0,00	0,00
8.7.	Srednja stručna škola u Golubovcima	10.000,00	770.000,00	780.000,00	1.927,21	769.894,51	771.821,72
8.8.	Rekonstrukcija OŠ u Kotoru	0,00	40.000,00	40.000,00	0,00	40.000,00	40.000,00
8.9.	OŠ u Gukama	30.000,00	644.958,18	674.958,18	23.916,72	644.546,21	668.462,93
8.10.	OŠ u Tološima	30.000,00	0,00	30.000,00	0,00	0,00	0,00
8.11.	Izgradnja infrastrukturnih priključaka za komp.zdravlja Poliklinike i Univerzitetskog centra Berane	15.000,00	20.000,00	35.000,00	0,00	0,00	0,00
8.12.	Inovaciono preduzetnički centar „Tehnopolis“-Nikšić	55.000,00	980.000,00	1.035.000,00	40.015,40	977.452,51	1.017.467,91
8.13.	OŠ „Dušan Korać“ Bijelo Polje	0,00	2.222.441,82	2.222.441,82	0,00	2.219.170,00	2.219.170,00
8.13.	OŠ u Sukobinu Ulcinj	0,00	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00

R. br.	NAZIV PROJEKTA	REBALANS KAPITALNOG BUDŽETA ZA 2016. GODINU			REALIZOVANO KAPITALNIM BUDŽETOM ZA 2016.GODINU		
		Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)	Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)
9.	Unapređenje turističke ponude	1.364.000,00	6.404.500,00	7.768.500,00	915.303,35	4.068.391,10	4.983.694,45
9.1.	Ski centri na lokalitetu Bjelasica	412.000,00	4.521.500,00	4.933.500,00	164.554,13	3.064.139,42	3.228.693,55
9.1.1.	Ski centar „Kolašin 1600“, Kolašin	161.000,00	3.651.000,00	3.812.000,00	116.606,54	2.877.794,49	2.994.401,03
9.1.2.	Ski centar na lokalitetu Cmiljača, Bijelo Polje	145.000,00	720.500,00	865.500,00	31.239,99	186.344,93	217.584,92
9.1.3.	Ski centar na lokalitetu Žarski, Mojkovac	106.000,00	150.000,00	256.000,00	16.707,60	0,00	16.707,60
9.2.	SKI centar na lokalitetu Hajla, Rožaje	30.000,00	550.000,00	580.000,00	2.545,50	546.573,38	549.118,88
9.3.	SKI centar na lokalitetu Durmitor, Žabljak	55.000,00	95.000,00	150.000,00	5.300,00	0,00	5.300,00
9.4.	Izrada planske i ostale tehničke dokumentacije, studija izvodljivosti, elaborata procjene uticaja na životnu sredinu, konkursa, idejnih i glavnih projekata objekata koji su u funkciji unapređenja turističke ponude	550.000,00	0,00	550.000,00	525.984,61	0,00	525.984,61
9.5.	Valorizacija Đalovića pećine, Bijelo Polje	105.000,00	35.000,00	140.000,00	92.294,15	0,00	92.294,15
9.6.	SKI centar Vučje – izgradnja akumulacionog jezera, opština Nikšić	5.000,00	133.000,00	138.000,00	0,00	39.780,69	39.780,69
9.7.	Dom revolucije u Nikšiću	85.000,00	330.000,00	415.000,00	80.325,00	0,00	80.325,00
9.8.	Izmještanje ikone bogorodice Filarmose na Cetinju	5.000,00	75.000,00	80.000,00	0,00	0,00	0,00
9.9.	Izgradnja apartmana i restorana u NP Biogradska gora, Kolašin	14.000,00	300.000,00	314.000,00	9.222,56	217.897,61	227.120,17

R. br.	NAZIV PROJEKTA	REBALANS KAPITALNOG BUDŽETA ZA 2016. GODINU			REALIZOVANO KAPITALNIM BUDŽETOM ZA 2016.GODINU		
		Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)	Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)
9.10	Kuca „Voća“-Andrijevića	33.000,00	0,00	33.000,00	32.244,40	0,00	32.244,40
9.11.	Rekonstrukcija bivšeg zatvora u Kotoru	5.000,00	0,00	5.000,00	2.000,00	0,00	2.000,00
9.12.	Izgradnja projekta rekonstrukcije Kanli Kule u Herceg Novom	20.000,00	0,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00
9.13.	Stavljanje u funkciju hotela na sjeveru Crne Gore	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.14.	Nacionalni parkovi	35.000,00	165.000,00	200.000,00	833,00	0,00	833,00
9.15.	Solana "Bajo Sekulić" u Ulcinju	0,00	200.000,00	200.000,00	0,00	200.000,00	200.000,00
9.16.	Izgradnja izložbenog paviljona u okviru NP Durmitor	10.000,00	0,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
10.	Državna komisija za tehnički pregled auto puta	500.000,00	40.000,00	540.000,00	401.474,53	2.624,03	404.098,56
10.1.	Državna komisija za tehnički pregled auto puta Bar-Boljare prioritetne dionice Smokovac – Uvač-Mateševo i dr.	500.000,00	40.000,00	540.000,00	401.474,53	2.624,03	404.098,56
11.	Projekti koji se sufinansiraju iz IPA fondova	1.486.500,00	16.241.000,00	17.727.500,00	227.868,44	1.313.411,77	1.541.280,21
11.1.	PPOV, kanalizaciona mreža i uređenje vodosnabdijevanja u Beranama	406.000,00	6.643.000,00	7.049.000,00	0,00	1.098.365,77	1.098.365,77
11.2.	Sanacija odlagališta „Vrtijeljka“ na Cetinju	157.000,00	1.055.000,00	1.212.000,00	0,00	0,00	0,00
11.3.	Sanacija odlagališta „Čaće“ u Baru	282.500,00	3.024.000,00	3.306.500,00	130.109,70	203.400,00	333.509,70

R. br.	NAZIV PROJEKTA	REBALANS KAPITALNOG BUDŽETA ZA 2016. GODINU			REALIZOVANO KAPITALNIM BUDŽETOM ZA 2016.GODINU		
		Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)	Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)
11.4.	Rekonstrukcija na željezničkoj pruzi Virpazar-Sutomore	188.000,00	3.128.000,00	3.316.000,00	0.00	0.00	0.00
11.5.	Demontaža postojeće, nabavka i montaža nove električne vuče podstanice „Trebešica“	110.500,00	2.273.000,00	2.383.500,00	58.651,74	0.00	58.651,74
11.6.	Tehnička pomoć	342.500,00	118.000,00	460.500,00	39.107,00	11.646,00	50.753,00
	SVE UKUPNO	5.489.900,00	47.286.900,00	52.776.800,00	2.997.154,88	27.031.506,28	30.028.661,16

Problemi u realizaciji Kapitalnog budžeta

Realizaciju projekata iz Kapitalnog budžeta značajno usložnjava i činjenica da na Sjeveru građevinska sezona počinje u maju, da je za realizaciju novih projekata potrebno prethodno sprovesti pripremne aktivnosti (izrada tehničke dokumentacije i njena revizija, pribavljanje potrebnih dozvola i saglasnosti, javna nadmetanja za izbor izvođača radova, itd.), te da je Plan javnih nabavki za 2016. godinu usvojen sa značajnim zakašnjenjem.

U sklopu ukupnih aktivnosti koje su se odvijale u prethodnom periodu, posebno je značajno istaći aktivnosti na izradi tehničke dokumentacije vezano za rješavanje trajnog skladištenja čvrstog otpada u Crnoj Gori i izgradnji kanalizacionih mreža i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u više opština, pretežno na Sjeveru države.

Procedura realizacije projekta je dosta kompleksna i podrazumijeva prethodno raspisivanje javnog nadmetanja za izbor najpovoljnijeg ponuđača za izradu tehničke dokumentacije, kao i javno nadmetanje za izbor revidenta tehničke dokumentacije. Nakon završetka izrade i revizije tehničke dokumentacije, pristupa se raspisivanju javnog nadmetanja za izbor najpovoljnijeg ponuđača za izvođenje radova, kao i javno nadmetanje za izbor stručnog nadzora, pri čemu nije moguće otpočeti radove prije izbora nadzora. Dakle, svaki kandidovani projekat kroz Kapitalni budžet, koji nije dostavljen u formi gotovog i revidovanog projekta, zahtijeva prethodno opisanu proceduru čime je potencijalno ugrožena njegova realizacija u istoj budžetskoj godini. Ovo posebno pri činjenici da je procedura sprovođenja javnih nabavki često dugotrajna, podnošenjem žalbi ponuđača i sprovođenjem postupaka pred Državnom komisijom za javne nabavke, što značajno prolongira završetak svih faza u realizaciji jednog projekta.

Prolongiranje procedura javnih nabavki posebno je uticalo na realizaciju kompleksnih projekata koji podrazumijevaju i prethodnu izgradnju infrastrukture i kod kojih kašnjenje u određenim segmentima/fazama ugrožava realizaciju čitavog projekta, kao što je to slučaj sa projektima iz programa Unaprijeđenja turističke ponude.

Projekti izgradnje Ski centara na sjeveru Crne Gore, pored toga što su uslovljeni i vremenski prilikama (kratka građevinska sezona), podrazumjevaju prethodno izgradnju putne infrastrukture, elektro-energetske mreže, telekomunikacione i hidrotehničke infrastrukture, čime se stvaraju uslovi za puštanje u rad žičara- ski liftova i baznih objekata.

Pored niza projekata, kod kojih se, usljed prolongirane procedure javne nabavke, sa realizacijom započelo kasnije u odnosu na planirano, kod određenih projekata, usljed navedenih problema u 2016. godini, nijesu ni sprovedene aktivnosti, kao što je slučaj sa projektima:

- Izvođenje radova na objektu Muzičkog centra Crne Gore u Podgorici,
- Sanacija i rekonstrukcija hidrotehničkog tunela u Mojdežu, Herceg Novi,
- Izvođenje radova na izgradnji Eko-zgrade Ministarstva održivog razvoja i turizma u Podgorici,
- Izgradnja dječijih vrtića iz kredita CEB-a: na Starom aerodromu u Podgorici, u Baru, u Bloku VI
- Izvođenje radova na izgradnji pomoćnog fudbalskog terena na Žabljaku
- Izrada projektne dokumentacije Tehničkih fakulteta u Podgorici i dr.

Neblagoremeno dostavljena tehnička dokumentacija i prologirana izrada iste od strane ili u koordinaciji sa Korisnikom, rezultirala je da se na nekim projektima u 2016. godini nijesu mogle sprovoditi aktivnosti. To su projekti (realizacija objekata kulture):

- Rekonstrukcije Dvorca Kralja Nikole u Nikšiću,
- Rekonstrukcije Zetskog doma na Cetinju,
- Rekonstrukcije Zatvora u Kotoru i dr.

Takođe, za početak realizacije određenih projekata nijesu obezbjeđeni osnovni preduslovi od strane Korisnika, kao što je prostorno-planska dokumentacija, definisanje lokacije, pribavljanje urbanističko-tehničkih uslova ili izrada Projektanog zadatka. Usljed navedene problematike, u 2016. godini nijesu sprovedene aktivnosti na:

- Izgradnji Centra savremene umjetnosti u Podgorici,
- Izgradnji i rekonstrukciji vrtića iz kredita CEB-a
  - Izgradnja Vrtića u Ulcinju,
  - Rekonstrukcija vrtića po prioritetima,
- Izgradnji O.Š. u Karabuškom polju, Tuzi,
- Izgradnji O.Š. u Tološima, Podgorica,
- Izgradnji vrtića u Rožajama,
- Sanaciji i čišćenju kanala Port Milene u Ulcinju,
- Stavljanje u funkciju hotela na sjeveru Crne Gore i dr.

Takođe, realizacija određenih projekata bila je uslovljena aktivnostima koje sprovodi i kojima koordinira sami Korisnik, odnosno opštinske strukture, pa se tako u prethodnoj godini nijesu utrošila sredstva za završetak projekata:

- Izgradnje Sportske dvorane u Kotoru,
- Izgradne O.Š. u Sukbinu, Ulcinj,
- Kaldrma u Ulcinju,
- Izgradnja restorana „Crno jezero“,
- Rekonstrukcija bazena u Kotoru,

- Rekonstrukcija Ribarske ulice u Plavu,
- Izgradnja puta Ravna Rijeka – Jasikovac,
- Karalula u NP Prokletije,
- Paviljon EXPO naŽabljaku.

Pored navedenih razloga, treba napomenuti i učestalo kandidovanje “nezrelih” projekata uz nekvalitetno pripremljenu i nekompletiranu projektnu i tehničku dokumentacije od strane Korisnika, što značajno komplikuje realizaciju projekata, rezultirajući prolongiranjem rokova i naknadnim aktivnostima i radovima. Ovo je naročito slučaj u realizaciji projekta koji se finansiraju iz fonda IPA III komponente (projekat “Trebješnica”).

Godina 2016. je bila specifična i po sljedećim dešavanjima:

- Plan javnih nabavki je usvojen krajem aprila, iz razloga što je zbog administrativne greške prilikom usvajanja Kapitalnog budžeta izostalo obrazloženje za višegodišnje projekte pa je isto prouzrokovalo problem kod raspisivanja pojedinih javnih nabavki i naknadno usvajanje 13 amandmana na taj Plan.
- Izborni process koji je na realizaciju uticao sa dva aspekta, kroz primjenu Zakona “ Lex specijalis” i početnim nejasnoćama koje su zahtijevale dodatna tumačenja vezana za primjenu odredbi Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, a vezano za tretman “investicija” odnosno definiciju dozvoljene budžetske potrošnje u periodu trajanja izbornog ciklusa.

Uz sve gore navedene probleme, ocjenjuje se da je realizacija Kapitalnog budžeta bila dobra.

7.2. AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Izvršavanje zakona

U 2016. godini, Agencija za zaštitu životne sredine je sprovela brojne postupke u sprovođenju zakona:

- Na osnovu **Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu** završeno je ukupno 72 postupka procjene uticaja, od čega je za: 59 projekta izdata ekološka saglasnost na Elaborat procjene uticaja; 10 projekta donijeto rješenje da nije potrebna procjena uticaja; 2 projekat nije izdata ekološka saglasnost, 1 zahtjev je obustavljen postupak; dok je u toku još ukupno 33 predmeta.

- U skladu sa **Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu** izdate su 3 saglasnosti na izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu; 9 mišljenja na izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu državni/lokalni nivo; 27 mišljenja na odluke o pristupanju/nepristupanju izradi izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

- Shodno **Zakonu o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine**, odbačen je 1 zahtjev za izdavanje IPPC dozvole.

- Na osnovu **Zakona o upravljanju otpadom**, izdato je 9 dozvola za izvoz opasnog otpada; 263 dozvole za tranzit i uvoz neopasnog otpada; 6 preduzeća izvršilo je prijavu djelatnosti – ambalaža, električna i elektronska oprema, baterije, akumulatori, automobilske gume, motorna ulja i motorna vozila; izvršen je upis: 3 preduzeća u registar sakupljača, odnosno prevoznika otpada; 6 preduzeća u registar trgovaca; 5 preduzeća u registar izvoznika neopasnog otpada; izdate 3 dozvole za preradu ili odstanjivanje otpada, 2 rješenja za upis preduzeća u registar prevoznika otpada; izdato je: 67

saglasnosti na planove upravljanja otpadom proizvođača otpada i 67 mišljenja o potrebi izdavanja dozvola za uvoz električnog i elektronskog otpada, odbijeno je 9 zahtjeva za upis u registar sakupljača.

-Na osnovu **Zakona o zaštiti vazduha**, izdato je 24 dozvole za uvoz/izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci; 15 dozvola za obavljanje djelatnosti održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili alternativne supstance; 1 dozvolu za praćenje kvaliteta goriva, 3 zaključka o odbacivanju zahtjeva; 3 zaključka za obustavu postupka i 2 zaključka za ispravku dozvole.

- Na osnovu **Zakona o zaštiti prirode i Zakona o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu vrsta divlje faune i flore**, izdate su 14 CITES dozvola za uvoz; 1 izvozna CITES dozvola; 56 dozvola za uvoz i izvoz nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja; 29 dozvola za sakupljanje i izvoz nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja; 19 dozvola za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru; 4 dozvole za speleološka istraživanja; 14 dozvola za obavljanje naučno obrazovnih istraživanja na zaštićenim prirodnim dobrima; 2 dozvole za sakupljanje i korišćenje zaštićenih vrsta biljaka, gljiva i životinja; donijeto je 6 zaključaka o odbacivanju zahtjeva, 1 zaključak o ispravci rješenja; 9 mišljenja o potrebi izdavanja CITES dozvola i svih/ostalnih dozvola, izdato je 14 uslova zaštite prirode u planovima, osnovama, programima i projektima.

- U skladu sa **Zakonom o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacione sigurnosti**, izdato je 42 dozvole za obavljanje radijacione djelatnosti; 33 dozvole za promet (uvoz, izvoz, tranzit) izvora jonizujućeg zračenja i rezervnih djelova; 7 dozvola za prevoz radioaktivnog materijala, od čega 3 dozvole za višekratni prevoz; odbačena su 3 zahtjeva za obavljanje radijacione djelatnosti; odbačen je 1 zahtjev za izdavanje odobrenja za prevoz radioaktivnog materijala; odbačen je 1 zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje prometa izvora jonizujućeg zračenja i radioaktivnih materijala.

U skladu sa **Zakonom o zaštiti od nejonizujućeg zračenja** izdate su 2 dozvole za vršenje stručnih poslova zaštite nejonizujućeg zračenja-mjerenje nivoa nejonizujućeg zračenja; 2 dozvole za vršenje stručnih poslova zaštite nejonizujućeg zračenja-davanje mišljenja o ispunjavanju uslova za korišćenje izvora nejonizujućeg zračenja.

U skladu sa **Zakonom o hemikalijama** izdato je ukupno 433 dozvola za uvoz; 4 tranzitne dozvole; dok je odbijeno 11 zahtjeva, izdate su 39 dozvole za obavljanje djelatnosti prometa opasnih hemikalija, dok je u proceduri 16 zahtjeva za dobijanje dozvole za obavljanje djelatnosti prometa opasnih hemikalija; odbijena su 2 zahtjeva za dobijanje dozvole za obavljanje djelatnosti prometa opasnih hemikalija; u registar za hemikalije upisano je 43 prijavljena preduzeća.

- Dostavljeno je 33 obavještenja o izvozu po **Roterdamskoj konvenciji**;

- U skladu sa **Zakonom o životnoj sredini i Uredbi o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađenja životne sredine**, Agencija za zaštitu životne sredine je donijela 23 rješenja kojima se utvrđuje obveznicima visina naknade zbog zagađenja životne sredine, u ukupnom iznosu od 758.706,72 €.

U skladu sa članom 2 Uredbe, donijeto je 12 rješenja, obveznicima koji koriste ložišna postrojenja snage veće od 1 MW i utvrđena ukupna godišnja naknada u iznosu od 275.521,00 €.

U skladu sa članom 5 Uredbe, donijeto je 10 rješenja, obveznicima koji stvaraju ili deponuju opasan otpad i utvrđena ukupna godišnja naknada u iznosu od 480.125,72 €.

U skladu sa članom 4 Uredbe, donijeto je 1 rješenje, obveznicima koji uvoze supstance koje uništavaju ozonski omotač i utvrđena ukupna godišnja naknada u iznosu od 3.060,00 €.

Shodno odredbama Zakona o slobodnom pristupu informacijama i Zakona o potvrđivanju konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i prava na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine je u 2016. godini primila 85 zahtjeva za slobodan pristup informacijama o životnoj sredini. Od ukupnog broja primljenih zahtjeva, najveći broj podnijele su nevladine organizacije. Građani su podnijeli 5 zahtjeva za slobodan pristup informacijama.

U toku 2016 godine Agencija za zaštitu životne sredine je izradila i dostavila Ministarstvu održivog razvoja i turizma, **Informaciju o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2015. godinu, sa predlogom mjera,** koji je usvojila Vlada Crne Gore; Koordinirala i pratila realizaciju Programa monitoringa životne sredine Crne Gore u 2016. godini; Učestvovala u procesu pristupanja EU - Radna grupa 27 (Životna sredina i klimatske promjene); Učestvovala u izradi Strategije aproksimacije za Poglavlje 27, Pregovaračke pozicije i Izradi izvještaja o napretku; Izvještavala prema Evropskoj agenciji za zaštitu životne sredine (EEA) za indikatore biodiverziteta: SEBI 07 – Nacionalna zaštićena područja; Izradila Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2017. godinu.

Učešće u projektima

Agencija za zaštitu životne sredine je u 2016. godini učestvovala u implementaciji sledećih projekata:

- Projekat "Uspostavljanje i razvoj informacionog Sistema životne sredine";
- Realizacija IUCN SEE Projekta „Jačanja sistema zaštite prirode u zemljama Jugo-istočnog Balkana“ koji je finansiran od strane MAWE;
- Zimsko prebrojavanje ptica (IWC) 2016. na vodenim staništima u Crnoj Gori;
- Projekat uspostavljanje sistema monitoringa polena suspendovanog u vazduhu u Crnoj Gori;
- učešće i praćenje realizacije projekta "Uspostavljanje Natura 2000 u Crnoj Gori";
- Plan eliminacije HCFC supstanci;
- Projekat "Uništavanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač (ODS)–Izrada Regionalne strategije za upravljenje i odlaganje ODS otpada u zemljama ECA regiona (Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Crna Gora)";
- Projekat institucionalno jačanje za implementaciju Montrealskog protokola;
- Projekat "Istraživanje o zamjenama za supstance koje oštećuju ozonski omotač";
- Projekat THEMIS Mreža - THEMIS Network;
- projekte preko Međunarodne agencije za atomsku energiju;
- Projekat „ Jačanje zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti u Crnoj Gori ”.

Agencija za zaštitu životne sredine je u 2016. godini učestvovala u izradi:

- Studije zaštite za potrebe uspostavljanja zaštićenog prirodnog dobra na području Sinjajevine;
- Studije zaštite za potrebe uspostavljanja zaštićenog prirodnog dobra na području Cijevne;
- Studije zaštite za potrebe uspostavljanja zaštićenog prirodnog dobra na području Orjena.

Agencija je vršila prikupljanje i obezbjeđivanje podataka: godišnjih izvještaja o otpadu, lokalnih katastara zagađivača životne sredine i Katastara lovišta za prethodnu godinu;

Na osnovu navedenog, ocjenjuje se da je Agencija za životnu sredinu uspješno realizovala obaveze iz svoje nadležnosti.

7.3. ZAVOD ZA HIDROMETEOROLOGIJU I SEIZMOLOGIJU

Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju organizovan je kao samostalni državni organ.

Organizacionu strukturu čine:

1. Sektor za prognozu vremena i meteorološki monitoring
2. Sektor za meteorologiju
3. Sektor za hidrologiju
4. Sektor za ispitivanje kvaliteta voda i vazduha
5. Sektor za seizmologiju
6. Sektor za hidrografiju i okeanografiju
7. Odjeljenje za informisanje i međunarodnu saradnju
8. Odjeljenje za hidrometeorološki i seizmološki informacioni sistem i održavanje
9. Služba za opšte poslove i finansije

Osnovni zadaci hidrometeorološke i seizmološke službe Crne Gore su definisani Zakonom o hidrometeorološkim poslovima („Sl. list CG“, broj 26/10) i Zakonom o hidrografskoj djelatnosti („Sl. list CG“, br. 26/10 i 30/12), kao i Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave.

Za hidrometeorološku djelatnost, od međunarodnih akata, koji se neposredno primjenjuju i na taj način određuju djelokrug rada hidrometeorološke službe je Konvencija o Svjetskoj meteorološkoj organizaciji („Sl. list FNRJ«, broj 80/48). Prema Konvenciji o SMO, države su dužne da uspostave mreže stanica za meteorološka, hidrološka i druga geofizička osmatranja i obezbijede njihovo operativno funkcionisanje u okviru svjetskog i regionalnih osmatračkih sistema.

Osim ove, značajne obaveze u meteorologiji i hidrologiji proizilaze iz Konvencije o međunarodnoj civilnoj avijaciji, Konvencije o spasavanju ljudskih života na moru (SOLAS), Konvencije o klimi, Konvencije o osnivanju Evropskog centra za srednjoročne prognoze vremena, Konvencije o prekograničnom zagađenju vazduha na velikim udaljenostima, Okvirne konvencije UN o klimatskim promjenama, Bečke Konvencije o zaštiti ozonskog omotača i dr.

Zavod u skladu sa međunarodnim konvencijama i sporazumima, izvršava funkcije i stručno tehničke poslove "Nacionalnog meteorološkog centra Crne Gore" u Međuvladinoj okeanografskoj komisiji, SOLAS konvenciji za bezbjednost plovidbe na moru, Programu za praćenje transporta zagađujućih materija putem atmosfere u Mediteran (MEDPOL) u okviru Konvencije o zaštiti Sredozemnog mora od zagađenja sa kopna i iz vazduha.

Zavod ostvaruje saradnju sa nacionalnim meteorološkim, hidrometeorološkim i seizmološkim službama drugih država i međunarodnim organizacijama u oblastima meteorologije, hidrologije, seizmologije i kontrole životne sredine, hidrometeorološkim službama u okruženju, kao i sa odgovarajućim državnim organima i organizacijama u Crnoj Gori.

Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju je putem Sektora za hidrografiju i okeanografiju, ostvario članstvo u Međunarodnu hidrografsku organizaciju (IHO), 3. decembra 2013. godine, čime je Zavod u obavezi da u daljem periodu poštuje Konvenciju IHO i njene regulative.

SEKTOR ZA PROGNOZU VREMENA I METEOROLOŠKI MONITORING

Sektor za prognozu vremena i meteorološki monitoring i Sektor za meteorologiju obavljaju funkcije Fokal pointa Crne Gore u Globalnom integrisanom osmatračkom sistemu (WIGOS); WMO Informacionom sistemu (WIS); Globalnom sistemu obrade podataka i prognoza (GDPFS) u okviru

Svjetskog meteorološkog bdijenja (WWW), pri WMO; Međuvladinom panelu o klimatskim promjenama (IPCC); te Evropskom centru za srednjoročnu prognozu vremena (ECMWF); Ekonomskoj interesnoj mreži Evropskih meteoroloških službi (EIG EUMETNET) u okviru koje se proširila saradnja te će od 1. januara 2017. godine Zavod biti član mreže EUMETCal i na taj način, IZMEĐU OSTALOG, imati pristup naprednim obukama, između ostalog. Zbog visokih članarina ZHMS nije član/pridruženi član EUMETSAT, ali po licenci do 31. Decembra 2019. godine prima set satelitskih podataka, bez nadoknade.

U 2016. godini izvršen je redizajn sajta www.meteo.co.me, promjenom grafike na naslovnoj strani uvedene su prognostičke karte za Crnu Goru za dva dana i respektivno tekstualna prognoza za iste dane, kreirani novi produkti od nekoliko modela, meteogrami. Uvedene su numeričke prognoze pomoću simbola kao direktni izlazi iz prognostičkih modela za 3/5 dana. Svim ovim aktivnostima znatno je unaprijeđen izgled i funkcija sajta, te dostupnost ogromnog broja podataka i produkata širokoj mreži korisnika u zemlji i inostranstvu.

Odsjek za analizu i prognozu vremena

U 2016. godini operativa Odsjeka pripremila je oko 730 analiza i prognoza vremena za potrebe službene *web* strane; 365 šestodnevni tekstualni prognoza za CG, ažuriranje web strane; 730 meteo biltena za Upravu pomorske sigurnosti; oko 730 tekstualni prognoza sa upozorenjem za južni Jadran za pomorce za web stranu; 365 grafičkih prognoza za CG za web stranu; oko 1460 popunjavanja PHP formulara za meteolarm za potrebe EUMETNET-a; za potrebe integrisanog EUMETNET sistema oko 120 meteoalarm upozorenja za različite kategorije (žuto, narandžasto i crveno) na značajne i opasne meteorološke pojave za teritoriju CG; pripremila i elektronskim putem dostavila 1095 elektronskih meteo biltena o analizi i prognozi vremena za medije.

U Grupi za prognozu vremena i numeričke modele, koja je dio Odsjeka, vrše se poslovi na primjeni i razvoju numeričkih prognostičkih modela i numeričkih produkata za analize i prognoze u operativnoj upotrebi; preuzimaju numerički ulazni podaci iz ECMWF (Reding, UK; i NMC (NCEP), Vašingtonu, SAD), za inicijalizaciju i startovanje numeričkih modela Zavoda; izrada analitičko-prognostičkih karata i meteograma na osnovu rezultata numeričkih modela; verifikacija i reanaliza modela i prognoza; praćenje razvoja i korišćenje produkata ECMWF-a, EUMETSAT-a, kao i drugih nacionalnih/ regionalnih meteo; priprema informacija za *web* stranu; tehnička *online* povezanost Zavoda i ECMWF-a i EUMETSAT-a u smislu prijema produkata ovih centara za potrebe operativnih prognoza i analiza vremena; obezbjeđuju procedure za razmjenu *SYNOP* i drugih kodiranih podataka u GTS sistemu u okviru WMO (GTS, Sofija i GISC, Ofenbah); pripremaju *SYNOP* kodovi za operativnu analizu vremenskih prilika; svakodnevna razmjena podataka (sporazumi sa RHMZ Srbije i SMATSA d.o.o.) te *Climat* izvještaja u oba koda (TAC i BUFR)24/7; ažuriranje i održavanje novog softvera za Meteoalam; uspostavljena saradnja sa ECA&D bazom podataka RCC WMO RAVI (Evropa i Bliski istok).

Odsjek za meteorološki monitoring

U Odsjeku je uspostavljen rad na klimatološkim stanicama Župa-NK, Brezojevice-PL, Bobovo-PV; izvršena popravka 7 meteo-zaklona; pripremljeni materijali (dnevnic, trake, obrasci i sl.) za upisivanje izmjerenih i osmotrenih podataka meteo-parametara; odabir mjesta za postavljanje uređaja za monitoring gama zračenja (GDR) na meteorološkim stanicama BA, PV, NK, HN i BR; izvršena zamjena meteoroloških zaklona i instrumenata na meteorološkim i klimatološkim stanicama: PG, PV, KL, BA, UL, ŽB, ŠA i RO; postavljeni novobaždareni instrumenti na glavnim i dijelu klimatoloških stanica; izvršeno dislociranje, nivelisanje i orijentacija heliografa na stanici Kolašin; učešće u modernizaciji web sajta Zavoda, korekciji i ažuriranju relevantnih podataka i informacija u dijelu nadležnosti ovog Odsjeka.

Shodno Sporazumu o naučno-tehničkoj saradnji u oblasti meteorologije i hidrologije Zavoda sa RHMZ-om Srbije izvršeno je baždarenje 10 staničnih(Hg) barometara na stanicama: BR, UL, HN, CT, NK, PG, KL, PV, BA i ŽB i kalibracija meteo-instrumenata, te priprema tendera za adaptaciju objekata meteoroloških stanica: NK, PV, HN, CT, BR i UL.

Odsjek je učestvovao na pripremi projekta „Podrška upravljanju vodnim resursima u slivu rijeke Drine“, finansiranog od strane Svjetske Banke, u okviru kojeg je vršen odabir lokacije, instrumenata i opreme na 5 glavnih automatskih stanica, kao i 15 automatskih padavinskih stanica.

SEKTOR ZA METEOROLOGIJU

Odsjek za klimatologiju

U 2016. godini, u Odsjeku su obavljene kontrola, unos i obrada podataka za tekuću godinu i obaveze u roku zavisnom od vremena pristizanja materijala; kontrola glavnih meteoroloških stanica (PV, ŽB, KL, NK, PG, UL, PG, BR, HN, CT), aerodromskih meteoroloških stanica u vlasništvu SMATSA d.o.o. (PG-Golubovci i TV) i kontrola klimatoloških stanica (ŠA, RO, PV, AN i BA); kontrola i šifrovanje klimatoloških dnevnika sa klimatoloških stanica: Krstac, Grahovo, BP, PŽ, BD, AN, Župa i Crkvice (očitanje mjesečne trake); arhiviranje pristiglog materijala (traka, izvještaja, ...); arhiviranje traka sa registriranih instrumenata-anemografa (BA i NK), termografa, higrografa, barografa, heliografa, aktinografa (ŽB), zatim izvještaja o trajanju sijanja sunca, snježnom pokrivaču i radioaktivnosti (ŽB), isparavanju i temperaturi mora; kontrola i unos podataka sa 14 padavinskih stanica; proslijeđivanje mjesečnog CLIMAT izvještaja (stanice PG i PV) za potrebe WMO; izrada mjesečnih, sezonskih i godišnje klimatske analize; priprema izvještaja o statusu zimske i ljetnje sezone potrebne za validaciju SEECOF/MEDCOF sezonske prognoze.

Obraden je 91 zahtjev za klimatološkim podacima, i po tom osnovu uplaćeno u Budžet CG ukupno **4.073,72 €**. Obradeno je 187 zahtjeva za meteorološkim podacima i izvještajima (osiguravajućih kuća, sudova, firmi i privatnih lica), po osnovu kojih je uplaćeno u Budžet CG ukupno **1.189,12 €**. Osim pomenutog, bez nadoknade, vršena je obrada meteoroloških podataka i pojava za izradu brojnih stručnih/naučnih, diplomskih, magistarskih radova i doktorskih disertacija; te pripremi tehničke specifikacije hidrometeorološke opreme Projekta „Podrška upravljanju vodnim resursima u slivu rijeke Drine“, finansiranog od strane Svjetske Banke. Izvršene su korekcije sajta (klimatske normale i klimatski ekstremi) i promijenjen dio „Klima u Crnoj Gori“.

Odsjek je učestvovao u projektu ECRAN, RG za mitigaciju, i projektu „Gridovanje meteoroloških podataka(Danube Clim)“.

Odsjek za primijenjenu meteorologiju

U Odsjeku su tokom 2016. godine sprovedeni: obrada i analiza podataka o temperaturama zemljišta, analiza uticaja na biljnu proizvodnju (dekadno/mjesečno); prikupljanje podataka o stanju vlažnosti površine tla (dnevno) i analiza uticaja na stanje pojedinih poljoprivrednih kultura (dekadno/mjesečno); redovna priprema agrometeo-informacija i analiza, u tekstualnoj i tabelarnoj formi, za sajt Zavoda; izrada godišnjaka o temperaturama zemljišta i godišnje agrometeorološke analize; obrada, kontrola, analiza i unos fenoloških podataka; prikupljanje i obrada odgovarajućih agrometeoroloških podataka za potrebe Biotehničkog fakulteta, UCG, vezano za prognozu plamenjače na poljoprivrednim kulturama, izrada „Godišnjaka meteoroloških i hidroloških podataka“ za 2011. i 2015. godinu; praćenje/arhiva ekstremnih događaja i njihovih uticaja prema obrascu WMO-a za 2016.; praćenje sušnog vremena uz razmjenu informacija sa DMCSEE-om; integrisanje izvještaja o stanju klime u 2016. i ekstremnim događajima za WMO bilten o stanju klime za Evropu (Region VI), sa Odsjekom za klimatologiju, i MEDCOF i SEECOF verifikacije sezonske prognoze za ljeto 2016.; WMO anketa o aktivnostima u oblasti klimatologije, stanju meteoroloških podataka i

informatičkim specifikacijama; upitnik o utvrđivanju potreba vezanih za mjerenje temperature tačke rose; upitnik ECMWF-a ACDP2016.; FAO upitnik; temperaturni pragovi za višegodišnji niz osmatranja temperatura zemljišta (stanice PG, NK, BR, BP, BA, KL, HN, UL); komentari na „*Planning of the ECRAN Climate Activities in 2016/ Update Decembar 2015*“.

Odsjek je učestvovao na dva realizovana projekta: „Gridovanje meteoroloških podataka od 1961-2010. za Crnu Goru“, koji je predvodio JRC; „Poboljšanje baze šumsko-ekoloških podataka za održivo gazdovanje šumama i zaštitu šumskih vrsta u Crnoj Gori“, a u toku su projekti: „Tehnička podrška rejonizaciji vinogradarskog područja Crne Gore“, „Rizik od suša u regionu Dunava“, i Treći nacionalni izvještaj o klimatskim promjenama Crne Gore prema UNFCCC-u.

SEKTOR ZA HIDROLOGIJU

Odsjek mreže hidroloških stanica

U sklopu odsjeka vrše se poslovi koji se odnose na: hidrološka mjerenja i osmatranja u mreži hidroloških stanica; vođenje stanične dokumentacije i vršenje osnovne obrade podataka; prikupljanje svih podataka o izvršenim hidrometrijskim mjerenjima za njihovu računarsku obradu i kontrolu svih prikupljenih podataka o osmatranjima i mjerenjima; vođenje kartoteke o istorijatu stanica i stanju instrumenata za poslove redovne djelatnosti, kao i sve ugovorene poslove za korisnike. Radi se i na prikupljanju podataka za izradu katastra vodotoka u Crnoj Gori i njegovom ažuriranju, kao i na međunarodnoj razmjeni podataka iz mreže stanica.

Tokom 2016. godine u mreži hidroloških stanica vršena su redovna i vanredna hidrometrijska mjerenja na glavnim vodotocima i njihovim pritokama kao i osnovna obrada hidrometrijskih podataka za konstrukciju krivih proticaja. Takođe, vršeni su poslovi koji se odnose na: instalaciju i konfiguraciju elektronskih uređaja i opreme na hidrološkim stanicama; poslovi uređenja i održavanja hidrometrijskih profila; poslovi na redovnom održavanju cjelokupne opreme na hidrološkim stanicama; geodetsko snimanje poprečnih hidrometrijskih profila i profila vodomjera i vršena je redovna kontrola rada instrumenata i osmatranja na hidrološkim stanicama.

U skladu sa potrebama Službe i raspoloživim finansijskim sredstvima u 2016. godini izvršeno je 125 redovnih hidrometrijskih mjerenja, 43 hidrometrijska mjerenja hidrometrijskim krilom (standardnom metodom "brzina-površina") i 96 hidrometrijskih mjerenja Ultrazvučnim doplerom ("SonTek River Surveyor M9"). Takođe, izvršeno je i 14 dodatnih hidrometrijskih mjerenja (za potrebe dodatnih analiza).

Broj mjerenja je znatno smanjen u odnosu na ranije godine, zbog nedostatka potrebnih finansijskih sredstava za dnevnicu i gorivo (minimum tri izvršioca su potrebna da bi se izvršilo jedno hidrometrijsko mjerenja, u zavisnosti od vodostaja i udaljenosti vodotoka i stanice).

U sklopu realizacije Master plana, iz sopstvenih sredstava, formirana je i puštena u rad automatska hidrološka stanicu Bać, na rijeci Ibru u opštini Rožaje. Ova stanica predstavlja izlazni profil i ona je opremljena automatskom mjernom opremom (OTT - PLS, sa prenosom podataka u realnom vremenu).

Trenutno u Mreži hidroloških stanica na teritoriji Crne Gore nalaze se 32 stanice (26 – automatskih hidroloških stanica, 2 hidrološke stanice - vodomjerna letva/honorarni osmatrač i 4 – mareografske stanice).

Odsjek za hidrološke analize

Osnovnom mrežom obuhvaćene su 24 hidrološke stanice (12 u jadranskom i 12 u crnomorskom slivu), nad čijim podacima je vršena analiza i obrada elemenata bilansa voda.

Za dugogodišnje serije proticaja po uobičajenom postupku vrši se statistička analiza malih, srednjih i velikih voda.

Tokom 2016. godine Hidrološki sektor je realizovao mnoge projekte, studije i izvještaje za potrebe drugih korisnika. Odsjek za hidrološke analize je tokom ove godine realizovao sledeće:

- Izrada hidroloških podloga za potrebe projektovanja malih hidroelektrana
- Izvještaj o stanju podmorskog dijela obalnih zidova luka i pristaništa za tražene lokacije.
- Izrada Hidrološkog godišnjaka za 2011 i 2015 godinu.
- Rad u podgrupi – DOMEN4, poglavlje 18 statistika u okviru pregovora o pristupanju Crne Gore EU.
- Učešće u radu Savske Komisije , priprema i svakodnevno slanje podataka (vodostaja) sa 12 near-real time stanica crnomorskog sliva (Flood and Drought Forecasting and Warning System for the Sava River Basin).
- Tokom 2016. godine nastavljen je projekat saradnje Zavoda i Evropskog sistema upozorenja na poplave (EFAS).
- Učešće na seminarima i radionicama vezanim za prevenciju, pripremu i odgovor na bujične poplave (EUMETSAT, IPA FLOODS).

Obzirom na nove tehnologije koje se ugrađuju na hidrološkim stanicama i zahtjevima u međunarodnoj razmjeni podataka, pristupilo se nabavci nove hidrološke baze podataka **WISKI**, koja se koristi u zemljama Evropske Unije. Baza će omogućiti savremen način prikupljanja, arhiviranja i obrade hidroloških podataka i njihovu prezentaciju svim potencijalnim korisnicima. Predviđena obuka za rad u bazi nije održana obzirom da nijesu izmirene finansijske obaveze njemačkoj firmi koja je isporučila softver, uslijed čega se samo dijelom koristi novonabavljena baza, te se kombinuju podaci sa postojećom bazom podataka.

SEKTOR ZA ISPITIVANJE KVALITETA VODE I VAZDUHA

Odsjek za kvalitet vazduha

- Izrada i dostavljanje Godišnjeg izvještaja o kvalitetu voda i vazduha u Crnoj Gori za 2015. godinu
- U mreži stanica za kvalitet vazduha sakupljeno je i obrađeno 2390 uzorka tj. 1580 uzoraka sumpor-dioksida, 1258 uzoraka dima i 620 uzoraka azotovih oksida
- U mreži 13 stanica za kvalitet padavina izvršeno je 14575 analiza 11 parametara kvaliteta.

Realizuju se projekti:

- Finalizacija NBB 2013 za Crnogorsko primorje, za potrebe MORT
- Realizacija projekta „STARWALK“, koji finansira Vlada Republike Norveške

Odsjek za kvalitet voda

U Odsjeku za kvalitet vode u toku 2016. godine izrađen je Izvještaj o radu 2015. godinu, i izrađen i dostavljen Godišnji izvještaj o kvalitetu voda u Crnoj Gori za 2015. godinu primarnim korisnicima: nadležnom Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, Upravi za vode i Agenciji za zaštitu životne sredine. Izvještaj o kvalitetu voda koristi se za izradu Izvještaja o stanju životne sredine u Crnoj Gori, koji donosi Ministarstvo održivog razvoja i turizma.

Vršena su ispitivanja kvalitativnih karakteristika površinskih i podzemnih voda s ciljem praćenja ekološkog statusa voda. Ispitivanje kvaliteta voda vršeno je na 278 uzoraka, u kojima je urađeno

7979 hemijske i 834 mikrobiološke analize i to za 13 glavnih vodotokova sa 36 mjernih mjesta, 3 jezera sa 11 mjernih mjesta, obalno more sa 16 mjernih mjesta i podzemnih voda sa 6 bunara a takođe se pratio kvalitet Skadarskog jezera (Vranjina) preko automatske stanice, kroz 7 parametara.

SEKTOR ZA SEIZMOLOGIJU

Tokom ovog izveštajnog perioda, Sektor je uspješno realizovao planirani dio Programa dalje modernizacije i osavremenjavanja tehničkih kapaciteta državne mreže seizmoloških stanica namijenjenog seizmičkom monitoringu teritorije Crne Gore, kao i susjednih, seizmički uticajnih regiona.

U izvještajnom periodu značajan dio stručne aktivnosti i angažovanja odgovarajućih namjenskih finansijskih sredstava u Sektoru, posebno u Odsjeku za instrumentalnu i inženjersku seizmologiju, bio je usmjeren na redovno, ali i vanredno servisiranje većeg broja seizmoloških uređaja koji su bili u izvjesnoj mjeri degradirani tokom zimskog perioda, u uslovima izloženosti drastičnim meteorološkim uslovima na stanicama seizmološke koje su locirane u visokim planinskim predjelima Crne Gore. Redovno i preventivno djelovanje u procesu instrumentalnog servisiranja rezultirali su vrlo visokim stepenom efikasnosti i pouzdanosti rada svih komponenata svih stanica seizmološke i geodinamičke mreže Crne Gore.

U Odsjeku za obradu i analizu seizmoloških podataka, tokom izvještajnog perioda izvršeno je dalje unapređenje i osavremenjavanje paketa software-a za automatsku akviziciju i diseminaciju seizmoloških podataka. Takođe, izvršeno je proširenje data storage-a na kapacitet od 40 TB (tera bajta) podataka, što će omogućiti kvalitetno i pouzdano registrovanje i čuvanje svih ranije akviziranih seizmoloških podataka, kao i tokom narednog perioda od najmanje 5 godina. Obrada i analiza svih seizmoloških, akcelerografskih i geodinamičkih podataka koji su akvizirani tokom 2016. godine, realizovana je u konačnoj formi i izvršena je priprema posebnih seizmoloških biltena za izvještajni period. Njihovo štampanje će biti realizovano tokom naredne godine.

Istraživačka aktivnost u Sektoru za seizmologiju se tokom 2016. godine odvijala u okviru dva međunarodna projekta: COST Action "Uncovering the Mediterranean salt giant", koji za cilj ima utvrđivanje geoloških i geofizičkih karakteristika markantnog sedimentnog sloja evaporistiskih soli u Mediteranu (i Jadranu), a koji ima značajnu ulogu u seizmotektonskim procesima regiona, kao i kroz drugi dio projekta NATO Programa Nauka za mir i bezbjednost, pod nazivom "Improvement of seismic hazard maps for the Balkan region".

Ocjena stanja seizmičkog hazarda i rizika u Crnoj Gori u izvještajnom periodu

Seizmički hazard, kao mjera realne zemljotresne opasnosti na teritoriji Crne Gore, poprma najveće vrijednosti u našem priobalju, sa tendencijom laganog opadanja ka unutrašnjosti. Saglasno brojnim analizama dogođene seizmičnosti tokom dublje istorije ovog prostora, kao i na osnovu prediktivnih proučavanja buduće seizmičke aktivnosti, za priobalni region Crne Gore (obuhvatajući pojas širine oko desetak kilometara) najveći očekivani intenzitet zemljotresa iznosi devet jedinica MCS (Merkalijeve) skale, dok se u centralnom dijelu Crne Gore, obuhvatajući veće gradove - Cetinje, Podgoricu, Nikšić i Danilovgrad, najveće očekivano seizmičko dejstvo izražava intenzitetom od 8 jedinica MCS skale. Preostali, sjeverni dio teritorije Crne Gore, karakteriše se znatno manjom seizmičnošću, tako da se na tom području mogu očekivati zemljotresi sa najvećim intenzitetom od 7 jedinica iste skale.

Tokom 2016. godine, na cijelom prostoru Crne Gore, kao i cijelom okruženju, manifestovana je sporadična, umjerena prirodna seizmička aktivnost, ali i nešto izraženija seizmičnost krajem godine

u sjeverozapadnom području opštine Herceg Novi, kao i krajnjem zapadnom dijelu opštine Nikšić. Kao najsnažniji seizmički događaj u 2016. godini, treba izdvojiti zemljotres koji se dogodio 8. januara u pograničnoj oblasti Crne Gore i Bosne i Hercegovine – u neposrednoj blizini grada Bileće u Hercegovini, sa Rihterovom magnitudom od 4.3 jedinice. Pri tome je najveći dio zapadne Crne Gore bio zahvaćen intenzitetom od V i IV jedinice Merkalijeve (MCS) skale, a praktično cijeli ostali dio teritorije Crne Gore - sa intenzitetom od III jedinice iste skale. Ovaj zemljotres je u epicentralnom području mogao izazvati samo vrlo male materijalne štete na starijim građevinskim objektima.

Tokom izvještajnog perioda, seizmičnost indukovana hidrostatičkim dejstvom vodene akumulacije Piva, bila je manje intenzivna od dugogodišnjeg prosjeka, što je vjerovatno posljedica relativno niskog vodostaja u tom jezeru tokom dužeg vremenskog perioda godine.

Kao što je poznato, seizmički rizik, kao produkt realizacije seizmičkog hazarda i stepena povredljivosti sredine, građevinskih objekata, kao i cijele društvene zajednice, mijenja se tokom godine, zavisno od fluktuacije koncentracije stanovništva (što je posebno izraženo u turističkoj sezoni) ali se, saglasno generalnom trendu povećanja populacije u većim gradovima u centralnoj i primorskoj regiji Crne Gore, koja se upravo karakteriše najvećim seizmičkim hazardom, kontinualno povećava tokom vremena. Imajući u vidu vrlo visok stepen izgrađenosti urbane sredine upravo u tim zonama sa najvećim nivoom seizmičkog hazarda, može se konstatovati da i seizmički rizik, kao stepen očekivanih gubitaka pri dejstvu snažnih zemljotresa, posebno u tim zonama, već sada ima izrazito visok nivo. Konkretni vrijednosti seizmičkog rizika svakako se mogu izraziti tek nakon utvrđivanja konkretnih funkcija povredljivosti građevinskih objekata i izgrađene sredine u cjelosti, što predstavlja značajnu obavezu koja se mora realizovati u predpristupnom periodu evropskih integracija.

SEKTOR ZA HIDROLOGIJU I OKEANOGRAFIJU

Glavne aktivnosti ovog Sektora usmjerene su ka obezbjeđivanju podataka neophodnih za sigurnost plovidbe na crnogorskom dijelu Jadranskog mora i Skadarskog jezera. Osim sigurnosti plovidbe, postoji i druga potreba za hidrografskim i okeanografskim podacima, a tiču se pomorske privrede, zaštite životne sredine, kao i njihovo korištenje u naučne svrhe, prije svega za potrebe istraživanja klimatskih promjena. Iz tog razloga, neophodno je vršiti konstantna mjerenja i istraživanja na moru, kako bi se obezbijedio jedan pravilan niz podataka, koji kao takav može poslužiti i domaćim i međunarodnim privrednim i naučnim subjektima.

Odsjek za hidrografiju

Prvenstveno se odnose na hidrografski premjer koji u osnovi obuhvata batimetrijski i topografski premjer, kao i snimanje panoramskim sonarom (SSS - Side Scan Sonar) i magnetometrom, radi dobijanja tačnih i pouzdanih podataka o podmorju.

ZHMS je konkurisao i dobio na tenderu posao premjera i kartiranja pristana za potrebe JP Morsko Dobro. Tokom godine izvršen je premjer i izrada nautičkih planova za sledeće pristane: Baošići, Tivat – Oficirsko molo, Rose, Stoliv, Utjeha, Rafailovići.

Odsjek za okeanografiju i mareografiju

Okeanografija je grana nauke koja se bavi fizikom i hemijom mora. U fiziku mora spada mjerenje, analiza i prognoza morskih struja, mjerenje, analiza i prognoza morskih mijena kao i mjerenje karakteristika morskih talasa. Pod hemijom mora podrazumijeva se istraživanje termohalinskih svojstava vode.

U hidrografskim premjerima obavezno se koristi CTD sonda. Na svim lokacijama, na kojima je vršen batimetrijski premjer, vršena su mjerenja brzine zvuka, temperature vode i konduktiviteta, a iz tih podataka su izvedeni salinitet i gustina vode. Ovi podaci osim za potrebe premjera, mogu poslužiti kao valjani podaci u budućim analizama okeanografskih karakteristika određenog područja.

Mareografija je unaprijeđena nabavkom profesionalnog softvera za analizu i prognozu morskih mijena TASK (Tidal Analysis Software Kit) i instaliranjem nove stalne mareografske stanice u Rosama na ulazu u Boku Kotorsku, tako da Zavod sada raspolaže sa 4 stalne stanice i 1 prenosnim mareografom.

Svi podaci, dobijeni hidrografskim premjerom ili digitalizovani sa već postojećih podloga, smiještaju se u prostornu bazu podataka (Geomedia, ArcGis). Iz te baze podaci se koriste za kreiranje pomorskih karata u više standardnih razmjera.

Uz izradu nautičkih planova za prethodno navedene tokom godine premjerene lokacije, značajno je i redovno ažuriranje karte Boke Kotorske u razmjeri 1:25 000 po metodu štampe po zahtjevu (Print on demande).

Nastavljena je saradnja sa norveškim Hidrografskim Institutom, na izradi ćelija ENC akvatorije Crne Gore. Do sada je urađeno sedam ćelija i to: luke Kotor, Bar, Zelenika, Herceg Novi, Budvanskog zaliva, Boke Kotorske i marine Bonići.

Zavod redovno priprema i objavljuje periodičnu publikaciju Oglasi za pomorce, koja daje informacije o svim promjenama na moru, značajnim za sigurnost plovidbe.

Tokom godine je nabavljen profesionalni softver za analizu i prognozu morskih mijena TASK (Tidal Analysis Software Kit). Urađena je analiza i prognoza morskih mijena za luke Kotor, Budva i Bar.

Zavod je kompletirao set važnih nautičkih publikacija koje jedna pomorska država treba da ima (Tablica morskih mijena, Peljar, Popis svjetala, Nautički godišnjak i Oglasi za pomorce).

Izdavanje ovih publikacija je predviđeno međunarodnim standardima i konvencijama, i postoji obaveza da se poštuju sve zahtjeve koji proizilaze iz članstva u međunarodnim organizacijama.

Tokom 2016. godine započet je i novi IPA prekogranični projekat „Istraživanje i podizanje svijesti u prevenciji zaštite okoline i uspostavljanje veće sigurnosti i mjera za zaštitu pomorskog dobra u prekograničnom području Republike Hrvatske i Crne Gore“ – CoRE.

ODJELJENJE ZA INFORMISANJE I MEĐUNARODNU SARADNJU

Redovni poslovi iz oblasti informisanja i međunarodne saradnje i tokom 2016.godine su se obavljali uspješno, pružajući podršku ostalim Sektorima Zavoda, u obavljanju njihovih međunarodnih obaveza i sprovođenja projekata. Redovni poslovi su se odnosili i na prezentovanje Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju na domaćim i međunarodnim skupovima, organizovanje radionica, skupova i press konferencija, saradnja sa NVO.

Neke od najvažnijih aktivnosti sprovedenih tokom 2016. godine su *priprema i širenje informacija o dva značajna datuma - Svjetskom danu voda (22.mart) i Svjetskom danu meteorologije (23.mart), kao i pružanje tehničke pomoći Sektorima Zavoda u realizaciji projekata i saradnji sa ICPDR-om, ISRBC-om, EFAS-om, EUMETSAT-om, IHO-om, WMO-om, trećim licima, medijima, NVO-ma i drugim državnim institucijama.*

U Zavodu je u 2016. godini izvršena procjena kapaciteta za potrebe UNDP-a od strane indijske firme SARB&Associates Chartered Accountants.

ODJELJENJE ZA HIDROMETEOROLOŠKI I SEIZMOLOŠKI INFORMACIONI SISTEM I ODRŽAVANJE

U Odjeljenju se obavljaju poslovi koji se odnose na održavanje, unapređenje i razvoj jedinstvenog informacionog sistema, kao i poslovi nadzora i upravljanja bazom podataka, postavljanja, održavanja i povezivanja automatske mjerne opreme.

Poslovi nadzora, servisiranja i održavanja hardvera i primjene kao i razvoja hardvera i softvera u dijelu koji se tiče ovog segmenta hidrometeorološkog sistema obavljani su u toku cijele godine.

SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE

Kancelarija za pravne poslove

- Pripremljen je i izrađen Predlog Pravilnika o dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, koji je nakon pribavljenih pozitivnih mišljenja na tekst Predloga od strane nadležnih organa, na sjednici Vlade Crne Gore od 21 aprila 2016 godine, donešen zaključkom Vlade broj 08-951 od 28. aprila 2016 godine.
- Donošen je Kadrovski plan Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju za 2017 godinu, na koji je Ministarstvo finansija dalo potrebnu saglasnost;
- Vršeni su poslovi zastupanja Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju pred sudovima i drugim državnim organima u sudskim i drugim postupcima u više predmeta;
- Sproveden je prvostepeni upravni postupak po zahtjevima stranaka za slobodan pristup informacijama koje su u posjedu Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, u 11 predmeta, u kojima je izrađeno i donijeto 10 rješenja kojima se dozvoljava pristup informacijama i sprovedena izvršenja po donijetim rješenjima, kao i 1 zaključak o odbacivanju zahtjeva;
- Sproveden je prvostepeni upravni postupak po zahtjevima o podacima o kojima se vode službene evidencije, po članu 165 ZUP-a, u 34 predmeta u kojima su izrađene i izdate potvrde ili uvjerenja;
- Pripremljeno je i izrađeno više ugovora zaključenih između Zavoda i drugih subjekata radi ostvarivanja raznih oblika saradnje, kao i ugovora o djelu sa honorarnim osmatračima i drugim licima;
- Pripremani su i dostavljani podaci, informacije i drugi informaciono-dokumentacioni materijali po zahtjevima ministarstava i drugih državnih organa, kroz ostvarenu odgovarajuću korespondenciju sa tim organima.
- Pripremljena je i sprovedena procedura javnog konkursa za dodjelu stipendija za 2017. godinu, za dva studenta fakulteta za fiziku – studijska grupa za meteorologiju koji su redovno upisali četvrtu godinu redovnih studija ovog fakulteta, objavljenog 26.11.2016 godine;
- Pripremljene su i sprovedene procedure javnog oglašavanja i raspoređivanja službenika Zavoda, u skladu sa važećim aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji za popunu 4 upražnjena radna mjesta, po javnim oglasima.
- Izrađen je velik broj pojedinačnih akata o ostvarivanju prava iz službeničkih odnosa zaposlenih: rješenja o zapošljavanju, raspoređivanju i zaradama novozaposlenih u toku 2016 godine, rješenja o zaradama za sve zaposlene u skladu sa Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, koji je stupio na snagu 16.03.2016 godine, rješenja o prestanku radnog odnosa za 6 zaposlenih službenika, odnosno namještenika kojima je prestao radni odnos u 2016 godini, rješenja o godišnjim odmorima za sve zaposlene koji su koristili godišnji odmor u toku 2016 godine, rješenja o odsustvima zaposlenih, rješenja o ocjenama rada državnih službenika i namještenika i lica koja vrše poslove visokog rukovodnog kadra za 2016 godinu, za ukupno 110 zaposlenih, od kojih se 107 rješenja odnosi na službenike i namještenike, dok se 3 rješenja odnose na visoki rukovodni kadar – pomoćnike direktora, rješenje o o varijabilnom dijelu zarade, rješenja o

- jubilarnim nagradama rješenja o pomoći zbog duže ili teže bolesti zaposlenog ili člana njegove uže porodice, kao i rješenja o pomoći zbog smrti člana uže porodice;
- Vođene su evidencije iz oblasti rada i službeničkih odnosa i ažurirana je elektronska baza podataka za CKE (Centralnu kadrovsku evidenciju) kroz KIS aplikaciju. Blagovremeno su dostavljani svi podaci za upis u CKE-u, odnosno vršen unos svih podataka kao što su sva rješenja zaposlenih među kojima i rješenja o ocjenama za 2016 godinu;
  - Realizovan je veći broj obuka kod Uprave za kadrove, u skladu sa godišnjim Planom i programom stručnog usavršavanja državnih službenika i namještenika i dr.

Kancelarija za računovodstveno-finansijske poslove

U 2016. godini Kancelarija je vršila redovne poslove: pripreme predloga budžeta za 2017. godinu, dostavljanje naloga za isplatu i izvještaja Državnom trezoru, izvještaja MONSTAT-u, Poreskoj upravi, Direktoratu za centralnu harmonizaciju i dr.

Sprovedene su odgovarajuće procedure javnih nabavki, uz primjenu metoda koje predviđa Zakon o javnim nabavkama, u cilju izbora najpovoljnijeg ponuđača za zaključivanje ugovora o poslovnoj saradnji (11 otvorenih postupaka javne nabavke, 22 šopinga).

Na osnovu navedenog, ocjenjuje se da je Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju uspješno realizovao obaveze iz svoje nadležnosti.

8. STANJE U OBLASTI

U 2016. godini nastavljen je trend rasta građevinarstva (za 31,5%), kao i turizma (rast broja turista za 5,88% i broja noćenja za 1,76%) u odnosu na 2015. godinu.

Zahvaljujući reformama koje su sprovedene u ovoj oblasti, Crna Gora se u Izvještaju Doing Business za 2017. godinu, u indikatoru "izdavanje građevinske dozvole", nalazi na 93. mjestu na globalnom rangju. Donijete odluke Glavnog grada Podgorice, kojim je uređena naknada za komunalno opremanje, kao i o javnom vodosnadijevanju, uticaće na popravljjanje ranga po ovom pokazatelju.

Najveće učešće u ostvarenim inostranim noćenjima, kao i prethodnih godina, ima Rusija sa 27,30% i Srbija čije je učešće 26,16%, a zatim slijedi Bosna i Hercegovina sa 9,92%, Ukrajina sa 4,43%, Njemačka sa 2,68% i td. Očekuje se da će ukupni prihodi od turizma u 2016. godini iznositi oko 900 miliona €.

Nastavljeno je sa aktivnostima na stvaranju povoljnijih uslova za razvoj turizma, diversifikaciju turističke ponude i izgradnju kapaciteta visoke kategorije.

Podsticaj konkurentnosti turističkog proizvoda dat je i izmjenama i dopunama Zakona o PDV-u, uvedena je snižena PDV stope, od 7%, na usluge pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka u hotelima sa najmanje četiri zvjezdice u Sjevernom regionu i sa najmanje pet zvjezdica u Središnjem i Primorskom regionu (sa primjenom od 1. januara 2018. godine).

Sproveden je Program subvencionisanja kamatne stope preduzetnicima i privrednim društvima iz oblasti turizma i ugostiteljstva za 2016. godinu u saradnji sa Investiciono razvojnim fondom, u ukupnom iznosu od 50.000 €.

Važni grinfild turistički projekti koji su u toku ili su u završnim fazama pripreme su: "Porto Montenegro", "Luštica Bay", "Porto novi", "Kraljičina plaža", "Plavi horizonti", kao i projekti na lokacijama: Maljevik, Bar, Bigovo, Bjelasica, Komovi itd. Značajne investicione aktivnosti su započete i

u sjevernoj regiji. Starwood grupa je krajem decembra 2016. godine stavila u funkciju bivši hotel "Lipka" koji sad posluje pod nazivom "Four Points By Sheraton", dok su u toku pripremne aktivnosti za izgradnju "Westin Kolašin Resort"-a na lokaciji ispod ski staze "Kolašin 1450" čije otvaranje se očekuje u 2020. godini. Nekoliko hotela u kontinentalnom dijelu i na Sjeveru je dobilo nove vlasnike i otpočele su ili će uskoro otpočeti aktivnosti s ciljem njihovog stavljanja u punu funkciju. Očekuje se nastavak investicionih projekata, čija vrijednost, prema planovima, iznosi preko 800 mil. € i država je već otpočela niz aktivnosti kako bi se obezbijedila neophodna turistička infrastruktura. Samo za razvoj skijališta je do 2021. godine planirano ulaganje od 58 miliona €.

U 2016. godini povećan je broj nisko-tarifnih avio-kompanija koje su prisutne u Crnoj Gori. "Easy Jet" od aprila i "Wizz Air" od avgusta mjeseca, su počeli sa letovima ka Crnoj Gori. "Easy Jet" je tokom IATA sezone (period april-oktobar) realizovao letove iz Mančestera i Londona, a "Wizz Air" tokom cijele godine iz Minhena i Milana, i to na nivou dva puta nedeljno.

U 2016. godini, kategorisano je ukupno 143 ugostiteljskih objekata, od kojih su 29 novootvoreni objekti. Tokom 2016. godine izvršena je prva kategorizacija: 2 hotela sa 5***** (hotel "Hilton" u Podgorici i Boutique hotel "La Roche" u Tivtu) i 18 hotela sa 4**** u primorskom i centralnom regionu.

U oblasti komunalnih djelatnosti u 2016. godini usvojeni su značajni zakoni: Zakon o komunalnim djelatnostima, Zakon o regionanom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja i Zakon o upravljanju komunalnim otpadnim vodama, a nastavljeni su radovi na izgradnji kanalizacione i vodovodne mreže, postrojenjima za prečišćavanje otpadnih voda u više jedinica lokalna samouprave, a potpisano je i više novih ugovora za obezbjeđenje ove infrastrukture.

U 2016. godini, donijeta su 2 značajna planska dokumenta: Detaljni prostorni plana za Termoelektranu Pljevlja i Prostorni plan posebne namjene za Durmitorsko područje, dok je bila u toku izrada više državnih planskih dokumenata (Prostorni plan posebne namjene za Obalno područje Crne Gore, Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka "Prokletije", Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka "Skadarsko jezero" , Detaljni prostorni plan za Jadransko-jonski autoput i dr. Vlada je donijela Studiju zemljišne politike, koja daje preporuke koje se odnose na poreski sistem, na sistem finansiranja izgradnje i održavanja komunalne infrastrukture, za podsticanje investicija u proizvodnju, turizam, poljoprivredu, modela za uređenje zemljišta, reformu sistema katastra, transparentnosti u formiranju tržišta nepokretnosti, za izmjenu legislative i tretman prenamjene zemljišta.

U toku 2016. godine je preduzeto niz zakonodavnih aktivnosti i mjera u cilju reformi i poboljšanja stanja u oblasti životne sredine. Donijeti su: Zakon o životnoj sredini, Zakon o zaštiti prirode, Zakon o biocidnim proizvodima i Zakon o potvrđivanju amandmana na Konvenciju o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala, kao i veliki broj podzakonskih akata kojima se implementiraju zakoni iz ove oblasti. Vlada Crne Gore je 28.07.2016. godine donijela *Nacionalnu strategiju za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom u periodu 2016-2020*, što je početno mjerilo za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene. Strategija obuhvata svih deset podpoglavlja iz oblasti životne sredine i klimatskih promjena kojom se kroz Akcioni plan daje pregled planiranih mjera koje treba realizovati u periodu 2016-2020. godine, a koje se odnose na transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU za Poglavlje 27, uključujući planirano jačanje administrativnih kapaciteta.

Vlada Crne Gore je u julu 2016. godine usvojila Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030. godine s Akcionim planom.

9. PRIORITETI U 2017. GODINI I MJERE ZA NJIHOVU REALIZACIJU

U 2017. godini Ministarstvo će imati sljedeće prioritete:

1. Zakonodavna aktivnost

U 2017. godini pripremiće se više predloga zakona i podzakonskih akata, koji su planirani u Pogramu rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu i Programu rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2017. godinu. Pripremiće se predlozi zakona:

- **Predlog zakona o planiranju i izgradnji** - Cilj zakona je da se redukuje broj i vrsta planskih dokumenata, a procedure izrade planskih dokumenata učiniće fleksibilnijim i jednostavnijim, kao i da se dorade instrumenti implementacije planskih dokumenata. pojednostave postupci prilikom kontrole izgradnje objekata, uvođenje sistema elektronske komunikacije u oblasti planiranja, izgradnje i izdavanja licenci, u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronsko poslovanje i obezbijedi dalje napredovanje na rang listi kod pokazatelja građevinske dozvole Doing business Svjetske banke, a time i da se poboljša konkurent u privlačenju investitora.

- **Predlog zakona o turizmu** - na kvalitetniji način će se urediti pružanje usluga u turizma i ugostiteljstvu, uvođenje novih poslovnih modela u pružanju usluga u turizma i ugostiteljstvu, podizanje kvaliteta turističkih i ugostiteljskih usluga, podsticanje razvoja turizma u nedovoljno razvijenim područjima; pojednostavljenje poslovanja i procedura, uvođenje elektronskog poslovanja, implementacija EU direktive o paket aranžmanima i putovanjima podrška države domaćim i inostranim investitorima za nove projekte kod realizacije visokokvalitetnih projekata, sa podizanjem kvaliteta smještajnih kapaciteta na značajno viši nivo.

- **Predlog zakona o infrastrukturi prostornih podataka** - kojim će se urediti pitanje infrastrukture prostornih podataka i izvršiti transponovanje INSPIRE direktive.

- **Predlog zakona o morskom dobru**, kojim će se urediti upravljanje morskim dobrom, njegovo korišćenje, unapređenje i zaštita, kao i druga pitanja od značaja za morsko dobro.

- **Predlog zakona o hemikalijam** - izvršiće se dalje usaglašavanje sa relevantnim EU propisima iz oblasti bezbjednog upravljanja hemikalijama, kao i razgraničavanja nadležnosti u vršenju inspeksijskog nadzora.

- **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o skijalištima**- izvršiće se usklađivanje sa EU direktivom o uslugama, jasnije regulisati eksproprijacija nepokretnosti, urediti uslovi, način i postupak davanja koncesije, predmet koncesije i druga pitanja od značaja za ostvarivanje koncesije, kao i preciziranje odredaba koje se odnose na usluge na skijalištima i korišćenje žičara/ski – liftova.

- **Predlog zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu** - u potpunosti će se prenijeti nova EIA direktiva.

- **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama** – izvršiće se usklađivanje sa novim Marketing planom za turizam Crne Gore u periodu 2017-2022; precizirati potrebna stručna kvalifikacija za direktora LTO-a, kao i redefinisati odredbe u vezi kategorizacije turističkih mjesta.

- Pripremiće se predlozi više zakona kojim će se potvrditi: Pariski sporazum u oblasti klime, Protokol o registrima ispuštanja i prenosa zagađujućih materij, Amandmani na Konvenciju o prekograničnim

efektima industrijskih nesreća, *Amandmani na Stokholmsku konvenciju*, što će obezbijiti dalje usaglašavanje sa EU regulativom.

Kroz donošenje brojnih podzakonskih akata predviđenih u Programu rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2017. godinu izvršiće se implementacija donijetih zakona iz resora Ministarstva iz oblasti životne sredine, turizma, građevinarstva, komunalnog razvoja, upravljanja otpadom, stanovanja i dr.

2. Aktivnosti na strateškom planu

U 2017. godini planirano je da se pripreme:

- ***Strategija zaštite od radona s Akcionim planom za period 2018-2022. godine,***
- ***Strategija razvoja ruralnog turizma za period 2018-2022. godine,***
- ***Strategija razvoja kulturnog turizma za period 2018-2022. godine.***

Osim toga, ***pratiće se realizacija Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020. godine,*** i, shodno zaključku Vlade predložiti inoviranje iste, prilagođavanjem strateških obaveza novoj situaciji, tj. postignutom stepenu usklađivanja nacionalnih propisa sa pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti.

Vladi će se predložiti ***Projekcija dugoročnog snabdijevanja vodom Crne Gore do 2040. godine,*** kojom će se, na osnovu sveobuhvatne analize i ocjene postojećeg stanja snabdijevanja vodom, dati projekcija srednjoročnog (do 2025. godine) i dugoročnog (do 2040. godine) razvoja vodosnabdijevanja naseljenih mjesta sa ciljem postizanja, u sanitarnom i tehničkom pogledu, visokog standarda snabdijevanja vodom stanovništva i ostalih korisnika u Crnoj Gori.

3. Razvoj turističke ponude i diversifikacija turističke ponude

S obzirom da je ponuda smještajnih kapaciteta još uvijek ograničavajući faktor bržem razvoju turizma (nedovoljan broj hotela visoke kategorije), preduzimaće se mjere (inoviranje zakonske regulative, podsticaji i dr.) koje imaju za cilj, prvenstveno, otvaranje novih hotela sa 4 i 5 zvjezdica sa pratećim sadržajima, čime se utiče i na smanjenje sezonalnosti u poslovanju turističke privrede.

Mjerama u zakonskoj regulativi (novi oblici ugostiteljskih objekata, formiranje turističkih zona, smanjenje PDV i druge poreske olakšice, subvencije kamatnih stopa id r.) i višegodišnjim Programom podsticajnih mjera u saradnji sa IRF, neophodno je dodatno unaprijediti investicioni ambijent, kako bi se podstakla dalja ulaganja u ugostiteljske objekte visoke kategorije, kao glavnog generatora bržeg turističkog razvoja i podizanja nivoa kvaliteta turističke ponude.

Pratiće se priprema i ostvarenje ljetnje i zimske sezone, a u cilju podsticanja razvoja turizma, kao jednog od prioritarnih sektora u Crnoj Gori:

- Pripremiće se ***Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2017/2018 godinu,*** čiji cilj je obogaćivanje i unapređenje kvaliteta turističke ponude uz poboljšanje marketing aktivnosti kako bi se privukli turisti sa novih emitivnih tržišta, a u pravcu generisanja većih prihoda u turizmu, produženja turističke sezone, povećanja stepena zauzetosti smještajnih kapaciteta, potrošnje i zaposlenosti.

- Raspisaće se tender za izbor ponuđača za izradu ***predloga modela podsticaja avio-saobraćaja*** sa značajnih emitivnih turističkih tržišta.

- I u 2017. godini nastaviće se realizacija ***Projekta "Sva čuda Crne Gore"***, kao mehanizma oživljavanja interesovanja za turistički neafirmisane i nepoznate crnogorske lokacije. Na taj način, poboljšaće se pretpostavke za ekonomsku valorizaciju bogatstva, diversifikovanje turističke ponude i bolji turistički rezultat.

- Realizovaće se **Program subvencija za preduzetnike i privredna društva u oblasti turizma**, kojim će se definisati finansijska podrška preduzetnicima i privrednim društvima u oblasti turizma u cilju podizanja nivoa kvaliteta turističkog proizvoda, a realizovaće se u formi Javnog poziva, sa definisanim kriterijumima raspodjele sredstava.

- Pripremiće se **Studija izvodljivosti projekta "Razvoj hidro-avionskog prevoza u Crnoj Gori" i Studija izvodljivosti projekta "Valorizacija štamparije Crnojevića"**.

- Nastaviće se realizacija započetih projekata koji imaju za cilj podsticanje razvoja visokokvalitetnih turističkih proizvoda u Crnoj Gori, zasnovanih na rehabilitaciji kulturnog nasljeđa, njenog očuvanja, uz pružanje podrške održivom razvoju. Jedna od planiranih aktivnosti je nastavak saradnje sa španskom kompanijom „Paradores de Turismo, S.A.“ sa ciljem dalje analize mogućnosti i razmjene znanja i iskustava u oblasti razvojava heritage style hotela u Crnoj Gori, kao i nastavak započetog **projekta „Ekonomska i reputaciona valorizacija kulturnog nasljeđa Crne Gore“** koji se realizuje uz podršku TAIEX eksperata iz oblasti kulturne i kreativne industrije. Nastaviće se rad na projektima koji će valorizovati potencijale kulturne baštine i s tim u vezi neophodno je nastaviti sa izradom projekata i programskih zadataka za raspisivanje klunkursa za idejna rješenja novih sadržaja objekata koji pripadaju kulturnoj baštini, a koji su već prepoznati kao objekti sa izrazitim potencijalom za valorizaciju.

4. Reforma u oblasti planiranja

Donijeće se Nacionalne smjernice razvoja arhitekture, koje će predstavljati dio državne politike usmjerene opštim interesima planiranja, izgradnje, kulture i obrazovanja. U cilju stvaranja uslova za kvalitet izgrađene sredine, očuvanja i zaštite životne sredine, podsticanja održivog razvoja, kao i podizanja društvene svijesti o značaju arhitekture, neophodno je formirati smjernice kako bi se definisali ciljevi i uspostavili kriterijumi za sistemsko određenje arhitektonske struke.

5. Aktivnosti u građevinarstvu

Napredovanje na listi Svjetske banke Doing business - U narednom periodu aktivnosti će biti usmjerene ka dodatnom skraćanju vremena potrebnog za izdavanje građevinskih dozvola i cijene građevinske dozvole. U tom cilju, napredak treba da obezbijedi i novi Zakon o planiranju i izgradnji koji je u postupku pripreme. Na popravljjanje pozicije pozitivan uticaj imaće donijeta Odluka o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta Glavnog grada Podgorice kojom se ukida naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta za objekte namijenjene za proizvodnju, preradu ili skladištenje. Na smanjenje cijene građevinske dozvole uticaće se kroz smanjenje cijene za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, a koja sada predstavlja opterećenje u indikatoru građevinske dozvole.

Unaprjeđenje građevinsko-tehničkog zakonodavstva - Nastaviće se aktivnosti na donošenju **tehničkog zakonodavstva**, aktivnosti na usvajanju **Eurokodova**, kao i aktivnosti na realizaciji **Akcionog plana za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom**.

6. Oblast životne sredine

Poglavlje 27- životna sredina i klimatske promjene - Finalizovaće se Pregovaračka pozicija za Poglavlje 27 i poslati Evropskoj komisiji u prvoj polovini početkom 2017. godine. Shodno navedenom, očekuje se otvaranje Poglavlja 27 na Međuvladinoj konferenciji u prvoj drugoj polovini 2017. godine.

Uspostavljanje nacionalnih mehanizama za finansiranje obaveza u okviru 27. Poglavlja - Cjelokupni troškovi usklađivanja prema urađenoj ekonomskoj i finansijskoj analizi iznose 1,42 milijarde eura do

2035 (po cijenama iz 2015. godine), a najzahtjevniji podsektori su kvalitet voda i upravljanje otpadom zbog velikih investicija u infrastrukturu. U tom kontekstu, Vlada se obavezala donošenjem Strategije za 27. poglavlje da osnuje nacionalne mehanizme za finansiranje projekata iz oblasti životne sredine (budžetske linije, ekofond, itd.). Zakon o životnoj sredini stvara osnov za osnivanje Ekofonda. U saradnji sa UNDP raspisan je tender za izradu: Studijo o modelu funkcionisanja Eko fonda, osnivački akt, statut, organizaciona struktura, programa rada Fonda i finansijski plan (godišnji i višegodišnji), Pravilnik koji definiše postupak za dodjelu sredstava, i sl., što bi trebalo da omogući osnivanje ovog fonda do sredine 2018. godine.

Aktivnosti na uspostavljanju NATURA 2000 mreže - U kontinuitetu će se sprovesti IPA projekat "Uspostavljanje NATURA 2000 mreže" koji će trajati do aprila 2019. godine. Uspostavljanje NATURA 2000 mreže jedan je od uslova za zatvaranje Poglavlja 27.

Proglašenje Ulcinjske Solane zaštićenim područjem - Paralelno sa intenziviranjem aktivnosti na sanaciji pumpne infrastukture na Solani i uspostavljanjem sistema upravljanja preko Javnog preduzeća za nacionalne parkove tokom 2015. i 2016. godine, otpočela je procedura za proglašenje Ulcinjske Solane zaštićenim područjem.

Aktivnosti vezane za stvaranje uslova za izdavanje integrisanih dozvola (IPPC dozvole) - Nastaviće se saradnja sa operaterima postrojenja koja podliježu obavezi pribavljanja IPPC dozvole, budući da **do 2018. sva postrojenja moraće da pribave IPPC dozvolu**. U tom cilju poseban fokus MORT-a je saradnja sa KAP-om, Željezom i EPCG, kako bi ispunili tehnološke i finansijske uslove za dobijanje IPPC dozvole.

Aktivnosti na postizanju dobrog kvaliteta vazduha - U januaru 2017. započete su aktivnosti na IPA projektu o kvalitetu vazduha (IPA/2014/ 032-803.09/ME/AirQuality), vrijednosti 1,1 mil. €. Kroz ovaj projekat tokom 2017. značajno će se unaprijediti sistem praćenja kvaliteta vazduha nabavkom vrijedne mjerne, analitičke i laboratorijske opreme. Mreža za praćenje kvaliteta vazduha proširiće se sa sadašnjih 7 na 10 automatskih stanica, a na postojećim stanicama biće zamijenjeni dotrajali uređaji.

Realizacija projekta sa Svjetskom bankom „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“ - Od početka 2017. godine ubrzana je realizacija projekta sa Svjetskom bankom "Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje", te je, između ostalog, 17.02.2017. godine raspisan međunarodni tender za izbor izvođača radova na čišćenju lokacije Bijela. Tokom 2017. radiće se na stvaranju uslova za ubrzanje remedijacije ostalih lokacija pokrivenih projektom.

- Transformacija JPNP u privredno društvo - Shodno Zakonu o unaprijeđenju poslovnog ambijenta i Zakonu o nacionalnim parkovima izvršiće se transformacija Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore u privredno društvo.

- Zaštita od zračenja - Biće završen trogodišnji rad na **kompletiranju radonske mape na nivou Crne Gore i izračunato opterećenje stanovništva Crne Gore gasom radonom**. Unaprijediće se sistem za otkrivanje izvora zračenja bez vlasnika, na način što će Ministarstvo održivog razvoja i turizma u saradnji sa relevantnim institucijama oformiti Tim za otkrivanje izvora bez vlasnika.

Održavanje Arhus konferencije - Crna Gora je zemlja domaćina šestog zasjedanja država članica Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Arhuske Konvencije) i trećeg zasjedanja država članica Protokola o Registrima ispuštanja i prenosa zagađujućih materija (PRTR Protokola), koji će se održati u Bečićima, 10-15 septembar 2017.godine. Ovaj značajan međunarodni događaj **okupiće oko 400 učesnika**,

među kojima i veliki broj visokih zvaničnika. Na skupu će učestvovati delegati iz preko 50 zemalja članica Ekonomske komisije Ujedinjenih nacija za Evropu – UNECE, zatim predstavnici Evropske komisije, brojnih međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija, kao i mnogi drugi.

7. Komunalni razvoj i upravljanje otpadom

Dalja izgradnja infrastrukture u oblasti otpadnih voda, vodosnabdijevanja i rješavanja pitanja otpada

U 2017. godini nastaviće se aktivnosti na izgradnji unfrastrukture u oblasti otpadnih voda i vodosnabdijevanja i priprema neophodne dokumentacije za nove projekte. Očekuje se završetak izgradnje postrojenja za tretman otpadnih voda i kanalizacione mreže u Herceg Novom i postrojenja za tretman otpadnih voda u Šavniku. Obezbijedena su sredstva u iznosu od 299.000 € (85% IPA donacija, 15 % Kapitalni budžet). Za reviziju Strateškog master plana za kanalizaciju i otpadne vode u centralnom i sjevernom regionu Crne Gore i Master plana odvođenja otpadnih voda Crnogorskog primorja i opštine Cetinje inovirati za period 2018-2035. Iz ovih sredstava će se obezbijediti i priprema Prvog nacrtu specifičnog plana za implementaciju Direktive 91/271/EEC – tretman otpadnih voda (UWWTD).

Realizacija aktivnosti iz Akcionog plana Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. godine - Radiće se na stvaranju uslova za izgradnju infrastrukture (regionalni reciklažni centri, reciklažna dvorišta, transfer stanice, sanacija neuređenih odlagališta, postrojenja za kompostiranje i dr.) u dijelu izrade potrebne tehničke i prostorno planske dokumentacije, obezbjeđivanja finansijskih sredstava za njihovu realizaciju, a u cilju uspostavljanja optimalnog modela upravljanja otpadom u Crnoj Gori. Planiran je rad na izradi Studije katastra opasnog otpada i upravljanja opasnim otpadom u Crnoj Gori i Komunikacionog plana. Do kraja 2017. godine planiran je završetak sanacije neuređenih odlagališta: „Ćafe“ u Baru, „Vrtijeljka“ na Cetinju i „Čarkovo polje“ na Žabljaku.

8. Klimatske promjene

Realizacija obaveza iz Nacionalne strategije o klimatskim promjenama do 2030. godine - Obaveze su kompatibilne s klimatskom politikom EU, a koje treba da obezbijede kontinuirane aktivnosti na: smanjenju emisija gasova s efektom staklene bašte, promovisanje energetske efikasnosti i razvoj obnovljivih oblika energije, realizaciju Nacionalno utvrđenog doprinosa smanjenju emisija i dr.

Aktivnosti na pripremi Nacionalnog plana adaptacije na klimatske promjene - Ministarstvo će tokom 2017. godine aplicirati prema Globalnom fondu za klimu za odobrenje sredstava za izradu ovog dokumenta.

9. Održivi razvoj

Sprovođenje politike održivog razvoja u skladu s NSOR do 2030. godine - U 2017. godini prioritetne su sljedeće aktivnosti:

- Uspostavljanje sistema upravljanja za održivi razvoj uključujući transformaciju Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem u Državni savjet i reformu radnih tijela Nacionalnog savjeta, kao i organizacija rada Nacionalnog savjeta i radnih tijela;
- Uspostavljanje integrisanog sistema za izvještavanje o progresu u sprovođenju NSOR do 2030. godine, uključujući i primjenu integrisanog sistema indikatora održivog razvoja, koji treba da bude operativan u 2018. godini;

- Uspostavljanje informacionog sistema za podršku primjeni integrisanog sistema indikatora održivog razvoja, zajedno sa sistemom izvještavanja o napretku u sprovođenju NSOR do 2030. godine;
- Dovršetak pregovora s UNDP-em o pravnom statusu Centra za održivi razvoj, programa koga zajednički sprovode Vlada i UNDP;
- Izradu *Analize opravdanosti funkcionisanja Koordinacionog tijela za društvenu odgovornost*.

Sprovođenje politike integralnog upravljanja obalnim područjem u skladu s Nacionalnom strategijom integralnog upravljanja obalnim područjem Crne Gore (NSIUOP CG) - U 2017. godini prioritarna je realizacija sljedećih aktivnosti:

- Početak implementacije projekta *Primjena ekosistemskog pristupa (EcAp) u Jadranskom moru kroz planiranje namjene morskog područja*. Vrijednost projekta je 2 mil USD, a treba da se realizuje za 24 mjeseca. Sredstva su obezbijedena iz Programa međunarodnih voda u okviru Globalnog fonda za životnu sredinu, a projekat će implementirati Mediteranski akcioni plan u okviru UNEP-a i njegov Regionalni centar za program prioriternih akcija u Splitu (PAP/RAC).
- Učešće u realizaciji Projekta *Koncept za upravljanje zaštićenih područja kroz integralnu zaštitu morskih i obalnih ekosistema u Crnoj Gori* čije odobrenje se očekuje u 2017. godini.
- Učešće u implementaciji subregionalnog projekta *Jačanje prekogranične saradnje i integralnog upravljanja vodnim resursima u proširenom slivu rijeke Drim* u trajanju od četiri godine koji je podržan od strane Globalnog fonda za zaštitu životne sredine (GEF), a implementira ga UNDP u saradnji s Globalnim partnerstvom za vode, kao izvršnom agencijom.

10. Podizanje nivoa kvaliteta javnog prostora u gradovima i ruralnim zonama u Crnoj Gori

Podizanje nivoa kvaliteta javnog prostora vršiće se kroz:

- Raspisivanje i realizaciju javnih konkursa za urbanističko odnosno urbanističko-arhitektonsko rješenje projekata za objekte koji se sprovode i finansiraju u skladu sa kapitalnim budžetom
- Pripremu okvira za razvoj i promociju brownfielda - Projekat razvoja brownfield lokacija u Crnoj Gori, kao što su napuštene industrijske zone, turističke zone i hoteli, ima za cilj stvaranje okvira za podršku razvoja brownfield zona sa namjerom poboljšanja kvaliteta zajednice u kojoj se nalaze.
- Pripremu projekta sanacije devastiranih urbanih zona - Ovaj projekat je u početnoj fazi i baviće se mogućnostima sanacije postojećeg stanja devastiranih zona u urbanim sredinama kroz održive i primjenljive modele u cilju oporavka već degradiranog prostora. U prvoj fazi je sproveden i realizovan konkurs za adaptaciju i rekonstrukciju Doma Revolucije u Nikšiću i u toku je izrada glavnog projekta.

11. Razvoj stanovanja

Sprovođenje postupka legalizacije nelegalnih objekata – U skladu sa Zakonom, stvoriće se uslovi za legalizaciju nelegalnih objekata. Takođe, organizovaće se radionice u cilju obuke službenika na koji će voditi proces legalizacije. Planirano je i sprovođenje opsežne medijske kampanje sa ciljem podizanja svijesti o značaju projekta regularizacije.

Realizacija Projekta rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima u saradnji sa CEB-om – 1000+ Projekat - Projekat je predviđen Programom socijalnog stanovanja 2014-2016. Kroz Budžet za 2017. godinu predviđeno je kreditno zaduženje kod CEB-a u iznosu do 10 mil. €. Planirano je da Projekat, kao i 2 prethodna, ima za cilj da, između ostalog, utiče na dugoročan trend pada kamatnih stopa na stambene kredite, niže cijene stambenih jedinica, veću ponudu, liberalnije procedure odobravanja kredita i obezbijediti uslove da još 1000 građana Crne Gore u okviru

planiranih ciljnih grupa (penzioneri, mladi bračni parovi, lica sa invaliditetom i građani koji žive u sjevernom dijelu Crne Gore) na povoljan način riješe stambeno pitanje. Planira se da u ponudi ne bude samo novogradnja.

12. Sprovođenje Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013

Pravni osnov za sprovođenje Operativnog programa stvoren je potpisivanjem Finansijskog sporazuma između Evropske unije, koju predstavlja Evropska komisija i Vlade Crne Gore, 28. oktobra 2014. godine, odnosno 5. decembra 2014. godine. U okviru Operativnog programa sprovodi se 5 infrastrukturnih projekata i 6 projekata tehničke pomoći. IPA sredstva moraju biti utrošena do kraja 2017. godine.

13. Oblast investicija i praćenje projekata

Praćenje realizacije projektnih aktivnosti izgradnje infrastrukturnih i projekata turističke infrastrukture – pratiće se i Vlada će biti kvartalno izvještavana o realizaciji projekata na lokacijama u okviru projekta Bjelasica i Komovi, Savinom kuku, Durmitoru; projektne aktivnosti na turističkoj valorizaciji Đalovića pećine. Vlada će takođe biti izvještavana i o drugim prioritetnim turističkim projektima Luštica Bej, Porto Novi i Mamula i dr., a posebno u dijelu koji se odnosi na izgradnju infrastrukture na lokacijama, hotelskih i ugostiteljskih sadržaja, rezidencijalnih vila i drugih pratećih sadržaja kojima će upravljati hotelski operator, te pružanje podrške u rješavanju otvorenih pitanja u realizaciji projekata.

000